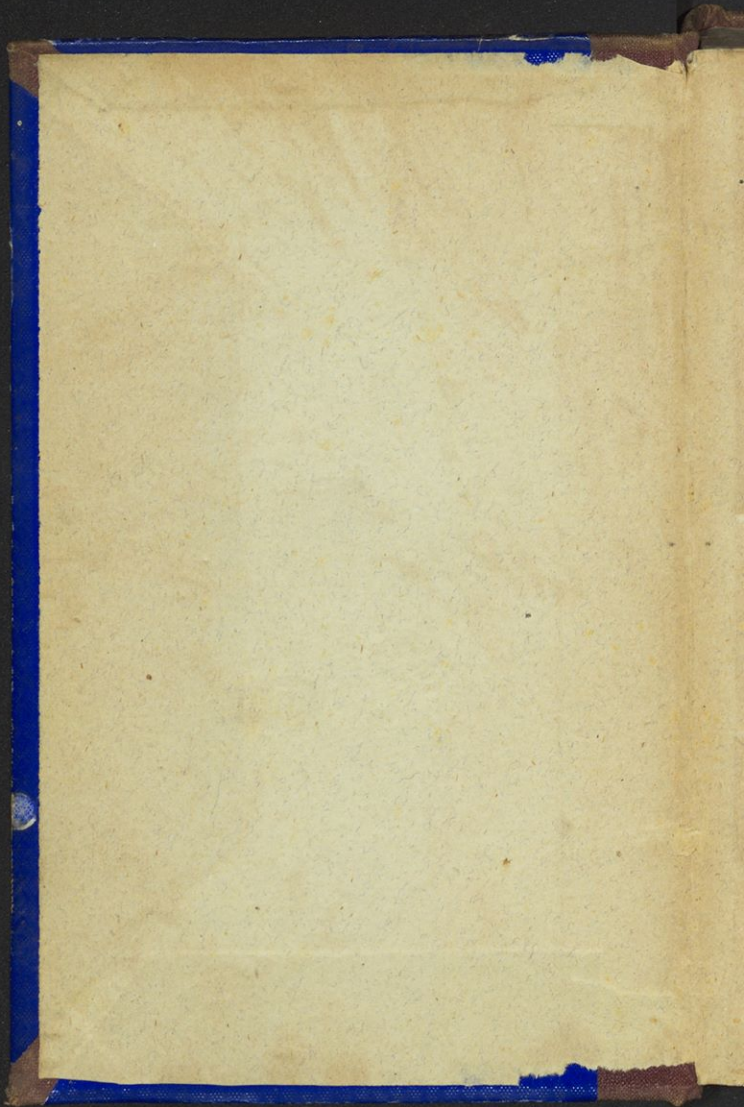

II.

C 22165

2

Guido Reni pinx.

87. Stahlstich v. Carl Mayer's Kunst-Anstalt Nbg.

Nji pa je rekel: Odpušeni so ti grehi!

Luk. VIII, 48.

VODILO

GR E Š N I K O V.

Spisal

častiljivi oče

LUDOVIK GRANAŠKI,

redovnik sv. Dominika.

Drugi zvezek.

Z dovoljenjen visoko častiljiviga Ljubljanskiga Škofijstva.

Z eno podobšino.

V Ljubljani.

Natisnil in založil *Jož. Rudolf Milic.*

1854.

VODILO

GRANAŠKI

„Spisi Ludovika Granaškiga se morajo s poštljivo in pobožnostjo brati, ker naj koristniši razsvitljenja zapopad^o, ki jih duša z nebes dobiti zamore.“

Sv. Frančišek Salezijn.

„Kolikor koli jih je tvoje spise s pridam b'alo, toľko sinov si Kristusu pridobil, ter si jim veliko veči dohote stoil, kakor ko bi bil slepim vid in mertvim živiljenje od Bga sprošil.“

Papež Gregori XIII. Ludoviku Granaškimu.

IC 22165e

V Ljubljani

Natisnil in založil Jos. Rudolf Milic.

1874.

1 N = 030007582

Vodilo grešnikov.

Nadaljevanje perviga oddelka.

Tretje bukve,

v katerih so overženi ugovori tistih, ki pobožno živeti nočejo.

I. Poglavje.

Zoper izgovore tistih, kateri za prihodnost poboljšanje svojega življenja odlašajo, in pobožno živeti ne marajo.

Mende vender nihče tajiti ne bo mogel, de dosle povedano obilno zadostí, v človeških sercih s pomočjo božje milosti ljubezen obuditi do pobožnosti in hrepenenje, nje vdeležiti se. Akoravno bi se tedaj zdelo, da je namen, kteriga smo si pri spisanji teh bukvic postavili, zdaj že popolnoma dosežen, si vé človeška malopridnost vedno še vzroke kovati, kateri se nekoliko resnični zdé, in s kterimi si svojo vne-marnost izgovarjati, ali se pa zavolj svojega pre-grešniga življenja tolažiti skuša, zakaj — kakor modri Sirah od tega pravi — „pregrešín človek se karanja ogiblje, in dobiva primere, to je, dozdevne izgovore, kakoršnih si želi.“ (Prid. XXXII. 21.) Tega mende

tudi Salomon opominja, rekoč: „Kdor hoče prijatla popustiti, iše vzrokov.“ (Pregov. XVIII. 1.)

Enako skušajo tudi tisti, kateri hočejo kakor grešniki, Boga zapustiti, kakošniga izgovora za svoje ravnanje si zmisлити. Nekteri odlagajo obžalovanje svojih grehov in poboljšanje svojiga življenja v daljno prihodnost; nekteri ga odlašajo celo do konca svojiga življenja; in zopet nekteri se izgovarjajo s terpkostmi in težavami, s pobožnim življenjem združenimi, ktere jih zadržujejo, svojiga spokorjenja se resno poprijeti; nekteri se tolažijo z upanjem na božje usmiljenje, ker napčno mislijo, da zamorejo z vero in z upanjem brez ljubezni večno zveličanje doseči; še nektele tolikanj ljubezen do posvetnega veže, de nočejo osrečenosti, ktero menijo na zemlji vživati, za obljube božje besede zamenjati. In v tem obstojé vare in zmote, s kterimi sovražnik človeštva um ljudi v svoje zaderge vabi, de bi jih vse njihove življenje kakor z verigami v grehu vklenjene imel, in de bi jih smert nanaglaml in nepripravljene pokosila.

Vse takošne ugovore in prazne izgovore hočemo tedaj v teh bukvah ovreči, sosebno pa nespametnost in zanikernost tistih razložiti, kateri poboljšanje svojega življenja v prihodnost odlašajo, ker je to pri večini grešnikov v navadi, kateri si svoje pregrešno življenje toliko manj nevarno mislijo, ker se menijo nekđaj spreobertiti.

Veliko ljudi je, ki sicer spoznajo, de je vse to, kar smo do zdaj povedali, resnica, in de je stan pobožnih med vsimi nar srečniši, zatoraj bi se tudi bogoljubnosti oklenili, ali kaj, ki pravijo, de se spotama to ne more zgoditi, pozneje pa bo pripravin čas prispel, in takrat bodo z veči zložnostjo in bolj

popolnoma storiti utegnili. Tako piše tudi sv. Avguštín, de je pred svojim spreobrnjenjem sam od sebe rekel: „Nič ti nisim imel odgovoriti, o Gospod, ko si govoril: Zbudi se, zaspanec, in vstani od smerti, in Kristus te bo razsvetlil. In ko si mi spričal, da resnico govoriš, nisim, od resnice premagan, nič odgovoriti imel, kakor lene in zaspane besede: Prec, prec, le počakaj malo! Ali prec in prec ni imelo konca, in beseda, — le malo, — se je po daljnim stegovala.“ (Avg. spoved. I. VIII. c. 5.) Tako se tudi zdaj s hudobnimi godi. Svoje spreobrnjenje odlašajo od dne do dne, ali dan spreobrnitve nikdar ne zazori. Prav zlahkama bi nas stalo, spričati, de je to — motenje une stare kače, kateri je prirojeno lagati se in ljudi goljufati. Ali s takim spričevanjem bi bilo vse v pretres predstavljeno dokončano, ker smo prepričani, de kristjanu nič ljubšiga ni, kakor blagor njegove duše, in de je v njegovo dosego poboljšanje življenja naravnost potrebno, ker je jasno, ko beli dan, de nobeden brez nje večniga zveličanja doseči ne more. Ker je toraj potrebnost, življenje poboljšati, naravnost spozna, ne ostane nič družiga, nam pozvediti, kakor, kdaj de naj se boljšanje prične.

Terdiš, de zamore še za prihodnje odloženo biti, jaz pa pravim, de se mora neutegama zgoditi. Preglejva, kdo naju pravo terdi. Preden pa od tega govoriva, ali se tako spreobrnjenje ravno tako lahko v prihodnosti, kakor sihmal zgodi, te prosim, mi popred povedati, kdo ti je prihodnjiga časa kaj obljubil? Koliko ljudi se je temu praznemu upanju zmotiti dalo! „Čeravno je Bog, kakor sv. Gregor piše — skesanimu človeku časa za pokoro obljubil, venderle grešniku jutrešnjiga dneva zagotovil ni.“ Enako boje se

tudi Cezari od tega govori: „Morde kdo pravi: Ko bodo moji lasjé sivi prihajali, bom iskal pribežališa pri zdravilih sv. pokore. Kako se more vender človeška šibkost prederzniti, kaj taciga govoriti, ko še eniga dneva v svoji oblasti nima?“ — Brez dvombe je ta nečimerna navada brez števila duš pogubila. Tako se je tudi tistimu možu v evangeliji godilo, od kteriga sv. Lukež piše: „Nekiga bogatiga človeka polje je obilno sadú rodilo. In je mislil sam pri sebi, rekoč: Kaj bom storil, ker nimam, kamor bi svoje pridelke spravil? In je rekel: To bom storil: poderl bom svoje žitnice, in veči naredil, in vanje bom spravil vse, kar mi je zrastlo, in vse svoje blago; in porečem svoji duši: Duša! veliko blaga imaš spravljeniga za prav veliko let. Jej, pi, počivaj in bodi dobre volje! Ali Bog mu reče: Neumneš! Še to noč bodo tvojo dušo tirjali od tebe, kar si pa spravil, čigavo bo?“ (Luk. XII. 16—20.)

Si moreš li misliti veči nespametnosti, kakor, če hoče človek po svoji glavi s prihodnostjo gospodariti, ravno ko bi bil sam gospodar in zapovedovavec časa in trenutkov, ktere vender sam nebeški Oče po svoji volji deli. In če ima, — kakor sveti Janez piše — Jezus sam ključe življenja in smerti, de ž njimi odpira in zapira, komur in kadar se mu poljubi: kako se sme revni posvetni červ prederzniti, in tako moč si prilastovati? Ta prederznost zasluži že sama po sebi nenavadno kazen, de se namreč tistimu pozneje nič časa za pokoro ne pripusti, komur, od Boga mu podeljene ure brez porabe minjajo, de bi ga lastna škoda spametovala. Ker je toraj število enako kaznovanih tako obilno, bodo pametno ravnali tisti, kterim je, podučenim po priliki ptujih

nevarnost, lastna varnost mar, in slušali bodo nar boljši svet modrijana, kteriga besede se takole glasé: „Ne spozabi, k Gospodu se spreoberniti, in ne odlašaj od dne do dne. Zakaj nanagloma bo njegova jeza prišla, in ob času maševanja te pogubila.“ (Sir. V. 8. 9.)

Vender pa, naj ti bo še tako dolgo življenje dovoljeno, kakoršnega si sam obetaš — ali ni mar lože, s potama s spreobernitvijo pričeti, kakor pa odlašati jo, in jo na deleč odložiti? Da se ti povedano še bolj razjasni, hočeva preiskati, zakaj bi se neki človeku spreobernjenje tolikanj težavno zdeti moglo. Taka težavnost ne izhaja iz resnično nastavljenih zaprek in opravil, ki nas od njega zaderžujejo, ampak le iz vdanosti in navade pregrešnega življenja, kterimu se utergati se marsikomu smert storiti zdi; kakor pravijo: „Predolga navada pregreh nam nareja,“ — kakor sv. Hieronim pravi, — „stezo pobožnosti grudavo in neprijetno. Zakaj navada je železna srajca, navada nam je ko prirojeniga kaj, in moreš jo premagati, če sam sebe premagaš, in ta zmaga je med vsimi nar slavniši.“ (Hier. ad Uelantiam c. IV.) Podobne so besede sv. Bernarda: „Če se je kakošna pregreha po mnogoletni navadi vkoreninila, je treba sosebne, čudne, celo pomoči božje milosti, da se premaga in opusti. Toraj naj se kristjan nar skerbniši ko moči varuje, da se mu pregreha ne prinavadi, zakaj če je prinavajena, terdne korenine pognala, se zamore le z nar večim trudam poruvati.“

Nadalje izhaja ta težavnost iz sile hudobniga duha, kteri ima v vsaki duši, ktero je smertni greh omadežval, veliko veliko oblast. On je tisti od verha do tla oroženi, od kteriga sv. Lukež v svojim evan-

geliji govori, in ki skerbno svojo domačijo varuje. Tudi od tod izhaja ta težavnost, ker se Bog, — ki je nad Jeruzalemam postavljeni stražnik — od duše, po smertnim grehu onesnažene, daleč umakne. Iz te odpričnosti Božje pa nastaja nar večji poguba in reva, kakor Gospod sam z besedami svojiga preroka spričuje: „Gorje jim, ki so od mene ustopili.“ (Hos. VII. 13.) In: „Gorje jim, ko se bom od njih umaknil.“ (Ondi IX. 12.) To je drugi „Gorje,“ od kterega sv. Janez v svojim skrivnim razodetji govori. (Skriv. raz. XI. 14.)

Nazadnje hodi ta težavnost tudi iz pokvarjenih naših dušnih moči, ktere so po grehu, — čeravno ne samo v sebi, — venderle v storitvah oslabiljene in razderte. Kakor se namreč vino po kislini, in sad od snedljiviga červa spridi, in dvoje nasprotno drugo ukonča: zatoraj so tudi dušne moči po grehu, kteri je njen nasprotnik in nar večji sovražnik, pohabljene in nezmožne. Zatoraj greh um omračuje, prostost volje je zmanjšana, spoželjivost nevgnana, tako, da človek nič več ni gospod ne samiga sebe, ne svojih del. Zakaj une moči so kakor orodje, s kterim duša dobro dopernaša, in kolesca v urnim hodju dobroredniga življenja, tako sicer, de ako jih ustavljaš, homatija med njimi in nazadnje popolnoma zastanje nastopi.

Iz teh vzrokov sosebno izhaja težavnost poboljšanja svojiga življenja. Vsi izvirajo iz greha, in vedno večji prihajajo, ako jih s kalijo vred ne zateresh, temuč, jim navadnim bivati pustiš, in čedalje bolj so nezmagljivi. Kdo bo toraj v takošnih zadevah tolikanj bedast, in bi verjel, da je spreobrnjenje čez leta, — ko bo število grehov še večji, in vzrokov, iz kterih izhajajo, še večji kupica, — ložji?

Naj ti bo zagotovljeno, de, kolikor bolj se bodo tvoji grehi množili, toliko slabotnišiga se boš čutil, toliko večji oblast bo zlođi čez-te imel, toliko dlje bo Bog od tebe proč. Verh tega bo stan tvoje duše čez več let tudi mnogo žalostniši, in vse njene moči veliko bolj oslABLJENE. Ker se namreč na poprešnje grehe dan na dan novi kopičijo, se potem duša, brez dvombe vedno terdneje zapleta in v ožji sponi kuje: um se po dolgi navadi, neprenehama grešiti, zamegli; volja je slabotniši v dopernašanju dobriga, poželjivost huje mika k prepovedanemu, in skušnjavi se zamore le slaba moč v bran postaviti. Kako moreš toraj misliti, spreobrnjenje te bo pozneje ložeje stalo? Če terdiš, de skoraj suhe struge prebresti ne moreš, — kako boš potlej môgel čez njo priti, ko se bo mali potočic v derečo reko narastel? Se ti tako težko zdi, svoje pregrehe populiti, ko so še majhni-mu stebłu enake — jih boš ti zmagal, ko bodo zrastle košate drevesa in se bodo, kakor une po zemlji, s svojimi koreninami globoko po tvoji duši preprečile? Se li čutiš zdaj nezmožniga, ko imaš komaj sto pre-greh, ki so še le eno ali dve leti čez te gospodarile, premagati, — kako si upaš obstati, ko se boš s stotero pregrehami, ki so se po desetletnim gospo-dovanju v tebi za terdno vgnjezdile, boriti imel? — Kdo te je kdaj pregovoril, de boš z vedno manjši močjo, slednji dan težji breme čez deset let lože nesel, kakor zdaj? Ali ne opaziš, de so to le zvi-jače slabiga dolžnika, kteri s praznimi obljubami, kterih nikdar spolniti ne misli, svoj dolg od dne do dne odlašá? Ali ne spoznaš v tem prekanljive zvi-jače uné stare kače, ki je naše perve starše pre-motila, in nas vse ljudi v svejo past zapeljati skuša?

Ne morem ti dovolj svojiga začudenja dopovedati, kako le moreš misliti, de te bo to, kar se ti zdaj nemogoče zdi, kasneje malotežno, ko se vender težavnosti vedno narašajo! Kdo bi vender, če se mu v glavi ne blede, pregovoriti dal, de zamore z vedno ponavljanim dolgam z malo trudam odpušenje zadobiti, in ko bolezen huji prihaja, popred ozdraveti? Ali ti je znan pregovor modriga Siraha: „Dolga bolezen da zdravniku opraviti, kratko bolezen zdravnik kar odreže.“ (Sir. X. 12.)

To zmoto je enkrat angel nekimu sv. očetu pušavniku jasno pred oči postavil; peljal ga je namreč na polje, ter mu pokazal moža, ki je derva sekal. Ko je mož težko butaro terstja si nabral, je poskusil, ali bi jo mógel na svojih ramah odnesti; ko pa dovolj močan ni bil, se je zopet vernil, še več derv nabral, in v poprešnjo butaro zvezal, ali ker je bila zdaj še težji, jo je bil še manj zmogel, in vender ni nehal, derv nabirati. Začuden zavolj smešniga ravnanja tega moža prosi pušavnik angela, naj mu to razloži. „Glej,“ — pravi on „ravno tako nespametno kot ta mož, ravnaajo tudi ljudje, kateri, če težkiga bremena svojih grehov prenašati ne morejo, vender slednji dan nove hudobije v butaro vežejo, in tako greh na greh, težo na težo devljejo, ravno kot bi jim lože bilo, težko breme nesti, kakor pa lahko in majhno.“

Kaj pa naj pravim od sile slabe navade in od moči, s katero ona v pregrešnost zatopljene ljudi v nji zadržuje? Kakor, ki žebelj zabija, začetkama le malo, potem pa zmiraj močnejše po njem bije, de se žebelj vedno bolj priterduje, de se nazadnje prav težko izpuli; tako se tudi naše pregrehe ob slednjim

hudobnim delu, ktero dopernesemo, kakor s kladvam zabijane, zmiraj globeje v našo dušo zarivajo; in se v nji tolikanj zasedejo, de skoraj pomočka ni, potrebiti jih iz nesrečniga zavetiša. Zatoraj vidimo večkrat ljudi, ki so svoje dni v pregrešnosti in nesramnih sladinah preživeli, de jih še v starosti ne popusté, čeravno jim moči v njih letih odrekujejo. Zakaj, čeravno se natora v njih utruji in obnemore, jih vender navada ne popusti, temuč si iše sladčice preskerbeti, ktere so jim odrečene. Tolika je sila slabe navade! Zatoraj se prav bere v Jobovih bukvah: „Njegove kosti bodo napolnjene s pregrehami njegove mladosti, in ž njim bodo v prahu spale“ (XX. 11.), tako, de take pregrehe nobeniga družiga konca ne storé, kakor vsim rečem namenjeniga, namreč smert, s ktero biti nehajo. De, še s smertjo celo ne nehajo, zakaj vedno terpé, in Job pravi: „In ž njim bodo v prahu spale.“ To izvira od tam, ker se navada po dolgim terpežu udomači in pregrešno nagnjenje vse, kri in kost, po človeku prerije, in se v njem vkorenini, kakor hudi rak se po truplu širi, in vsimu početju zdravnikov se posmehuje. To nam Zveličar Božji spričuje v vstajenju Lazarja, kteri je že štiri dni v grobu ležal, in kterega je z močnim glasam in z zdergetanjem duha od smerti obudil, čeravno je druge mertve z veliko ložjimi naznanki oživil. S tem nas je hotel Gospod opomniti, kako veliko je čudo, če kaciga štiri dni že mertviga, to se pravi, kteriga po dolgim navajenji v grehah zakopaniga človeka od smerti obudi.

„Pervi teh štirih dni je,“ kakor sv. Avguštín razlagáje tele Gospodove besede pravi — „pervi je veselje nad greham v našim sercu; drugi je privo-

ljenje v greh; tretji je storjenje greha, in četerti njegova navada.“ Kdor je pa do četrtega dneva prispel, se zamore le, kakor Lazar s krepkim klicanjem in s solzami Gospodovimi prebuditi.

Iz vsiga tega se jasno razvidi, kako svojo pokoro in svoje spreobrnjenje z odlašanjem težimo, ker je potem ven in ven težavniši, in kako močno se motijo, misleči, de jih bo poboljšanje življenja v poznejših časih bolj zlahkama stalo, kakor sihmal.

Vender pa naj velja — kar je pa neskončno napačno — vse bi ti po godu šlo, in tvojiga upanja bi nič ne prevaralo: koga pa boš od časa rekel, kteriga vmes žalostno potratiš in ga brez porabe miniti pustiš, sosebno, ko bi si ga bil lahko obernel v nabiranje neminljiviga, ničemur enaciga zaklada? Kakošna neumnost bi bila, — de po posvetno rečemo — ko bi vojak, ob času, ko si vsi drugi vojaki po pridobljeni kaciga prebogatiga mesta dragotin plen nagrabljajo, pri zadnjih ostal, in se s hlapčoni in z igrami zadej pečal? Resnično tak svojiga hasna malo pozna! Kolikanj nespametniši pa ti ravnaš, ko si daješ mnogo opraviti z otroškimi igračkami in z nečimurno robo, kadar je vsim dobrim mar, si zakladov nabirati za svete nebesa, in lahko bi si tudi ti enake zaklade pridobil? Kako le se moreš opravičiti, ne samo zavolj premoženja, ki ga zapravljivo razgubiš, ampak tudi zavolj hudobij, ki jih v tem storiš. Kakor sv. Avguštin pravi, naj se tudi za vse zlato svetá le majhen greh ne stori! Kako se moreš toraj prederzniti, toliko smertnih grehov kriviga se storiti, ko bi se en samkrat za stotero svetov ne smel pregrešiti? Kako se smeš, tolažé se z upanjem, de boš odpušenje dosegel, vender še

prederzniti, tistiga razžaliti, skozi čigar vrata te pelje pot v večnost? pred čigar noge si prisiljen, hoté ali nehoté, prostreti se? čigar roka tvoja osodo za vso večnost suče, in pri katerim si misliš enkrat z jokam in zdiham odpušenje pridobiti? Kako moreš tako nesramin biti, tistiga razjeziti, čigar pomoči si slednji trenutek potreben, in kateri se ti bo toliko manj milostiviga skazal, kolikor več mu jeze napravljáš? — Izverstno spričuje sv. Bernard tacim ljudém, kako narobe je njih početje: „Ti,“ — se glasé njegove besede — „ki tako pameti nasprotno sklepaš, ko se ne zganeš od svojiga pregrešniga in brezbožniga življenja, povej, ali veruješ, de ti bo Bog tvoje grehe odpustil, ali ne veruješ? če misliš Bog ti ne bo prizanesel, kje je li večí budalost najti, kakor grešiti brez upanja odpušenja? Če pa veruješ, de je Bog dobrotljiv, spravljiv, usmiljen, in pripravljen, dolg ti odpustiti, čeravno si ga tolikrat razžalil, povej mi, ali je kje večí zanikerna hudobnost, kakor sleherno priliko zasledovati, ko ga utegneš še bolj razžaliti, ko te vendar vse opominja, ga še bolj ljubiti?“ — Kaj imaš le koli tem besedam nasprotvati? In koga mi boš od solz povedal, ktere boš pozneje čase tako pogostama zavoljo svojih grehov, kterih ne nehaš doprinašati, pretakal. Zakaj če te Bog nanaglama iz tega življenja pokliče, verjemi mi, takrat bodo vse sladine, po kterih zdaj neprenahama hlepiš, grenkeji ko žolč. Pomisli, de se boš potem ven in ven nad greham jokal in tarnal, če si ga ravno le enkrat svoje žive dni storil. O nikar ne dvomi; prišel bo dan, ko bi bil raje muk brez mere preterpel, kot Boga le enkrat razžalil. Le kratek je bil čas, ko je bil David poželjivosti udan, pa čas

njegovega kesanja in pokorjenja je bil dolg, — kar sam pravi: „Utrudil sim se v svojih izdihljajih, slednjo noč spiram svojo posteljo, in s solzami namakam svoje ležiše.“ (Ps. VI. 7.)

Čemu tedaj tratiš svoj čas z razsipanjem semena, ki ti družiga sadu ne bo obrodil, kakor solze; de! ne samo solz in bolečin boš sejal, temuč s privajenjem greha si boš tudi težavnosti nasajal, ki te bodo mnogo v poboljšanju ovirale. Kakor se namreč lomljeni od dolge in hude bolezní malokrat tako zgaji, de bi nič poprešnje slabotnosti v truplu ne zastalo, ravno tako se tudi redko človek pregrešnosti zavoljo njene velikosti in terpeža tolikanj ozdravi, de se vsi nasledki porazgubé; zraven pa ga bo hudič vsakrat le od tiste strani napadal, na kateri ga je slabotniga spoznal. Izraelski otroci so tèle molili, in de jih je kaznoval, je dal Mozes malika sošgati, in pepela med pijačo namešati, ktero so Izraelci piti mogli. Enako Bog več pregreh kaznuje, ker hoče v svoji pravičnosti, de nam nekaj, s čimur smo grešili, v kosteh zastane, in de je nam v kazen in muko, kar smo popred nad oblake častili.

Ali ti naj še opišem, kako je vender krivično, pokoro za sedo starost prihranovati, in cvetečo mladost z nesramnimi sladinami potratiti? Kakova topost bi bila, ko bi človek, ki ima velike in težke bremena prenesti, in mu je mnogo tovorne živali na ponudbo, vender vse le eni, in sicer nar šibkeji naložiti hotel, vse druge pa praznim iti pustil? Še večí pa je tistih topost, kateri hočejo z vso težo pokore le sivo starost otovoriti, mladost pa in čversto moško starost, ko ste vender za prenašanje nar pripravniši, zvesto varovati, ko priletnost komaj butaro svojih lastnih

slabost prenaša. Lepo govori modrijan Seneka: „Kdor pobožno življenje v pozno starost odlaša, razodeva, de za pobožnost nobeniga družiga časa oberniti noče, razun tistiga, ki za nič družiga ni.“ In nekje drugej: „Mnogo jih boš čul besedovati: S petdesetim letam se hočem utegniti šumečimu svetu, šestdeseto leto naj me vsih obilnih opravil oprosti. In kdo ti je porok za dalje življenje? Kde je mož vse to napeljati, kakor zgospodariš? — Ali te ni sram, gošo življenja za sé obderžati, in blagimu duhu le tisti čas odločiti, ki za nobeno inako rabo že ni? Kako je vender kasno, še le, živeti pričeti, ko se mora nehati? Kako brezumno pozábljenje umerjočnosti, pametne sklepe za petdeseto ali šestdeseto leto prihranovati, in življenje pri piki začeti, ktero jih malo doseže!“ (De brevitae vitae c. 6.)

Koga pa boš počel, če pomisliš, kako neznanško zadostenje bo neskončno veličastvo Božje od tebe tirjalo, preden ti bo moglo odpušenje hudih krivic, s kterimi si ga mnogo žalil, podeliti? To zadostenje je pa toliko, de zamore človek, poleg besed sv. Janeza Klimaka, komaj za grebe današnjiga dne dans zadostiti, in se tisti dan komaj svojiga dolga znebi. Čemu tedaj hočeš dolgove vsiga svojiga življenja ravno kot na eno kopico znositi, in njih poplačanje do zadnje starosti odlagati, ki je vender komaj zmožna svoje lastne dolgove zbrisati? To tolike graje vredno početje imenuje sv. Gregori nar veči nezvestobo, kakor sledeče besede kažejo: „Kdor za delanje pokore pozneji starosti pričakuje, ima malo zvestnosti, ker se je bati, de, ko upa na usmiljenje, božji sodbi ne zapade.“

Vender pa — mislimo, de nima dosle rečeno

nobeniga pomena, in od vsiga tega se nič ne pripetí, — govori, ali bi ne imela — če je še kakošna pravica in pamet na svetu, — velikost in sila prejetih dobrot, in lepota obljubljenih plačil že sama, pregovoriti te, ne lenimu stati, in se proti tistimu, ki te tolikanj blagodušno s toliko dobrotami obdaruje, manj termastiga in nehvaležniga skazoval? Kako resnično je branje Pridigarja: „Ne daj se zaderževati, in moli vselej in ne anaj se, pravičnosti do smerti udanemu biti; zakaj Božje plačilo v večnost terpi.“ (Pridig. XVIII. 22.) Ino, če plačilo tako neskončno dolgo terpi, čemu tirjaš, de naj bo tvoja služba kratka? Če plačilo nehalo ne bo, dokler Bog v nebesih kraljuje, to je, nikoli ne poteče: zakaj neki nočeš tako dolgo služiti, kolikor časa na zemlji ostaneš? In kakor je pičla ta doba, ji vender še dve tretjini pritergati želiš, in Bogu tako rekoč, kar bi popihnil, pustiti!

Sicer pa, če upaš večno zveličanje doseči, si moraš tudi, se vé de, misliti, de te je Bog od večnosti že za ta blagor odločil. Zdaj pa mi povej, če je Bog tolikanj zate skerbel, de te je že v veke ljubil, in ko si kristjan začel biti, te svojiga otroka sprejel, in déleža svojiga kraljestva postavil, kako se moreš obotavljati, in tako ljubeznjiviga očeta ne ljubiti? Ali te ne oblije rudečica, svojo ljubezen do neznano dobrotljiviga očeta do konca svojiga življenja odlašati? Kako ti je vender mogoče, pregovoriti se, de zamoreš v tako kratkim času tistimu zadostiti, pri katerim je sklenjeno, z večnimi dobrotami ti postreči? Vsaj bi bilo pravično, de bi tudi za večno plačilo tirjano češenje in pokornost, ko le količkaj mogoče, večno bilo. Ker se pa to ne more

zgoditi, in čas, v katerim utegneš Boga častiti in mu vse svoje moči posvečevati, nič dlje kot eno človekovo življenje ne terpi, — zakaj hočeš več del te že kratke dobe še odtergati, in za Boga le nar manjšiga in nar slabšiga prihraniti? Kakor namreč Seneka pravi, „kar narpred iz posode teče, je nar čisteji, kar pa zastane, je kalno in blatno. In vender hočeš to gošo za Boga spraviti. Čuj, kako se mu godi, kdor Bogu nar slabši daruje: „Preklet naj je goljufnik, kateri ima zdravo ovco v svoji čedi, in storivši obljubo, Gospodu slabo (bolešno) v dar prinese; velik kralj sim, pravi Gospod vojskinih trum, in moje ime je med ljudstvi strašno.“ (Malah. I. 14.) Ravno, kot bi Bog reči hotel: Tako mogočnemu Gospodu, kakor sim Jaz, gre nar veči česenje in pokornost; tedaj je grozno velika razžalitev Božjiga veličastva, če se mu nar slabši daruje. — Čemu toraj veči del svojiga življenja v službi hudičevi prežiješ, in Bogu del daruješ, kteriga že svet sam, ko malovredniga kaj zametava? Poslušaj besede Gospodove: „Ne imej dvojniga tehtila v svojim žepu, eno manji, eno veči; tudi ne imej v svoji hiši manji, ali veči mere. Imej pravično in pravo tehtilo, pravično in pravo mero.“ (V. b. Mojz. XXV. 13.) In prederzneš se, tej zapovedi naukljub, dvojno tehtilo, prav veliko eno za hudiča, kakor bi bil tvoj nar veči prijatelj, in prav majhno eno, za Boga, kot bi tvoj sovražnik bil!

Vender, če te vse te dobrote ne ganejo, spomni se vender uniga neprecenljiviga darila, s katerim ti je nebeški oče svojiga edinorojeniga Sinu podaril. De je tvojo dušo smerti otel, ti je podaril tisto življenje, ki ima neskončno veči cenę, kakor življenje vsih

ljudi, in vsih angelov, tako sicer, de bi mogel, ako bi vse življenja imel, in bi vse, kar živi, in bi živeti môglo, v tebi združeno bilo, vse to tistimu v dar prinesiti, ki ti je uno neprecenljivo življenje dal. In vender, še s tem bi ne shajal! Kako toraj moreš tako top biti, in nehvaležnost enako pregnati, kratko to, slabotno in revno življenje edino, ki ga imaš, tistimu Gospodu odrekovati, ki je zate takó blago, neizrečeno drago življenje izdihnil! Bi vsaj ta, čeravno na sebi malovredni dar dobrotljivimu Očetu podal! Ali še se ti boljši del utergovati ljubi, in njemu le prazno gošo ponujati! Je li kje viši stopnja nesramnosti? Končajva toraj to poglavje s Salomonovimi besedami: „Spominjaj se svojiga stvarnika v urah mladosti, dokler ne pridejo dnevi britkosti, in se leta ne približajo, od katerih boš rekel: Mi ne dopadejo! Preden se zatamni solnce, in luč, in luna, in zvezde; preden se oblaki po dežji vernejo. Ko se bodo tresli hišni čuvaji (roke) in se majali narčversteji možje (kosti, ki truplo podpirajo), in drobčiči (zobje) brezdelavni v manjim številu, in se bodo zamračili, ki gledajo skozi line, (ko se bo pogubila svetloba oči,) in se bodo zaperle duri po cestah, (ko bodo počutki tumpasti) ob tihim glasu drobčičiga, in bodo vstali o petju ptičevim (petelinovim, ker stari ljudje malo in nemirno spé) in bodo oglušele vse hčere petja (ko bo starost sluh oslabila). Tudi višin se bodo bali, in se strašili po potu (stare močne skerbi težavnih in nevarnih potov) mandelnovo drevo bo cvetlo (glava bo siva prihajala), kobilica se bo odebelila, in kapara osula (starec bo s težkim bremenam obložen, in slednja posvetna radost bo zgignila); zakaj šel bo človek v hišo svoje večnosti,

(v svoj grob) in plakajoči (sorodniki in prijatli) bodo po cestah lazili; preden prah v zemljo gre, iz ktere je, in se duh k Bogu verne, ki ga je dal.“ (Prid. XII. 1—7.) Salomon tako govori: Toraj naj ti je v spominu, ljubi brat, tvoj stvarnik, dokler si mladih nog, in ne odlagaj svoje pokore v tiste leta, ktere so prenapolnjene s težavami in slabostmi; ko človek sam razpade, in se gibčnost vsih počutkov skerha; ko človek komaj s trujenjem in premagovanjem zastavi, kar je svoje poprešnje storivnosti in čverstosti pogubil, koliko manj tedaj zmožen, s pokoro združene težave in nadloge prenašati; ko se bolj prisiljeno, kakor pa prostovoljno pobožnosti posvečuje; ko že skoraj čez pregrehe ne gospodarimo, ker so nas oné poprej zapustile, preden mi pregrehe, čeravno se tudi pogostama v starosti živi, kakor se je v predhodnji mladosti, po besedah modriga: „Česar v mladosti nabiral nisi, kakó boš vendar v starosti tisto najdel?“ (Sir. XXV. 5.) Zatoraj se nam na nekim drugim mestu sledeči blagotni svet podeli: „Ne obstajaj v zmoti brezbožnikov; hvali Boga pred smertjo, zakaj mertviga, ki je ko nikdo, mine hvala. Slavi v življenju, hvali in spoznaj Boga, ko si živ in zdrav, in oponašaj se z njegovim usmiljenjem. (Sir. XVII. 26—27.)

Res je bila visoko pomenljiva skrivnost, de so zlasti tisti bolniki, ki so prvi v kernino stopili, ko je bil angel vodo zmajal, ozdraveli. (Jan. V.) Iz tega imamo povzeti, de ves naš blagor v tem obstoji, de božje nagovore in v nas obujene ganitve neutegama in brez odlaška slušamo.

Podvizaj se toraj preljubi brat! „Dans, ko slišiš njegov glas, ne uterduj svojiga serca.“ (Ps. XCIV. 8.)

De boš že jutro njegovimu zvanju odgovoriti mogel, loti se spotama dela, in pomisli, de, poprej ko pričnesh, urniši ti pojde spod rok.

II. Poglavlje.

Zoper tiste, ki obžalovanje svojih grehov do smertne ure zakasnujejo.

§. 1.

Že doslé razloženo bi imelo zadostiti, tistim, ki za svoje grehe se spokoriti, do poslednje ure odlašajo, mréno raz oči potegniti, de bi svoje nevarno in hudobno početje spregledali. Ker je pa že tolikanj nevarno, svoje spreobrnjenje nekaj let odstavljati, koliko nevarniši je še, če hočesh v tó konec svojiga življenja pričakovati! Ker se pa vender ta zmeta tolikrat prigodí, in se neznano veliko duš v tem pogubi, se nam potrebno zdi, od abotniga menjenja tacih ljudi kaj besed povedati. Zakaj, čeravno je z ene plati nevarno, to okolišino bolj natanko razjasnovati; ker bi se maloserčni in strahopetni lahko obupljivosti in nepotolažljivosti iz tega se naserkati utegnili, je vender z ene plati še večí škoda, ljudem nevarnost prikrivati, v katero se zavoljo poboljšanja do konca svojiga življenja odlašanja zagrezvajo; tako sicer, de se če obojestransko nevarnost pretehtamo, poslednja veliko grozniši pokazuje, ker nas skušenost uči, de se veliko več duš v prevelikim zaupanju na prihodnost, kakor pa v presiljenim strahu in maloserčnosti pogubi. Mi pa smo postavljeni kakor tisti čuvaji pri preroku Ecehielu (XXXV.) de ljud-

stvo svarimo, če se sovražnik približuje, de jih motitev ne zapelje, ktere imamo opominjati, in de nam njih prelita kri ne skliče Božjiga serda nad nas.

Ker pa v tem življenju nobene druge luči in nobene druge resnice nimamo, kakor sv. pismo, in sv. očete ter cerkvene pisatelje, ki so obširniši to zadevo obravnali, hočemo njih besede poslušati. Saj mende vender ni pričakovati, de bi se kdo v svoji prederznosti njih menjenjem svoje lastne nasproti postavljati upal. Poglejva toraj, kaj sveti očetje od tega govore, in potem poslušajva, kaj nas sveto pismo od tega uči.

§. 2.

Besede nekterih cerkvenih očetov od pokore, do konca življenja odlašane.

Praden lupino do praviga jedra preteremo, si moramo s svetim Avguštinam in z vsimi očeti že v naprej misliti, de je slehernimu vediti treba, de je le pri Bogu pokora, on jo da, komur in kadar jo hoče. Po tem predmisliku utegne toraj vsaka pokora prava in v dušni blagor zadostivna biti, naj se karkoli zgodi, še celo v smertni uri. Kako redko pa se to pripeti, naj ne razsojuje ne moja, ne tvoja beseda, ampak poterjenje tistih, kterim je sveti Duh skozi usta govoril. Poslušaj toraj, kaj sv. Avguštín v svojih bukvah od prave in napačne pokore govori: „Kteriga grehi popred zapusté, kakor pa on grehe, se ne obsodi sam radovoljno, ampak, tako rekoč, le od potrebe prisiljen. Bog pa hoče prosto voljo. Toraj ne bodo tisti, kteri se k Bogu ne vernejo, dokler jim je moč grešiti, in še le potem, kó več grešiti ne morejo, svoje pregrehe spoznajo,

tako zlahkama dosegli, kar želé.“ Malo potem, ko sv. Avguštin tako pokorjenje popisuje, onako pravi: „Tisti se spreoberne, to je, se ves poverne, ki se ne boji samo kazni, temuč mu je tudi mar, k dobrotljivimu Bogu se verniti. Se pri kôm tako spreobrnjenje tudi še le na koncu njegoviga življenja zgodi, vsáj upanje ne gre po vodi, de mu bodo grehi odpušeni. Ker se pa redko ali komaj táko popolnoma spreobrnjenje prigodi, se je bati, de ne bo tako pozen skesanec zveličanja dosegel. Zakaj kogar bolezen stiskuje, in kazen straši, bo javalne resnično zadostil, sosebno če ga žena, otroci in svet, ktere preobilno ljubi, med se sklicujejo. O koliko se jih moti v odlašani pokori! Ker je pa Bog vedno mogočen, zamore tudi vselej tistim, katerim hoče, v smertnih težavah opiralo biti. Ker pa je premnogo opovir, ki se pravi pokori na pot nastavljajo, in na truplu šibkega od nje zaderžujejo, je nevarno in pogubno, nam za pokoro podeljeni pripomoček do smerti prezirati. Neskončno veliko pa je, če Bog tistihmal komu s svojim svetam priskoči. Zeli namreč kdo resnično pokoro doseči, si sme svest biti božjiga usmiljenja, ker občuti, de je Božja dobrotljivost večí, kakor pa njegova lastna pregrešnost. Vender pa, če ravno se kdo tako spreoberne, in ga smert ne pokosi, mu ne zagotovljamo, de je vsimu povračilu utekel; zakaj, kdor je sad spokorjenja za uni svet prihranil, mora v vicah očiševan biti. Akoravno pa tudi ta oginj večno ne žgè, je vender grozno hud, hujši mimo slednje kazni, ktero koli si mogel v tem življenju preterpeti, čeravno so Božji mučeniki velikrat nedopovedljive muke preterpeli, in nekteri hudo delniki z nar grozniši kaznijo splačevani bili. Toraj

naj bo slednjimu mar, tako se spokoriti za svoje pregrehe, de ne bo imel po smerti nobenih taci kazin terpeti.“ Toliko sv. Avguštin. Tudi sv. Ambrozi govori sledeče v tej zadevi v svojih bukvah od pokore, ktere so nekteri sv. Avguštinu prilastovali: „Kdor, zavoljo hude boleznj v nar večj stiski, zakrament sv. pokore prejme, in se spravljen z Bogam loči od tega sveta, to se pravi, ko duša truplo zapusti, mu sicer ne odrekujemo zaželeniga, — povem vam, — ali reči se ne upam, de se mu bo dobro godilo. Ne upam se, ne prerokujem ne, ne pravim vam, ne goljufam vas, ne motim vas, ne obetam vam ne. Kdor verno in pobožno živi, življenje neha, in zanj nas skerb ne obhaja. Kdor pokoro dela, je še zdrav in krepak in ko se je spravil, pobožno svoje dni živel, je zavarovan.“ — In spotama pristavi: „Kdor pa pokoro še le na koncu dela, in se spravljen od tukaj loči me ga zeló skerbi, de mirne vesti življenja ne izdihne. Poslušajte pazljivo moje besede. Jasniši hočem govoriti, de me nihče napak ne razumé. Ali pravim, de bo pogubljen? Nikakor; pa tudi ne pravim, de bo odrešen. Rekel sim vam: Ne upam si terditi, ne obetam vam, in Božja volja mi ni znana. Se hočeš, ljubi moj brat, dvombe znebiti, in negotovosti uiti, delaj pokoro, dokler si zdrav! Če namreč, zdrav še, resnično pokoro delaš, in te dohiti poslednji dan, si v zavetju. Bodi toraj nagel s pokorjenjem! V takim početju si zavarvan. Zakaj? Hočeš pozvediti? Ker si se spokoril ob času, ko si še grešiti môgel. Če ti bo pa še le potlej pokora mar, kadar ti bo priložnosti zmanjkovalo, grešiti, so grehi tebe zapustili, in ne ti grehov.“ (Ambrosius de poenitentia lib. II.) Tem besedam soglasuje tudi

sv. Izidor : „Kdor hoče v smertni uri zavoljo odpuščenja grehov zagotovljen biti, delaj pokoro, ko je še zdrav, in objokuj svoje hudobije. Kdor pa je pregrešno živel, in še le v smertni uri pokoro dela, se ziblje gotovo v veliki nevarnosti; in kakor je negotovo njegovo pogubljenje, je tudi njegovo zveličanje dvomljivo.“ (S. Isid. lib. II. c. 13.) Grozne, res, so te besede, ali koliko groznejši pa so, ktere je govoril sv. Hieronim, ko je blizo zadnje ure v rasovniku ležal na tleh, kakor nam Evzebi, njegov učenec, sporočuje. Pa ne upam si, v njihovi strahotni obliki jih zapisati, de bi maloserčne in boječe duše morde popolnoma poguma ne zgubile zavoljo tega. Kdor jih brati želi, jih najde v četrteh bukvah Hieronimovih spisov v nekim pismu, ktero je Evzebi škofu Damazju od smerti svojiga učenika pisal. Bere se : „Morde poreče kdo : človek, ki je vse svoje življenje hudo dopernašal, bo pred Bogam milost dosegel, če se je v svoji smertni uri spokoril. O nečimurna abota, o napačna misel ! — Komaj od sto tavžent ljudi, ki so vedno pregrešno živeli, en sam zasluži, pri Bogu odpusenje svojih grehov doseči. — Človek, ki v grehah rojen in odrejen, ni hotel ne Boga spoznati, ne od njega kaj slišati ; ki ne sprevidi, de je grešil, in kaj je pokora, razun če v sanjah ; — kterega še vsiga posvetne zadeve vežejo ; kterega peče, če svojim otrokam, ktere more tedaj zapustiti, nobeniga bogastva ne zapusti ; kteri svojiga terpljenja z voljnostjo ne prenaša, in kteriga huda bolečina pregreva zavolj ločitve od posvetniga blaga kakošno Bogu prijetno pokoro zamore le taki delati ? Resnično javalne bi se pripravil, ko bi se zopetniga zdravja smel nadjati. Mende smem z gotovim sklepati,

de ne zasluži od Boga odpušenja grehov v smertnim trenutku, kdor se ni anal v svoji kreposti in v cvetju svoje mladosti Boga žaliti. Kakošna je le pokora, o predragi sinovi, katero kdo le dela v spoznanji, de dalje živeti ne more? — Kteri bi morde še huje počel, ko bi ozdravel svoje bolezni? O kako mnogo ne poznam vender takih denarja lakomnih ljudi, ki so se ob uri, ko jim je smert s koso pretila, za pokoro pripravljali, po ozdravljenji na telesu pa še pregrešniši ko prej živeli! Tega sim prepričan in uresničen, in učil sim se po mnogoteri skušnji, de mu konec dobro ne steče, čigar življenje je slabo bilo, ki se ni anal, grešiti, in je vedno v nečimurnostih tega sveta terl svoj čas.“

Iz teh Evzebjevih besed je jasno, kako vodena se je sv. Hieronimu še le v smertnih trenutkih za grehe vsiga življenja delana pokora zdela. Memo grede ne spozabimo menjenja sv. Gregorja, katero je povedal, razlagaje sledeče Jobove besede: *„Kaj je le upanje hinavca, če iz skoposti ropa, in Bog njegove duše ne otme? Bo Bog slišal njegovo vpitje, ko ga bo nadloga in stiska terla?“* (Job XXVII. 8. 9.) „Bog ne sliši“ — nadaljuje sv. učenik, — „ob času stiske vpitja onega, ki ni maral v pokoju Božjiga glasu, ki je v njegovih zapovedih ga opominjal. Zakaj zapisano stoji: „Ostudna bo njegova molitev, kteri si ušesa zatiskuje, de zapovedi ne sliši.““ (Preg. XXVIII. 9.) Ker je toraj pobožni Job vidil, de se vsi, kterim v življenji dobre dela niso mar, v poslednjih trenutkih k prošnjam zatekajo, je rekel: *bo slišal Bog njih vpitje? Ktere besede pomenijo ravno tisto, kakor, kar je govoril Zveličar Božji rekoč: „Potem pridejo tudi une device, rekoč: Go-*

spod, Gospod, odpri nam! On pa odgovori ter reče: Resnično vam povem, vas ne poznam!“ (Mat. XXV. 11. 12.) Ker ti bo potem s toliko večji ostopostjo povračevano, kolikor poterpežljivši je bila zdaj Božja usmiljenost.“ Tako deleč sv. Gregori. Te izreke poterduje tudi Hugon od svetiga Viktorja, ko pravi v družih bukvh od zakramentov: „Javalne je potem (namreč v smertni uri) pokora resnična, ker se tako pozno godi. Zakaj, če truplo hudo terpi in pekoče bolečine človeka mamijo, skoraj kaj družiga misliti ne more. Pokori, ktera se prisiljena vidi, ni kaj veliciga upati, kako lahko namreč more človek misliti, de kaj storiti noče, če vidi, de storiti ne more. Po mogočosti, kako stvar narediti, se naj lože volja spoznava. Ako toraj kaj ne storiš, kar bi lahko storil, očitno pokazuješ, de nočeš.“ Vse te menjenja poterdi tudi Peter Lombarški, imenovan „Magister sententiarum,“ z besedami sv. Avgušтина: „Ker ni tečna pokora delo človeka, ampak Boga, jo toraj da, kadar hoče njegovo usmiljenje; milostiv zamore plačevati njim, ktere je môgel pravičen kaznovati. Ker je pa mnogo reči, ktere resnični pokori napotje delajo, in na truplu šibkiga od nje zaderžujejo, je nevarno, in kraj brezna pripelje — zdravilo pokore do smerti zaničevati.“

O pomisli toraj, koliko vzrokov te ima vender poleg teh besed zavoljo unkrajne prihodnosti strašiti, kdo je vender tako silo prederzen, nar višji, nar dražji tako očitni nevarnosti nastavljati! Ali je morde zate kaj lepšiga, kaj dražjiga na tem svetu, kakor večno zveličanje? —

Iz teh izrek cerkvenih očetov se mende očitno pokazuje, kakošno prederzno nespametnost tisti ra-

zodevajo, ki se brezskerbno po nevarnim morji spusté, od kteriga še nar bolj skušeni kermarji tako nezapupno, strašljivo govore. Toliko imenitna je umetnost dobro umreti, de bi se moglo vse življenje v njeno naučenje oberniti, zakaj v smertni uri da že smert sama záse človeku tolikanj opravi, de mu silo malo časa zaostaja, še le zdaj se učiti, kako naj umerje.

§. 3.

Kaj imenitni cerkveni pisatelji od tega pravijo?

V veči poterjenje dosihmal razloženiga, nam še menjenje cerkvenih pisateljev od té zadeve pristaviti ostane. Druzih neomené Skot, ki to reč izverstno obravnuje in nam v vsim priglasuje, sledeče sklepa: „Pokora, do zadnjih trenutkov odlagana, je redko resnična, ker je neznano težko, pravo pokoro takrat delati.“ To izreko dokazuje iz štirih vzrokov. Pervič zavoljo prevelike zmešanosti, v katero duša zavoljo hude bolezní in pekočih bolečin, in pa zavoljo smertne pričnosti zajde, zakaj serce se ne more takrat enako k Bogu povzdigniti, in se prave pokore poprijeti. De ti je to toliko razumljivši, moraš vediti, de ima slednje serčno vrenje veliko oblast nad zavednostjo in svobodno voljo človekovo; in modroslovje je že davno zgotovilo, de je vse, kar bolečina in žalost obudi, v tem obziru storivniši, kakor občutki, ki nas razveseljujejo; iz česar se povzame, de mora ognjenost umirajočiga med vsimi nar močnejši, nar storivniši biti, ker je smert med vsimi strahotami nar strašnejši, zakaj takrat se s telesnimi bolečinami tudi dušne težave, prevelika skerbljivost zavoljo žene, otrok, svetá, in vsiga, kar

mora zdaj zapustiti. Kje pa more človek pri vrenju tako silnih strast še jasno misliti, ker mu združene dušne in telesne bolečine silama zavednost tamné? Vsakdanja skušnja nas uči, de ne more človek, kterimu po zobéh hudo terga in razgraja, ali ga pa inaka nadloga tepe, takrat lahko svojiga serca k Bogu povzdigovati, in ga od njega ne ukreniti, čeravno je morde sicer prav pobožen, ker je vse njegovo notrenje le v bolečino zamaknjeno, ki mu vse drugo mersi. Če se to že pobožnimu naključí, kakošna le bo za tistega, ki mu ni bilo nikoli mar, v svojim sercu na Boga misliti, in ki je toliko več nevarnosti zanj, de bo dušo zanemaril, in le za truplo skerbel, kolikor bolj se mu je poslednje omililo? Med čvetero, ktero poleg sv. Bernarda človeka svoje misli vredovati opovira, se šteje tudi bolehní stan trupla; zakaj duša se takrat tolikanj s telesnimi bolečinami peča, de človeku, svoje misli na kaj družiga obrniti, kakor na bolečino, komaj pripusti. Je to tedej zgotovljeno, ktera svojeglavnost more le večí biti, kakor take, tolikanj škodljive bolehnosti pričakovati, de se potem še le neznano imenitne dušne zadeve poskerbé? Poznal sim nekóga, ki se je ob približevanju smertne ure in ob opominjevanju, de naj se pripravlja za prehod na uni svet, tako ustrašil, in tako vprične smerti zbal, de je bila njegova duša za vse druge misli mertva, in samo ta mu je blodila po glavi, kako bi jo mógel nastoječi nevarnosti unesti, ravno ko bi bila volitev med smertjo in življenjem v njegovi moči. Le tje je stermel, s kterimi pripomočki bi se smerti še enkrat oteti mogel. Ko je duhovni, ki ga je v smertnih težavah podpirat prišel, opazil, kako malo mu je v taki uri nar potrebniši mar, ga je opominjal,

vsih drugih misel se znebiti, in Božje milosti prositi. Bolnik pa se je zavoljo tega pokazal njevoljniga, in zavernil je duhovniku nekako, kakor se mu je potacim opominu silo malo podalo. Kmalo potem je svojo dušo izdihnil. Vender pa je bil ta človek pobožnosti prav vaden, zatoraj se iz tega lahko sprevidi, kako zamore bližnja smert tiste, ki jih preveč posvetno mika, premotiti; ker je s svojo strahotnostjo celo tistiga zapeljala, ki se je sicer učil, jo zaničevati. — Še nekoga sim poznal, kateri je serčno želel, pred ločitvijo še s pobožno molitvijo svojiga ojstriga sodnika potolažiti, ko ga je huda bolezen polomila in je bleđa smert že vanj stermela. Ali pregrenka bolečina in ven in ven ponavljani napadi njegove bolezni mu niso dali mirú. — Če je tedaj potém pripravljanje za pokoro tolikanj težavno, komu le bi ljubo bilo tako oslepljenimu biti, zdravila vsiga svojiga življenja do zadnjiga trenutka ne porabiti?

Druga napota velja Skotu, ker mora biti prava *pokora radovoljna*, to je, po prosti udanosti volje pričeta, in ne od potrebe prisiljena, zatorej pa tudi sv. Avguštin pravi: „Ne čakaj mi nobeden, dokler več grešiti ne more. Bog hoče v izbrisanje grehov prosto voljo; ne prisiljenosti, ampak ljubezin; ne samo strahú, ker človek samó v strahu ne živi.“ Kdor se toraj pozno skesá, se mora svojiga sodnika ne samo bati, ampak tudi ljubiti, ker brez ljubezni nihče večniga zveličanja deležin ni. Če toraj kdo nikoli v svojim življenji resnično svojih zmot ni obžaloval, temuč zato konec svojiga življenja pričakuje, se ne vidi taki iz prostovoljnosti, marveč iz potrebnosti pokoro delati. Taka se je imela s ksam Semejevím, ki ga je razodeval zavoljo krivic, s kterimi

je Davida bežečiga pred svojim sinam Absalonam močno žalil. Ko namreč Semej vidi, de se je zmaga na Davidovo stran nagnila, in pomisli, kako hudi zlegi mu preté, tu pohiti in gre doli z Judejskimi možmi, de bi kralju nasproti šel, pred kteriga se zniža v prah in ga prosi, mu hudobijo spregledati in se ne spomniti žalitev uniga dné. Ko pa to Abisaj sliši, kmalo govori: „Ali nima mar Semej zavoljo teh besed smerti storiti, ker je preklinjal mazi-ljenca Gospodoviga?“ David, pobožni kralj, dobro vedé, kako malo more tako skesanje zasluženja imeti, se je sicer delal, kakor bi bil za takrat razžaljenje pozabil, ali brez povračila ga ni pustil. Ko je namreč že smertni pot ga obliyal, je zapovedal svojimu sinu, ne iz maševavnosti, ampak iz marnosti za pravico Semeja kaznovati, kar se je tudi zgodilo. (II. buk. kralj. XVI., XIX.; III. b. kralj. II.)

Taka je mende tudi pokora veliko slabih kristi-janov, kteri se, ko so vse svoje življenje zanikerno v svojih grehah tičali in ne nehali, Boga žaliti, na-zadnje — ko se ura odgovarjanja pred večnim go-spodarjem približuje, ko vidijo blede smert in sko-pani grob, in morajo pred večniga sodnika priti; ko se vidijo prepričane, de zoper Božjo brezkončno mogočnost nobena sila, nobeno napenjanje nič ne opravi, de je v tacim trenutku storjena sodba nepre-menljiva in večna, — nazadnje, pravim, s svojimi prošnjami in s skesanostjo po svojim pravičnim sod-niku ozirajo. Je skesanost resnična, je tudi koristna. Ali navadni izid nam daje le prejasno spoznavati, kakošna je taka skesanost bila, in je še; zakaj iz skušnje vemo, koliko tacih grešnikov, kterim je smert prizanesla, zopet vse pozabijo, kar so obljubili, in

urno stekó, kot svinje po lajnati mlaki svojih pre-
 greh se valjat, in se zopet s težkim bremenam ob-
 ložit, katero so za malo časa v zljajšanje svoje duše
 s sebe vergli, tako sicer, de je jasno kot beli dan,
 de niso storjeniga storili iz ljubezni do Boga, ampak
 le iz strahu, ki jih je takrat pritiskal. Ko je nehal
 vzrok, je zginila tudi storivnost, vzroka izvirek. Ta-
 kov je kes, kakoršniga občutijo pomorski jadravci.
 Jim nevarnost preti, terdno sklepajo, svoje življenje
 poboljšati, pobožnosti se poprijeti — store vse mo-
 goče obljube. Je pa nevihta potihnila, in se morje
 potolažilo, in se oteti mislijo, jim je zopet poprešnje
 ravnanje, poprešnje mišljenje domače; šalijo se,
 zasramujejo, preklinjajo in dopernašajo še gerdobniši
 dela kot prej, storjene obljube se ne spomnijo ne,
 in preteklo se jim le sanje zdi.

Je pa tretji od Skota postavljeni vzrok, ker
 noče skoraj nikdar navada grešiti grešnika, ki je
 dolgo ž njo živel, popustiti, ampak ga do smerti,
 kakor senca truplo, spremlja; zakaj navada je že-
 lezna srajca, ktera se le z veliko težo udela in raz-
 terga. Vidimo jih veliko, ktere je v njih zadnji uri
 dušni blagor tako malo skerb, ki so tako tesno s
 posvetnim blagam zvezani, tako globoko v mesenost
 zagreznjeni, in tako terdno k posvetnosti pripeti, de
 v tem nevarnosti ne opazijo, ktera jim žuga. Ali
 nismo vidili že starcov, ki so tako lakomni in skopi
 bili, de jim ni ura minila, in bi ne bili svojiga bo-
 gastva pomnožiti skušali, in vender so bili proti rev-
 nim in potrebnim terdoserčni in neusmiljeni, katerih
 hlepenje še celo v tistim trenutku nasiteno ni bilo,
 ko so mogli vse na tem svetu zapustiti, karkoli so
 si nagraabili na mertve kopice? —

Ni ne majhna kazen zavoljo greha, ker Bog pripusti, de svojiga storitelja do groba spremlja, od česar sv. Gregori takole govori: „Bog grešnika s tako kaznijo kaznuje, ker pripusti, de grešnik sam sebe v smertni uri spozabi, ker se svojiga Boga ni spominjal v cvetečim stanu svoje mladosti. Tedaj se zanemarjenje in pozabljenje s pozabljenjem kaznuje, kar je kazen in greh vred.“ To nam vsakdanja skušnja prikazuje; ali ne slišimo, de so hotli nekteri v naročju svojih zaljubljenih umreti, in de jih je strast tako oplela, de je še celo v smertni uri čežnje gospodarila, in sicer po pravični razsodbi Boga, ker so njega pozabili, in svoje lastne duše se ne spomnili?

Četerti vzrok obstoji v pravi vrednosti del, ki se v poslednjih trenutkih storé. Komur je le nar manj Bog znan, sprevidi, kako se dela še le takrat storjene ločijo od unih, ktere človek z zdravimi udi doprinese, in de prvi Bogu veliko manj dopadejo, kakor pa poslednji, zakaj — kakor opomni sv. Lucija, — ne more Bogu prijeten dar biti, kteri ga le Bogu daš, ker ti konec tvojiga življenja njegoviga daljšiga vživanja ne pripusti. Kako le more v zasluženje biti, če kdo v smertni uri kako razžalitev odpusti, ker bi ga nar gerji očernilo, ko bi je ne odpustil? In koga je vender zaslužniga zraven, če kdo nazadnje svojo zaljubljenko popusti, saj se mora od nje ločiti hoté ali nehoté?

Iz teh vzrokov sklepa bistrourni cerkveni pisatelj, de je nar veči težavnost, v poslednji uri svojiga življenja resnično pokoro storiti. Pravi celó, de kristjan, ki nalaš svojo pokoro v zadnjo uro odlaga, naglavno greši, ker s svojo dušo neznano krivično

ravna, in svoj večni blagor v tolikšino nevarnost zaganja.

In tedaj bravcu samimu prepustim, pomisliti, ali nas more kaj bolj skerbeti, kakor pokora do zadnjiga izdihljeja odlagana.

§. 4.

Nekoliko dokazov iz sv. pisma za poterjenje zgornjih besed.

Ker pa zgotovljeno spričanje beseda Božja nar bolj ohrabri, ker se nji ne da ne ugovarjati, ne pred inaki sodnji stol jo zvati, poslušaj toraj, kaj sv. pismo od tega pravi. Ko je Salomon v prvem poglavji navedel besede, s katerimi Modrost človeštvo k spokornosti vabi, spotama tudi tiste pristavi, ktere bo gluhim in svojeglavnim govorila: „Ker sim klicala“ — so besede, — „in niste hôtli; ker sim stegovala svojo roko, in nobeden se ni nanjo ozerl; ker ste zaničevali moj svet, in moje karanje zame-tovali: se bom tudi jaz vašimu poginu posmehovala, in zasramovala, če se vâm prigodi, česar se bojte. Če nanaglama nesreča pridere, in se poguba, ko vihar približuje, če vas britkost in nadloga objame, tu mene kličete, ali jaz ne bom slišala; zgodaj boste vstali, ali mene najdlji ne boste; ker so strahovanje čertili, in si niso Božjiga strahu zvolili, in ne slušali mojiga sveta.“ — Kaj moreš le temu odgovoriti? Ali ti morde niso zadôsti te pretitve, ktere od samiga Boga izhajajo, te s straham in trepetam navdati, in te pregovoriti, zarana na tisto uro se pripravljati. Vender zasliši še drugo, ravno tako jasno spričbo. Ko je Zveličar v evangelji svoj prihod na sodnji dan prerokoval, je prav iskreno svoje učence opo-

minjal, se za tisti dan pripraviti, ker jim je njegovo imenitnost v marsikterih prilikah razjasnoval in sledeče nadaljeval: „Blagor tistimu hlapcu, kteriga njegov Gospod kadar pride, najde tako delati. Ako pa reče tisti malopridni hlapec v svojim sercu: Moj gospod odlaša priti; in začne biti svoje sohlapce, pojedaj in pije s pijanci, bo Gospod tega hlapca prišel ob dnevu, ko se ga ne nadja, in ob uri, ktere ne vé; in odločil ga bo, ter dal mu del s hinavci.“ (Mat. XXIV. 46—51.)

Ker so bile zvijske hudobnežev in prazni vzroki in izgovori, s kterimi so svoje pregrešno življenje prikrivati hotli, Zveličarju dobro znani, jim je hotel s tem pot prepreči, in nasledke njih hudobij in go-ljufnost njih upanja pred oči postaviti. Ali pa morde te besede ne veljajo vse tudi za tiste, ki svojo pokoro do konca svojiga življenja odlašajo? In moremo kaj druziga reči, kakor je Gospod sam govoril? Ti si tisti malopridni hlapec, in enake misli te nahajajo, domišljevaš si, de ti časa še dovelj ostaja, ješ in piješ in terdovratno se pajdašiš s hudobijami. Te mar ni groza pretitev Tistiga, kteri jih ravno tako lahko spolni, kakor zgovori? Tebi veljajo njegove besede; ti si, ki te kliče, in kterimu govori: Zbudi se, nesrečnež, in pripravljaj se, ko je še čas, de revno ne pogineš ob uni uri pravične Božje obsoje! Vender pa preveč besed potrosim in preveč časa potratim za nekaj, kar je že samo na sebi jasno. Ali kaj bi ne počel, ker vidim, de se večina človeštva v tem motenju ne ana, napake zvesto se držati in v grehah dalje živeti. De boš nevarnost, v ktero se zagrezvaš, še bolj spoznal, sliši še drugi Zveličarjev dokaz: „In potem bo nebeško kraljestvo

podobno desetim devicam“ i. t. d. (Mat. XXV. 1.) Jezus pravi „potem;“ kdaj pa bo „potem?“ Ko bo prišel sodnik in ura priderdrala, bodi si splošne sodbe čez vse, bodi si posamezne čez vsaciga posebej. Kakor je slednjiga zadnji dan njegoviga življenja dohitelj, tako ga bo zadnji dan sveta zopet najdel; kakor na uni dan umerje, bo tudi na ta dan sojen, kakor sv. Avguštin pravi. Ob tem času toraj, pravi Zveličar, se bo nam godilo, kakor unim desetim devicam, katerih je bilo pet nespametnih, in pet razumnih, in ki so svoje svetilke vzele ter ženinu nasproti šle; razumne pa so še svoje svetilke z oljem nalile: nespametne pa so pozabile. O polnoči pa, ko je vse v sladkim miru počivalo (to je, kadar ljudje v svoji neskerbnosti nar manj na sodnji dan mislijo), se zavzdigne vpitje: Glej, ženin gre! Pojdite ven, njemu naproti! Tu se vse te device napoté in svoje svetilke pripravijo, in ktere so pripravljene bile, so šle z ženinam k svatovšini in vrata se zapró. Nepripravljenim pa je bilo še le zdaj mar, potrebniga si poiskati in se pripraviti, in klicale so: Gospod, Gospod, odpri nam. On pa je odgovoril: „Resnično vam povem, ne poznam vas!“ — To priliko konča Jezus z besedami: „Zatoraj čujte, saj ne veste ne ure, ne dneva!“ Kakor bi bil reči hotel: „Vidite, kako srečno se je sošlo razumnim devicam, ki so se pripravile bile; kako nesrečno pa se je vedlo nespametnim, ki so bile olja pozabile. Ker toraj ne veste, ne ure ne dneva, ko se bo ženin pripeljal, in je ves vaš prihodnji blagor le v tem pripravljenji založen, čujte toraj in bodite pripravljene ob vsaki uri, de se vam tisti ne bo posvetil nepripravljenim, kakor

je obsijal nespametne device, in de ne bodo vrata vam zaklenjene, in svatovšina brez vas obhajana.“ To je prilike pomen po besedah, kakor ga tudi Kardinal Kajetan razlaga, rekoč: „Varujmo se že samo zavolj tega, ker ni pokora do smerti odlašana, ko se začuje glas: Glejte, ženin je tu! gotova, v tej priliki je celo ko neresnična razkazovana, in navadna je poslednja.“ Ta cerkveni učenik pove ob kratkim daljni obsežek navojene prilike, in sledeče konča: „Izvirek tega nauka je toraj, de bi vender spoznali, kako so bile nespametnice zaveržene ali ne sprejete, ker ob ženinovem prihodu še pripravljene niso bile. Razumne pa so bile sprejete, ker so se s potrebnim preskerbele. Zatoraj je neznano potrebno, de smo vedno pripravljene, ker ne vemo, ob kateri uri bo ženin prišel.“

S čim bi se mogla toraj resnica dozdej razlaganiga bolj posvetiti? Zatoraj se ne morem prečuditi, kako si morejo vender ljudje po tako jasnim spričanju še upati, tako slabotni, in ne gotovi navadi se udati. Bi jim ta spriča tako pred očmi razpostavljena ne bila, bi se mi toliko čudno ne zdelo, ko bi jih nasprotno pregovorilo, ali se pa sami premotiti skušali. Ali ker je nebeški Učenik in Gospod sam sodbo sklenil, ko je nam sodnik sam v toliko zgledih spoznati dal, vedenje s to zadevo, — kdo more še tako nespametna in oslepljen biti in verjeti, de bo še drugači se zgodilo, kakor je večni sodnik sam prerokoval!

§. 5.

Nekoliko ugovorov overšenih.

Utegnil bi mi morde kdo ugovarjati in reči: „Ali morde ni razbojnik na križi malo trenutkov pred svojo

smertjo z eno samo besedo večniga zveličanja dosegel? — Naj ti odgovori sv. Avguštin: „Čeravno je uni hudodelnik še le pred smertjo prizanesenje vseh svojih hudobij dosegel, vendar pa s tem ni pripušeno keršenim, kolikor jim ljubo grešiti, in v svojih grehah se starati. Uni je potem resnično sv. kerst prejel, ko je napred na križi Kristusa spoznal; zakaj, se godi pokora tudi še le ob zadnjim izdihljeji, vendar ozdravi in pridobi večno zveličanje po omitji grehov pri svetim kerstu, tako sicer, de so rešeni vic, kateri so še le v zadnjim migljeji svojiga življenja keršeni.“ Verh tega se zamore tudi zaverniti, de je bila čudna prigodba z razbojnikom, in mnogo enakih čudežev in prerokovanih dogodb, do prihoda Zveličarja in Sina Božjega na ta svet ko dokazi njegove slavnosti prihranjenih. Zatoraj se je zgodilo, de se je ob uri, ko je Gospod grozovito smert na križi storil, nebo zatemnilo, zemlja v dnu se potresla, skale pokale, mertvaški grobovi se odpirali, in trupla davno umerlih iz njih se dvigovale. Tem čudežem se prišteva tudi osrečenje razbojnika. Pri tej dogodbi pa ni spreobrnjenje hudodelnikovo manj čudno, kakor doseženo zveličanje njegovo; ker je namreč na križi Jezusovo kraljestvo oznanoval, ko so njegovi učenci celo v veri se zmajali, se je potem nova vera napred pri hudodelniku uterdila. Krivični je veroval, kar je izvoljeni tajil, in ko so zveličarjevi čertivci v svoji brezbožnosti zastajali; ko so si preklinjevacji svoje slavje praznovati domišljevali, in se pregovoriti hotli, na Jezusovim mertvaškim obličji in v ranah le zgolj človeka gledati, jim je samo uni zoperval, in ni se dal od sramotne smerti, ktero je Jezus na križi storil, premotiti; on, ki je

bil Kristusov tovarš v terpljenji, je spričeval njegovo nebeško visokost. Ker grejo tedaj ti čudeži v Jezusovo oslavljenje in toraj v dobo njegoviga terpljenja, bi bilo neumno misliti, da Bog zmiraj in povsod pripuša, kar je le tistimu času prihranjeno bilo.

Tako vidimo marsikaj tudi po pozemeljskih kraljestvih ali državah ponavljati se, in sicer vedno enako, marsikaj pa vidimo tudi po nenavadnim se zgoditi. Navadno pa je, kar je vsim rečem lastno, nenavadno pa, kar je le nekterim posebej. Ravno tako se godi tudi v Božjim kraljestvu, ali v sveti cerkvi. Kar se navadno zgodi, naznanuje Apostel s temi besedami: „*Kakoršne njih dela, bo tudi njih konec*“ (II. Kor. XI. 15.); ali drugači rečeno, da bo po dobrim življenji dobra smert, po slabim življenji grenka smert prišla. Tudi kaj navadniga vam bodi, da bodo večniga zveličanja deležni, kateri dobre dela doprinašajo, kateri pa hudo počenjajo, bodo v večni ogenj pahneni. To je splošni, pravi nauk, kteriga sveto pismo na več mestih pripoveduje. Dobimo ga v psalmih, in pri prerokih, pri Apostelnih in Evangelistih, in kraljev pevec ga s sledečimi besedami pripoveduje, rekoč: „*Nekdaj je Gospod govoril. Tole dvoje sim slišal: da je pri Bogu mogočnost, in pri tebi, o Gospod, usmiljenje; vsacimu povračaš po njegovih delih.*“ (Ps. LXI. 12. 13.)

To je ves obsežek keršanskiga modroslovja. Mi toraj pravimo: navadno je, da pravični in tudi krivični na koncu svojiga življenja vsaki po svojih delih, plačilo prejme. Razun tega splošniga pravila zamore pa Bog iz posebne milosti in v svoje povečanje nekterim sosebnost s svojim usmiljenjem postreči

in jim smert pravičniga podeliti, ki so grešno živeli, in utegne se tudi zgoditi, de kdo po skrivnim Božjim prevdarku, ko grešnik umerje, ki je na tem svetu pobožno živel, kakor se tistimu zgodi, kómur se po srečno dokončanim dolgim potu po morji tikama pristana barka razsuje in potopi. Zatoraj pravi Salomon: „Kdo vé, ali duh Adamovih otrok navzgor gre, ali gre duh živinski navdol.“ (Prid. III. 21.) Čeravno se namreč zmiraj duša po živinsko živelih (živečih) v pekel zgrezne, duša po človeško živelih pa v nebesa hiti, zamore vender po skrivnim Božjim premisluku navadna ta hoja preobernjena biti. Vender pa je zaupin in splošin nauk, de bo pobožni blažen konec storil. Naj se nikdo po povedanih vzrokih na priliko tistih ne opira, ki so iz posebne milosti večno zveličanje dosegli; zakaj, take nenavadne prilike ne snujejo splošniga pravila in se ne potezvajó na vse ljudi, ampak samo na nektere, ki nam še znani niso, in de nihče ne vé, ali je sam tudi med tistim številam.

Še nekteri imajo izgovor, s kterim se ne anajo, svoje pokore odlašati, rekoč, de zakramenti nove zaveze zavolj storjenih grehov skesaniga, v popolnoma spokornika preobernejo in de mu je taka žalost ali le naudnost zanjo, če jo ima v smertni uri, združena z močjo sv. zakramenta, v doseženje večniga zveličanja zadostna. Temu ugovoru zavernemo, de ne zadosti vsakošna žalost tistimu serčnimu kesanju, ktera, združena s sv. zakramentam prejemniku milost ali gnado podeli. Zakaj slehernimu je znano, de je žalost in kesanje mnogotero, in de ni vsako obujenje taciga čutila resnična skesanost, ampak le obujenje tiste serčne bolečine in pobitosti, ktero le tisti pozna, ki milost deli; med umerjočimi

pa nikomur znana ni. Ta bogoslovski nauk so sv. cerkveni učeniki dobro uméli, zatoraj so pa tudi taki pokori, kakor že omenjeno, prav malo upali, sosebno sveti Avguštín, s poprej napeljanimi besedami, ko od človeka govori, kateri se še le na koncu svojiga življenja skesá, in se z sv. zakramenti zopet z Bogam spravi: „Ne odrekujemo mu, — spoznam, — kar želi; ali ne upam si reči, de se mu bo dobro godilo.“

Bi mi li hotel ugovarjati, de je Bog Ninivljanam vse pregrehe odpustil, ko so v strahu, čez 40 dni vsi pogubljeni biti, pokoro delali, pomisli, de niso samo ostre pokore delali, ampak svoje življenje popolnoma poboljšali. Spreoberni tudi ti enako svoje življenje, in enako usmiljenje ti bo dodeljeno. Ce se pa, komaj hude bolezní zgajen, zopet v poprešnje živetje poverneš, in vse blažene sklepe, ktere si v bolezní storil, zopet pozabiš, kaj si le moremo misliti od tvoje pokore?

§. 6.

Konec poglavja.

Ni pa namen dozdej od odlašane pokore pripovedovaniga slehernimu duri večniga veselja in upanja zaklepati; tega še ni ne svetnikov kateri storil, in nihče naj ne stori. Namenili smo se, le pregrešnim vsekakošin izgovor prestreči, in jih od slednje obrambe uderževati, za katero begajo, de nadalje še hudobijo na hudobijo kopičijo. Ce pa izreke cerkvenih učeníkov in svetih mož, vse pametovanje in sv. pismo enoglasno zakasnovano pokoro silo nevarno popisujejo; kako se moreš nadjati, de boš te nevarnosti otet ostal? — Na koga se le zanašaš v taki nevarnosti? — Morde na zapustnine, ktere hočeš

ubogim v prid podeliti, ali sicer na inake dela miloserčnosti in pobožnosti? — Po tem vender razumel nisi, kako so se une nespametne device skerbno pripraviti hotle, kar se je nanagloma klicalo: ženin gre; kako so milo prosile sprejetja, ali nič jim ni pomagalo; kar so namreč storile, ni bil izvirek prave ljubezni in spokornosti. — Morde staviš svoje upanje na solzne potoke, ktere hočeš takrat prelivati? Res, solze imajo vselej svojo ceno, in presrečin, komur iz praviga serčniga žalovanja tekó; ali spomni se, kako je solze pretakal, kateri je, de je svojo pojednost potolažil, pravico svojiga pervorojenstva prodál; „zakaj“ — kakor Apostel pravi — „kraja skesanja ni najdel, čeravno ga je s solzami iskal“ (Hebr. XII. 17.), ker se ni jokal iz ljubezni do Boga, ampak le zavoljo storjene zgube. Ali ti je morde tvoja zvestóst v dobrih sklepih, ktere hočeš pozneje še narejati? Sicer so tudi taki storivni, če so odkritoserčni in resnični, ali bodi ti mar, kakošne sklepe je delal kralj Antioh, ko ga je smert zazévala, in je toliko in veliciga obljubil, de se mu moraš res čuditi. In vender pravi sv. pismo: „Prosil je hudobnež Gospoda, od kteriga vender usmiljenja doseči ni imel;“ (II. Mal. IX. 13.) in sicer zató ne, ker ni v duhu ljubezni obetal, ampak le iz hlapčevskega strahú, kateri, čeravno morde sam na sebi dober, vender nebeškiga kraljestva ne pridobi, ker groza pred peklam lahko iz samoljubnosti, človeku prirojene, izhaja. De se pa človek sam sebe ljubi, ni še vzrok, mu nebeško kraljestvo podariti; kakor namreč nikomur pripušeno ni bilo, v rasovniku oblečenimu v poslopje kralja Ahasvera stopiti (Ester. IV. 2.), so tudi nebeške vrata vsakimu zaklenjene, kateri nosi hlapčevsko obleko, in vsak,

kdor hoče v nebesa priti, mora oblečen biti v svatovske oblačila, to je, v ljubezen.

Zatorej te prosim in zarotim, o preserčni brat, sprejmi te besede v serce, in pomisli, de bo tudi zate kmalo tista ura se približala, in ti nevarnost pretila, ktera je tovaršica do takrat odlašane pokore. Saj vidiš, kako trenutki hitijo, kako kmalo je nit tvojiga življenja utergana! „Blizo je dan pokončanja“ — pravi prerok — „in časi nam naproti hité.“ (Deut. XXXII, 35.) Je pa kratka ta doba doveršena, se bo ta prerokba spolnila, in spoznal boš, de sim ti v svojih opominih in nagovorih le resnico oznanoval. In potem boš, bolečin onemagan, nadlog skerčen in od smertne vpričnosti v notranjim strepetan, vadjlje pričakoval, ki bo zate za večnost, za neskončno večnost razsodila. —

O negotovi vroki! o nevarna steza, po kateri ti je hoditi! O razsodba, ktera ti odloči ali večno smert ali večno življenje! Komu je moč taki vrok prenarrediti, komu je moč, tako razsodbo mirno poslušati! Še ti je priložnost dana, vsimu tému v okom priti; zatoraj, o preljubi prijatel, ne zamudi je! Še imaš čas, svojiga sodnika potolažiti in njegovo milost pridobiti. Slušaj toraj svet prerokov in ravnaj tako: „Išite Gospoda, ko ga še morete; kličite ga, dokler je blizo.“ (Iz. IV.) Zdaj je Gospod blizo, de nas more slišati, čeravno ga ne vidimo. Na sodnji dan pa ga bomo vidili, ali on nas slišal ne bo, ker se mi zdaj ne trudimo, de bi naš glas do njega prišel.

III. Poglavje.

§. 1.

Zoper tiste, kateri so zavoljo upanja na Božje usmiljenje terdovratni grešniki.

Dobé se ljudje, ki terdovratno brezbožno nadalje živé, ker se z upanjem na Božjo usmiljenost in z zaslugami britkiga terpljenja našiga Gospoda Jezusa Kristusa tolažijo. Tudi te moramo njihove zmote prepričati. — Praviš tedaj: Božje usmiljenje je neizmerno, ker ga je nagnilo, se za grešnike na križ pribiti dati. Resnično, Božje usmiljenje mora neskončo veliko biti, ker tvoje brezumno bogokletno govorjenje terpi, ker terdiš de Božja dobrotljivost tvojim greham potuho daje, in ker ti križ, kteriga je Bog nase vzel, de je ž njim kraljestvo greha razdjal, velja ko pripomoček, ga uterjevati in varovati. Ne de bi dal Zveličarju zató, ki je svoje življenje záte daroval, stoterno svoje nazaj, ko bi ti bilo moč, ti je naverh še prilika, de mu edino življenje, ki ga imaš, in ki si ga od njega dobil, odrekuješ! To mora Zveličarja neznano bolj boleti, kakor smert, ktero je zate preterpel; ko je namreč mirno svojo smert terpel, razodeva nar grenkejši žalost zavoljo tvojih pregreh, in pri preroku toži: „Na mojim herbtu so grešniki kovali, njih hudobnost je bila brez konca.“ (Ps. CXXVIII. 3.)

Povej mi vender, kdo te je učil modrovati tako, de smeš, ker je Bog dobrotljiv, brez skerbi greh na greh nakladati. Vse drugači, menim, sv. Duh sklepa, ker on iz Božje dobrotljivosti dosleduje, de ravno zavoljo tega zasluži, memo vsiga ljubljen in

češen biti; in de gre njegovim zapovedim neukračevana pokornost; in ravno zavoljo njegove dobrotljivosti je pravično, de sim tudi jaz pravičen, in nanj upam, ker je, čeravno sim nar večí grešnik, vender zmiraj pripravljen, mi zopet svojo milost podeliti, če se z vsim in resničnim sercam zopet k njemu obrnem. Ravno, ker je Bog dobrotljiv, in neskončno dobrotljiv, je dvojna hudobija, toliko dobrotljivost razžaliti, tako sicer, de kolikor večí si misliš Božjo dobrotljivost, v katero svoje zaupanje staviš, toliko večí je tudi tvoj greh, kteriga zoper njo storiš. Pravično pa je, de se toliki greh kaznuje, zakaj bitju Božje pravičnosti ktera kakor se tebi dozdeva, Božji dobrotljivosti ne nasprotuje, ampak se ž njo edini in jo mašuje; — pravičnosti toraj ni lastno, tako neznanne razžalitve ne kaznovati.

Ta hudobna misel pa, de se sme zavoljo Božje usmiljenosti brezskerbno dalje in dalje grešiti, ni nič noviga na svetu, ampak navadniga kaj. V tem je obstal nekđaj razložek med pravimi in krivimi preroki, de so uni ljudstvu Božje žuganje oznanovali, in njegovo pravičnost z živim peresam opisovali; krivi preroki pa iz lastniga nagiba zmišljeno spravo in usmiljenje obetali. Ker so pa Božji udarci spričali, de so eni resnico terdili, eni pa ljudstvo slepili, so rekli pravi preroki: „kje so vaši preroki, ki so vam prerokvali in govorili: Ne bo ne prišel kralj Babilonski čez vas, in čez to deželo?“ (Jerm. XXXVII.)

Praviš, Božje usmiljenje je veliko. Verjemi, ni ti Bog oči odperl, de bi môgel viditi velikost njegove pravičnosti. Ko bi jo viditi môgel, bi klical s prerokam: „Kdo pozna silo Tvojiga serda, in meri Tvojo jezo v strahu pred teboj?“ (Ps. LXXXIX. 11.)

De se boš pa rešil te nevarne zmotujave, hočeva natančniši to reč premišljevati.

Ne ti ne jest nisva vidila Božje pravičnosti, kakošna je, de bi povedati mōgla, doklé se raztega. Mi Boga samiga na tem svetu ne poznamo drugači, kakor iz njegovih del. Hočeva toraj na uni duhovski svet, ki ga nam razkriva sv. pismo, stopiti, in se potem zopet na telesni svet, v katerim živimo, verniti, de bova mogla iz ogledaniga po obeh svetovih nekoliko Božjo pravico premerjati. Res je tako premišljevanje mnogo koristno, zakaj razun namena, kteriga imamo v tedanji preiskavi, bo nam tudi v drugi zadevi hasnilo, ker zopet v našim sercu Božji strah obudi, kteri je poleg besed cerkvenih nčenikov, zaklad, varh in enotežnost našiga serca. Kakor je za ladijo brez oteženja nevarno, ker jo vihar sem ter tje dervi, in vsakteri nevarnosti predáje; je tudi duša v vedni nevarnosti, če ji Božjiga strahu zmanjkuje, kteri jo enakotežno ohrani, de ji človeške prijaznosti in božje pomilostovanje kakor sapa ne vertinijo in potopé. Kakorkoli se le močno čuti, vender ni brez nevarnosti, če ji te enakotežnosti zmanjkuje. Pa ne samo mlajši, ampak tudi odrašeni in stari morajo, se vé de, v Božji hiši v strahu živeti; ne samo grešniki in kazni vredni, kteri se mórajo bati, ampak tudi pravični, kteri se nimajo tolikanj bati, ne smejo brez strahu biti. Grešniki naj se bojé, ki so grešili, pravični pa naj se v strahu hranijo, de se greha varujejo, unih mora poprejšnjih zlegov, tih pa prihodnjih nevarnost strah biti. Želiš pa zvediti kako se taki sveti strah v tebi prične, ti povem, de, vdan duši po Božji milosti, o premišljevanju del Božje pravice, od kterih hočemo zdaj go-

voriti, močno kal poganja in krepko raste. Naj se toraj pogostama v tvoji duši misel nanje vzbujaj, in sprevidil boš, kako se blagotni ta strah v tebi množi.

§. 2.

Od del Božje kazenske pravice, ktere so v sv. pismu omenjene.

Pervo delo Božje kazenske pravice, v sv. pismu omenjeno, je obsojenje prevzetnih angelov. Pričetek Božjih potov se je razodel v tistim strahotnim, kervoželjnim zmaju, glavarju prokletih, kakor je popisan v Jobovih bukvah. Ker so pa vse pota Gospodove usmiljenje in pravica, se do perviga greha Božja kazenska pravica še ni bila razodela, temuč je ostala poskrita v oserčju Gospodovim, kakor oster meč v svoji mečnici. Uni prvi greh pa je bil kriv, de je bil meč potegnjen, in strašan je bil prvi mahljej. Glej namreč, nar lepši biser v Hiši Gospodovi, nar izverstniši dika nebes, nar krasniši slika, v kateri se je Božja lepota razkazovala, je ko pušica bil trešen nebes, in sicer samo zavoljo ene same prevzetne misli. Glavar angelov je začel biti glavar hudičev, iz nar lepši Božje stvari nar gerdobniši spaka; nar nesrečniši izveržek iz bitja, z nar veči slavnostjo obdaniga; iz pervaka med Božjimi prijatli njegov nar veči sovražnik! Kakošno čudenje je neki moglo vstati v nebeških duhovih o tresku nar slavniši stvari, ker so vedili, kaj je bil, in kaj je zdaj: Ali niso straha plahi klicali z Izajjem: „Kako si pala od nebes, presvetla danica, ki si zjutraj zarana všla?“ (Iz. XIV. 12.)

In poglej nekoliko v pozemeljski raj, in vidil boš pad, kateri bi nič strašneji ne bil, ko bi Bog

zoper nadlogo, iz njega izvirajočo, nobenega zdravila porabil ne bil. So namreč angeli padli, so padli, ker so resnično grešili: ali kaj je le mogla uboga stvarica, komaj rojena, hudiga narediti, de je rojena ko dete hudiga serda? Ni ravno potreba, de bi bila sama resnično grešila, dovolj je, de je v rodu s človekam, ki je grešil in s greham občno rodbino človeškiga ljudstva ki je njegove kervi, zgonobil, že to, pravim, zadosti, de otrok z greham na svet pride. Tako neskončno velika je Božja slava in veličastnost, de je ves rod zaslužil, hude nadloge in kazni zato terpeti, ker se je ena sama stvar zoper njo pregrešila. Če Amanu kakor beremo v bukvah „Ester,“ — tistinu ljubljencu kralja Ahasvera ni zadostilo, samo nad Mardohejem, od kteriga je razžaljen bil, se zmaševati, in se mu je razžaljenje, ker ga Mardohej namreč ni spodobno počastil, toliko zdelo, de se je hotel s pokončanjem vsih Judov maševati: kako bi se mi mogli čuditi, de hoče Božja neskončna veličastnost enako kazeti?

Pervi človek je bil tedaj zavoljo povžitja eniga samiga prepovedaniga sadú iz raja pregnan, in od tega dne prenaša vesoljni svet odločeno kazeti, ter otrok, ki se čez toliko tavžent let porodi, prinese očetov madež seboj na svet, in je dete jeze! po rôdu in čez toliko let! Takšino razžaljenje se ni moglo v časih pozabiti, čeravno je med milijone ljudi razdeljeno in toli- in tolikrat že kaznovano bilo. De, vse terpljenje, kteriga so ljudje od začetka sveta pa do zdaj prestali, vse brezšteviline smerti, ktere jih moré, vse duše, ktere na večno v peklu neizrečene muke zdaj in v prihodnje terpe, so začetkama le nasledki fistiga perviga greha in dokazi in spričala Božje

kaznovavne pravice. In še potem, ko je človeški rod s kervijo našiga zveličarja Jezusa Kristusa odrešen bil, se vender zmiraj še tisto godi! Ko bi pa nam Bog tega odrešila podelil ne bil, kakošen razloček le bi bil potem med človekam in med hudobnimi duhovi, ker bi prvi ravno tako malo iz samiga sebe otetbe pričakovati môgel, kakor drugi?

Ti niso zadosti ti dokazi Božje kaznovavne pravičnosti, in niso dovolj jasni tvojimu razumu? Ali razun težkiga jarma, kateri žuli Adamove otroke, so nastale iz greha še mnogotere kazni zavoljo družih grehov, ki so iz perviga klili: Vsa zemlja je bila potopljena; nad petero mest, ktere so se z nar nesramnišimi grehi onečedile, je Gospod ognjeni dež razlil. Datan in Abiron sta bila živa v žrelo zijavne zemlje pahnjena, zavolj prepira, ki je med njima in med Mojzesam se bil vnel. (Num. XVI.) Sinova Aronova, Nadab in Abiuh, sta zgorela v ognju Gospodovim, ker se pri darovanju nista po spodobni slovesnosti ravnala, in ne njuna duhovska čast, ne bogaboječnost njuniga očeta; ne milost, ktero je nujn stric Mojzes pri Bogu vžival, ju ni mogla kazni oteti. (Lev. X.) Ananija in Zafira, njegova žena, sta se mertva zgrudila, ker sta se Petru lagala, naj se še tako majhna ta pregreha zdi. (Apost. dj. V.)

Kaj pa naj pravimo od skrivnih Božjih obsoj v kazen? Salomon, nar modrejši med vsimi ljudmi, in kteriga je Bog tolikanj ljubil, de je bil zato ljubljenec Gospodov imenovan, je padel po neznanim sklepu Božjim v nar ostudniši razujzdanosti in v nar veči greh, namreč v malikovavstvo. Česa pa se imamo bolj bati, kakor tega? In vender — ko bi se mogle une pogoste Božje kaznovavne sodbe, ki se

dan na dan v cerkvi Božji zveršujejo, spregledati, morde bi nas nič manj v strah in trepet ne pripravile, zakaj tu bi se jih vidilo mnogo, ki so se popred ko svetle zvezde na nebu lesketali, z njih visočine v grozno globočino pasti; tu bi vidili, kako nekteri, ki so poprej kruha angelskiga jedli za mizo Gospodovo, v tako nižino zapadajo, de si svoj trebuh z otrobi, s svinsko pičo napolniti želé; kako se nekteri, katerih čistost je bila čisteji in svetleji ko zlato, tako spremeni, de so le puhlimu oglju enaki. De pa taki ljudje tako globoko padejo, so krivi njih lastni grehi, zakaj Božja naredba in sklep ne dela sile človeku pri njegovih delih in mu proste volivne zmožnosti tudi ne jemlje.

Ali kakošín večí dokaz Božje pravice hočeš le imeti, kakor de Bog zavolj svojiga razžaljenja nobeniga manjiga zadostila tirjal ni, preden nas je v svojo milost sprejel, kakor mu ga je storila smert njegoviga edinorojeniga sinu. Kakošne besede je govoril Zveličar ženam, ki so ga plakaje na moriše spremile? „Ve hčere Jeruzalemske, ne jokajte se nad menoj; ampak jokajte se nad seboj in nad svojimi otroci. Zakaj glejte, dnevi bodo prišli, ob katerih porekó: Srečne so nerodovitne, in telesa, ki niso rodile, in persi, ki niso dojile? In potem bodo rekli goram: Padite na nas! in gričem: Pokrite nas. Če takó počno nad sirovim lesam, kaj le se bo nad suhim godilo?“ (Luk. XXIII. 28—31.) Ravno, kakor bi bil hotel Gospod reči: Če mora drevo življenja in nedolžnosti, kteriga ni ne červ zglodal, ne perelost greha spridila, takó za pregrehe družih v plamenu Božje kaznovavne pravice goreti; kako le se bo godilo z nerodovitnim in suhim drevesam, kteriga ne

obsodi ljubezen, ampak lastna hudobija v ogenj? In če se v tem delu Božjiga usmiljenja tako ostrá pravica ugleduje, kako bo z drugimi deli, katerih se toliko usmiljenje ne vdeležuje? —

Če si pa tako top, de ti moč teh dokazov ni jasna, premišljuj enkrat peklenške kazni, in vidil boš, kako ostro Božja pravica en sam greh kaznuje, kakó v enim trenutku storjeno pregreho z večno kaznijo poplačuje.

Tako tedaj se zjedinuje s tistim usmiljenjem, na katero se zanašaje meniš, de smeš kakor ti ljubo grešiti, ta strašna pravica. Kaj je le grozniši, kakor viditi nar vikšiga Gospoda in vladarja svetóv s prestola svojiga veličestja na dušo se ozirati, ki ima toliko tavžent in zopet tavžent let nar grozovitniši peklenške muke terpeti, in njeno stokanje in prošenje ga ne bo več omečilo, in usmilil se je ne bo; ker mu je nasprotno v zadovoljnost in zadostilo, de je kazen, brez prenehe, brez konca, brez upanja prihodnje odrešitve. O strašna globočina Božje pravice! O čudovita skrivnost! O strahoviti brezen! Kteri človek vender bi môgel tako iz uma djan biti, de bi premišljevaje tako neznano hude kazni ves ne zdergetal in ne strepetal, in kakor zdrobljen ne bil!

§. 3.

Na tem svetu vidne dela Božje kaznujoče pravice.

Vender pa prezrimo za nekoliko sv. pismo, in stopimo na domači svet, kjer bomo nar veči dokaze Božje kaznujoče pravice dobili. Resnično, zagotovim ti, de vsi, katerih pamet je le nar manjši žarek Božjiga spoznanja razsvetlil, v tesnobni skerblijivosti na tem svetu živé, in se storitev Božjih kaznovavnih

obsoj bojé, ker iz njih ne najdejo druge utečine, kakor ponižno svojo vero. In kteriga bi ne stresovalo, ko vidi, kako je svet še poln nejeverstva, kako hudiči tako obilo duš našanjejo, s kterimi pekel polnijo, in kako je veči del zemlje celó po odrešenju človeškiga naroda zopet v poprejšnjo tmino se zgubil. Kako pičlo namreč je število kristjanov, če preštejemo ljudstva, ki še v neverstvu živé, ker je dežela kristjanov le majhen del zemlje, drugi deli pa so pod oblastjo hudičev in zdihujejo pod trinoštvam tminskiga kneza! Tu ne sije solnce pravičnosti, tu ne sveti luč resnice, tu ne krepí rosa milosti, kakor tudi ne na gorah Gelboeških, kjer je toliko duš hudičev rop, ki jih grabijo in v ogenj treskajo. Kakor ni ob času potopa nobeden, ki je bil vné Noetove barke, pokončanju utekel, in nobeden Jeriških prebivavcov, razun Rahaba in njegovih, rešen ni bil; tudi dvomiti ní, de ni zanj otetbe, kteri bo najden vné hiše Božje, ktera se sv. cerkev imenuje.

Če naverh še bolj natanko mali del kristjanske zemlje pregledaš, boš vidil, kakošna rujá kristjanstvo pokriva, in kako se na tem skrivnostnim truplu komaj zdrav ud od verha do tal dobi. (Iz. I. 6.) Koliko mest boš obhodil, po kterih boš komaj kakošin sled praviga nauka opazil; kako mnogo ljudstev, za ktere so po pravici une prerokove besede: „Pojdite po Jeruzalemskih ulicah, in glejte, poprašujte in išite po njegovih cestah, če boste moža dobili, kteri sodbe sklepa in po veri poprašuje, in milostiv mu bom (mestu).“ (Jer. V. 1.) Le poglej enkrat natanko, kako se godí po stanovanjih tvojih sosedov — neomené na tistih javnih krajih, kjer le goljufnost, samopašnost in ínaka pregrešnost gospodari. Le pazi

enkrat, in ne boš ga dobil, kakor Jeremija pravi, kateri bi kaj blaziga govoril, slišal boš le natolcovanje, zavidnost, rotitve, kletvice in preklinjevanje Boga. Tu se čuje le kreg in prepir, tam le žuganje in gonobitve: „Nobeniga ni, ki bi pokoro delal, in govoril: Kaj sim počel?“ (Jer. VIII. 6.) Tu se boš po skušnji sam prepričal, de ljudem ni družiga mar, kakor posvetne reči, de se od družiga nič ne pomenkvajo, kakor od pomnoženja svojiga blaga; kako pri vsih svojih delih Boga še ne opomnijo ne, če ne v hudovanju, kletju in rotenju, čez katero zvanje njegoviga presvetiga imena pa se Gospod po svojim preroku s sledečimi besedami pritoži: „Spomnijo se me, pa ne, kakor bi se imeli, temuč, ko po krivičnim prisegajo v mojim imenu“ (Cahar. V. 4.); de se more komaj po vnanjim videzu spoznati, ali so kristjanje ali so neverniki; kakor se zvonovi, iz dalje ugledani za zvonove spoznajo, njih teža in cena se pa še le presoditi more, če se slišijo; tako se tudi ljudje, ki se kristjane imenujejo, kmalo spoznajo za take, kakoršni so, kadar se od blizo njih gerdobne besede in preklinjevanje Boga slišijo. Kako se morejo taki tistim prištevati, od katerih Izaija pravi: „Vsi, ki jih pogledajo, jih bodo poznali, de so tisto seme, katero je Gospod blagoslovil.“ (Iz. LXI. 9.) Če mora tedaj življenje kristjanov takošno biti, de jih bodo iz dljave ugledavši spoznali, de so otroci Božji: kaj pa naj tisti veljajo, ki se bolj zasramovavci in zaničevavci Jezusa Kristusa, kakor njegovi združenci zdé?

Če je toraj taka množica in sicer veličih grešnikov na tem svetu, kako bi ne mogel v tem storitve Božje kaznujoče pravice zaznati? Zakaj nihče ne more tajiti, de je, — kakor je nar veči dobrota,

ktero more Bog človeku podeliti, če ga greha obvaruje, — tudi nar veči kazni, in spričevalo očitne Božje jeze, če pripusti, da se človek z greham speča. Tako je branje v družih bukvah kraljev, da je Gospod v serdu nad Izraelam pripustil, da je David padel v greh prevzetnosti, ker je velel ljudstvo prešteti. Tudi v bukvah modriga Siraha se bere po naštetju mnogoterih zlegov: „To vse pa bo od usmiljenih odvzeto, in v grehe se ne bodo zaplétli.“ (Sir. XXIII. 16.) Kakor namreč pobožnost sama v sebi in sama po sebi že svoje plačilo dobiva, je tudi redko greh kaznovan, ker Bog dovoli, da sam v sebi kazni dobiva, in da iz eniga truma družih grehov izhaja. Vidimo tudi, da ni bila nar veči kazni, ktera je bila nar hujimu hudodelstvu, kdaj na svetu doprinesenimu, namreč križanju sinu Božjiga, odločena, zgolj nič družiga, kakor kar je prerok s sledečimi besedami zoper tiste grozovitne hudodelnike obsodil: „Pusti jih iz greha v greh padati in naj ne gredo v tvojo pravičnost (naj ne spolnujejo tvojih zapóved).“ (Psalm. LXVIII. 28.) In kaj je tega nasledek? Prerok prec nato razloži: „Naj se izbrišejo iz bukev živih, in k pravičnim ne zapišejo: (Ravno tam, 29.)

Če je toraj tolika kazni in tako jasno znamnje Božjiga serda, da Bog greh z greham poplačuje, kako le ti morejo dokazi Božje kaznovavne pravice pri brezštevilnih grehah, s kterimi je svet prenapolnjen, še prikriti ostati? Kakor mornarji na širocím morju nič okoli sebe ne vidijo, kakor nebo in vodo, boš tudi ti, če se oziraš, le greh vidil. In v tem, bi ne spoznal Božje pravičnosti? Se ne razodeva mar naj jasniši v tem, da je ves svet le neizmerno

morje pregreh? Ni mi treba še le v pekel se znižati, de bi se Božjiga mašujočiga povračevanja prepričal, ker mi že ta svet dovolj dokazov deli. Si pa za vse slep, kar je okoli tebe, poglej sam sebe; si namreč v grehah zakopan, tedaj je meč Božje pravice nad teboj zamahnjen, in dokler nekaznovan nadalje živiš, ti preti, — če dle, bolj ti žuga. — V tacim revnim stanu je bil nekoliko časa tudi sv. Avguštín, kakor sam od sebe spričuje, rekoč: „Potopljen sim bil v morje svojih grehov in tvoja jeza mi je hudo žugala, pa vedil nisim. Omamljen sim bil od verižniga rožljanja svoje umerjočnosti, nisim vidil tvojiga serda, in nisim spoznal svoje krivice, in to je bila kazen za mojo krivico.“ (Spov. II. 2.)

Če ti Bog tako kazen naloži, ki pripusti, de si tako globoko v blatu grehov zagreznjen, in, s svojimi lastnimi hudobijami obsut, jih vender ne vidiš, kako se ti le more tako zoperin stan še dle brez nevárnosti zdeti? Kdor je vredin Božjiga usmiljenja, naj ga slavi in nanj naj se opira; kdor pa ostrost Božje pravice občuti, naj tudi od te pravice govori. Če te Božje usmiljenje, tako poterpežljivo v grehah živeti pusti, zakaj bi te pa njegova pravica v pekel telebiti ne pustila? O ko bi sprevidil, kako je kratek pot od krivice do kazni, od gnade ali milosti do zveličanja! Če ni napčno sklepanje, de človek, ki v Božji gnadi živi, večno zveličanje doseže, zakaj bi se pa čudili, če je grešnik ven in ven nazadnje v pekel pahnjen? Milost je izvirek in porok večniga zveličanja; greh pa je pot v pekel, in pekel je njegovo plačilo.

Kaj pa nas more sicer bolj s straham navdati, kakor de Bog, čeravno so peklenške kazni tolikanj

grozovitne, vender pripusti, de je število pogubljenih tolikošno, število izvoljenih pa tako majhno! Kako majhno pa je število izvoljenih, ti oznanuje, — ko bi imel nad mojimi besedami dvomiti, — tisti sam, „ki prešteje trumo zvezd, in jih po imenu kliče.“ (Ps. CXLVI. 4) Kteriga ne zgrabi strah in trepet, če zasliši tiste besede, ki so sicer vsim znane, ali jih malokdaj kdo razumé in v serce vtisne? Ko so namreč Zveličarja vprašali, če je malo jih, ki bodo zveličani, je rekel: „Pojdite skozi ózke vrata, zakaj velike so vrata in širok je pot, ki derži v pogubljenje, in mnogo jih je, ki po njem hodijo. Kako ozke so vrata, in kako tesna je pot, ktera v življenje derži! In malo jih je, ki jo najdejo!“ (Mat. VII. 13. 14. Luk. XIII. 23).

Ko je ob splošnim potopu vsa zemlja z vodo bila zalita, je uteklo le osmero jih občnemu pokončanju, s čimur se nam, kakor sv. Peter omeni, (I. P. III.) nalikuje malo število tistih, kateri v primeri s pogubljenimi večno zveličanje dosežejo. Šestkrat sto tavžent ljudi je peljal Gospod iz Egipta v pušavo, de bi jih preselil v obljubljeno deželo, pa ženske in otroci še všteti niso bili; čeravno jih je pa Bog na tem popotovanju mnogo mnogo podpiral, so bili vender sami krivi zgubljenja dežele, ktero jim je Bog v svoji milosti obljubil, ker sta zmed te trume samo dva v obljubljeno deželo prišla. To skoraj vsi cerkveni očetje razlagajo takó, de naj se nam s tem naznanuje, kakó veliko je število pogubljenih v primeri z zveličanimi, ali pa „veliko jih je poklicanih, malo pa izvoljenih.“

Zavoljo tega so pravični v sv. pismu večkrat biseri in dragi kamni imenovani, de se pokaže, de

so ravno tako redki na svetu, kakor biseri, in de je njih množica proti pregrešnim, kakor število biserov proti navadnemu kamnju. To poterduje tudi Salomon ko pravi, de je norcov truma brezštevila. Če je pa število dobrih tako pičlo, česar se iz vsiga lahko prepričamo, in če jih toliko po pravični kaznujoči sodbi Božji večno zveličanje, za katero so rojeni, pogubi; zakaj se ti ne bojiš, tudi v vesoljni nevarnosti in ob splošni povodnji se potopiti? Ko bi število zaverženih in poveličanih enako vsaj bilo, bi še vendar dovolj te imélo skerbeti. Vender, kaj pravim „toliko!“ de! peklenške muke so tako strašno grozovite, de bi nas, ko bi le en sam zmed človeštva vánje obsojen bil, že samo to kar nar bolj moči, v strah in trepet pripraviti móгло. Ko je zveličar s svojimi učenci poslednjo večerjo zavžíval, in jim rekel: „Eden zmed vas me bo izdal“ (Mat. XXVI. 21.); so bili vsi prav žalostni in prestrašeni, čeravno jim vest, razun enimu, te krivice očitala ni. Zakaj — je preteča nadloga grozna, če jih tudi le malo ali eniga samiga zadene, vender vsaciga mami, in vsak se je boji, de bi ga ne zadela. Ko bi na širocim polju velika množica zbrana bila, in ko bi ji po Božjim razodenju naznanjeno bilo, de bo čez malo trenutkov strela z neba udarila, in eniga samiga med njimi ubila, bi vsaciga nar večí skerblijvost za samiga sebe terla. In koliko bolj bi se bal, svest si, de jih bo več ubitih. Zdaj pa mi povej, človek, kateri v posvetnih rečeh toliko pamet razodevaš, v imenitni zadevi svojiga večniga blagra pa si ves brez skušnje, ali ti je Bog kdaj razodel, koliko in ktere bo meč Božje pravice zadel? Če tega ne veš, mende še manj veš, koliko in kateri bodo tej nesreči

ušli in med katerim kardelam boš neki ti. In vender se nič ne bojiš? Ali meniš, de se je nesreče, v pekel pahnjenimu biti, manj bati, kakor pa od strele ubitimu biti? Ali ti je Bog izjemši te, zavarvanje podelil, in ti poseben varen list napisal, de te enaka nesreča zadela ne bo. Dozdaj, menim, ti ni še nič taciga obljubil Bog, narobe pa te obsojajo tvoje dela, in po spolnovanju pravice si — ako svojiga življenja ne poboljšaš, — zaveržen. In bi se bati ne imel? Praviš: Božje usmiljenje krepča moje upanje. Ali to usmiljenje pravici Božji nič ne nasprotuje, in ji pota ne prekopáva; če namreč Božje usmiljenje pripusti, de se jih toliko pogubi, zakaj bi le ne pripustilo, de tudi ti v tisto trumo zajdeš, ker si enako grešil? — Ali ne vidiš, de te tvoja nesrečna samoljubnost slepi in moti, ker ti vse drugači dozdevati da, kakor se po svetu godi? Kakšni izjemek pa si ti zmed družih človekovih otrok, de bi ne imel po tistim potu iti, kakor morajo vsi hoditi, katerih dela ti posnemaš?

Če pa Boga po njegovih delih spoznavamo, ti lahko še rečem, de nam, čeravno se mnogotere primere med Božjim usmiljenjem in njegovo pravičnostjo postaviti dajo, in je prvo memo poslednje težniši, vender prikrito ostati ne more, kako se v Adamovih naslednikih, od kteriga tudi ti svoj rod speljuješ, veliko več posode jeze, kakor pa usmiljenja najde, ker se jih toliko pogubi, tako malo pa večno zveličanje doseže, kar pa ne izhaja iz pomanjkanja Božje milosti in pomoči, — zakaj „Zveličar hoče,“ — kakor Apostelj pravi, — „de se vsi ljudje rešijo in k spoznanju resnice pridejo,“ (I. Tim. II. 4.) — ampak, ker si sami pomagati in z Božjo milostjo delati nočejo.

Vse to sim ti zavoljo tega tako obširno razložil, de boš vedil, de boš tudi ti s hudobnimi in nevernimi pogubljen, ako je tvoje življenje njihovimu enako, če Bog brez kračenja svojiga usmiljenja pripusti, de je toliko nevernikov in v njegovi cerkvi toliko slabih kristjanov, in se jih toliko pogubi. Ali mar meniš, de so nebesa ob tvojim porodu se zradovala, ali de bo Bog svoje kazenske sodbe in Evangeljske zakone ali postave v tvoj prid prenařjal, in za tebe voljo inaki red po svetu osnoval, kakor je za druge ljudi? Če pa Božjemu usmiljenju ni nasprotno, de se peklenški prostor toliko daljša in širi, in de se dan na dan brez števila duš v černo njegovo žrelo zverne; kako le moreš misliti, de samo tvoja duša vanj pahnjena ne bo, čeravno se v svojih hudobijah staraš? — De mi ne ugovarjaš: Bog je le poprej pokazal svojo ostrost, zdaj pa je mil in lahko potolažljiv, pomisli, de ob vsi svoji milosti in prizanesljivosti vender vsimu, kar smo zgoraj našteali, zgoditi se dovoli, in tudi ti brez zasluženiga ostal ne boš. Enake kazni te čakajo, če se tudi kristjana imenuješ, če boš le grešnik spoznan. Ali se ti zdi, de se bo Božja slava zmanjšala ob tvojim obsojenju? Ali morde posebne pravice vživaš pred drugimi, kar bi Boga nagniti utegnilo, tebe, kakor si, brez ozira na tvoje dela, v nebesa sprejeti? Pomisli, de, čeravno je Bog Davidovim sinovam marsiktere prednosti zavoljo posebnih zasluženj njihoviga očeta dovolil, vender njih pregrehe nekaznovane pustil ni, ker jih je nasprotno mnogo žalostno poginilo. In ktero upanje ti je še zabramba, in kako moreš pričakovati, de poginil ne boš, ki vender deležnikom tvojih pregreh prizaneseno ni, čeravno so veliko več pravice imeli

prizanesenja se nadjati? O kako zeló se motiš, mené, de se to pravi, na Boga zaupati; to ni upanje, le napčna navada, zakaj upanje obstoji v zaupljivim pričakovanju, de ti bo Bog, če boš resnično kesanje občutil in se gréha očistil, — kakoršnokoli velik grešnik si sicer bil — vse tvoje grehe odpustil, in te zopet s svojo ljubeznijo sprejel. Napčna svestost pa je, meniti, de boš, čeravno se greha ne varuješ, vender večno zveličanje dosegel. Ne verjemi, de je ta svestost le majhen greh, kateri se med tiste prišteva, ki se grehi zoper sv. Duha imenujejo, kdor se namreč na krivo nado zanaša, Boga hudo razžali in se pregreši zoper Božjo dobrotljivost, ktera se sosebnó sv. Duhu prilastuje. Ti grehi pa se ne na tem, ne na unim svétu ne odpusté, s čemur nam hoče Zveličar reči, kako težavno je zavoljo taciuh pregreh odpušenje zadobiti, ker grešnik milosti svoje serce zaklepa in zdravnika zasramuje, kateri nam sam življenje podeliti in rane zaceliti more.

§. 4.

Konec poglavja.

Končajmo toraj z besedami modriga Siraha, k se glasé: „Ne bodi brez skerbi zavoljo odpušenih grehov; ne skladaj greha na greh! Tudi ne govori: Usmiljenje Gospodovo je veliko, usmilil se bo mnogih mojih grehov. Zakaj usmiljenje in jeza se bosta hitro od njega približala, in serd bo na grešnika gledal.“ (Sir. V. 5 — 7.) Če moramo toraj že zavoljo odpušenih grehov vedno v strahu biti, kako še moreš neskerbno živeti, ko vender dan na dan grehov kopicó množiš? Dobro pomisli, kaj Módri pravi: „Njegov serd gleda na grešnike.“ Zakaj v teh be-

sedah je založeno vse, kar smo zgoraj pravili. Če-
 ravno se Božje usmiljenje steguje čez pravične in
 krivične, ali grešnike, ker leté k sebi vabi in njih
 spreobrnjenja počakuje, une pa varuje in hudiga
 brani, so vendar le imenitne milosti in preblage do-
 brote, ktere se v sv. pismu ljudem obetajo, sosebno
 pravičnim namenjene, ktere z enako zvestobo Bog
 vodi, in varuje, kakor oni zvesto spolnujejo Božje
 zapovedi. Natanko spolnuje storjene jim obljube, in
 razodeva se jim enako blaziga očeta, kakor so se
 mu skazovali pridne njegove otroke. Kar smo pa
 v sv. pismu od pretitev, prekletev, in kaznujoče
 pravice Božje brali, je sosebno od pregrešnih go-
 vorjenje in od njihovih posnemavcov. Kako grozna
 je tvoja slepota, in neobčutljivost, če te ne prestra-
 šijo take strahovite pretitve, in se tolažiš z obljubami,
 ki ti nikoli storjene niso bile. To, nesrečnež, poprej
 pretehtaj, kar je v obziru tebe in tvojih pajdašev
 rečeno bilo in ne prilastuj si prešerno, kar le pra-
 vičnimu velja! Tebi velja jeza, zato se boj; pravič-
 nimu pa ljubezen, zato naj se veseli in raduje. Ho-
 češ li še več dokazov te resnice, poslušaj, kaj
 David pravi: „Oči Gospodove gledajo na pravične,
 in njegove useša poslušajo njih prošnje. Ali obličje
 Gospodovo je zoper hudodelnike, de bo njih spomin
 pogubil na zemlji.“ (Ps. XXXIII. 16, 17). Enake
 besede se beró v bukvah Ezra: „Roka našiga Boga
 je nad vsimi, ki ga v dobrim išejo. In njegova mo-
 gočnost, njegova sila, in njegov serd nad vsimi, ki
 ga zapušajo.“ (I. Ezr. VIII. 22.) Kako ti je še dle
 obstanek v tvojih grehah? Kako se moreš sam slepiti
 in še dalje se opotékati? Ne prilastuj si obljub us-
 miljenja in milosti, ki jih v sv. pismu bereš; dokler

namreč v stanu pogubljenja ostanesh, ti Božja ljubezen in blagost v svoji neskončni milobnosti ne govori: Jakobu je ta del odločen, ne Ezavu; le dobrim je ta sreča namenjena, ti pa, ki hudo počenjaš, je nimaš pravice zató. Prenehaj, grešnik biti, in tudi tebi bo veljalo, kar Božja dobrotljivost govori; popusti svoje pregrešno življenje, in z očetovsko ljubeznijo te bo objel nebeški Oče, in njegova sprevidnost te bo varovala: Če pa tega ne storiš, si hočeš silama družih blago prisvojevati. „Zaupaj na Boga,“ — pravi David — „in delaj dobro.“ (Ps. XXXVI. 3.) In drugej: „Darujte dar pravičnosti in zaupajte na Boga.“ (Ps. IV. 6.) Táko je nar boljši upanje, pa ne ko norčuješ z Božjim usmiljenjem, in zarašen grešnik v nebesa priti upaš. Če hoče tvoje upanje pošteno biti, se greha varuj, in obrni se k Gospodu. Če pa pregrešniga življenja ne popustiš, se tvoje upanje na vodo opira, in je le prazna napčna nada; to se ne pravi, na Božje usmiljenje upati, ampak ga zasramovati. Kakor namreč cerkev nikomur ne koristi, ki se od nje odloči in njenih naukov ne spolnuje, marveč se pregrešnemu življenju uda: je tudi pravično, de Božje usmiljenje nič prida ne prinese tistimu, kteri, nanj se opiraje, z greham nadaljuje. To naj bi si zlasti oznanovavci Božje besede dobro zapomnili, ker se, ne pomislivši, pred kom govore, ob oznanovanji Božjiga usmiljenja njegovo pravico pozabiti zdé, iz česar si pregrešni nagibe speljujejo, de v svojih hudobijah zastajajo. Dobro naj bi si v glavo vtisnili; kakor namreč oslABLJENIMU in bolehnimu truplu toliko bolj škoduje, kolikor bolj se z netečnim jedilam pita, de tudi v grehah zanikerno serce, kolikor bolj se s tako neresnično nado in svestostjo sladká,

tolikanj terdovratniši biva, in v njih za vedno ostane.

Na konec hočemo še sledeče besede sv. Avguština postaviti: „V svojim upanju in v svojim obupanju poginja človeštvo; zavoljo svojiga nečimurniga in prekanljiviga upanja v življenju, in še bolj zavoljo svojiga obupanja na smertni postelji.“ Zatoraj pa, o keršanski moj prijatel, popusti ono ošabno in puhlo upanje, in pomisli, de je Bog ravno tako pravičen, kakor usmiljen. Kakór smeš upati, če se oziraš na njegovo usmiljenje, se imaš tudi bati, če njegovo pravico preišluješ. Zakaj, kakor sv. Bernard pravi, Bog ima dve nogé, ena je milost, ena pravica, pa ne smemo se samo ene oklepati, de nas pravica brez usmiljenja strašila ne bo, in usmiljenje brez pravice ljudem priložnosti ne daje, pregrešno dalje živeti.

IV. Poglavje.

Zoper tiste, ki se izgovarjajo, rekoč: Steza pobožnosti je grudava in težavna.

§. 1.

De se vsiga vzroka bosí ne zdé, ker se pobožnosti vaditi nočejo, se navadno posvetnjaki še za drugi izgovor zakrivajo, ker namreč pravijo, de je steza pobožnosti grudava in težavna, čeravno vedo, de ta lastnost pobožnosti ne izvira iz nje, ki je marveč priyatla razumu, in pametni stvari prav primerjena, — ampak iz škodljiviga nagnjenja mesa, katero ima korenino v grehu. Zatoraj pravi Apostel, de

„meso poželi zoper duha; in duh zoper meso; in oba sta si nasprotna.“ (Gal. V. 17.) In nekje drugeje: „Radujem se nad Božjo zapovedjo, poleg notranjiga človeka; občutim pa v svojih udih drug zakon, ki nasprotuje zakonu mojiga duha, in me ukrenja pod zakon greha, ki je v mojih udih.“ (Rimlj. VII. 22 — 23.) S temi besedami hoče namreč Apostel reči, de se Božji zakon ali postava in pobožnost z blažji dušno krepostjo človekovo, ki je vsa duhovska, in um in voljo v sebi zjedinuje, prav dobro strinjate, de je pa njegovo spolnovanje mnogo opovirano in zateževano od zakona, ki po naših udih gospodari. V tem boju pa, v katerim se naše pregrešno nagnjenje in vse strasti, ki iz njega izvirajo, višjemu delu duše in Bogu ustavljajo, je vzrok težavnosti, ktera se ljudem pri spolnovanju dobriga nastavlja. Zatoraj se jih nje mnogo ogiblje, čeravno jo sicer visoko čislajo, in si je prav želé, ali počenjajo kakor bolniki, kateri sicer zdravje zadobiti želé, zdravila pa nočejo, ker se jim neslajno in terpko zdi.

Če se bo nam toraj pogodilo, ljudem napčno to menjenje dokazati; menimo, de ne bomo nič malokoristniga storili, ker ravno ta zmotnjava sama toliko ljudi od pobožnosti zaderžuje, in se razun te težavnosti nič v nji ne dobi, kar bi nam ne imelo biti prav mar, dokler je ne dosežemo.

§. 2.

Kako nam milost Jezusa Kristusa stezo pobožnosti olajšuje.

Poglavitniga vzroka te zmotnjave izvirek pa je, de imajo ljudje le oči za težavnost, s pobožnostjo združeno, na Božjo pomoč pa, ktero nam Gospod v

premaganje te težavnosti pošilja, se nič ne ozirajo. Enaka zmotnjava je slepila Gieze-ta, tistiga služabnika preroka Elizeja, ki je sicer vojaške trume Sirske, ki so v mesto bile priderle in hišo njegoviga gospodarja obsule, vidil, straže pa, katero je Bog v zabrambo svojiga preroka postavil, ni ugledal, dokler se mu niso po molitvi Elizejevi oči odperle, in se je prepričal, de je število varhov veliko veči memo sovražnikov. (IV. b. kr. VI.) Enako se motijo tudi pregrešni gledé pobožnosti; ker namreč težavnosti, doseženje pobožnosti ovirajoče, v sebi občutijo, nasprotno pa Božje milosti in pomoči, kateri te težavnosti zmanjšujete in od njih pójate, še skusili niso, se jim steza pobožnosti neznao težavna zdi, in varujejo se, de nanjo ne stopijo.

Ko bi pa imela pot pobožnosti res težavna biti, zakaj pa pravi prerok: „Na potu tvojih resnic se radujem, kakor nad vsim bogastvom?“ (Ps. CXVIII. 14.) In na drugim kraji: „Bolj so poželeti, kakor zlato in biserov mnogo, in sladkeji ko med in sterd.“ (Ps. XXXVI. II.) Sveti prerok ne dobi v pobožnosti samo onéga, kar ji mi prilastujemo, namreč čudovito visokost in čast, ampak tudi kar svet v nji najti noče, namreč prijetnost in radost. Iz tega se posleduje, de tisti, ki pobožnim naloženo breme tolikanj utežujejo, in si tolikanj ostrogasto mislijo, de skrivnosti še nikoli okusili niso, čeravno so kristjani in v zakonu milosti živé. In ti revež, ki se hlinaš kristjana, povej mi, zakaj je Kristus na svet prišel? čemu je pretil svojo drago kri? čemu je svete zakramente postavil, in sv. Duha poslal? Kaj pomeni izreka sv. Evangelja in beseda *milost* ali gnada? Kaj presveto ime Jezusovo? Ako ne veš,

poprašaj Evangelista, ki piše: „Njegovo ime pa imenuj „Jezus;“ zakaj odrešil bo svoje ljudstvo njih grehov.“ (Mat. I. 21.) Ali kakošni drugi pomen naj je v imenu „zveličar“ in „odrešenik“? Se mar kaj družiga pravi *odkupiti* in *grehov rešiti*, kakor odpušenje naših grehov nam zadobiti in milost doseči, de se bomo prihodnjič jih varovali? Je li kaki drugi namen bil prihoda zveličarjeviga na ta svet, kakor, de bi tebi pomagal, in te podpiral doseči večno zveličanje? Zakaj li je hotel smert na križi storiti, kakor de je greh zaterl? Zakaj je od smerti vstal, kakor de je tebe od smerti greha prebudil, in v novim življenji se sprehajati ti dal? Čemu je pretil svojo kri, kakor de je tebi rane zacelil? Čemu je zakramente postavil, kakor de je zdravila kaj zoper greh ti zapustil? Kakošni inaki sad je dozorel za ta svet iz uniga britkiga terpljenja, kakor ki nam pot v nebesa, poprej tako ternjevo in grudavo, poravnjuje in zapreke ž nje pospravlja? To je, kar je Izaija poprej prerokoval, de bodo namreč ob dnevih zveličarja „vse doline povikšane, vsi hribje in griči ponižani; kar je krivo, naj bo ravno, kar je gerčasto in grudavo, naj se v gladke pota premeni.“ (Iz. XL. 4.) Zakaj neki je sv. Duh z nebes poslan bil, kakor de se tvoje meso v duhu prestvarja? Kaj namreč naj milost z drugimi vdanimi krepostmi, ktere iz nje izhajajo, stori, kakor de jarm Gospodov uglaja, nam priljubuje in pobožnost zljajšuje, de bi se ljudje v nadlogi veselili, v nevarnostih upali, in v skušnjavah premagali? To je začetek, sreda in konec Evangeljev.

Kakor je pozemeljski človek in grešnik, namreč Adam, vse ljudi v stan posvetnosti in grešnosti

postavil, je nebeški in pravični človek, namreč Jezus Kristus, vse ljudi nebeške in pravične storil. Kaj le družiga so Evangelisti pisali? Ktere le druge obljube so nam preroki oznanovali in Apostelni učili? To je vesoljni obsežek keršanskiga bogoslovja; razsodivna beseda, ktero bo Bog na zemlji storil (Rimlj. IX. 28.); razsojenje in doveršenje, ktero je Izaija od Gospoda začul (Iz. X. 22.), in iz ktere je toliko zakladov krepost in pravičnosti izšlo.

Vender razložimo rečeno še natančniši. Od kod le meniš, de težavnost v pobožnosti izhaja? Rekel mi boš, iz malópridniga nagnjenja našiga serca in iz mesa v grehu porojeniga; zakaj „meso poželi zoper duha, in duh zoper meso, ker sta si nasprotna.“ (Gal. V. 17.) In misli si, de te Bog préd se pokliče, in ti reče: Glej, človek, vzeti ti hočem serce, ki ga imaš, in prav novo ti dati, navdano z močjo, svoje poželenje in hudobne nagnjenja zatirati! Ako bi ti Bog to resnično obljubil, bi se ti potem steza pobožnosti še težavno zdela? Gotovo ne! Kaj družiga pa ti je Bog tolikrat v sv. pismu obljubil? Poslušaj, kaj pravi Gospod po preroku Ecehielu, ko posebno v stanu milosti živečim govori: „In hočem jim podariti novo serce, in noviga duha v njih oserčje dati, in vzeti jim hočem kamnito serce iz njihoviga telesa, in jim dati meseno serce, de bodo v mojih zapovedih živeli, moje postave spolnovali in ohranovali, de bodo oni moje ljudstvo, in jaz njih Bog. (Eceh. XI.)

Kako le moreš še dle dvomiti, človek! Ali meniš, de Bog svoje obljube spolnil ne bo, ali se bojiš, de ne boš môgel, čeravno obljubo spolni, z njegovo pomočjo njegove zapovedi spolnovati? Če

obupaš ali prvo tajiš, imaš Boga ali goljufa ali lažnjivca, kar je nar huje Božje preklinjevanje; če pa praviš, de naukljub njegove pomoči vender njegovih zapoved spolnovati ne boš mogel, ti je mogočni Gospod brezmožin obétavec, ki doveršiti ne more, kar bi hotel in kar je obljubil, kar je ravno tako hudo preklinjevanje.

Kako te more še kaka dvomba moriti, in kako bi krepost tvoja dovolj moči ne imela, hudobne nagnjenja premagovati, ki Tvojimu duhu zopervajo in ti stezo pobožnosti otežujejo? Je vender ta moč zgodnji sad drevesa življenja, ktero je Bog s svojo kervijo posvetil. To poterduje Apostel, rekoč: Naj bo nam zapomnjeno, de je stari človek v nas vred križan bil, de se sleče telesa pregrešnost, in de nadalje grehu služili ne bomo.“ (Rimlj. VI. 6) Kar Apostel „stari človek“ in „telesa pregrešnost“ imenuje, je naše posvetno poželenje in iz tega izvirajoče hudobne nagnjenja; te, pravi, so bile s Kristusam vred križane; zakaj po tem presvetim daru smo zadobili milost, uniga trinoga premagovati in se njegove sužnosti rešiti, kakor smo že zgoraj povedali. To je una velika zmaga, tista preobilna dobrot, ktero nam Gospod po preroku Izaiju obeta, rekoč: „Ne boj se, zakaj jaz sim pri tebi; ne opotekaj se, zakaj jaz sim Tvoj Bog; jaz sim te okrepčal, in ti pomagal, in sprejela te je desnica mojiga pravičniga. Glej, vsi bodo osupnjeni in zarudéli, ki se zoper te bojujejo; bodo, kakor bi ne bili, in poginili bodo možje, ki ti zopervajo. Iskal jih boš, pa ne našel mož svojih sovražnikov; bodo, kakor bi ne bili, in kakor zginili bodo možje, ki se zoper tebe bojujejo; zakaj jaz sim Gospod, Bog tvoj, ki poprime tvojo

roko, ter reče: Ne boj se, jaz sim ti pomagal.“ (Iz. XII. 10 — 13.) In tedaj mi povej, kaj mu le manjka še, kateriga taka pomoč podpira? Komu bi pogum upadal in kdo bi se boja s svojimi hudobnimi nagnjeni še dle ogibal, ko jih milost Božja onako uklepa?

§. 3.

Nekoliko ugovorov overženih.

Ako bi mi hotel ugovarjati, de so v človeku vedno še ostanki nekdanjiga stanu njegove pregrešnosti, kateri, kakor Job (XVI. 9.) pravi, pravičniga tožijo, ti zavrača na tó prerok rekoč: „Bodo kakor bi ne bili.“ „Čeravno ostanejo, se ne zgodi v našo pogubo, temuč de se neprenehama v vaji premagovanja samiga sebe ohranimo; ostanejo, de imamo priložnost, se sami sebe poskušati in zmage venec si pridobiti, ne pa, de bi nam zaderge nastavljali, v ktere bi se vjeli in nesrečne storili; ostanejo za spričevanje zmage, ne pa podjarmiti nas; ostanejo nazadnje, de se človek poskuša in ponižuje, sebe, in svojo slabost spoznava, v Božje in njegove milosti poveličanje; tako sicer, de nam mnogo hasen in korist njih daljno zastajanje v nas pridobiva. Kakor so divje živali človeku sovražne in zanj nevarne; ukrotene pa mu marsikaj koristijo; ravno tako nam hasnijo tudi naše strasti, ko so vredjene in uberzdane, de se krepost ali čednost vadimo.

Če te Bog enako krepča in varuje, kaj ti more na zemlji še nasprotno biti? Če se Gospod s teboj bojuje, kdo si upa, naté namahovati? „Gospod je moja luč in moj konec,“ pravi kraljev prerok, — „koga se imam bati? Gospod je varh mojiga življenja, pred kom se imam tresti? Če se bližajo, ki mi

škodvajo, de bi pogoltnili moje mesó, oni, moji sovražniki, ki me terpinčijo, onemagajo in se zvernejo po tleh. Če se tabori zoper me vstopijo, se ne bo balo moje serce. Naj se boj zoper me dvigne, upal bom zraven.“ (Ps. XXVI. 1 — 3). Če te ne pregovoré take obljube, Bogu služiti, resnično ne vem, kaj le bi te zdramilo, in res moraš prav sirov in neobčutljiv, de, malovreden in zaveržen moraš biti; če pa unih besed verjetnih ne spoznaš, resnično, tvoja nevera je silna. Saj je vender Bog sam, ki ti obeta, de ti bo novo bitje vdal, in iz kamnitniga serca meséno ti naredil, de bo ukrotil tvoje strasti, in te tolikanj premenil, de se nič več spoznati ne boš mogel, in svojih poželenj, ko bi jih iskal, nič več najdel ne boš, ker jih bo oslabil in pomoril, kakor bi jih nič več ne bilo. Kaj se le more še več obetati, več upati, več pričakovati? Česa ti manjka še, kakor živa vera in živo upanje, de bi v Boga zaupal in njegovi mogočni roki se zročil!

Mende mi ne veš nič nato zaverniti, razun, de so tvoji grehi tako množni in veliki, de ti zavolj njih ne more taka milost skazana biti. Nató ti odgovorim, de Boga bolj žaliti ne moreš, kakor ravno s tacimi besedami, ker s tem razodevaš, de je mogoče, de Bog svoji stvari, če se resnično k njemu spreoberne in ga pomoči in usmiljenja prosi, noče ali ne more pomagati. — Ne tirjam, de bi mojim besedam verjel; ali verjémi unimu svetimu preroku, ki je mende náte mislil, in ti je naproti priti hotel, ko je sledeče besede pisal: „Ko se bodo tedaj nad teboj spolnile vse te besede, blagoslov ali prekletstvo, ki sim ga postavil pred tvoje obličje, in se boš ves skesan v sercu med vsimi ljudstvi, med ktere te je Gospod,

tvoj Bog, raztresel, zopet k njemu vernil, in boš njegovimu poveljstvu zopet pokorin, kakor ti jaz dans zapovedujem, s svojimi sinovi vred iz vsiga svojiga serca, in iz vse svoje duše; ti bo Bog tvojo sužnost zopet odtegnil, in se te usmilil, in te zbral iz vsih ljudstev, med ktere te je bil raztresel, in peljal te bo zopet v deželo, ktero so tvoji očetje posedli, in tvoja bo.“ (V. b. Mojzesove.) In prec potem: „In Gospod, tvoj Bog bo tvoje serce obrezal in serce tvojiga semena, de boš ljubil Gospoda, svojiga Boga, iz vsiga svojiga serca, in iz vse svoje duše, de boš mogel živéti.“ (Ravno tam. 6.)

O de bi Bog tudi tvoje oči obrezal, in tamoto, ki jih pokriva, pregnal, de bi mogel spoznati, v čim to obrezanje obstoji; ne bodi tako bedast in bi mislil, de je omenjeno telesno obrezovanje, zakaj za tako naše serce vstvarjeno ni. Ali kákošno je obrezanje, ki ga Bog tukaj obeta? Gotovo krepke rasti naših strast, in slabih poželenj, ki iz tvojiga serca klijejo in ljubezni do Boga veliko napotja delajo. Obeta, vse spridene veje z nožem svoje milosti porezati in pokončati, de zamore naše serce, enako obrezano in očejeno, vse svoje soke in moči veji ljubezni do Boga oddajati. Potem boš práv Izraelec in Bog te je obrezal, če je v tvoji duši ljubezen do posvetniga zaterl in če nič v nji ostalo ni, razun ljubezni do nebeškiga Očeta.

In tedaj te prosim, prav dobro si zapomniti, de Bog na tem mestu ono storiti obeta, kar na drugim mestu tebi, spreobrnjenimu že, storiti veli, namreč: „Obrežite se Gospodu in razpotežite mreno s svojiga serca.“

Kako pa, o Gospod, mi storiti veliš, kar sam

storiti obetaš. Če imam jaz storiti, zakaj sam storiti obetaš? To vprašanje razkroji sveti Avguštin, namreč: „Daj, o Gospod, kar zapoveš, in veli, kar hočeš.“ (Spov. I. X. C. 3.) Tako sicer, de je moj zapovednik tudi dodelnik milosti, de doveršim, in Bog in človek eno delata, Bog kot poglavitni speljevavec, človek pa pristranski, de Bog s človekam nareja, kakor slikar, ki roko svojiga učenca pelje in vodi, in mu sliko doveršiti pomaga: Oba dokončata delo, pa slednjimu ne gre enaka čast zavolj storjeniga. Enako dela Bog z nami, pa brez omejenja prostosti naše volje; če je namreč človek svoje delo doveršil, se ž njim sicer ne more oponašati, vender naj se raduje, klicáje s prerokam: „Gospod, ti si vse v nas storil!“ (Ps. XXIX.)

Dobro si zapomni te besede, zakaj one so ti ključ k pravimu razumljenji vsih Božjih zapoved. Za vse namreč, kar ti Bog storiti veli, ti obljubi tudi svojo pomoč, de ti bo zverševati pomagal. Če ti toraj vелеva, svoje serce obrezovati, pravi tudi, de ga bo sam obrezal, in če ti zapoveduje, ga mimo vsiga ljubiti, ti tudi milost dodeli, de ti ga je onako ljubiti moč. Zavolj tega pravijo, de je jarm Gospodov sladak, zakaj ob enim vred ga nosita dva, Bog namreč in človek, in kar se je samo po sebi težavno zdelo, je po Božji milosti lahko in prijetno, zatoraj pa tudi prerok po poprejšnjih besedah sledeče nadaljuje: „In zapoved, ki ti jo dans zapišem, ni nad teboj, ali dalječ od tebe, ali v nebesih, de bi utegnil reči: Kdo zmed nas more v nebesa stopiti, de bi jo doli prinesel, de jo bomo slišali in v djanji spolnovali? Tudi ni nad morjem, de bi se izgovarjal in rekel: Kdo zmed nas more nad morje zleteti, in

nam pónjo iti, de bi jo slišali, in storili, kar zapoveduje, temuč beseda ti je prav blizo, v tvojim sercu je, de jo spolnuješ.“ (V. b. M. XXX. 11 — 14.) S temi besedami je hotel sv. prerok slednjimu ugovoru v okom priti, ktere bi utegnil meséni človek iz težavnosti popeljevati, ktero si v spolnovanji Božjih zapoved prestajati domišljeje, ker se samo na zapovedi ozira, in ne na Evangelij, to je, na milost, ktera nas zmožne stori za spolnovanje. Zavolj tega se mu zdi spolnovanje zapoved trudapolno in težavno, in ne pomisli, de s takim terjenjem naravnost besede sv. Janeza presekuje, ki pravi: „Zakaj to je ljubezen do Boga, de spolnujemo njegove zapovedi; in njegove zapovedi niso težke. Vse namreč, kar je iz Boga porojeno, premaga svet.“ (I. J. V. 3—4.) S temi besedami hoče sv. Evangelist dopovedati, de vsi tisti, ki so Božjiga duha v sé sprejeli, kteri jih zopet prerodi, in otroke tistiga naredi, čigar duha so v sé vzeli, Boga samiga imajo, kteri po milosti v njih stanuje, in zatoraj več premorejo, mimo vsiga, kar ni Božjiga, in ne svet, ne hudič, ne nobena moč pekla jim škodovati ne more.

Vsiga tega izvirek je, čeravno je breme božjih zapoved težavno in utrudno, de ga vender po milosti dodeljena nova moč lahko in celo sladko naredi.

§. 4.

Kako tudi ljubezen pot v nebesa lahko in prijetno dela.

Kaj pa porečeš, če prideneva k naštetim zljajšikam še uniga, kteriga vir je živa ljubezen? Gotovo namreč je silo posebna lastnost ljubezni, de nam jarm Božjih zapoved priljubuje, ker poleg sv. Avguština,

trud ljubijočih v nobenim obziru težaven ni, temuč se v njem veselé, kakor na priliko tisti, ki se iz priljubnosti z lovam, s tiči in z ribštvam pečajo; zakaj kar se iz ljubezni stori, nam nikakor težave ne dela, ali je pa težava nam prijetna. Kaj družiga, če ne ljubezen, zljajšuje materi neprenehane skerbí, ktere ji dela odreja njenih otrok? Kaj družiga, če ne ljubezen naganja zvesto ženo, de noč in dan pri postelji bolniga moža čuje, in mu nar ljubeznjivši skernost skazuje? Kaj družiga kakor ljubezen, naganja še celó žival, de tolikanj skernbno svoje mladiče godí, jih varuje in brani, in še celo najdeno pičo sebi priterga, de jo more ljubim podeliti? Zakaj je govoril sv. Pavl sledeče, tako blage besede: „In kdo bo nás ločil od ljubezni Jezusa Kristúza? Ali nadloga? ali stiska? ali lakota? ali žalost? ali nevarnost? ali preganjanje? ali meč? Kakor stoji zapisano: Zavolj tebe storimó smert slednji dan, cenjeni smo kot ovce za mesnico. Pa v vsem tem zmagujemo, zavolj tistiga, ki je ljubil nas. Gotov sim, de nas ne bo mogla ne smert, ne življenje, ne angeli, ne knežije, ne sile, ne sedanje, ne prihodnje, ne moč, ne visokost, ne globočina, ne kterakoli stvar ločiti od ljubezni Božje, ki je v Kristusu Jezusu, Gospodu našim.“ (Rimlj. VIII. 35—39.) Kaj družiga, kakor ljubezen, je obudilo v sv. Dominiku tako goreče hrepenenje po mučeništvu, kakor žejni, trudni jelen bistriga studenca poželi? Kaj je sv. Lavrenceja, sredi hudiga plamena na železnim ražnju razpetiga neki pripravilo rêči, de mu je švigajoči plamen krepčaven hlad? Kaj neki družiga, kakor po ljubezni vdihovana iskrena želja po mučeništvu? „Zakaj pravi ljubezni ni nič terdo, nič terpko, nič težavno, nič strupeno,“

pravi Peter Ravenski. „Kaj zamore meč, rana, muka, smert proti popolnoma ljubezni? Ona je jeklen oklep, na katerim vse pušice zdersujejo; ne boji se meča, nevarnostim se ustavlja in smerti se posmehuje; zakaj kjer je prava ljubezen, ondi je zmaga.“

Vender pa resnični ljubezni ne zadosti veselo prenašanje vsih le mogočih nadlog in terpljenj, vedno več si želi terpeti iz ljubezni do svojiga ljubljenca. Iz tega nastaja pri toliko popolnoma ljudéh ono iskreno hrepenenje po mučeništvu, to se pravi, svojo kri za tistiga preliti, ki je poprej svojo zanje prelil. Če svojiga namena doseči ne morejo, se grozé sami sebi, in so sami svoji rabeljni, ter svoje truplo z lakoto, žejo, mrazam, vročino in enakim hudim terpinčijo, de svojo željo saj po nekoliko spolnijo.

Tega jezika ne uméjo ljubivci tega sveta, zakaj ni jim dano spreviditi, kako neki zamore kdo tako iskreno ljubiti, kar je njim tolikanj zoperno, in kako more nasprotno čertiti, kar njih tako strastno mika. In vender je tako. V svetim pismu je branje, de so si Egipčani nespametne živali malike zvolili in jih molili. Izraelcam je bilo ostudno, kar Egipčanam božje, in darovali so svojimu pravimu Bogu živali, ktere so bogove Egipčani molili. Kakor Izraelci delajo pravični; nagnjusni so jim maliki téga sveta, namreč: Čast, sladina, bogastvo, in krive te bogove svojimu pravimu Bogu darujejo. Kdor hoče toraj Bogu prijeten dar prinesti, naj vzame in daruje, kar svet pomalikuje, in zvoli naj zase, kar je svetu zoperno. Ali ne meniš, de so ravno tako storili, kteri so po sprejetih vdihih sv. Duha iz zbora šli, veseli, ki so bili vredni spoznani, sramoto terpeti zavolj imena Jezusoviga? (Apost. dj. V. 41.) Ali ti ni

sprevidno, de ima, kar vsim nadlogam in mukam, smerti celó grenkoto odvzame, tudi moč, spolnovanje Božjih zapoved ti zljajševati in oslajevati? Ali bi ne moglo, kar pravične sleherni dan naganja, ne samo jarma zapoved, ampak še več, namreč: post, budenje, tepenje, radovoljno uboštvo i. t. d. preterpeti, tebe pregovoriti, navadno breme Božje postave in naše matere sv. cerkve prenašati? Kako si, o nesrečnež, v zmotnjavi zamrežen, in kako malo ti je znano bitje pobožnosti, moč ljubezni in Božje milosti! —

§. 5.

Od družih reči, ktere pot do zveličanja lahkotno in prijetno delajo.

Kar smo dosihmal povedali, bi mende zadostilo v razprašenje tistiga izgovora, s katerim se jih toliko pobožnosti umika. In bodi si, de se vse to ne zgodi, in de je steza pobožnosti res težavna in sterma; zakaj bi te le težko stalo, ravno tisto za dušo storiti, kar z vso marnostjo za truplo delaš? Ali ti morde ni ljubo, kaj preterpeti, de bi večnim peklenkim mukam ušel? Ali morde ne meniš, de bi uni bogati skopuh z veseljem vse storil, ko bi mu pripušeno bilo, na ta svet nazaj priti, de bi se tu za svoje grehe pokoril? Pravično pa je, de nič manj ne storiš, kakor bi uni storiti pripravljen bil, ker te, če še zmiraj pregrešno živiš, ravno take kazni pričakujejo, in kakor uni si boš želim, de bi za svoje hudobije kolikor mogoče, se spokoril.

Če nadalje pomisliš, koliko in kako veliko je Bog zate storil, in kaj ti je obljubil; s kako mnogoterim greham si ga razžalil; kako grozovite muke

so svetniki preterpeli, nar bolj pa svetnik vsih svetnikov sam: bi te móгло resnično sram biti, ko bi iz ljubezni do Boga tudi kaj preterpeti, ali kar te mika, zavreči in popustiti ne hotel! Zató pa pravi sv. Bernard, de britkosti tega sveta ne morejo v število priti, bodi si ali za velikost naših pregreh, ki so nam odpušené, ne za hasen, ki nam iz tega dohaja, ne za nekdanjo slavo, ki je nam obljubljena. Slednja teh okolišin, sama zase ogledovana, bi nas móгла pregovoriti, veseliga serca stopiti na stezo pobožnosti, ko bi tudi resnično grudasta in težavna bila.

Čeravno se je pa človeškemu življenju v slehernim obziru in v vsih stanjih z mnogoterim terpljenjem in nadlogami boriti, vender tajiti ne moremo, de je življenje pregrešnih veliko revniši in nepokojniši, kakor pa pobožnih; zakaj, če je že kakorkoli le težavno, po potu hoditi, ker se gotovo utruji, je vender popotvanje veliko huji in nevarniši za tistiga, ki v tami vse prek korači in se povsod zadevlje, kakor pa za tistiga, kateri z odpertimi očmi jasno okoli sebe pogleduje. Ker je toraj naše življenje popotvanje, mora, se vé de, človek truden biti, preden do počivavnika prispè; gotovo pa je grešnik, ki po tami tava, zakaj njega ne vodi luč pameti, ampak njegove slepe strasti. Pobožni pa, ki se dajo pameti voditi, se ogibajo, če pred svojimi nogami brezne vidijo, in z manji težavnostjo in nevarnostjo dalje popotovajo. To je sprevidil tudi uní imenitni modrijan, ko je rekel: „Steza pravičnih se pomikúje nadalje kakor svetla luč, in se naraša do beliga dné; pot pregrešnih pa je tamán; ne vedo, kdaj padejo.“ (Preg. IV.) Pa ne samo tamán je pot pregrešnih, ampak tudi nevaren in spolzek, kakor

David pravi (Ps. XXXVI. 6.), de namreč omeni, kako se po njem gredoči velikrat spodtaknejo in padejo. Pobožnim pa pri malih težavah, ktere imajo preterpeti, še mnogo in mnogo zljajškov in tolažb delé, narpred jih vodi vpričnost in očetovska previdnost Božja, čutijo se navdušene po milosti sv. Duha, posvečene od moči sv. zakramentov, okrepčane po zgledu dobrih, podučene od sv. pisma, potolažene od spričevanja dobre vesti, in napósled podpirane in k stanovitnosti opominjane od upanja večne slave; zraven pa so deležni še mnogo družih Božjih milost in dobrot, de mirno in lahkotno dalje popotvajo, in s prerokam kličejo: „Kako sladke so tvoje besede mojemu gerlu; sladkeji mimo medú so za moje usta!“ (Ps. CXVIII. 103.)

Če preiskuješ po sv. pismu, najdeš mnogokrat pot pobožniga na zemlji popisovati kakor grudastiga, mnogokrat pa kakor lahkotniga in prijetniga. N. pr. se bere v psalmih Davidovih: „Zavoljo besed tvojih ust sim se ohranil na težavnih potih“ (Ps. XVI. 4.); in nekje drugej: „Na potu tvojih spričevanj sim se radoval kakor nad vsim bogastvam.“ (Ps. CXVIII. 14.) Ta pot namreč združuje v sebi naenkrat težavnost in prijetnost, pervo, poleg svoje lastnosti, drugo zavoljo Božje milosti, in de je zavoljo eniga vzroka težavno, kar je iz eniga lahkotno in prijetno. Oboje nam naznanúje Zveličar: „Moj jarm je sladak in moje breme je lahko.“ (Mat. XI. 30.) Ker namreč beseda *jarm* kaj težavniga pomeni, prikazuje beseda „*sladak*“ lahkotnost, ktero dela Božja milost. Ako bi se ti pa čudno zdelo, kako utegne kaj po svoji lastnosti težavniga lahko in sladko biti, ti zavernem, de to izhaja od tod, ker Gospod jarm zljajšuje, kakor je po

preroku obljubil: „Hočem jim biti, ko nekdo, ki jim jarm nad ramami derži?“ (Hos. XI. 4.) Kako se ti more še čudno zdeti, de je ta jarm lahak, ker ga Gospod zljajšuje in nositi pomaga. Če je germ ves v plamenu švigal in vender ne gorel, ker je Gospod v njem bil, zakaj le bi se čudil, de butara težka ni, ker je tudi Gospod v nji in jo nam vedno odnaša.

Želiš li oboje v enim združeno imeti, poslušaj, kaj pravi sv. Apostel: „Povsod nadlogo terpimo, pa nam ni britko; stiskovani smo, pa ne zaterti; preganjani smo, pa ne zapušeni; metani smo, pa ne poginemo.“ (II. Kor. IV. 8—9.) In vidiš na eni strani stisko in nadlogo, na drugi tolažbo in razveseljenje. Ravno to hoče dopovedati prerok v besedah: „Ki zaupajo na Boga, se bodo spremenili v moči, in peruti bodo dobili kakor orli; leteli bodo, pa se ne upehali, hodili in moč jim ne bo pošla.“

Ali ne vidiš, kako ta jarm milost omilí; kako se spreobrača moč mesá v moč duhá, ali marveč človeška zmožnost v Božjo krepost? Ali ne vidiš kako sv. prerok terpkostim, ktere pobožni popivajo, toliko razveseljenje nastavlja?

Ni ga toraj vzroka, kteri bi te, o preljubi kristjanski brat, pregovarjal, stezi pobožnosti se umikovati, in naj bo tudi grudasta in težavna, kakó mnogótere prijetnosti pa jo nasproti poravnujejo in gladijo!

§. 6.

Prilike, ktere resnico poprešnjiga dokazujejo.

Če ne more tedaj nič poprešnjiga tvojiga terdovratniga serca omečiti, in če nočeš, kakor sv. Tomaž, nič poprej verjeti, preden ne vidiš in ne otipaš, ti hočem tudi s tem postreči.

Mislimo si koga, ki je obilo časa s posvetnim veseljem se sladkal, in v vsih le mogočih grehah živel, potem pa po Božjim usmiljenju svoje življenje preobernal in tedaj prav različno od poprešnjiga živeti začel; ta bo za nas nar boljši razsojevavec, zakaj on ne sodi po „slišal sim praviti,“ ampak po lastni skušnji. Taciga hočemo vprašati, kateri obeh stanov, v katerih je živel, je pač prijetniši in ljubši. Nar bolje utegnejo pa tisti od tega spričevati, ki so v cerkvi poklicani, družih vest preiskovati, zakaj „oni se spuščajo po ladijah na morje in velevajo in brodiijo po veliko vodah.“ (Ps. CVI. 23.) Oni sosebno vidijo djanje Božje milosti in spremenjenje, ktero ona dan na dan v sercih ljudi dela, in ki zares nar veči čudenje obuja. Pač nas ne more nič bolj zavzeti, kakor spremenjenje v duši pravičnih po milosti Božji storjeno; kako človeka predrugači, povzdiguje, krepča, od vné in od znotraj zaljša; kako mu osterguje slabosti stariga človeka, vse njegove nagnjenja drugam obrača in ga pregovori, sovražiti, kar je poprej ljubil, in ljubiti, kar je poprej čertil in se mu je mersilo; kako se mu ljubo in sladko zdi, kar se mu je gnjusilo; kako ga čverstí za stanovitnost; káko veselje in razsvitljenje mu delí, de bi Božje zapovedi spoznaval in nečimurnost tega sveta in visokost in vrednost duhovskih reči jasno spregledal.

Nar bolj pa se je čuditi, de se vse to v kratki dôbi zgodi, de ni treba silo let po šolah modrovačev se plaziti in starosti pričakovati, de bi ona pameti pomagala, in naše strasti zaterla. Sredi kipeče mladostne soparice in v malo dneh se človek tako spremení, de se ves drugačinj zdi, zatoraj pa tudi sv. Ciprian pravi, de se poprej to spremenjenje občuti,

kakor pa ugleda, in ne naključni ga dolgoleten trud, ampak milost, ki ga kmalo kmalo stori. Po pravici zamoremo toraj reči, de je milost duhovsk čar, s katerim Bog človekovo serce tolikanj čudno spremeni, de se z nar iskreniši ljubeznijo tistimu udano čuti, kar mu je poprej prav nagnjusno bilo, namreč spolnovanje zapoved in nasproti ga resničen čert poprime zoper tisto, kemu je vse njegovo nagnjenje poprej naklonjeno bilo, namreč zoper pregrešno radost in sladnost.

To je silo imenitna hasen, ktero spovedniki, če svoj poklic s potrebnim duham in s potrebno pobožnostjo spolnujejo, iz spovedovanja zajemajo, zakaj slednji dan pozvedujejo take imenitne čudeže, s katerimi jih hoče Bog za terpljenje, ktero morajo prenašati, obilo poplačevati. De! večkrat vidimo, kako se spovedniki sami, če vidijo grešnike tolikanj spremenjene, od tacih zgledov spodbadani, spreobernejo in poboljšajo, in v pobožnosti neznano napredujejo. Kakor nekđaj Jakob, molčé poslušajo besede in skrivnostne naznanila Jožefove in jih premišlujejo, pretehtvaje po pravi vrednosti, kar spovedujoči se, kakor Jožef v svoji priprostosti, kemu je bila skrita važnost njegovih besed, naznanujejo.

V veči poterjenje pripovedovaniga hočem tukaj priliko dveh imenitnih cerkvenih očetov navesti, ki sta skoraj oba ob eni dobi v enaki zmoti živela, pa sprevidivši, de sta se varala, sta se po dopadenju Božjiga usmiljenja spreobernila, in de bi nas enake zmotnjave obvarovala, sta nam dogodbo svojiga spreobernjenja v svojih spisih zapustila. Eden nju je sv. Ciprian, kateri v pismu do svojiga prijatla Donata od začetka in doveršenja svoje spreobernitve

takóle piše: „Ko sim v tami in v slepi noči tičal, in nezaveden svojiga življenja in dalječ proč od resnice in svetlobe po morju šumečiga sveta se zibal ter zavoljo nezaznanja sledú dvomljivo semtertje taval, sim si mislil tisto, kar mi je Božje usmiljenje v moj blagor obljubila, pri tadašnjim nravu težavno in terdo, de bi utegnul kdo zopet preroben biti, de bi po koplji zdravilne vode za novo življenje navdušen staro ostergal, in ko telesna odeja ostane, človeka po umu in duhu spremenil. Kako je, sim mislil, táko spremenjenje mogoče, de bi se neutegama in ko bi trenil, sleklo, kar se je ko prirojeno že sterdilo zavoljo lenobe natorne tvarnine, ali kar se je po dolgi rabi in dolgim zastaranju že za drugo človeško lastnost naredilo? To se je globoko, globoko vkoreninilo. Kdaj se uči varčen biti, kdor je navajen pojédin in obilnih omizij; in kdaj se pripravi, kdor je oponašaje se z dražestnimi oblačili v zlatu in škerlatu se svetil, za domačo priprosto nošo? Kógar je veselilo liktorskih pálic in deržavljanskih služb, ne more sterpéti brez službe in slave. Za uniga zopet, kteriga je obdajala množica varvancov, in kému je veliko tovarštvo potrežljive druhali imenitnost delalo, je kazen samimu biti. Neprenehanih žgetanj navajeniga mora, se vé de, pijanost vabiti, prevzetnost napihovati, jeza grabiti, ropoželjnost zbadati, grozovitost goniti, slavohlepnost mikati, in naslija zagrezniti.“

„Takó sim sam pri sebi mislil. Kakor sim bil namreč v poprešnjim življenju v prav veliko zmot zapleten, in od njih v spono kovan, od kterih sim mislil, de se ne morem izviniti, sim tudi slušal meni lastne pregrehe, in v obupanju zavolj kaj boljšiga,

sim skerbel za svoje nadloge, ravno ko za svoje vrodnike in domače. Ko pa je bil s pomočjo prerodne vode madež poprešnjiga življenja izbrisan, in se je v spravljenem sercu čista in berhka svetloba od zgoraj razlila, so bile čudovito nanagloma vse dvombe razjasnjene; kar je bilo zaklenjeno, se je odperlo; tamno se je razsvetlilo; kar se mi je poprej težko zdelo, mi je bilo lahko; kar sim si mislil nemogoče, se mi je pokazalo doveršljivo, takó, de sim môgel spoznati, de je, kar je popred meseno rojeno pregreham podložno živelo, pozemeljsko bilo, to pa, kar je sv. Duh že oživil, Božje bitje pričinja.“

„Gotovo že sam veš in spoznaš, kakor jaz, kaj je nam una smert pregreh odtegnila in kaj je nam življenje pobožnosti prineslo. Se v lastno hvalo slaviti, je nagnjusno, akoravno bi se ne imelo zvati hvala samiga sebe, ampak hvaležnost, kar se ne pripisuje môci človekovi, ampak ko darilo Božje slavi, takó, de se zdajci brezgrešno življenje veri, poprešnje zmote pa človeški napčnosti pridevljejo!“ —

Iz teh besed sv. Cipriana je jasno, kako se ti in toliko družih motijo, če s pobožnostjo združene težave po svojih slabotnih močeh premerjate, in si tedaj njeno dosego prav težavno, ali celó nemogočo mislite; ker ne pomislite, de vam, ako se nebeškemu očetu v naročje podaste in terdin sklep storite, greha se varovati, milost Božja nasproti pride, in vam pot ravná in zljajšuje, kakor se iz zgornje prilike lahko sprevidi. Kar si slišal, ni mama, in tudi tebi ne bo milost odšla, ktere je bil ta svetnik deležen, če se spreoberneš, kakor se je on spreobernal bil.

Dovolite mi še drugo priliko, ktera ni nič manj čudna, kakor poprešnja. Sv. Avguštin, znameniti

tisti cerkveni učenik, nam naznanuje v svoji spovedi, de se mu je, ko ga je v sercu misel nahajala, se k Bogu spreoberniti, s tem djanjem zjedinjena težavnost nastavljala pred oči. „Mene“ — piše — „so šale šal zaderževale, in nečimurnosti nečimurnost, moje stare prijateljice, in poprijemale so me za obleko mojiga mesa, ter šeptale: Ali nas zapušaš? In od tega trenutka ti bo to in to na vekoma prepovedano? — In kaj so mi šeptale v tem „to in to,“ kaj le! Tvoje usmiljenje naj odvrča od duše tvojiga služabnika. Kakošne nesramnosti so mi šeptale, kakošne gerdobije! In manj kakor na pol sim jih že slišal, njih, ki mi niso nič več očito in pred menoj ugovarjale, ampak kakor za herbtam berbrale, in me proč hitečiga skrivej suvale, de bi se bil ozerl. Zakaj še so me mudile, ker se jim nisim spotama stergal in jih otre-sel, in tje šel kamor sim klican bil, ko mi je mogočna navada na ušesa bučala: Ali meniš, de boš môgel biti brez njih? Pa že bolj natihama je letel glas. Zakaj na slednji strani, kamorkoli sim svoje oči obračal, in kodar skozi iti sim se tresel, se mi je kazala čista častitljivost Zderževanja, prijazna in brez samopašnosti vesela, s čednim posmehovanjem mi migaje, de sim prišel in zaupal, ter raztegovaje svoje pobožne roke, de me je sprejela in objela, ki so bile polne trum blagih zgledov. Tam je bilo toliko mladenčev in deklic; tam mnogo mladoletnih in vsakoverstne starosti, resne udove in priletne device; pa pri vsih zderževanje ni bilo nerodovitno, ampak bogata mati otrok, veselic kterih oče si ti, o Gospod. In zasramovala me je s podučnim posmeham, kakor bi rekla: In ti ne moreš kar leti zamorejo? Ali zamorejo ti in ti sami po sebi ali po Gospodu svojim

Bogu? Gospod, njih Bog, me je njim podelil. Kaj stojiš, nase zaupajoč, in ne stojiš? Verzi se prednj, ne boj se, ne bo se ti umaknil in te pasti ne pustil. Z živim zagotovljenjem se prednj prikloni: sprejel te bo in ozdravil!“ (Confess. VIII. 11.) Med tem boram, — pravi sv. Avguštin, — se je začel jokati. „Padel sim tje,“ nadaljuje „pod smokvo, nevedé, odperl sim vire solzá, in derli so potoki iz mojih oči, Tebi prijeten dar, in sicer ne teh besed, vender pa v tem pomenu sim mnogo s teboj govoril: In ti, Gospod, kako dolgo še? Kako dolgo še, o Gospod, se hočeš jeziti? Ne spomni se naših poprešnjih hudobij! — Zakaj občutil sim, kako so me vklepale in žalostni glasi so milo iz pers mi doneli: Kako dolgo, kako dolgo, jutri in jutri? Zakaj ne zdaj? Zakaj ne v tej uri konca moje sramote? Tako sim govoril, in solzil sim se v nar britkejši potertosti svojiga serca.“

Kmaló je pobegnula iz svetnikoviga serca, kakor bi bila svetloba gotovosti vanj razlita, slednja mračna dvomba, in po njegovim lastnim naznanilu je Bog tolikanj njegovo oserčje spremenil, de potem ne nar manjšiga hrepenenja po sladčicah in veselju tega svetá v sebi gojilo ni. In ko se je rešeniga čutil teh sužinskih verig, je zgovoril svoje goreče čutila hvaležnosti takole svojimu odrešeniku:

„O Gospod, Tvoj hlapec sim in Tvoje dekle sin, ti razklepaš moje spone; hočem ti prinesti dar zahvale: Naj te hvali moje serce in moj jezik, in vse moje kosti naj rekó: Gospod, kdo ti je enak? Naj rekó, in odgovori mi, in reci moji duši: Tvoj blagor sim jaz. — Kdo sim bil, in kaj sim bil? Kako hudoben sim bil, jaz, ali pa moje dela, ali če ne dela, moje besede, in če ne besede, moja volja!

Ti pa, Gospod, si usmiljen in dobrotljiv in Tvoji desnici se je smilila terdota moje smerti, in do dna mojiga serca je izplala globočino zgonobitve, tisto, v kateri nisim vsiga hotel, kar si ti hotel, in hotel, kar ti nisi hotel. Ali kje je bila v toliko času moja prosta volja, in iz kteriga globociga in visociga brezna je bila v enim trenutku sklicana, de sim zatilnik priklonil pod tvoj sladki jarm, in svoje rame pod tvojo lahko butaro. Kristus, Jezus, moj pomočnik in moj odrešenik! Kako sladko mi je bilo neutegama, ko sim pogrešil šal sladinje; in kar me je bilo strah zgubiti, temu se odreči me je veselilo. Zakaj ti si jih od mene pometal, ti prava in nar veči sladkost! Ti si jih pometal, in na njih mesto stopil, mileji mimo vse sladnosti, pa ne v kervi in v mesu; svetlejši mimo vse svetlobe, pa skrivniši, kakor vse skrivno; višji kakor vsa čast, pa ne tistim, ki so v sebi visoki.“
Toliko sv. Avguštin.

Če je toraj pobožnost in Božja milost tako storivna in mogočna, kako le je, de se daš kakor vklenjen zaderževati, de tistiga ne storiš, kar so uni storili? Če slednje dvombe prost, in prepričan djanja Božje milosti v spremenjenju serca, in ona nikomur, kdor iz resničniga serca zanjo prosi, odrečena ni, ker je Bog vedno enak, in se po osebnosti ne ozira: Kaj le se obotavljaš, in revne te sužnosti ne zapustiš, in večne blagote ne objameš, ki se ti zastonj ponuja? Zakaj si hočeš rajši pekel s peklam, kakor raj z rajem pridobiti? Ne bodi len in brez upanja! Le poskusi enkrat, in zaupaj na Boga; zakaj komaj boš delo pričel, in že ti bo kakor oče zgubljenimu sinu naproti prišel. Kako čudno! Bi prišel kak goljuf in ti obljubil, umetnosti te učiti, iz domače medi zlató

kovati, le en trenutek bi se ne mudil, vsaj poskusiti, akoravno bi ti veliko stroškov prizadjalo. Božja beseda te pa uči, de zamoreš iz zemlje nebó, iz mesa duha, iz človeka angela narediti, in vender ti ni mar poskusiti, koliko le bi bilo tega govorenja res!

Ker pa boš enkrat, ali zgodaj ali pozno, na tem ali na unim svetu resnico spoznal, te pač prosim, dobro premisliti, kako se boš prevaraniga vidil na dan plačevanja. Potem boš pogubljenju zapadel, ker si pot pobožnosti zapustil, ki se ti je zdela težavna in grudasta. Potem boš jasno sprevidil, koliko prijetniši in lohkejši bi bila, kakor pot pregreh in sladnosti, ki je le v pogubo deržala, in ktere bo potem vsakteri sled zginil.

V. Poglavlje.

Zoper tiste, kteri iz ljubezni do tega sveta po potu pobožnosti hoditi nočejo.

§. 1.

Če vse tiste, kteri po potu pobožnih iz ljubezni do tega sveta hoditi nočejo, kaj bolj natanko pregledamo, bomo morde vidili, de se jih večina le zató tako lene in vnêmarne skazuje, ker se dajo ljubezni do pozemeljskiga slepiti; pravim slepiti, zakaj to ljubezin goljufna sleparija in vnanji videz osrečenosti vnema, ktero menijo v pozemeljskih rečeh dobivati, in zato se tudi nevednim tolikanj vredna zdi. Kakor se živali nekterih samih na sebi neškodljivih reči plašijo in ogibajo, uni ravno narobe po rečeh tega

sveta hlepé, ker mislijo v njih vsaktero le mogočo srečo in veselje vživati, čeravno se to nikakor ne godi. Kakor tedaj živali, katerim je taka iz napačniga dozdevanja izvirajoča plahoća lastna, s tem ozdravljajo, de jih k rečem, katerih se strašijo, vodijo in jih natanko ž njimi soznanujejo, dokler ne sprevidijo, de se prazne sence bojé; bo tudi potrebno, de skozi senčne podobe posvetnih reči tiste peljemo, kateri jih tolikanj nerôdno ljubijo, de bi jih z drugačnjimi očmi gledali, in se nazadnje prepričali, de je vse, kar so tolikanj občudovali in kakor mogoče doseči skušali, le sleparija in zmota, in ravno tako malo zasluži, ljubljeno in zaželeno biti, kakor so une reči, ki živalim toliko strahú delajo, resnično škodljive in nevarne misliti.

Preglejva toraj enkrat natančniši srečo tega sveta! Nikdo tajil ne bo, de je ž njo šest nadlog združenih, namreč: kratkost, revšina, nevarnost, oslepljenje, pregrešnost, in nazadnje od te sreče neolčljivo varanje samiga sebe. Iz tega moreš povzeti, kakošna more biti.

Hočemo tedaj od slednje téh nadlog posameznim in ob kratkim govoriti.

§. 2.

Od kratkosti pozemeljske sreče.

Ne boš mi mogel tajiti, de je vsaka sreča na tem svetu le kratka, ker ne more dalji biti memo človeškiga življenja; kako kratko pa je življenje, smo že drugej dokazali. Nar dalji prestopi komaj sto let; koliko malo pa jih tako starost doseže! Poznal sim škofe in kardinale, kateri so komaj po dvamesečnim opravljanji te časti že umerli; papeže, ki so

svojo zvolitev komaj za en mesec preživeli. Vidil sim, kako je marsikteri mož svojo lepo, bogato po-
božno ženo že čez teden po poroki v tihi grob položil. Tacih prilik nam zgodovina preteklih časov mnogo
razkazuje, in dandanašnji jih sami skušamo.

Vender pa, če je tvoje življenje tudi dalji,
kakor družih ljudi; naj terpi sto naj terpi dve sto,
naj terpi še dvakrat toliko let, — kaj je nazadnje
to v premiri z večnostjo? „Če človek,“ pravi Salo-
mon, „mnogo let živi, in v vsih teh veselje vživa,
naj se spominja tamniga časa, in množice dni: zakaj,
ko bodo prišli, bo preteklo nečimurnosti dolženo.“
(Prid. XI. 8.) V primeri namreč z večnostjo se mora
vsa sreča, naj bi bila še tako dolga, nečimurna
zdeti in resnično nečimurna biti. Hudobneži spoznajo
to v bukvah modrosti, rekoč: „Komaj rojeni, smo že
nehali biti.“ Iz česar utegneš povzeti, kako kratko
se pregrešnim življenje zdi, menéčim, de so le en
dan tukaj živeli. Iz tega nasleduje, de jim je bilo
vse pozemeljsko veselje in vsa sreča le senca sreče,
in so jo takó rekóč, le v sanjah, pa ne resnično
vidili in vživali. Lepó nam to pokazuje Izaija, rekoč:
„In kakor se lačnimu sanja, de jé, ko se pa zbudi,
je prazin njegov želodec; in kakor se žejnimu sanja,
de pije, ko se pa zbudi, je še klavern, in žejin, in
njegov želodec še prazin; takó bo množica vsih
ljudstev, ki so se borili zoper goro Sionsko.“ (Iz.
XXIX. 18.) Njih sreča je bila namreč tako kratka,
de se jim je, ko so spregledali in vidili, kako naglo
je čas minil, vživana sreča le ko sanje zdela. Kdo
le prispè tukaj doli na višji stopnjo pozemeljske sreče,
kakor kralji in knezi, kateri so čez vse gospodje?
In vender pravi prerok: „Kje so poglavarji ljudstev

in ki gospodarijo čez živali na zemlji? ki se igrajo s ptiči nebá? ki srebro kopicijo in zlato, na katero ljudje zaupajo, in katerim nabiranja konca ni? ki srebro kujejo in preišlujejo, in katerih dela pre-tuhtati niso? Zaterti so in trešeni v pekel, in na njih mestu so drugi vstali.“ (Bar. III. 16 — 19.) Kaj je zdaj, ki je menil, de je nar veči človeško modrost si zadobil? kje je uni, čigar učenost je tolika bila? Kje je zastala Salomonova modrost, kje Aleksandrova mogočnost? Kje biva prevzetni Ahasver? Kaj so slavni uni cesarji Rimljanov? Kje so vsi kralji in cesarji zemlje? Kaj jim je koristil njih ne-čimurni svit in slava? Kaj razširjene dežele, čez ktere so gospodovali; mnogoštevilna vojska, truma družine, kaj vsi dvorjani, šalivci in brezsrarni pri-lizovavci, kateri so jih navadno slepili? Vse je bilo le senca, vse, kakor sanje, in vsa njih sreča se je porazgubila kot dim. Spoznaj toraj, kako ničljiva in kratka je pozemeljska sreča!

§. 3.

Od druge tovaršice pozemeljske sreče, od prevelike revšine.

Razun kratkosti pa ima pozemeljska sreča še mnogotero inako revšino v tovarštvu, kateri ne more človek v tem življenji, ali, de bolje govorim, v tej dolini solzá, v tem bivališi pregnanstva in razvihra-nim morji ulti. Zares je namreč nadlog in težav, ktere ima prenašati, veliko več, kakor dni in ur njegoviga življenja: Vsaki dan ima svoje terpljenje, vsaka ura svojo revšino. Vender kateri jezik bi mo-gel vse človeške nadloge imenovati! Koliko ni vender telesnih pokvek, koliko mučečih strast! Koliko ne-

ugodine mrači tega življenja! Eden kuje kovarstvo zoper té zavoljo tvojiga bogastva; eden zalezuje tvoje življenje; eden gerdi tvoje dobro ime; zopet eden te pekleno čerti in sovraži; eni iz maševavnosti krivo pričajo, te celó tolovajsko napadajo; eni brusijo svoje jezike, ki so huji mimo orožja, de te podku-pujejo. Razun teh terpljenj je še preobilo družih, ki se še imenovati ne dajo, ker jih neugoda marsikako naključuje: eden oslepi na eno okó, enimu se v boju roka odseka, eden se zverne s konja, eden z okna; eden pogine v vodi, eden kako drugač. Želiš mnogo-terpljenje, kterimu je človeško življenje pod-verženo, še bolj natanko pozvediti, le poprašuj ljudi, kaj se jim vse pripeti. Gotovo bodo rekli, de je število nadlog večji, kakor pa veselja. In zares, če se oboje nasproti pretehta, se prepriča, koliko težji je posoda britkosti in žalosti kakor posoda vedne sreče, in kako v primeri ena sama vesela ura sto tužnih dni tehta.

Če je tedaj tvoje življenje že samo na sebi že tako kratko in veči del njegov zgolj terpljenje, kako malo ti ga ostane, ko moreš reči, tvoja sreča je bila jasna in neskaljena! Sicer pa zadevlje našteto britko hudobne in dobre; ker namreč oboji po tistim morji jadrajo, oboje tisti vihar preganja. Ali dobé se tudi nadloge, ktere so le pregrešnim oddeljene, ker jih njih lastne gerdobije vstvarjajo, in kterih znanje zlasti našimu namenu streže, ker je zavolj njih življenje unih, neskončno revno. Kako velike so in koliko jih je, pripovedujejo grešniki sami v bukvah modrosti. „Utrudili smo se na potu hudobije in spridenosti, in hodili smo po težavnih stezah, za pot pa Gospodovo nismo vedili.“ Kakor tedaj pobožni v tem življenji

raj uživajo, in raj na unim svetu upajo, takó imajo hudobni na tem svetu že pekel in pekel jih pričakuje na unim; zakaj iz pekla svoje hude vesti se preselijo v pekel večne kazni.

Terpljenja hudobnih pa so izvirek mnogoverstnih vzrokov. Ene pošilja Bog sam, ker, kakor pravičen sodnik, ne pripuša, de bi zleg krivice brez zlega kazni ostajal, ktera, čeravno je navadno do prihodnjiga življenja prihranjena, vender velikrat že tudi na tem svetu tepe, ker ni nič bolj gotovo, kakor de Božja sprevidnost ravno tako nad posameznim človekam čuje, in ga vodi, kakor ves svet vlada; in kakor vidimo z veči množico grehov tudi kaznujoče božje sodbe, n. pr. lakoto, vojsko, kugo, krivoverstvo in enake nadloge dan na dan se množiti, enako tudi slednjiga grešnika po primernosti njegovih hudobij kazen têpe, zatoraj je Gospod Kajnu rekel: „Če dobro storiš, plačilo dobiš, če pa hudo delaš, bo urno greh (kazen greha) pred durmi.“ (Bukv. stv. IV. 7.) In v petih bukvah govori Mozes ljudstvu: „In vedi, de je Gospod tvoj Bog močen in zvest Bog, ki svojo zvezo in svoje usmiljenje tistim skazuje ki ga ljubijo in njegove zapovedi spolnujejo, do predaljniga roda: in jim na mestu poverne, ki ga sovražijo, de jih uniči, in ne odlaša, temuč jim urno poverne, kar zaslužijo.“ (VII. 9 — 10.) Opazi tukaj, kolikrat prerok besedo „urno“ ali drugo enakopomenljivo ponovi, de bi iz tega povzeli, kako so razun plačila, kteriga grešniki še le v unim življenji dobé, večkrat že tudi na tem svetu kaznovani, ker sv. pismo tolikrat ponavlja, de ne bo njih kaznovanje zapozabljeno. Iz tega nastajajo za grešnike mnogotere nadloge in britkosti, neprenehama namreč padajo iz

revšine v revšino, iz nuje v nujo, ktero sicer občutijo pa ne vedó, od kod dohaja; zatoraj pa raji njeniga vzroka v človeški natori, kakor pa v svojih grehah išejo. Kakor jim namreč prirodne dobrote niso Božje dobrote, in mu zavolj tega hvale ne dajejo, tudi terpljenja, ki ga on pošilja, ne spoznajo kot kaznovanje svojih grehov, in zatorej se tudi ne poboljšajo. Od sodnikov na zemlji, ki so ravno ko spolnovavci Božje pravice na zemlji, imajo hudobneži tudi marsiktero kaznen preterpeti, n. pr. ječo, pregnanje, usmertenje, in enaciga več, kar jim vživano veselje zeló greni, in je že to življenje zanje polno muk in revšine.

Še drugi zlegi vzraščajo iz strast in nečednih poželenj človeškiga serca; kaj se le more dobriga stvariti iz hudiga serčniga kipenja, iz nečimurniga strahú, dvomljiviga upanja, samopašniga poželjenja in prevelike skerbi? Vsi ti mnogoverstni stani delajo človeškemu sercu stisko in bolečino, ga oropajo mirniga pokoja, od kteriga smo ravno popred govorili, ga dražijo, v greh zapeljujejo, zavirajo dušo, se v molitvi k Bogu povzdigniti, pójajo spanje, in na vsaki dan dervé oblake in nevihte. Vsa ta revšina izhaja iz človeka samiga, t. j. iz njegovih neberzdanih strast. Če si pa že sam toliko revšine naklada, se lahko sprevidi, de ga vnanje zbade ravno tako nesrečniga delajo, kako bi neki mógel kdo, ki je sam seboj v vednim prepiru, z družmi v miru živeti?

§. 4.

Od zaderg in nevarnost tega sveta.

Ko bi bilo terpljenje in pa slabosti, ki človeško truplo terpinčijo, edini zleg, bi se nam morde ne

môglo življenje tako malovredno blago zdeti. Pa ne samo telo ima marsiktero terpljenje prenašati, ampak tudi duša, ktera veliko bolj našo skerb zasluži, je od nar večih nevarnost obsejana, kterih je toliko, de prerok pravi: „Zaderge dežúje nad hudobne.“ (Ps. X. 7.) Kolikošno mora število teh zaderg biti, ki so primerjane s kaplicami, ki od neba padajo! Prerok pa razločno pravi „nad hudobne,“ ker namreč svoje serce in svoje občutke tako malo nevarnih vdanj obvarovati skušajo, in jim prav nič ni mar priložnosti se ogibati; ker se nadalje za dubovske zdravila, ki so jim na ponudbo, tako malo pečajo, in se nazadnje brez obzira vsimu palečimu plamenu tega sveta, ki vse pokonča, kar se mu nezavarvaniga bliža, neskerbno razstavljajo; ni drugač mogoče, kakor de jih stotero in stotero nevarnost zazéva. Zatoraj pa pravi prerok, de zaderge nad hudobne dežuje, zaderge v mladosti in v odrašenih letih, v bogastvu in v uboštvu, v posvetni imenitnosti, in v znižanosti, v družini in v samoti, v sreči in v nesreči; zaderge napósled v vsih občutkih človekovih. Bi bilo Gospodu ljubo, oči ti odpreti, kakor jih je nekđaj sv. Antonu, bi ves svet zagledal polniga v se zamotanih zaderg; in kakor uni svetnik bi klical: „Kdo bo, o Gospod, vsim tém zadergam utekel?“ Zatorej se pa tudi vsaki dan toliko duš pogubi, zakaj med desetimi ladijami, ki po morju plavajo, — pravi sv. Bernard, se komaj ena potopi, ali med desetimi dušami, ki se po morju tega življenja vozijo, je komaj ena oteta.

Kako tedaj bi se ne imel neznano tega nevarniga sveta bati, in se na vso moč truditi, toliko pastim uiti? Kdo bi se prederznil, bos čez toliko strupenih kač stopati, in komu bi serce ne upadalo

neoboroženimu toliko sovražnikom se ustavljati, obdanimu od toliko priložnost grešiti, ko mu preti toliko smertnih bolezen brez zdravila? Kdo se ne bo trudil, iz tega Egipta uteči? bežati iz tega Babilona in se rešiti ognjeniga dežja Sodomskiga in Gomorskiga?

Če je toraj svet tako s pastmi prepreden, se pred vsako našo stopinjo brezni in globeli odpirajo, ki nas požreti žugajo, in povsod okoli nas plamen pregreh šviga, de bi nas popalil; kdo bi mógel tu še brez skerbi biti! Po pravici toraj pravi modri:

„Ali zamore človek oginj v svojim naročji skrivati, in bi svojih oblačil ne sožgal, ali more po razbeljenim oglji hoditi, in bi si nog ne opekel?“ (Preg. VI. 27—28.)

„Kdor se smolé dotika, se bo osmolil; in kdor je s prevzetnimi v tovaršii, se bo sam napuha navzel.“

(Sir. XIII. 1.)

§. 5.

Od slepote tega sveta in od tamote, s katero je zagernjen.

Za to množico past in nevarnost sledi še druga revšina, ktera sprednje še bolj povikša, namreč slepota hudobnih in tamina, po kateri hodijo, in ktera se po pravici z uno egiptovsko tamnoto zaznamnja, ki je bila tako gosta, de so lahko z rokami jo prijemali in skozi tri dni, ko je stala, se ni mogel nikdo z mesta premakniti, ali prav blizo stoječiga viditi. Ravno tako gosta in kalna je tudi megla, ki ta svet ogrinja; zares namreč, ktera slepota more veči biti, kakor meniti, kar ljudje mislijo, in vender živeti, kakor oni živé? Ali moreš bolj slep biti, kakor ljudi tako ceniti, na Boga se pa še ne ozreti ne? za telo, ki je le nekaj živalskiga, toliko skerbeti, dušo

pa, ki je vender podoba Božjiga veličastja, popolnoma zazábiti? — Ker le nar manjši dvombe ni, de bomo mógli umreti, in bo ob tisti uri za večnost čez nas razsojeno: kako je le brez nar strašnejši slepote mogoče, de moremo tako vnemarno in neskerbno živeti, ravno kakor bi naše življenje brezkončno bilo? In zares ne živé grešniki, ktere morde že jutri smert pokori, nič drugač, kakor bi vekama živeli. Ktero le večí oslepljenje, kakor za nasitjenje ene same gerdobne želje, ves nebeški delèž prostovoljno pogubiti? tako ceniti posvetno blago, in nič ne dobre vesti? se nam na vso moč truditi, de se naše zadeve na zemlji dobro ravnajo, in vedejo, in brezskerbni biti, ali je tudi naše življenje čedno ali ne?

Ta slabota je tolika in tako splošna, de bi po pravici misliti mógel, de so ljudje začarani in s sleparijami moteni, ker imajo oči, in ne vidiyo, ušesa, in ne slišijo; ko je namreč njih pogled bister in natanak kakor risoviga očesa, če velja pozemeljskiga kaj zapaziti, so bolj slepi, kot kerti v spregledovanju nebeškiga.

§. 6.

Od silo veliko grehov na svetu.

Ker je tedaj toliko zaderg po svetu nastavljenih, in je taka tama po njem razprosterta, se pač ne more nič družiga pričakovati, kakor pad in greh. Med vsimi zlegi pa je greh nar večí; in zavolj njega bi nam svet neskončno zopern mógel biti. Ko je slavni mučenik Ciprian neciga prijatla pregovoriti hotel, se svetu umakniti, mu je edini ta vzrok razložil. Prestavil se je ž njim vred v duhu na verh visóčiga hriba, in mu je pokazal pod nogami raz-

prosterti svet z vsimi vodami, deželami, mesti, gradovi in moriši, napolnjenimi s stoterimi verstami greha in krivic, ki se ondi povsod godé, de bi, ko z lastnimi očmi take in toliko zlegov vidi, spoznal, kako naj se taciga sveta varuje, in kolikošna je njegova dolžnost proti Bogu, ki ga je iž njega otel.

Pojdi tudi ti, preljubi moj brat, verh visociga hriba, in glej tje po šumenji in vrenji tega sveta! Dobil boš po gradovih vladarjev in po bednicah revežev tako brezštevilno versto greha, toliko laži, natolcovanja, nevošljivosti, razžaljenja, goljufije, toliko zavida, prilizovanja, nečimurnosti, in kar je nar huje, takošno zazabljenje Boga, tako maló skerbi za lastni večni blagor, de boš ob tacim ugledu kar ostermel, in začudenja in osupnjenja kar okammel. Tu boš vidil večino ljudi po živinsko živeti, le slepi nagibi njih strast jih gonijo, in z nimar jim hodi vsa pravica, božja zapoved, narava in pamet, brezsrarniši živečim, memo paganov, ki ne znajo praviga Boga, in menijo, de za človeka družiga ni, kakor rojstvo in smert. Tu boš vidil kakó nedolžnost hudobija gloje in krivični nekaznovan dalje greši; kako so dobri zaničevani, hudobni pa češeni; kako je ubogi zatiran in preganjan, in pri vsih rečeh naklonjenost pravico in krepost zmaguje; kako se pravica, kdor nar več ponuja, próda, resnica zasramuje, sramožljivost pokončuje; kako se umne glave in umetnosti za nesrarnosti rabijo, vse dolžnosti z nogami teptajo, in po vsih stanovih le nerednost in spridenost gospodari, kako marsiktere z gerdobijami otovorjene in zatorej grozne kazni vredne ljudi, ko so si z goljufijo, zvijačo in z nar slabšimi pripomočki veliko bogastva pridobiti znali, vsakteri visoko časti in se jih

boji; — ob kratkim, vidil boš, kako na tem svetu denar viši cenijo, — kakor Boga samiga. In ko bodo tvoje oči vse to pregledale, boš spoznal, kako so resnične prerokove besede: — „Gospod gleda z nebes na človekove otroke, de bi vidil, ali je kdo razumin, ali pa po Bogu poprašuje. Vsi so odskočili, vsi se spridili: Ni ga, ki bi dobro delal, in ne Eniga samiga ne.“ (Ps. XIII. 2 — 3.) Ravno tako žaluje Hoseja nad človekovim stanjem: „Gospod se ima pravdati s prebivavci zemlje, zakaj ni je resnice, ne usmiljenja, ne spoznanja Boga na zemlji. Klétev in laž, moritev in ropanje ter prešestovanje je premagalo, in kri je kri pokrila.“ (IV. 1 — 2.)

De boš še boljše razumel, kakošin je ta svet, ogleduj le enmalo tistiga, ki čéžinj gospoduje; zakaj res je, — in Jezus Kristus sam je rekel — de je hudič gospodovavec tega sveta, to je grešnikov: in kaj se more od trupla pričakovati, ki ima tako glavo, od države, v kateri taki vladar kraljuje? Ze iz tega zamoremo spreviditi, česa si imajo tisti svesti biti, ki se temu svetu zročé. Kaj je namreč družiga, kakor zakotje roparjev, tolovajska druhal, hlev nečedne živali, mlaka polna kač in modrásov? Če je svet takošin, — pravi neki modrijan, — zakaj ne zapustim tako nesnažniga kraja, tako polniga nevošljivosti in goljufije, kjer se blagosercnost, zvestoba in pravica skoraj nič več ne dobi; kjer vse mogoče pregrehe razgrajajo; kjer brat bratu sovražno zoper-va; kjer sin očetu smerti želi, in žena svojimu možu, mož svoji ženi po življenju streže; kjer le plamen zavida in jezé, skoposti, požrešnosti in lišpanja in neštevilno družih pregreh šviga? Brez dvombe je to tudi prerok želel, rekoč: „Kdo mi poskerbi v pušavi

streho popotnikov, in zapustiti hočem svoje ljudstvo, in se od njih odločiti? Zakaj vsi vrèd so prešešt-niki in kopica malopridnežev.“ (Jer. IX. 2.) Doslé povedano velja pa sosebno od hudóbnih. V vsih stanovih pa je še mnogo dobrih, za katerih voljo Bog še svet ohranjuje. —

Če tedaj vse to premisliš, boš spreumel, kako pravično se ti je ogibati nečeza, kar je vse sprideno in kužno, in v čimur bi, ko bi ti Bog oči popolnoma odperl, več duhov zapeljivosti in greha zapazil, kakor pa prahú v solnčnih žarkih. Naj bi to premišljevanje vedno bolj željo v tebi budilo, ta svet vsaj v duhu zapustiti, in te pregovorilo, s prerokam klicati: „Kdo mi da peruti kakor golobu, in leteti hočem in počivati.“ (Ps. LIV. 7.)

§. 7.

Kako goljufiva je sreča tega sveta.

Vsi dozday naštetí zlegi in še veliko družih so sreči tega sveta naverženi; pridjani so ji kot nasprotna tehta v posodo življenja, zatorej se pa tudi več grenkiga pelina, kakor sladkiga medú v nji dobi. In koliko družih nadlog polna je še tovaršija posvetne sreče! Razun svoje nagle minljivosti namreč je tudi kalna in umazana, ker človeka premeséniga in nečedniga dela; živinska je, zakaj živini ga enači; pamet jemlje, zakaj v divjo norost pa pahá; nezvesta je nazadnje in izdajavna, zakaj ravno v trenutku nas zapusti, ko smo se nar manj nadjali. Med vsémi temi nadlogami pa ni nobena hujši memo goljufnosti in prekanljivosti te sreče; zakaj zdi se nekaj biti, kar ni, obeta, kar ne spolnuje, in večino ljudi s svojim oslepivnim svitam k sebi vabi. Kakor je pravo in slepó zlato,

pravi in slepi biseri, je tudi pravo in popačeno blago, prava in videzna sreča. Tako videzna sreča je sreča tega sveta, ki nas s svojo leskečo vnanjostjo vedno slepi; zakaj velikrat, — pravi Aristótel, — se dobe napčnosti, katerim se bolj resnična vidi, kakor resnici celó. Enako se dobé, res znamenito — zlegi, kateri se, čeravno so resnično zlegi, bolj ko prave dobrote dozdevajo, kakor pa resnično dobro. Med to število gre tudi pozemeljska sreča, ktera nevedne moti, ki se potem, kakor ptiči in ribe na zapeljivi vabi, pod kateri ternek tičí, lové. Zakaj lastnost natórnih reči je, se nam na vnanji plati vedno čiste in mikavne skazovati, s čimur nam veselje in vžitek obetajo; kadar jih pa zavžijemo, se nam v tisti skriti ternek v živo zabodejo, in tedaj se prepričamo, de ni vse zlato, kar se sveti. Skušnja naš uči, de se z vsemi rečmi tega sveta takó vede. Če to dvo-miš, pomisli, prijatelj, n. pr. veselje novozaročenih. Komaj so prvi dnevi po poroki minili, že nastaja tamna viharna noč skerbi in britkost, ki ju odslé v življenji spremljejo. Kmaló pridejo otroci, ki jima mnogotero skerb napravljajo; oglásijo se bolezní, prezgódni porodi in sicer inake terpljenje; ločitev, ljubosumnost, pričkanje, prepír, slaba věda opravil, zapravljanje premoženja, zgodnja smert tega ali tega, — vse to spreminja veselje komaj pričete zakonske sreče v solzé, in velikrat vse življenje v terpečo bolečino. Ktera goljufija zamore večí biti, in katero osleplenje strašnejí? Kako privoljna in vesela spremi devica svojiga ženina v njegovo hišo, zakaj ona nič ne vidi, kakor vnanji lesk prihodnje sreče! Ko bi mogla vse polje revšine pregledati, ki je na ta dan zanjo posejano, resnično, veselja zgorelo lice bi ji

kmalo mertvaško obledelo žalosti in joka. Rebeka si je želela otrok; ko je bila pa noseča, sta se otroka, ki ju je pod svojim srcem nosila, močno gibala in se nasprotno odbijala; kar ji je veliko bolečino delalo, in je rekla: „Če mi je to namenjeno bilo, čemu pa je bilo potrebno, da sim porodila?“ (I. b. Moz. XXV. 22.) O kako veliko ljudi se vidi enako premótenih, če nazadnje serčno zaželeno dosežejo, zraven pa tudi zlagama vse nastopa, česar se jim popred še sanjalo ni!

Kaj bi nazadnje še povedal od javnih služb, uradov in časti? Kako je nam skoncama sreča blesketeča, da smo v tako imenitni časti, ali koliko skerbi, sovraštva, težav in razpertije je v njih! In tisti, ki v nečisti ljubezni živé, — kako prijetin in sladlin se jim zdi začetkama vhod v tamno polževino, v katero se podajo; ali kako mnogotero terpljenje in muk obilo imajo prenašati, ko jo nastopijo! Koliko mirnih noči prečujejo! Kakošne nevarnosti jih obzevajo, ker se ne zgodi redko, da svojo moljavo srečo s pogubo svoje časti in celó svojiga življenja poplačajo.

Nič veči ni sreča skopuhov; časti lakomnih, ali kateri se sicer inaki strasti tirati dajo. Vsi si enako igrajo: Prijazin in vesel začetek, pa žalosten konec; zakaj to je lastnost une čaše, katero je Babilonska nečistnica svojim ljubim ponujala; vné je zlata, znotraj pa polna ostuda in nesnage. (Bukve razod. XVII.)

Ali ni svet primerjati z zapeljivim petjem morskih deklic? s sladko pa strupeno pijačo? na videz neškodljivim krotkim gadam, ki pa v sebi smertni strup hrani? Če se ti svet po vnanjim lepo razkazuje, je zavolj tega, da te slepi in vabi; če te povzdiguje, te povzdiguje, da te huje na skalnate tla treši;

vživati ti da veselja, de bi kmalo potem preterpko bolečino okusil: Njegove dobrote so zmes stotere revšine, in drago drago mu moraš poplačati, kar ti deli. Če se ti dete porodi in ti pozneje umerje, je tvoja žalost neskončno večí, kakor pa veselje, ki si ga ob njegovim rojstvu občutil, kar namreč zgubimo, nas huje boli, kakor veselí, kar dosežemo; bolezen, ki nas napade, nam veliko večí žalost dela, kakor nas je pa zdravje razvéseljevalo; bolj nas razkači razžalitev, kakor se pa nad očitno pohvalo radujemo; tako, de zamorejo nadloge tega sveta več žalosti napraviti, kakor pa njegove dobrote veselja. —

§. 8.

K o n e c .

Zdaj mende vidiš, kako je svet za svojo svetlo vnanjo platjo vstvarjen, in kakošno srečo more podeliti! Kratka je, revna, vsa v nevarnostih, slepa, pregrešna, goljufna: Kaj je le družiga, — pravi neki modrijan, — kakor posoda bolečin in muk, šola nečimurnosti, goljufin somenj, zapeljiva krivina, tamna ječa, od roparjev zalezvan pot, nevarnosti polna grez, in morje, po katerim neprenehama viharji bucé? Kaj je družiga ta svet, kakor nerodovitna zemlja, kamnitna njiva, ternjev gojzd, čveteč, pa nerôdin vert? Kaj družiga, kakor reka solz, studenec skerbi, sladák strup, vesela žalo-igra, smešna norost? Kakošne dobrote se vender na svetu dobé, ki bi spridene ne bile, in ktere nadloge, ki bi resnično nadloge ne bile? Njegov pokoj ni brez truda in težave, njegova krepost, brez terdne opore, njegov sad negotov, njegov trud zastonj, njegove solze brez vzroka, njegovi nasveti brez vspeha, njegovo

upanje nečimurno, njegovo veselje zmišljeno in resnična le njegova bolečina.

Iz tega lahko povzamemo, kako je ta svet s peklem soglasin, zakaj pekel je le kraj kazni in grehov, in kaj družiga vidimo na svetu? to spričuje prerok: „Noč in dan hodi hudobija po njegovih (mestnih) zidovih, in znotraj je trud in krivica.“ (Ps. LIV. 11.)

Glej, to je sad, ki ti na svetu zori, tó plačilo, ki ga nazadnje dobiš, in ki si je povsod in vselej enako, zatoraj se zamore po pravici pekel imenovati. Za tó je veljal tudi sv. Bernardu, ki je rekel, da bi se ta svet komaj od praviga pekla razločil, ko bi v tem življenju nič upanja ne imeli za prihodnje življenje.

VI. Poglavlje.

Pravi mir se le v Bogu zadobi.

§. 1.

Ko smo spričali, kako revna in goljufiva je posvetna sreča, hočemo tedaj dokazati, da se prava sreča, in pravi mir, kateriga ne more svet podeliti, le v Bogu zadobi. Ko bi mogli posvetnjaki to spreumeti, bi se ne dali enako ljubezni do posvetniga vezati, zatoraj se nam potrebno zdi, očito to resnico poprešnjim priverstiti, in jo, ne samo iz verskih spričal, ampak tudi iz pameti dokazati.

Narpred se mora vediti, da nobena stvar resničniga pokoja vživati ne more, dokler svojiga namena, to je, svoje nar. veči popolnamosti, katero

doseči je po svoji natori vstvarjena, spolnila ni. Dokler svojiga konca doveršila ni, ne more pri miru biti, kakor nekaj, kemu še nekaj primanjkuje.

Zdaj se poprašuje, kaj je li človekov poslednji konec, v katerim samim je prava sreča zanj, in ki ga bogoslovci nasebno srečo in zveličanje imenujejo? Ne morem tajiti, de je Bog, kakor človekov prvi izvir, tudi njegov poslednji konec. Ker pa ni mogoče, de bi bila dva izvira, je tudi nemogoče, de bi bila dva poslednja konca, zakaj to bi se velelo dva Bogova častiti. Če je pa Bog poslednja namera človekova, je tudi njegova poslednja sreča, ker ne morete dve poslednje nameri ali pa dve poslednje sreči biti, in tedaj se vné Boga ne more prava sreča zadobiti.

Kakor je rokavica le za roko, in mečnica le za meč narejena bila, je tudi človeško serce le za Boga vstvarjeno, vné kteriga pokoja najti ne more. Ker je namreč pglavitni vir človekove sreče v njegovi pameti in volji, zatoraj ne more, dokler te dve potolažene niste, ne sam pokojin biti. Ni pa dvomiti, de se te dve dušne moči ne morete drugači, kakor v Bogu potolažiti in vpokojiti, zatoraj ostanete, kakor sv. Tomaž Akvinski govori, tako dolgo v stanu hrepenenja in nepokoja, dokler niste občniga kaj zadobile, v katerim se vse dobro združuje. Če je pamet občno uno spoznala, ji nič več vediti ne ostane, in ravno tako ne želi volja nič druziga ljubiti, kadar je to ljubiti začela. Zatoraj med vsimi stvarmi, in tudi ne vladarstvo vesoljniga sveta nič zmožno ni, zaželenje človeškiga serca potolažiti, kakor Bog sam, za kteriga je vstvarjeno bilo. Plutarh pripoveduje od neciga vo-

jaka, de je sčasama vse stopnje od nar manjši do nar vikši časti prešel, in nazadnje celó do vladarstva, in vender ni nikjer zadovoljnosti vžival, ktero je upal z dosego slednje vikši in slavnši časti dobiti; zatoraj je neki rekel: „Vse stopnje človeške sreče sim prešel, pa pokoja nisim dobil!“ — In kako bi bilo mogoče, ker vné Boga miru najti ne more, kar je za Boga vstvarjeno.

De to še bolj spoznaš, oglej (magnetično iglo); ona ti je slika prevažne resnice. Lastno je namreč temu železnemu koščiku, s tistim koncam, ki je kalamita se dotaknil, vedno proti severju kazati, zakaj Bog, ki je ta kamen vstvaril, mu je prilastil to natorno nagnjenje. Vidiš, če se kalamničnica premakne, kako se vedno semtertje maje, in tako dolgo nepokojna ostane, dokler ni pike, polnoči ravno nasproti, dobila, na kateri naglo obstoji, in se na nobeno stran več ne premakne. Enako je Bog človeka vstvaril, vdavši mu natorno nagnjenje, vedno svojiga stvarnika, svojiga konca in svoje poslednje namere, iskati. Zatoraj se tako dolgo suče, dokler je vné tega pota, in ko bi tudi ves svet premogel. Če pa svoje serce k Bogu oberne, terdno ostane na tej piki, in je pokojno. Iz tega je nauk, de je le tisti srečin, ki Boga v sercu nosi, in de se tisti nar bolj sreči približuje, ki se nar manj od Boga odmikuje. Ker pa pobožni v tem življenji Bogu nar bliže stojé, so tudi nar srečniši, čeravno svet njih sreče ne spozna. Vzrok pa je temu, ker ta sreča ne obstoji v zradovanji občutkov in telesni sladnosti, kakor so rekli Epikurejci, in za njimi Mohamedanci in s temi slabi Kristjanje terdijo, kateri sicer z jezikam Mohamedoviga nauka ne oznanujejo, s svojim življenjem pa

vender hranijo in spolnujejo, in nobeniga družiga raja v tem življenji ne poznajo, kakor uniga Saracenskiga. Prava sreča pa ne obstoji v telesu in v vnanjim blagu, ampak v duhu in v duhovskih neminljivih zakladih, kar modrijani boljšiga razuma in dobri kristjani, čeravno mnogoverstno, terdijo. To je hotel opomniti prerok, rekoč: „Vsa lepota kraljeve hčere je znotrenja, pisana je nje obléka, z zlatam pretkana.“ (Ps. XLIX. 14.) Tam dobiva toliko zadovoljnosti in mirú, kakor so je kdaj vsi kralji na zemlji imeli ali je bodo, če nočemo reči, de so vladarji tega sveta bolj zadovoljni, kakor prijatli Božji. Ali, ne omené, de je to terjenje napáčno, ga je tudi mnogo vladarjev že overglo, kateri so vso posvetno imenitnost in bogastvo odložili, ko so enkrat sladkost Božjo okusili. Prilika nam je sv. Gregor; ko so ga namreč papeža, čeravno se je branil, bili izvolili, je jokal noč in dan, de je mogel svojo revno izbico v samostanu zapustiti, in le tje nazaj je hrepenel, enako unimu, kateri dalječ od preljube domovine v sužnosti po odrešenju milo zdihuje. —

§. 2.

Prilike, ktere povedano poterdijo.

Ker je pa ta pomota tolika in tako razširjena, ti hočem še drugi prepričavin vzrok povedati, iz kteriga ljubivci tega sveta lahko povzamejo, kako nemogoče je, tisto srečo na svetu zadobiti, ktero po svojim doseči želé. Ni ne dvombe, de se za popolnoma reč veliko več potrebuje, kakor za nepopolnoma, zakaj za kaj popolnoma morajo vse za tó potrebne lastnosti v popolnoma meri gotove biti,

ko nasprotno zadosti, de je ena sama lastnost pri kateri stvari nepopolnoma, de tudi stvar samo nepopolnoma dela. S tem predmislikam prav ravnosledno sklepamo, rekoč, de je za posest popolnoma sreče potrebno, de ima človek vse, karkoli želi, in če ga maliga kaj zbada, de ga lahko revniga imenujemo, kar je tudi morde, akoravno bi vse drugo zadostilo v njegovo osrečenje. Vidil sim jih mnogo, ki so narveksi časti opravljali, in prav velike dohodke imeli, in vender je bilo njih življenje polno otožnosti in čmernosti, zakaj veliko bolj jih je žalilo in bolelo pogrešanje reči, po kateri so hrepeneli, kakor posest vsiga družiga veselila. Ni toraj dvomiti, de mu vse, karkoli bi človek le imel, toliko veselja ne dela, kakor pa ena sama nepotolažena želja nejevolje, ker ga ne osrečuje mnogo premoženje, ampak samo nasitenje svojih poželenj. Lepó to razlaga sv. Avguštin v svojih bukvah od npravov katoliške cerkve, rekoč: „Srečin, kakor jaz menim, se ne more ne tisti imenovati, ki nima, kar ljubi, karkoli bi bilo, tudi ne tisti, ki ljubi kaj škodljiviga; in tudi ne tisti, kateri, kar ima, in če je tudi prav dobro, ne ljubi. Kogar namreč po čim žene, česar doseči ne more, je mučen, in kdor je kaj zadobil, kar ni bilo vredno zaželeno biti, se vidi prevaraniga, in kogar ne mika, česar je resnično želeti, je bolehin. Iz tega se izpeljuje, de naša sreča le v posestvi in ljubezni narveči dobrote obstoji, in de vné te blagote nobene prave sreče ni.“

Akoravno bi mogel v poterjenje povedaniga veliko prilik napisati, nam bo vender una od Amana, tistiga ljubljenca kralja Ahasvera, zadostila. Ta je bil, kakor so ljudje mislili, v vsakim obziru srečin,

ali ker je menil, da ga je Mardohej prehuđo razžalil, ker mu spodobne podloŹnosti in časti skazal ni, ga je to zelo spekalo, in njegova sreća se je zamračila. Sklical je toraj vse svoje prijatle in svojo Źeno, in ko jim je na široko razložil, kako veliko je njegovo bogastvo, koliko ima sinov, in s kakošno častjo ga je kralj nad vse velikaše in dvorjane povzdignil, jim je rekel: Tudi kraljica Ester ni nikogar družiga s kraljem k obedu povabila razumene, in jutri bom s kraljem pri nji juŹinal. Ali čeravno imam to vse, se mi vender zdi, da nimam nič, dokler vidim Juda Mardoheja pred durmi kraljeviga gradu sedeti.“ (Ester V. 10 — 13.) Iz tega se sprevidi, kako je ta mala okolišina bolj v serce ga zbadala, kakor ga je vse njegovo premoŹenje veselilo. Tudi iz tega lahko povzameš, kako dalječ preč je človek v tem Źivljenju od praviga dušniga pokoja, kako pa je nasproti vsaki vnanji vtiski podverŹen, ki ga dela nezadovoljniga in mu kri velikrat zavrè. Kdo je le na tem svetu, ki bi mogel storiti, da bi ga nikoli nesreća ne zadela? Kje so cesarji in kralji, kterim vse po godu gre, in kterim se nič ne naključi, kar bi njih serca ne znepokojilo? Postavljeno, da bi kdo od ljudi nobene Źal besedice in družiga nerodniga kaj od njih preterpeti ne imel, — kdo pa more vsim udarcam vroka, kdo telesnim slabostim, domišljiji, stráhu in otoŹnosti serca, ki človeku velikrat prazno skerb delajo, in ga brez vzroka Źalijo, uteči?

Ako bi te povedani vzroki še ne prepričali, in Źeliš še več dokazov iz skušnjè, poprašaj le uniga modriga Salomona, — ker je dolgo časa po tem morju jadral in pozemeljsko srečo z vso radostjo

v obilniši, kakor kdo drugi, vžival, — on ti bo zvesto naznanil, kaj je vidil in skusil, in, čeravno je vse dosegel, kar je njegovo serce pozelelo, ti bo vender povedal, de je vse nečimurnost. To prepričanje je bil edini sad vsiga vživaniga veselja. O verjemi mu, ne moti te, zakaj on iz lastne skušnje govori in ne iz pisanja. Bodi zagotovljen, de ni nobeden toliko sledil za vsimi sladčicami in jih okusiti želel, zakaj kateri vladar je bil bolj mogočin, slavniši, in imenitniši? kdo bolj sladkosnedin in bolj vdan vsakterim veselicam in piram, kar je le občutkam streči utegnilo? Vender spozna, ko je vse skusil, de je vse le nečimurnost.

Zakaj pa hočeš še enkrat poskusiti, kar je že tolikrat poskušeno bilo? Ne nadjaj se, kaj družiga zaslediti, kakor je uni našel; zakaj svet, v katerim za veseljem letaš, je še vedno tisti, in če ni moglo nič žeje uniga kralja, kterimu je toliko sladin na ponudbo bilo, pogasiti, nika ne misli, de bi s svojimi pičlimi pripomočki več doseči zamogel. Uni je vedno premišljeval in si zmišljal, in ves čas obračal, v znajdenje vedno novih pirov, in zatoraj je morde tudi, kakor meni sv. Hieronim, malikovavstvu se vdal. Zakaj pa hočeš brez upanja dobriga vspeha tako dragi čas potratiti? — Ker je ljudem lastno, bolj skušnji kakor pa pameti verjeti, je morde Bog pripustil, de je uni kralj vse pozemeljske dobrote, veselje in pire, kakor se jim le svet čudi, poskusil, in potem njih veljavnost skazal, kakor smo že slišali, de je enako po trudu eniga samiga veliko družim trujenje prihranjeno, in je zmota eniga človeka zmoti veliko družih v okom prišla, in bi svoj čas in trud bolje porabiti se učili. Ker je to resnično, smemo po

pravici s prerokam klicati: **O** vi človekovi otroci, kako dolgo boste še težkiga serca? „Zakaj ljubite nečimurnost, in išete laži?“ (Ps. IV. 3). Prav govori kraljév grešnik, *nečimurnost in laž*, ko bi namreč v posvetnih rečeh nič družiga ne bilo, kakor nečimurnost, bi nadloga tolika ne bila; ali poskrita je v njih še druga napaka, laž namreč, slepa svetloba, zavolj ktere si ljudje nekaj domišljujejo, kar niso. Zatoraj pravi Salomon: „Goljufna je miljenost in lepota nečimurna.“ (Preg. XXXI. 30.) Bi bil svet le nečimurin, bi še preterpeti bil, ko bi bila namreč nečimurnost razkrita, bi ne mogla veliko več nesreče naklanjati; ali svet, ki je nečimurin, in se ne zdi biti, je posebno nevarin in spridljiv, ker le hlimba v njem gospodari; kakor je namreč pobožnjakam le mar, svoje napake prikrivati, se tudi bogatini trudijo, svojo revšino, ktera jih v življenju presilno nadleguje, zatajiti: uni hočejo pobožni veljati, čeravno so grešniki, ti pa srečni, akoravno jih revšina tare. Pristopi jim pa bliže in poglej v njih notranje, boš vidil, kako se njih vnianjost od njihovih notranjih čutil odlikuje. So zeliša, ktere od dalječ lepo prijetno cvetje razkazujejo; če se jim pa približaš, in peresa otiplješ, se kmalo njih neprijetni duh razširi, in človek je prisiljen, proč jih zagnati, in, v čimur so se oči motile, s potipanjem popraviti. V taki zadevi so na svetu tisti, ktere lesk modrosti in mogočnosti obseva: Če se oziraš samo po njih gizdi in svetlosti, po krasoti njih stanovanj, po dolgi versti njih služabnikov in prilizavavcov; se ti bodo samo oni srečni zdeli, če pa prideš v njih bližavo, in poprašaš, kako se njih domače zadeve vedejo, in kaj po njih sercu kipi,

boš velik razloček zapazil. Zatoraj jih je pa že mnogo bilo, kateri so si tudi imenitnosti in bogastva želeli, dokler so svita posvetniga blaga le iz dalje gledali, kadar so pa blizo mikavniga ugledali, so se urno odmaknili in zaželeno zaničevali, kakor je v mnogoterih dogodivšinah, celo paganskih branje. Tudi v opisih življenja cesarjev je zapomnjeno, de so se nekteri, ko jih je vojska vladarje zvolila, branili, previsoko to čast prevzeti, ker so si bili svesti, koliko ternja je pod tako dušičimi cveticami poskritiga.

Zakaj toraj, vi ljudje, ki ste po Božji podobi vstvarjeni, z drago kervijo Jezusa Kristusa odrešeni, in od Boga za njegove otroke vzeti, de bi bili tovarši angelov, — zakaj ljubite nečimurnost in išete greha? Ménite mar v unih spridenih dobrotah zadovoljnost uživati, ktere še nikdar nobeden v njih vžival ni, in ne bo? Zakaj zapušate omizje angelov, in skušate svoj trebuh z otrobi, s pičo svinj, polniti? Zakaj ste ljubljivost in sladki duh raja zavolj terpkosti in smradu tega sveta zapustili? Kako je, de vas vsa nesreča in revšina, ki jo dan na dan skušate, grozovite sile tega trinoga oteti ne more?

Če je tedaj iz toliko vzrokov, iz toliko prilik in skušenj dokazano, de srečo in mir, katerih išemo, le v Bogu, ne pa med svetam najdemo: zakaj ju pa išemo vné Boga, in ne marveč v njem? K temu opominja sv. Avguštin, rekoč: „Prejadraj morje, dežele in vse; preiskuj svet, povsod boš revin, če k Bogu ne pribežiš.“ (Spov. VI. 16.)

§. 3.

Končanje vsiga perviga oddelka.

Če obsežemo vse, kar smo v prvem oddelku povedali, sprevidimo, de so vsi mógoči darovi, ktere more človeško serce na tem svetu zadobiti, v pobožnosti vstanovljeni, iz česar se izpeljuje, de je takó sploh obsežen, neizmeren dar, de se nič ž njo ne v nebesih ne na zemlji razun Boga primerjati ne more. Kakor je namreč Bog vseobsežna dobrotá, de se samo v njem vsih darov popolnamosti zjedinjene, se po nekim obziru tudi v čednosti združene dobé. Vidimo, kako so med stvarmi nektère npravsko dobre, nektère lepe, nektère koristne, in nektère prijetne, ali sicer drugači popolnoma; med vsimi pa je una nar bolj doveršena in nar ljubeznivši, ktera ima večino unih popolnamast v sebi združeno. Če je pa to taka zadeva, kako vender zasluži potem čednost, ljubljena biti, ker so samo v nji vse te popolnamosti obsežene? Poglejmo zaderžansko dobro: kaj more bolj to lastnost imeti, kakor čednost, ker je začetik vsiga lepiga nprava? Ali išemo lepote: kje se lepši sveti, kakor v čednosti? Ko bi nje lepoto umerjoče oči ugledati mogle, gotovo bi, — kakor Platon pravi — vsih oči náse obračala. Če pogledamo koristnost: kaj more bolj koristno biti, memo pobožnosti, ker nam ona večno dobro pridobi: „Dolgost dnov in darovi večnosti so v njeni dešnici, v levici pa bogastvo in lepota.“ (Preg. II.) Če te mika veselje in radost: kaj ti jo more lože dati, kakor mirna in blaga vest, ljubezen, ki nas vódi k nebeškemu očetu, mir in svoboda, ktero otroci Božji uživajo, brez opomnjenja veličastne radosti, ktero

delajo tolažbe sv. Duha. Ali si vošiš dolgodavne slave: „Pravični bo živel v večnim spominu, in ime brezbožnika izbriše Bog vselej in večno.“ (Ps. CXI, 6, IX, 6). Ali se trudiš za modrostjo, de bi ž njo pot v nebesa, in za tó potrebne pripomočke najdel, védi, de noben pripomoček poprej k temu koncu ne pripelje, kakor pobožnost. Če te veseli, ljudem priljubljenimu biti, ni nič bolj za to pripravniga na svetu, kakor pobožnost, zakaj — kakor Ciceron pravi, — nič ni ljubeznivši od nje, in nič bolj ljudi v ljubezni ne veže, ker pobožnost tudi pri tistih ljubimo, ki jih nikoli vidili nismo, de! sila njena je tolika, de je celo pri svojih sovražnikih spoštujemo. Kakor se iz primere in soglasnosti posameznih delov človeškiga trupla nekaka lepota osnuja, ktere z začudenjem ogledujemo, ravno tako se tudi iz enakomernosti dobro vravnaniga življenja taka veličastna lepota razvija, de se ne priljubljuje samo Bogu in angelam, ampak tudi hudobnim in sovražnikom zeló ljubeznivo dela.

To je blagó, po vsih svojih delih dobro in brez hude napake. Zatoraj pa je poslal Bog pravičnim uno veselo naznanilo, s katerim smo vvod k prvemu oddelku tega spisa pričeli, in ktero hočemo tudi na koncu ponoviti, namreč: *Povejte pravičnimu, de se mu bo dobro godilo.* Povejte mu, de je bilo njegovo rojstvo slovljeno, in de bo v srečni uri umerl, de bo blagoslovljeno njegovo življenje, in smert in vse, kar se mu bo po tem prigodilo; povejte mu, de se mu bo vedno vse v njegov blagor stékalo, ali živi v sreči ali v bitkostih, naj ga obdaja veselje ali žalost, mir ali nadloga — zakaj — „kteri Boga ljubijo, jim bo vse k dobriemu pripomo-

gljivo.“ (Rimlj. VIII. 28.) Povejte mu, ko bi tudi svet v razvaline razpal, ko bi se natorne moči sperle, nebo streslo in zgrudilo, de naj bo on brez strahú, celó svojo glavo naj povzdiguje, ker se je zasvetil dan njegoviga odrešenja. *Povejte pravičnimu, de se mu bo dobro godilo*, ker mu je dar prihranjen, ki je boljši od vsih družih darov, namreč Bog sam, in de bo nadloge rešen, ki je med vsimi nadlogami nar hujši, namreč sužnosti hudičeve. *Povejte mu, de se mu bo dobro godilo*; zakaj njegovo ime je zapisano v bukvah življenja, nebeški oče ga je svojiga otroka vzel, in sv. Duh svoj živi tempelj si zvolil. *Povejte mu, de se mu bo dobro godilo*, zakaj osoda, ki mu je zvadljana, je nar zveličavniši med vsimi, ko bi tudi trenutki bili, ko bi se mu tukaj na zemlji manj srečno godilo, naj voljno terpi in v nar večí blagor mu bo služilo, zakaj, kdor je poterpežljiv, mu bo dobiček, kar se je škoda zdela, britkost mu bo v zasluženje, boj za večno slaven venec. Kolikorkrat je Laban plačilo svojimu zetu pre naredil, je menil, de bo njemu hasnilo, Jakobu pa zguba; pa ravno narobe se je zgodilo, zakaj njemu ni nič koristilo, njegovimu zetu pa.

Zakaj toraj hočeš tako grozovit in sam sebi sovražen biti, o preljubi moj brat, de bi se še dlje branil deležja tolike dobrote, ki vsih dobrot popolnamost v sebi sklepa? Kaj je bolj svetovati, kakor to povabilo slušati, in se za tako osodo zgovoriti: „Zveličani, ki v nedolžnosti hodijo, kateri žive v zapovedi Gospodovi,“ pravi prerok. (Ps. CXVIII. 1.) Res stokrat zveličani, ki premišlujejo njegove besede, „in ga išejo iz vsiga serca.“ (Ravno tam. 2.)

Če je dobro, kakor modroslovci pravijo, ktero naša volja doseči želi, in kolikor je ono večí, toliko bolj zasluži ljubljeno in zaželeno biti: kaj pa tvojo voljo tolikanj mlačno in tumpasto dela, de nar boljši, nar večí in nar splošniši dobrote sprejeti ne želiš? O koliko boljši je storil uni kralj, ki je govoril: „Pot pravice sim si zvolil, tvojih pravic nikoli ne pozabil; tvoje besede sim spolnoval, o Gospod!“ (Ps. CXVIII. 30—31.) In nekje drugej: „V vsim svojim sercu sim poskril tvoje besede, o Gospod.“ V notrenjem svojiga serca jih je hranil, ker se nar dražji in nar blagejši, kar se le more imeti, hrani in zaklepa. Kakor bi hotel reči: Ti si nar važniši in nar vekši vsih mojih zadev; zatoraj te hočem tudi na nar boljšim mestu shraniti. Nasprotno pa delajo otroci tega sveta, ker poglavitni del svojiga serca nečimurnosti obvezeti pusté, in Božjo zapoved v kaki neznaten kotichek tje porivajo. Pa uni pobožni mož, čeravno je bil kralj, in so mu mnogotere zadeve njegoviga kraljestva opraviti dajale, je vender vse odložil in je nosil zapoved Božjo v sredi svojiga serca.

Kaj te zavira, ta blagi zgled posnemati, de bi se tolikanj velike dobrote vdeležil? Ali so ti mar tvoje dolžnosti: ktera more večí biti, kakor una, ki človeka z Bogam veže, in ko bi se le na tó opirala, *ker je Bog tisti, kateri je?* Zakaj vse dolžnosti, ki so na svetu, ne zaslužio dolžnosti imenovane biti, če se s to primerjajo, kakor smo že začetkama tega dela rekli. Ali te morejo dobrote v sercu ganiti; ktere morejo pač večí in blagejši biti, memo sprejetih iz Božje roke? Razun tega namreč, de je nas vstvaril, in s svojo lastno kervijo odrešil, je tudi vse njegova dobrota, kar imamo vné in znotraj,

dušo, telo, življenje, zdravje, bogastvo, milost, če smo jo dosegli, vsi trenutki tega življenja, vsi dobri sveti in želje našiga serca, ob kratkim vse, kar gre za naše bitje, in mu je *dobrota* ime, imamo začetkama od njega, iz izvira vsiga bitja in vsih blagot. Ali ti naj hasen popišem, ki jo iz pobožnosti zajemaš? Zató mi manjka besed: Angeli, in ne ljudje jo naj povedó! Zakaj ktera veči hasen je le misliti, kakor z večno slavo venčanemu in brezkončnih peklenških muk otetimu biti, v čimur plačilo pobožnosti obstoji? Ali te mikajo dobrote, ktere utegneš že na tem svetu uživati: ktere morejo imenitniši in ljubši biti, kakor dobrote unih dvanajsterih prednost, katerih se pobožni razveseljujejo, in katerih nar manjši ima veči moč nepokojno naše serce potolažiti in želje našiga serca spolniti, kakor ves svet in bogastvo tega sveta? Resnično ne vem, ktere hasni bi mogle za té pobožnosti storjene obljube natehtane biti.

Ker smo tudi ugovore, ktere navadno posvetnjaki napeljujejo, oslabili in overgli, ne sprevidim, kako še morejo uhitati, če ne, de si nalaš oči kljujejo in ušesa maše, de očite resnice ne spoznajo. Kaj ti še ostane, ko si popolnamost in lepoto pobožnosti natanko spoznal, kakor, de s Salomonam, kadar od modrosti, tovaršice in sestre pobožnosti, beseduje, govoriš: „Njo sim ljubil in je iskal že z mladiga, nevesto sim si jo zvolil in ljubivec nje postave sim biti začel. Poslavlja njeno miló bitje, družina z Bogam: Tudi Gospod jo je pred vsimi rečmi ljubil. Zakaj ona je učenica strahú Božjiga in zbiravka njegovih del. In če bogastva na svetu želiš, kaj bolj bogatí, kakor modrost, ki vse stori.

Če pa pamet budi; kdo je, kar jih je, bolj znajdljiv umetnik od nje? Če kdo pravico ljubi; njeno djanje se razodeva v velikih krepostih; zakaj ona uči zmernosti, in pametnosti, pravičnosti in stanovitosti, ktere so človeku na svetu bolj potrebne, kakor vse drugo. In če kdo obširne vednosti zaželi; ona ve pretečeno in primeri prihodnje; ona umé govora zvičajnost in nestalnost dokazov razkrivati; ona zna znamnja in čuda, preden se pripeté, in dogodke časov in vekov. Zatoraj sim sklenil jo zbrati, de bo z menoj bivala; ker vem, de se bo z menoj od dobriega pomenkvala, in me nagovarjala, kadar bom zamišljen in otožen.“ (Bukve modr. VIII. 2—9.)

Hočemo toraj ta oddelek z besedami sv. Cipriana končati, ktere izsnujemo iz neciga lista, ki ga je ta cerkveni oče nekimu prijatlu od zaničevanja tega sveta pisal, in ktere se takole glase: „Tedaj je en sam tih in gotov dušen mir, le ena sama terdna, nestresljiva in terpežna varnost; če namreč kdo, tem vertanjam razvihraniga sveta odnesen, in na okraju blaženiga pristana terdno stoječ, svoje oči od zemlje proti nebesam povzdigne, in se, pripušen k darilu Božjimu svojimu Bogu kolikor mogoče v Duhu, blizo, more oponašati, de je vse, kar pri drugih v človeških rečeh za veličestno in krasno velja, pod njegovo zavednostjo. Kdor se je nad svet povzdignil, ne more nič več od sveta poželeti, nič več od njega tirjati. O kako krepka in terdna zabramba, o neminljivih blagot bogati nebeški zaklad, — otetje iz zaderg vertanjastiga sveta, in osterganje posvetniga lajna za svetlobo večne neumerjočnosti! Naj bi yidel, kako prekanljiva poguba zalazujočiga sovražnika je poprej nad nami razsajala!

Zdaj ko je nam dovoljeno spreviditi in studiti, kar smo bili, smo spodbadani, bolj ljubiti, kar bomo. In zato nam ni treba ne denarja, ne priljubovanja, ne delanja, de bi si s pustim trudam nar vekši človeško čast in mogočnost zadobili, temuč nezaslužen in lahko zadobljiv dar Božji je. Kakor solnce samo iz sebe sveti, dan bliši, studenec moči, dež poliva, ravno tako se nebeški Duh razliva. Ko je v nebo pogleduječa duša svojiga stvarnika spoznala, tedaj pričinja, više kot solnce, in zavzdignjena nad vso to pozemeljsko mogočnostjo, biti, kar biti meni.“

„Vender ti, kteriga je služba pod nebeškim banderam v duhoyskim taboru že okrasila, ohrani po keršanskih čednostih koristno živetje. Moli ali pa beri neprenehama. Zdaj govori ti z Bogam, zdaj govôri Bog s teboj. On te podučuj svojih zapoved, on te vôdi. Kogar on obogati, ga nikdo obožal ne bo; in nobene potrebe več ne bo občutil, komur je nebeška jed serce nasitila. Z zlatam odeskani izbanski stropovi in z dragimi marmeljskimi plošami okinčane bivališa se ti bodo potem gole in zaničljive zdele, ko boš spreumel, de moraš marveč ti izobražen in okrašen biti, in de ima hiša zate več vrednosti, v ktero se je Bog Gospod kakor v kaki tempelj preselil, v kterim si je sv. Duh svoje stanovanje zvolil. To hišo hočemo z barvami nedolžnosti opisati, in z lučjo pravičnosti razsvetliti. Nikoli se ne bo v dolgo času poderla, in zginjanje barv po stenah, ali pa bledenje zlata je ne bo kazilo. Minljivo je vse olišpano, in nobene dolge svestosti ne podeluje lastnikam, kar ni resnična lastnina. Ta hiša pa, ohrani vedno svojo živo lepoto, svojo nespremenljivo imenitnost in svojo neprenehano svetlost. Ne more je nihče razkopati,

nihče razdjati, le ob vernitvi telesa se zamore v
boljši preobertniti.“ Toliko sv. Ciprian.

Kar se toraj od vzrokov in dokazov, ktere
smo s pomočjo in vdanjem Božje milosti, brez ktere
je slednje človeško početje prazno, obravnovali,
ginjeniga čuti, in visoko dobroto pobožnosti doseči
želi, naj bere sledeči oddelek, v kterim je razloženo,
kako si jo prilastiti.

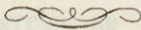
VODILO
GREŠNIKOV

častitljiviga očeta

Ludovika Granaškiga,

redovnika sv. Dominika.

Drugi oddelek.

niše zasijati; le ob različi telesu se razprši v
bolji preobrniti. Taka sv. Dignita.

Kar se torej od razliki se dokazuje, ki se
nao s pomočjo in vidi se. Doga nišeti, brez ki se
je sledajoče obsevanje razprši, obravnava, in
gledanja svet. **VODILO** razprši se v razlozono,
le, pa bere. **VODILO** je razlozono,
le, pa bere.

V O D I L O

častiljiviga očeta

Ludovika Granaškiga,

redovnika sv. Dominika.

Drugi oddelak.

V v o d.

Človeka pa z dokazovanjem pregovoriti, de bi pobožno živel, ne zadostí, ampak, tudi pot se mu mora pokazati, po katerim zamore do svojiga visociga namena prispeti. Ko smo tedaj v poprešnjim oddelku veliko važnih vzrokov razložili, iz katerih se morajo ljudje v sercu priganjane čutiti, pobožnosti vso svojo ljubezen posvečevati; hočemo zdaj pokazati, kako mora pridobljena in spolnovana biti, in potrebne nasvete dati, po katerih zverševanji zamore človek čednost popolnoma doseči. Perva čednost pa je, — kakor je neki učenik rekel, — greha se varovati, potem se utegne človek prosto in neopovirano s spolnovanjem čednosti pečati. Zatoraj smo sledeči oddelek zopet v dva dela ali dvoje bukve razdelili, kjer bomo v pervim od nar navadniših pregreh, v drugim pa od čednost govorili. Preden pa pričnemo, hočemo še dva važna nauka in nasveta

povedati, ktera imajo sosebno tisti, ki žele na pot pobožnosti priti, spolnovati.

Pervič se mora tisti, ki je sklep storil, Bogu služiti in svoje življenje poboljšati, terdno prepričati, de je nemogoče, kaj boljšiga storiti, kakor to; naj prav razumé visoko imenitnost svojiga namena, in terdno verjame, de ne more noben sklep zanj blagotniši biti, noben zaklad ga bolj bogatiti, in nobeno delo pametniši in modrejši, kakor, kar bo zdaj pričel, eeló, de ni nobene več modrosti, nobeniga družiga zaklada, nobene druge zadeve zanj imenitne: „Uči se, Izrael, — pravi prerok, — kje je modrost, čednost in pamet, de boš vedil, kje je dolgost življenja, in hrane, kje je luč oči in mir.“ (Bar. III. 14.) Zatoraj pa govori tudi Gospod po preroku Jeremiju: „Modri naj se ne oponaša s svojo modrostjo, in močin ne s svojim bogastvam, temuč s tem naj se oponaša, kdor se oponaša, de mene vé in pozna.“ (Jer. IX, 23—24.) V tem je vsa keršanska modrost obsežena; ko bi bil kdo med človeškimi otroci kolikor mogoče moder, bi vender njegova modrost v nič zginila, ko bi čednosti ž njo ne združeval. (Bukve modr. IX.) K tej modrosti nas vabi sv. pismo tolikrat in tako resnó, razlagaje nam spolnovanje čednosti kot Edino koristno in potrebno. K nji nas vabijo vse bitja v nebesih in na zemlji; k nji glas svete cerkve in vse človeške in Božje

zapovedi; zanjo nas vnemajo brezštevili zgledi svetnikov, kateri so, razsvetljeni z nebeško lučjo, svet zaničevali, in se iz vsiga serca z ljubeznijo oklepali čednosti, tako de je veliko zmed njih smert mučenikov storilo, ker so se nekteri dali na kosce raztergati, nekteri na živim ognji neusmiljeno sožgati, ali sicer nar grozovitniši muke raji preterpeli, kakor bi bili z nar manjšim greham veličastvo Božje razžaliti ali pa le en trenutek brez njegove prijaznosti živeti hotli. To nam vleva vse, kar smo v poprešnjim oddelku tega dela razložili; ker je nam namreč tam častitljiva velikost in visoka vrednost čednosti pokazana, se moramo vnete in terdno namenjene čutiti, le nji v prihodnje svoje življenje posvečevati. Od postavljenih nagibov je vsaki, sam zase pretehtovan zadostí, nas terdno prepričati važnosti te stopinje, in koliko bolj, če vse pretehtamo; takó, de jasno sprevidimo, kako potrebno in vspesno v svojih nasledkih je za nas, zmiraj pobožno živeti, in kako nas vse nagovarja, ves svoj trud le za njeno dosego porabiti.

Drugi nauk je ta, de je človek, ker je ta zadeva tako imenitna zanj, vesel in brez pomislika pripravljen, vse britkosti in udarce neugode, kateri prijatle Božje navadno zadevljejo, voljno terpeti in nič zanje ne marati, ter iz ljubezni do nebeškiga Očeta vse zapustiti, de bi zmage venec

v tem slavnim boji si pridobil; naj premisli zraven, de ni natora nič visociga in izverstniga na svetu obrodila, čigar dosega bi vsaj nekoliko težavna ne bila. V trenutku pa, ko sklep storiš, pregreh se ogibati in pobožno živeti, se gibljejo vse peklenške moči, in knez taminski oborožuje vse svoje pomagače zoper noviga učenca Jezusa Kristusa. Meso, ki se terdno oklepa naj brez-sramniših naslij in je od rojstva že k hudimu nagnjeno, odkar ga je mertvaški strup peklenške kače zgonobil, te z naglo silo draži, in skuša, na prešnji kolovoz te zapeljati. Tudi navada slabiga zaderžanja, ki je enako močna kakor natorno nagnjenje, se bo hudo otresala zoper to spremenjenje, in dokazovala, koliko de premore; kakor je namreč silo težavno, kako reko iz njene struge, po kateri je dolgo let derla, odpeljati, tudi s težkama stane, človeka od slabiga pota, po katerim je doslé hodil, zvoditi in na družiga pripeljati. Tudi svet bo besniši in grozovitniši od divje zverine, z mnogim številam pohujšljivih zgledov, ktere sam v sebi dobi, noviga bojevavca za Jezusa Kristusa pregovoriti, ga s svojim svitam in nečimurnostjo zapeljati, ali pa s hudim preganjanjem ostrašiti skušal. In kakor bi vse to ne zadoštilo, bo tudi hudič, uni mogočni, prestari goljuf, pritekkel, de bi tvoj namen prekanjeno spodrinil, ker po svoji navadi nar terdovratniši

tiste preganja in čerti, ki so nedavno njegovi sovražniki še le začeli biti, in, ko so njegov jarm otresli, se mu ustavljati.

Tako se bo tedaj k Bogu spreobrnjeni od vsih platí s težavami in ostrogovno obdavaniga vidil, katerih pa mora vsih svest si biti, kakor bi jih bil že popred vidil, de se mu ne bodo nove in nepričakovane zdele, če resnično nanj udarijo. Naj se pa zraven spomni nasveta, ki ga je Modri dal: „Preljubi sin, če se v Božjo službo podaš, stoj terdno v pravičnosti in strahú, in tvoja duša bodi skušnjave si svesta.“ (Sir. II.) Terdno bodi prepričan, de, če se v Božjo službo podaš, ne greš k kaki igri ali pojedini, ampak preskerbeti se moraš s ščitam in s sulico, in dobro oborožen za boj pripravljen biti. Zakaj, čeravno je resnično, de bomo, če se po stezi pobožnosti napotimo, veliko pomoč dobivali na tem svetu, se vender ne more tajiti, de se bo tistimu, ki se začne pod banderam Jezusa Kristusa bojevati, začetkama mnogo težavnost nastavljalo, za ktere mora pripravljen biti. Pa zapomnjeno naj mu bo, de je plačilo, za ktero se bori, tolike vrednosti, de mora pač radovoljno to in še veliko več preterpeti.

De bi ga pa preveč groza ne bilo toliko protivnikov, in mu serca ne jemalo, naj se spomni, de je tistih, ki se ž njim bojujejo, veliko večí

število in močnejših, kakor so njegovi nasprotniki, zakaj čeravno je na strani greha število zakletih veliko, so vendar s čednostjo mogočnisi varhi in branitelji združeni. Sprideni natori se ustavlja, kakor zmo že rekli, milost Božja, hudiču Bog, slabi navadi dobra, druhali hudobnih duhov truma angelov; zoper pohujšljive zglede in preganjanje tega sveta nam pomagajo blagi zgledi svetnikov; zoper pozemeljske radosti in poželjivosti tega sveta darovi sv. Duhá. Ni pa dvomljivo, de je vsaka teh na strani pobožnosti se bojujočih sil veliko močnejši, kakor njena nasprotna; zakaj milost Božja je veliko močnejši, kakor natora, Bog neskončno mogočnisi, kakor hudič, dobri duhovi mnogo krepkejši memo hudobnih, in nazadnje duhovsko veselje veliko bolj krepčavno memo mesenih spohotov.

DRUGI ODDELEK,

v katerim se razlaga nauk pobožnosti, in mnogotero nasvetuje, kar zverševaje zamoremo nazadnje pobožno življenje začeti.

Perve bukve.

Od pregreh in pripomočkov zoper nje.

I. Poglavlje.

Od terdniga sklepa, kteriga naj kristjan stori, v prihodnjič skerbno se varovati smertniga greha.

Ge je tisti, ki hoče Bogu služiti in se za spolnovanje čednosti pripraviti, una dva oba nauka, ki sta kakor podlaga vsiga tega zidovja, dobro razumel, mora narpred v svojim sercu terdni sklep storiti, v prihodnjič vsaciga smertniga greha se varovati, ker ga le ta prijateljstva in milosti našiga Zveličarja, in vsih darov oropa, ktere smo zgoraj v poglavji od pokore našteli. Na ta terdni sklep se opira vse duhovsko življenje; samo s tem si ohranujemo prijateljstvo in milost Božjo in upanje večniga zveličanja; v tem obstoji ljubezen in duhovsko življenje duše, in

to je, kar človeške otroke Božje otroke, tempeljne sv. Duha, žive ude Jezusa Kristusa in vsih duhovskih darov deležne dela. Dokler duša v tem sklepu stanovitna ostane, se ohrani v ljubezni in v milosti; kadar pa opeša, je izbrisana iz bukev življenja, in zapisana v bukve večniga pogubljenja; in odslé je peklenškemu kraljestvu zapadena. Na vsaki reči, bodi si natorni bodi si umetniški, zapazimo kaj poglobitniga in kaj malenkastiga, kjer pa je razloček, de, če se tudi malenkasto spreminjuje, vendar poglobitno zmiraj ostane in se ohranjuje, kakor n. pr. če se na kaki hiši po vnanjih stenah ozaljšanje in slikarija pokonča in zbrise, vender hiša še ostane, če ravno ne v tako popolnoma stanu, kakor popred. Če se pa hiša sama podre, zgine poglobitno in nič več ne ostane.

O natankim pregledanju uniga sklepa sprevidimo, de so ž njim onake zadeve: Dokler se nezmajan v duši ohrani, tudi čednost skalnato po svoji poglobitnosti v nji stoji; če pa uni upada in zginja, se tudi celotina zgrudi, in v nič razpraši. Vzrok temu je, de vsa podlaga pobožniga življenja le v ljubezni obstoji, kar se pravi Boga čez vse ljubiti. Tisti pa Boga čez vse ljubi, ki bolj kot vse drugo smertni greh čerti, ker nam samo ta ljubezen in prijateljstvo Božje pogublja. Kakor je prelomljenje zakona nar bolj zakonski ljubezni nasproti, je tudi smertni greh nar bolj pobožnemu življenju nasproti, zakaj on umori ljubezen, v kateri tako življenje obstoji. Zavolj tega se tudi sv. mučeniki tako grozovitih muk niso anali, ker so se dali raji žive sožgati, si kožo odreti, na drobno sekati, z železnjimi kaveljni tergati in kakor le mogoče terpinčiti, kakor bi bili en sam smerten

greh storili, zavolj kteriga bi bili mogli, čeravno en sam trenutek brez prijateljstva in milosti Božje živeti, čeravno so vedili, de bi greh pozneje obžalovati in milost doseči zamogli, kakor je storil sv. Peter, ko je bil Kristusa trikrat zatajil. Uni pa so raji hotli vse le mogoče muke preterpeti, kakor le nekoliko časa brez Božje milosti živeti. Med mnogo zgledi take stanovitosti opomnimo le tri žené. Perva namreč mati sedmerih Makabejcov, gre v staro zavezo, une dve pa v novo, in ime jima je bilo Felicitata in Simforosa, kterih je bila ena tudi mati sedem sinov. Vse tri so bile pričujoče pri mučenju njihovih otrok, in so vidile, kako so jim rabeljni grozovito meso s trupla tergali; pa pri tem strahovitim pogledu niso ostale samo stanovitne, ampak še vnemale svoje sinove, ker so jih nagovarjale in opominjale, stanovitno terpeti v veri in pokoršini do Boga, dokler niso samo iz ravno tega vzroka s svojimi otroci v nar veči stanovitosti grozovito smert storile.

K tem slavnim zgledam hočemo še eniga pridjati, kteriga je sv. Hieronim v življenji sv. Pavla pušavnika zapisal. Lep mladeneč, kteriga niso mogli pregovoriti svojo vero zatajiti, je bil po povelji trinoga na vert peljan, kjer so ga sredi cvetečih rož in limbarjev zraven lahko tekočiga vira med prijaznim šeptanjem od sapice majaniga listja, ob kratkim med vsim, kar se more občutkam priljubovati, na mehko posteljo položili in de bi ne mogel ne uteči in se ne ganiti, mu s svilnatimi vezmi roke in noge zvezali. Ko je tedaj tu ležal, in so se vsi odmaknili bili, stopi k njemu lepa, z vsimi naj zapeljivšimi milinami vstvarjena vlačugarica in vse zvijače zapeljivosti si je zmišljala, de bi bila bogaboječiga mla-

denča v past pripravila. Kaj le je môgel blagi borivec za nauk Kristusov v takim stanu storiti? Kterimu niso nič mogle nar strašnejši muke, njega bi zdaj naslija premagala? Tu prešine ko blisk misel njegovo dušo, kakor z nebes poslana, in hitro si ugrizne košček svojiga lastniga jezika ter ga vlačugi v obraz pljune, in tako je s telesno bolečino meseno poželjivost premagal. Resnično, junaško djanje, katero se ne sledi v dogodivšinah ne Grekov ne Rimljanov!

To naj zadostí, de pokažemo, s kakošno stanovitnostjo so se svetniki zoper smertni greh bojevali, in kako se jim je studilo le eniga samiga storiti. Ne stalo bi me težko, še veliko družih zgledov povedati, ker so se nekteri vsi goli po osastim ternji valili, in v nar huji zimi po snegu in ledu skakali, de bi ne bili pred skušnjavami posvetne slasti, katero je hudobni duh v njih zbujal, obnemagali.

Kdor hoče tedaj po tem potu se napotiti, mora uni sklep zmiraj bolj v svoji duši vterdovati, tako, de ga nič ne more ž njega speljati, ker reči po njih pravi vrednosti ceni in Božje prijateljstvo neskončno više ima, kakor vse zaklade tega sveta, in če se od njega tirja, raji manji kako hasen zavolj neskončno večí popusti. To je, na katero se ima vse njegovo življenje opirati in mu pri vsim njegovim djanju pred očmi biti, to je, česar ima Boga vedno v molitvi prositi, in v čimur se ima z zavžitjem svetih zakramentov zmiraj krepčati; ta nauk naj si posnema iz poslušanja besede Božje, in branje dobrih bukev; v tem ga naj vterduje pogled vesoljniga sveta in čudoviti sklad vsih stvari; to bodi posebno sad, kteriga naj terga iz premišljevanja Kristusoviga terpljenja in vsih družih Božjih dobrot, namreč, de nikoli tistiga

ne razžali, kateri ga je s toliko dobrim obdaril. Po terdnosti tega svetiga strahú in sklepa naj premerja svoje napredke po potu zveličanja, kakor namreč njegov sklep večí moč in terdnost dobiva, ali pa peša, tako tudi vedno bolj raste v svetosti, ali se pa od nje odmikuje. Kakor, kdor žebelj v steno zabija, ne udari samo enkrat ali dvakrat, ampak tako dolgo po njem tolče, dokler terdno ne stojí; ravno tako naj za pobožnost vneti ne bo zadovoljen samo s storjenim sklepam, ampak truditi se mora dan na dan iz vse svoje moči, z vsim, karkoli vidi, sliši, bere in misli, v svojim sercu ljubezen do Boga in sovraštvo in čert zoper greh povikševati. Kolikor bolj se namreč pri njem čert zoper greh naraša, toliko bolj bo napredoval v ljubezni do Boga in toraj tudi v vsaki čednosti.

De se bo pa ta sklep bolj in bolj vterdoval, naj se prepriča in gotovo verjame, de bi, ko bi vsi zlegi, vse terpljenje in vse bolečine, ki so bile od začetka sveta do današnjiga dné, z vsimi kaznimi vred, ktere zaverženi v peklú terpé, vsi v eno tehtilnico djani bili, v eno pa en sam smerten greh, — bi ta gotovo une vse vzdignil, zatorej pa se mora greha veliko bolj varovati, kakor vsih unih britkost in muk, če-ravno je slepota z egiptovsko tamo zagernjeniga sveta tolika, de ljudje vse drugači mislijo in delajo. Sicer se ni čuditi, de posvetnjaki s svojo slepoto tega tako veliciga zlega ne vidijo, in tako globoke rane ne čutijo, ker slepim ravno tako dano ni, kaj viditi, naj bo še toliko in razločno, kakor je mertvim nemo-goče, še tako pekočo rano čutiti.

Ko smo tedaj od nespravlživiga čerta govorili, kteriga mora pobožni zoper greh v sebi gojiti, in

bolj in bolj vnemati, hočemo v prvih bukvah tega dela od pripomočkov zoper grehe pripovedovati, zakaj če so ti s kórena iz duše populjeni, se zamorejo čednosti, od katerih bomo pozneje govorili, lože vanjo zasajevati. Ne bomo pa samo od naglavnih, ampak tudi od malih grehov govorili; in sicer ne, kakor bi tudi oni duši življenje končali, temuč, ker jo slabé in nezmožno delajo, in ji toraj polagama resnično smert naklonijo. Ravno zavoljo tega hočemo narpred od sedmerih naglavnih grehov govoriti, iz katerih vsi drugi izvirajo. Čeravno namreč niso vselej smertni grehi, so vendar pogostama, ker se ž njimi vselej kaka Božja ali pa cerkvena zapoved prelomi, ali pa ljubezni nasproti ravna.

Ta nauk bo sosebno za tistiga koristen, ki za tak greh v sebi nagnjenje čuti, ker bo potem potrebniga pripomočka zoper njega iskal, in si za svoj stan nar bolj pripravniga zvolil. Nekatere teh branil (ktere smo v svojem spominu keršanskiga življenja obširniši razložili) so po splošnim zoper vsakoverstne pregrehe dobre, nekatere pa samo za posebne pregrehe, kakor n. pr. zoper prevzetnost, zkopost, i. t. d. Od teh posebnih pripomočkov toraj hočemo govoriti, de bomo precej zoper vsako posamezno pregreho dovolj z duhovskim orožjem preskerbljeni.

Opomniti pa je še tukaj, de se v tem duhovskim boji ne potrebuje tolikanj krepkih rok za branitev in urnih nog za beg, kakor marveč bistrjih oči, zakaj oči so poglavitno orožje v tej vojski, ker se nimamo bojevati zoper meso in kri, ampak zoper prav hudobne sovražnike, ki so duhovske stvari, ker namreč vsi naši grehi iz neciga zmešanja naše pameti, ktera voljo vlada, izhajajo, toraj skušajo naši pro-

tivniki samo to storiti, de bi ta zmožnost naše duše zgonobljena bila; kadar je namreč naša pamet pokazena, je tudi volja, katero pamet vodi, popačena. Zatoraj jim je vedno mar, slabo po vnanjim za dobro vstrojevati in pregreho za podobo čednosti pródati, s čimur skušnjavo tako prikrivajo, de se ne dozdeva nič več skušnjava, ampak kaj pametniga.

Če hočejo toraj koga s slavohlepnostjo, skopostjo, jezo ali maševavnostjo v mrežo privabiti, ga z videznimi naumeni pregovoré, de je pametno, kar dela, pameti pa nasproti, če tisto opusti, tako skrivajo zaderge skušnjave pod zagrinjalam pameti, de tiste, ki se dajo pameti voditi, toliko lože lové. Zatoraj je silo potreba bistrih oči, de opazimo pod vado tičeči ternek in se s šemo dobriga premotiti ne pustimo. Oči tudi potrebujemo, de sprevidimo spridenost, sramoto, nevarnost in škodo, ktere pregreha, ki nas skuša, seboj vodi, de z jasnim pogledam na te nadloge željo, ki nas k pregrehi mika, krotimo, in se nečesa okusiti bojimo, čigar zavžitek nam smert nakloni. Zatoraj so imele tudi une skrivnostne živali pri preroku Ecehielu, ki so bile podoba pobožnih, po vsim životu oči, ko so vsih družih udov le navadno število imele, de bi s tem opomnil, kako je služabnikom Božjim duhovskih oči treba, de se morejo pregreh dobro varovati. Od tega zabranila toraj hočemo sosebno govoriti in mu nadalje še mnogo družih priverstiti, ki so za nas enako koristne.

II. Poglavje.

Od pripomočkov zoper napuh.

§. 1.

Ker hočemo tedaj v teh bukvah od pregreh in od pripomočkov zoper nje govoriti, pričnemo z uniimi sedmemi naglavnimi grehi, ki so glava in vir vsih družih, zakaj kakor veje, če se kakimu drevesu korenine posekajo, ki iz korenin hrano in življenje prejemajo, kmalo veneti začno: tako tudi usahnejo, če so uni smertni grehi, kakor korenine vsih družih, zaterti, iz njih izvirajoče pregrehe neutegama. Zavalj tega je pa tudi Kasijan z veliko marnostjo zoper te pregrehe osmere bukve spisal, v čimur ga je mnogo učenih in pobožnih mož posnemalo, ker so po pravici menili, de se vsi drugi sovražniki ne bodo upali ganiti, če bodo ti premagani. To pa iz tega izhaja, kakor pravi sv. Tomaž, ker se začetkama vsi grehi iz samoljubnosti rodé, zakaj vselej grešimo iz poželenja kake reči, ktero imeti nas samoljubnost naganja. Iz te samoljubnosti klijejo une tri mladike, od katerih sv. Janez govori, namreč: poželjivost mesa, poželjivost oči in napuh življenja (II. Jan. II. 16.), ali pa, de bolj umevno govorimo, poželenje posvetnih radost, poželenje bogastva, in svetlosti ter imenitnosti. Iz poželenja posvetnih radost izhajajo zopet tri poglavitne pregrehe, namreč: nečistost, požrešnost in lenoba. Iz poželenja po bogastvu nastaja skopost, in nazadnje iz poželenja po svetlosti ter imenitnosti prevzetnost. Una dva poglavitna greha, jeza in nevošljivost, sta služabnika teh škodljivih poželenj, zakaj jeza se vnema, če je komu doseženje

zaželeniga zaverto, in nevošljivost zató, če so nam drugi preddevani ali pa zadobé, kar je nam ljubo bilo imeti.

Ker tedaj iz naglavnih grehov vsi drugi izhajajo, in če-té premagaš, ob enim tudi ostale prostreš, nam mora narpred mar biti, z vso močjo zoper te velikane se bojevati, če hočemo čez vse sovražnike, ki nam vhod v deželo obljub zabranujejo, zmago zadobiti.

Nar silniši med temi pregrehami je napuh, ktera je nespodobno trujenje po lastnim povikšanju. Svetniki pravijo, de je mati in kraljica vsih družih pregreh, zatoraj je tudi pobožni Tobija svojimu sinu ta nauk dal: „Ne pripusti nikoli, de bi kdaj napuh v tvojih mislih ali pa v tvojih besedah vladal, zakaj v njem se slednja gonôba pričinja.“ (Tob. IV. 14.) Če se ti hoče toraj ta pogubljiva pregreha posiliti, zgrabi v svojo zabrambo tóle orožje.

Narpred pomisli, kako strašno kazén so si Lucifer in drugi malopridni angeli zavolj svojiga napuha naklonili, zakaj ko bi mignil, so bili iz nebeške višave v nar globeji brezen trešeni. Pomisli, kako je ta pregreha tistiga zatamnila in ga nar malopridniši bitje storila, ki se je popred bolj svetil ko zvezde, ki ni bil samo angel, ampak prvi med angeli; in ne samo hudič, marveč nar besniši in nar hudobniši hudič je zdaj.

Če je pa ta pregreha angela tako globoko zagrežnila, kam bo tebe pripeljala, ki si le prah in pepel? Zakaj Bog ni sam sebi neenak, in pri njem ni razločka med osebami kazni vrednih; kakor napuha pri angelu terpel ni, ga tudi človeku prezerl ne bo, od kteriga ponižnost hoče. Zatoraj tudi pravi sv. Avguštin:

„Ponižnost dela ljudi angelam enake, napuh pa dela iz angelov hudiče.“ In sv. Bernard: „Napuh treši iz nebesnih višin v nar globeji globočino, ponižnost pa dviguje iz globočine na višavo. Angel je padel zavolj prevzetnosti z nebes doli v pekel, človek pa stopa zavolj ponižnosti proti nebesam.“

Zraven te kazni premišljuj tudi neprecenljivi zgled ponižnosti v sinu Božjim, ki je za nas tolikanj slabotno človeško natoro nase vzela, in iz ljubezni do nas svojimu očetu pokoren bil do smerti na križu. Zatoraj se uči, človek, sam sebe poniževati; uči se, pepel, sam sebe zaničevati! Uči se, človek, od svojiga Boga, zakaj on je pohleven in ponižen iz vsiga serca. Če se ti zgled drugih ljudi ne zdi dovolj vreden posnemanja, posnemaj nar vekšiga Boga, ki se je včlovečil, ne samo, de bi nas odrešil, ampak tudi, de bi nas učil ponižnosti.

Ozri se tudi malo po svojim lastnim bitju, tu boš dovelj zasledil, kar te bo za ponižnost nagovarjalo. Pomisli, kaj si bil, preden rojen, kaj si zdaj, in kaj boš po smerti. Pred rojstvom si bil nekaj tako umazaniga in ostudniga, de skoraj imenovati ni; zdaj si kup gnoja s snegam zakrit, in po smerti boš červov jed. S čim se hočeš toraj oponašati, o človek, ker si bil rojen pregrešna stvar, ker je tvoje življenje le revšina in tvoj konec le strohnenje in gnjiloba? Ali te napihuje veliko posvetno premoženje, le počakaj malo, dokler ne pride smert, ki kralje in berače enači; kakor smo namreč po svojim natornim stanu vsi enaki rojeni bili, ravno tako bo nas tudi vse zadela potreba umreti, samó s tem razločkam, de bo več odgovarjati imel po smerti, kdor je več na zemlji premógel. Lepo beseduje od

tega sv. Krizostom: „Poglej mertve v njih grobovih, in glej enkrat, če boš zasledil uno svitost, v katero so živeli; iši bogastva in pirov, v katerih so svoje življenje dokončali! Kje so vender telesne lepšarije in drage oblačila, kje veselice in pojedine, kje družba prilizovavcov in služabnikov? Vse je zginilo, vse: Imenitne gostije, šala in igra in vsako veselje tega sveta! Stopi tje k grobu kaciga človeka, in nič družiga ne boš dobil, kakor prah, pepel, červad in strohnele kosti. To je tedaj konec v vsi le zmišljeni obilnosti in dragoti rejeniga trupla! Vender hotel Bog, de bi bilo to konec vsih zlegov, zakaj kar sledi, se je veliko bolj bati, namreč strašniga sodnjiga stola sodbe Božje, razsodbe, ki bo na njem sklenjena, splavi solzá in dergetanja zob, narveči tame brez upanja razsvetljenja, vesti gloječiga červa, ki nikoli ne zamré in ognja, ki nikoli ne ugasne.“

Pretehtaj tudi, s kakošno nevarnostjo je nečimurna častilakomnost, zvesta hči prevzetnosti, spajdašena, od ktere sv. Bernard pravi: „Boj se pušice, lahkotno ferči, naglo predere, ali rana ni majhna, ktero naredi, zakaj hitro umori.“ Ta pušica je nečimurna slavohlepnost ali častilakomnost, če te tedaj ljudje hvalijo in časté, neutegama pogledaj, ali se tudi resnično v tebi dobi, zavolj česar te hvalijo; zakaj, če to ni res, je hvala prazna, ki ti jo pojo, in zavolj ničesa te slavé. Če pa meniš, de imaš resnično, zavolj česar te hvalijo, reci z Apostelnam: „Po božji milosti sim, kar sim.“ (I. Kor. XV.) Ne, de bi zavolj kake hvalevredne lastnosti prevzeten začel biti, se moraš marveč poniževati, in le Bogu, ki ti je vse podelil, kar imaš, slavo dajati,

de se ne boš nevredniga storil še družih dobrot, in pred Bogom zaničljiviga, ker ni dvombe, de gre čast, ki se tebi godi, le Bogu, ker vzrok, iz kteriga se ti daje, le od njega izhaja, zatoraj mu slednjo slavo, ki jo sebi prilastuješ, prejemlješ. Kteri služabnik pa more nezvestejši biti, kakor kdor svojimu gospodu slavo krati? Pomisli tudi, kako neumno je, se ponašati s slavljenjem družih ljudi, ker tehtnico tvoje vrednosti kakor jim ljubo in drago, vzdigujejo in spušajo ter dans grajajo, kar so včeraj hvalili, in prec potem nezmerno povzdigujejo, kar so ravno kar nar huje gerdovali. Če misliš, de tvojo slavo njih mnenje vstvarja, pomisli tudi, de te velikrat brez vzroka v zvezde prestavlja, in drugikrat zopet nar bolj osramotiti hoče, kakor se ravno njegovi nestanovitnosti zdi. Ne premerjaj toraj svoje vrednosti po hvali, ki ti jo drugi ljudje dajajo, ampak po unim, kar si resnično, in kar je v tebi. Naj te uni še tako povikšujejo, oziraj se le na to, kar je v tebi, in kar ti tvoja lastna vest pravi. Verjemi sam sebi, ker se nar bolj sam poznaš, bolj ko družim, ki te le iz dalje gledajo in te, kakor po pravljenju, sodijo. Zatoraj zaničuj sodbo ljudi in zročuj svojo slavo v roke Gospodove; moder je, de ti jo ohrani, in zvest, de ti jo zopet zroči.

Spomni se nadalje tudi, o ti od prevzetnosti zaslepljeni nesrečnež, v kakošno nevarnost dirjaš, če hočeš čez druge gospodovati, ker se še nisi učil sam sebi zapovedovati. Kako boš mogel od družih odgovarjati, če še od samiga sebe ne moreš? Pomisli, kakošni nevarnosti se nastavljaš, če zmote svojih podložnih k svojim napakam pridevljaš, in za oboje odgovarjati prevzameš! Zatoraj pravi sv.

pismo: „Prav ostra sodba bo čez tiste sklenjena, ki družim zapovedujejo: Zakaj majhnim se bo milost skazala, mogočni pa bodo hudo kazni terpel.“ (Bukv. modr. VI. 5 — 7.) Kdo bi mógel težko breme popisati, s katerim so gospodovavci čez druge obloženi? Pač je to dobro sprevidil Armenski kralj, Tigran po imenu; ko je namreč ravno kronan mogel biti, je premislil vse skerbi in težave, ki so z vladanjem združene, in pogledavši na kraljevo krono v rokah je rekel: „O slavniji kakor osrečujoči kinč, kdor bi vse britkosti in nevarnosti, s katerimi si zjedinjjen, poznal, bi te gotovo ne hotel vzeti, in tudi ne nar manjši berač.“

Spoznaj tudi nazadnje, de nisi nikomur ljub in drag, ker se tvoj napuh vsakimu mersi, Bogu ne dopadeš, zakaj „*On se napihnjenim ustavlja, ponižnim pa milost deli.*“ (I. Pet. V. 5.) Ponižnim se ne moreš prikupiti, ker se jim nič bolj ne studi, kakor napuh in prevzetnost. Še manj te bodo uni ljubili, ki so s teboj vred ošabniga serca, zakaj oni te ravno zató čertijo, zavolj česar se napihuješ, ker jih nič bolj ne gloje, kakor človek, ki se visoko nosi in se čez druge povzdigovati upa. De! ko bi mogel svojo smešno topost spregledati, gotovo bi se nikomur tolikanj ne studil, kakor sam sebi. Zatoraj pa pravi Gospod po sv. Bernardu: „Ko bi se ti, o človek, dobro poznal, kako bi se sebi gnjusil in meni dopadel! Ker pa sam sebe ne poznaš, si sebi ljub in meni zopern. Ali pritekkel bo čas, ko ne boš ne sebi ne meni ljub: Meni ne boš dopadel, ker si grešil; sebi ne, ker boš kazni svojiga dopadenja na samim sebi v večnim plamenu terpel; samo hudič, ki je iz nar svetlejšiga angela nar strašnejši zlod, se

bo radoval nad tvojo prevzetnostjo, zakaj njega razveseljuje pogled tovarša.“

K ponižnosti se boš tudi spodbadaniga čutil, če pomisliš, kako majhne morajo pred Bogom tvoje zasluge biti, ker si malo dobrih del, ali pa nič ne doprinesel, ki bi utegnile resnično čiste in zaslužne imenovane biti; zakaj večkrat so prave pregrehe pod podobo čednosti; veliko samih na sebi dobrih del pogubi vso svojo vrednost, ker se hoče storivec skazovati, in velikrat je kaj Bogu ostudno, kar se je ljudem lepó in svetlo zdelo; zakaj drugači sodi nar pravičniši sodnik, kakor mi. Ponižen grešnik je Bogu manj zopern, kakor ošaben pravičen, čeravno se nikdo ne more pravičniga imenovati, kateri je prevzeten. Če meniš, de si kaj dobriga doprinesel, se spomni, kako je lahko mogoče, de utegne ravno; kar se tebi blago zdi, zavolj namena, iz kteriga se je storilo, ali sicer zavolj družih okolišin, které ti tvoje slepote ne pripusté viditi, prav hudo biti. Vender pa, če je tudi samo na sebi dobro bilo, ni morde popolnoma brez napake bilo, ker je izšlo od človeka, s tolikanj slabostmi obloženiga, takó, de bi skoraj potrebníši bilo odpušanja prositi zavolj storjeniga, ali marveč, kakor se je zgodilo, kakor si pa kaj plačila obetati. „Zakaj, — pravi sv. Avguštin, — gorje tudi hvale vrednimu človekovimu življenju, če ga Bog brez usmiljenja sodi“ (Spov. IX. 13.); ker je mogoče, de ga z ravno tistim, s čimur si mu mislil prijeten biti, razžališ, zakaj hudobne dela, ktere doprinašamo, so same na sebi resnični zlegi, kar pa nasproti dobriga storimo, ni čisto dobro, ker je z mnogo nepopolnamastmi namešano. Zatoraj te bodi tvojih dobrih del veliko bolj skerb,

kakor pa ž njimi se hvaliti. Enako je storil pobožni Job, rekoč: „Bal sim se vsih svojih del, vedoč, de grešniku ne prizanašaš.“ (Job IX. 28.)

§. 2.

Od nekoliko družih posebnih pripomočkov zoper napuh.

Kakor je poznanje samiga sebe podlaga ponižnosti, tako vstaja iz nepoznanja samiga sebe napuh. Kdor toraj resnično želi ponižen biti, se mora sam spoznavati, zakaj to ga bo k ponižnosti peljalo.

In kako bi človek vsake visokoleteče misli ne popustil, če se brez prilizovanja posvéti z lučjo resnice in se obloženiga vidi z grehi, potlačeniga pod butaro umírajočiga trupla, zamotaniga v posvetne skerbi, onesnaženiga z nečedo telesnih željá, zaslepljeniga, hromastiga, zapleteniga v mnogoštevilne zmote, razstavljeniga stoterim nevarnostim, stiskaniga od vsih plati, zdihujočiga pod velikoterimi britkostmi, nadlegovaniga od neštevilnih potreb, nagnjeniga k vsakteri pregrehi in nezmožniga za dóbro! Na kaj se more vender ošabnost taciga človeka opirati? Zatoraj izvira tudi, kakor sv. Bernard pravi, — iz poznanja samiga sebe ponižnost, mati našiga blagra, kdor se namreč sam natanko pregleda, ne bo nič v sebi dobil, kar bi mu velevalo ošabnimu biti.

So pa ljudje, kateri se, pogledavši sami sebe, za ponižnost vnamejó; kadar se pa po družih ozró, se obudi v njih prevzetni duh in jih napihuje, ker se v primeri z družimi, bolji in vredniši mislijo. Ti pa naj bi pomislili, de vender, čeravno nekterim v marsikaki reči napredujejo, v veliko družih obzirih za svojimi bližnjimi zastajajo, če se vse natanko pre-

tehta: Kaj pa, prevzetnež ti, ki si le prah in pepel, kaj najdeš v sebi, s čimur bi se mogel bahati, in kar bi te opravičevalo, po drugih zaničljivo se ozirati? Morde ker si zmerniši in pogumniši? Morebiti je pa uni, čez kteriga se povzdiguješ, čeravno manj zmeren in pogumen, vender ponižniši, sprevidniši, poterpežljivši in prijazniši proti svojimu bližnjimu. — Ti bi bil mogel bolj na to, kar ti manjka, kakor kar imaš, in bolj na ptuje, kakor na lastne čednosti gledati. To premišljevanje te bo v ponižnosti ohranilo, in željo po lastnim izurjenji v tebi obudilo. Če imaš pa nasproti le oči za svoje lastne dobre lastnosti in za drugih napake, se boš boljiga mislil in slabo napredoval v čednosti, zakaj prevzetnost in zadovoljnost samiga seboj zaduši v človeku slednjo željo po boljšanji.

Če čutiš, de se po storjenji kaj dobriga samoljubne misli v tebi obujajo, posebno čuj, de nečimurnost, ki je kuga za blage dela, dobriga, kar je v tvojim djanji bilo, ne spridi; sam sebi nesmeš nič zaslužniga prilastovati, ampak vse ko darilo Božje milosti si misliti in svojo ošabnost kaznovati z unimi besedami Aposteljna, rekoč: „Kaj imaš, kar nisi prejel? Če si pa prejel, kaj se hvališ, kakor bi prejel ne bil?“ (I. Kor. IV.)

Dela, ktere iz lastniga nagiba brez posebne dolžnosti v veči popolnamost samiga sebe doprineseš, in ktere Evangeljske svete imenujemo, moraš skušati, prav natihama ohraniti (razun, če te tvoj stan sili, očitno jih kazati), takó, de levica ne zvé, kaj desnica stori, zakaj dobre dela, očitno doprinašane, so preveč v nevarnosti, de bi se jim nečimurna hvala ne pridružila.

Če se hoče tvoje serce s preširno ošabnostjo napihnuti, porabi neutegama pripravní pripomoček, spominjevaje se storjenih grehov, zlasti pa nar hujih, in tako po zdravniško strup s strupam preženeš; ali pa delaj kakor pav, in oziraj se le na to, kar je na tebi gerdiga, de bi mahama ošabni tok nečimurnosti ustavil. Kolikor više pa te svet povzdiguje, toliko bolj se sam ponižuj; zakaj kdor je že sam na sebi ponižen, ga ne bo težko stalo, se poniževati; če pa visoko čast med svetam opravljaš, in se vender ponižuješ, si prisvojiš redko in visoko čednost. Zakaj ponižnost pri vnanji časti je čast časti, in vrednosti večí vrednost delí; ker pa ponižnosti zmanjkuje, ondi ni prave časti.

Če se trudiš za čednostjo ponižnosti, hodi po potu zniževanja, zakaj če se nočes poniževati, ne boš nikoli ponižen imenovan, in če ravno se jih veliko priklanja, čeravno res ponižni niso, je vender gotovo, de zniževanje ponižnost pridobi, kakor poterpežljivost mir, učenje pa vednost. Zatoraj se znižuj pred Bogam, in kakor sv. Peter opominja, pred vsako človeško naredbo zavolj Boga. (I. Pet. II. 13)

Sv. Bernard hoče, de bi zmiraj trojno skerbnost v sercu hranili: „Blagor ti,“ — se glasé njegove besede, — „če je tvoje serce s trojno skerbnostjo napolnjeno, namreč, zavolj sprejete milosti, še bolj zavolj zgubljene, nar bolj pa zavolj zopet pridobljene. Če je milost v tebi, bodi skerben, de nič nje nevredniga ne počneš; če te je zapustila, bodi še bolj skerben, zakaj če ti milosti manjka, si pogubljen; ž njo te je zapustila vsa zabramba in toliko popred boš poginil. De si jo pa zopet pridobil, bodi nar bolj skerben, de je še enkrat ne zgubiš.“

V taki skerbnosti živeč, nikoli nič sebi ne prilastuj, in bodi vedno poln strahú Božjiga! Bodi poterpežljiv, pri vsim preganjanji, zakaj v poterpežljivim prenašanji razžalitev se skazuje resnično ponižni. Ne zaničuj uboziga, zakaj revšina tvojiga bližnjiga zasluži bolj milovana, kakor pa zaničevana biti. Tvoje oblačila naj ne bodo drage, zakaj kdor lepo obleko ljubi, je redko ponižen v sercu; kdor jih obleče, želi od ljudi pogledovan biti, ker se noče nikdo v dragih oblačilih skazovati, če ga drugi viditi ne morejo. Varuj se tudi, de tvoja obleka preslaba in za tvoj stan nespodobna ne bo, de ne boš, ko meniš na eni plati nečimurni lišparii uhitati, v drugo versto nečimurnosti zašel, kakor se marsikterim godí, kateri se delajo, de bi družih oči na sé obračali, kakor bi jim hotli zoperni biti, in na videz zaničevaje hvalo množice, natihama po nji hrepene. Ne brani se malih postrežb, zakaj kdor je resnično ponižen, ga ni sram, z manjimi se pečati, on se celo radovoljno méd nje meša, kakor kdor sam sebe nar manjšiga misli.

III. Poglavje.

Od pripomočkov zoper skopost.

Skopost je nezumno poželenje bogastva; zato-raj ni samo tisti skop, ki si ptuje blago prilastuje, ampak tudi, kateri nezumno po njem hlepí, ali si pa svoje preskerbno ohraniti skuša. To pregreho obsojuje Apostelj rekoč: „Kteri hočejo obogateti, padajo v skušnjave in v hudičeve pasti, in v veliko nepotrebnih in škodljivih poželenj, ktere ljudi v po-

gubo in pogin zagrezvajo. Zakaj korenina vsiga hudiga je skopost.“ (I. Tim. 17, 9 — 10.) Pogubljenost te pregrehe ni mogla boljši popisana biti, kakor s temi besedami, iz katerih se sprevidi, de je ob enem tudi sužen vsih družih pregreh začel biti, kdor je tako nesrečen bil, vanjo se zagrezniti. Če te toraj v tvojim sercu ona nahaja, iši v sledečem premišljevanji orožja za svojo zabrambo.

Narpred pomisli, skopuh, de tvoj Bog in Gospod, pridši na zemljo z visocih nebes, nobeniga bogastva imeti ni hotel, po katerim ti tako željno hlepiš, in je celó takó uboštvo ljubil, de je hotel od preubožne in nepoznane device, in ne od bogate in mogočne kraljice porojen biti. Pridši pa na svet, ni hotel v krasnim in zložnim gradu prebivati, ne na mehki postelji počivati, ampak v terdih revnih jasliah, kjer je bila debela slama pod njegovim nježnim truplam sprosterta. Dokler je tu na zemlji živel, je ljubil vedno uboštvo, in zaničeval je bogastvo. Za svoje poslance in oznanovavce njegovih besed si ni zbral visocih in imenitnih mož, ampak ubožnih in priprostih ribčev. Kako bi se toraj red sprevergel, ko bi reven človek bogastva si želel, ker ga je vendar Gospod vsiga stvarjenja zavolj njega zaničeval.

Pomisli nadalje, kako siroviga duha razodevaš, če se, akoravno je tvoja duša po Božji podobi vstvarjena in ž njegovo lastno kervijo odkupljena, vendar ne moreš uderževati, de bi te draščice zavolj umazaniga dobička ne pogubljeval. Voljno je Bog svoje življenje za dušo človekovo izdihnil, ko bi ga vendar za ves svet dal ne bil; zatoraj je pa tudi duša veliko bolj ceniti, kakor pa vesoljni svet. Pravo bogastvo ne obstoji v zlatu, srebru in v biserih; le v

čednosti se dobiva, ktera dobro vest seboj združuje. Le popusti krivo ljudsko menjenje, in spoznal boš, de zlato in srebro nič druziga ni, kakor bela in rumena stvar, ktera je po zmoti človeški toliko vrednost zadobila. Kako, kar so vsi neznaboški modrijani tolikanj zaničevali, to se ti toliko vredno zdi, de se mu sužnjiga ponujaš, akoravno si učenec Jezusa Kristusa? „Zakaj“ — kakor sv. Bernard pravi, — „tisti je sužnik bogastva, kteri ga, kakor sužnji straži; kdor pa njegov jarm otrese, kakor mu ljubo ž njim ravna, ravna ko Gospod.“

Pomisli tudi, kaj pravi zveličar v Evangelji: „Nihče ne more dvema gospodama služiti, Bogu in Mamonu (t. j. denarju).“ (Mat. VI. 24.) Duša, ki željno po bogastvu preži, se ne more prosto k svojimu stvarniku povzdigovati, in duhovske radosti begajo iz serca, ki je s skerbmi za posvetno blago prenapolnjeno, zakaj — ni zjedinljivo nečimurno z resničnim, nizko z visócim, časno z večnim, meseno z duhovskim, in nihče ne more obojiga na enkrat zavživati.

Spomni se nadalje, de si morde toliko revniši, kolikor bolj se ti gledé časne sreče speší, ker meniš v posvetnim blagu zastavo sreče na tem svetu imeti, in brez pomislika vse vanj zaupaš. O ko bi vedil, koliko nadlog ta sreča seboj vodi, bi vidil, de hlepenje po bogastvu človekovo serce veliko bolj muči, kakor ga pa njegova posest razveseljuje, zakaj bogastvo zopleta dušo v marsikake skušnjave, ji dela neštevilno skerbi, jo zapeljuje k mnogoterim nedovoljenim veselicam, ji grešiti vелеva, ji sladki mir ropa in zdravje spodkopuje. Bogastvo se pridobi le z nujo in težavo, le s skerbjo se hrani, in z žalostjo

zgubi, kar je pa nar huje, — redko se brez žaljenja božjiga nabira, zatoraj je tudi pregovor: Bogatin je ali sam hudobnež, ali pa deležnik hudobniga.

Pomisli tudi, kako je neumno, neprenehama si kaj vošiti, ktero ti nikdar in še s tako obilnostjo ne, serca potolažiti ne more, nasproti pa te vedno zbada in tvoje želje bolj in bolj vnema, kakor pijača žejo vodeničnimu le množi, tako sicer, de ti pri vsih kopicah bogastva še zmiraj nekaj zmanjkuje, po kem zdihuješ. Tako se serce z vednim hlepenjem po posvetnih rečeh upeha, in ni vender nikoli nasiteno; pije, pa njegova žeja se ne pogasi; kar ima, se mu nič ne zdi, dokler še uniga ne dobi, kar bi móglo imeti, in veliko veči muko občuti zavolj onega, česar ne doseže, kakor veselja nad unim, kar si je pridobilo. Zlato ravno tako nasiti serce, kakor sapa in zrak teló. Po pravici se toraj temu sv. Avguštin čúdi, rekoč: „Kakošno je vender to nenasitljivo poželenje, ko še živali neko mero poznajo? Zakaj še le takrat ropajo, kadar so lačne; rop pa popúste, ko so nasitene. Nenasitljiva samó je skopost bogatincov; vse k sebi zgrabi, in vender ji ni nikdar dovolj; ne boji se ne Boga, ne mara za ljudi; ne prizanaša ne lastnimu očetu, matere ne spozna, bratu ne odstopi, in zvestobe prijatlu ne spolnuje.“

Pomisli tudi, kjer je veliko bogastvo, jih je tudi dokaj, ki ga zapravljajo, po njem hlepé in ga k sebi zgrabiti skušajo. Kaj ima nar bogatejši na vsem svetu, družiga od svojiga bogastva, kakor de vsakdanje potrebe življenja ž njim opravlja? Te skerbi se pa lahko znebiš, če jo Bogu zročiš, in se poln zaupanja njegovi očetovski previdnosti prepustiš, zakaj nikoli jih ne zapusti, ki nanj zaupajo.

Kogar je Bog vstvaril, ne bo lakote poginil. Kdor ptice pod nebam živi, in limbar po polji krasí, kako bi mogel človeka zapustiti, ki le tako malo potrebuje! Življenje je kratko, in naglo nas smert dohiti! Čemu bi toraj na tem kratkim potu toliko brešna potreboval? Kaj hočeš z unim neznanim bogastvom početi, ker boš toliko lože hodil, kolikor manj boš obložen, in čeravno reven, vender ne bo tvoja osoda na koncu huji, kakor bogatinov, ki so z obilo zlatam obloženi? Nasproti pa bo zate še bolji, ker boš zavolj zgube manjiga premoženja tudi manj žalovati, in manj odgovarjati imel. Bogatinci pa ne zapusté brez nar huje bolečine svojih zlatih gomil, ktere so ko bogove molili, in težak in nevaren je odgovor, kteriga bodo mogli od svojiga premoženja dajati.

Spametvaj se tudi, o ti skopi človek, za koga tolikošno bogastvo kopičiš; zakaj nič ni bolj gotovo, kakor, de boš ravno tako od sveta se ločil, kakor si se rodil: Ubog si ugledal svetlobo sveta, ubog boš zatisnil oči. To bi mogel sercu dobro vtisniti, zakaj, kakor sv. Hieronim pravi, kdor pomisli, de bo kmalo umerl, lahko vse dobrote tega življenja zaničuje. V smertnim trenutku moraš vse posvetno blago zapustiti; samo tvoje dela, bodi si dobre, bodi si slabe, te bodo spremile. Takrat boš spremel, kako napačno si ravnal, večne dobrote s časnimi zamenjal, in le na pridobljenje poslednjih vse svoje misli, skerbi in trude obračal. Ko se bodo v tvoje truplo snedni červi zagnjezdili, in tvojo dušo hudi sprejeli, bo tvoje premoženje med dednike razdeljeno, kterim bo morde prilika nehvaležnosti, zapravljalivosti in slabiga življenja. Zatoraj je veliko

bolje in varniši, svet zveličarjev slušati, kateri pravi de razdêli svoje imetje in blago med uboge, de ti bodo večno življenje pridobili; kakor delajo imenitni gospodje, kateri svojo robo in svoje zaklade naprej pošljejo, če se hočejo v drugo deželo preseliti; kaj more neki nespametniši biti, kakor svoje zaklade tam zapustiti, kamor se nikdar več vernil ne boš, in jih ne tje poslati, kjer boš mogel večno ostati!

Poglej nadalje, kako je vladar in Gospod vesoljniga sveta kakor moder oče tako naredil, de eden vodi, eden pa je vojen, de eden darila deli, eden pa sprejema. Če si toraj med tistimi, katerih dolžnost je blago, ki ga imajo čez potrebo, med take deliti, ki ga nimajo: ali mar meniš, de ti je dovoljeno, sam záse obderžati, kar si za veliko družih prejel? Poslušaj, kaj pravi sv. Ambrozi: „Kruh, ki ga prideržuješ, je lačnih; oblačila, ki jih po škrinjah zaklepaš, so nazih; denar, ki ga zakupuješ, mora za otetje in odkupovanje v revah ječečih porabljen biti.“ Zatoraj pomisli, de je blago, ki si ga od Boga sprejel, namenjeno, človeško terpljenje zljajševati in ozdravljati, pa ne, de bi bilo orodje sladnosti in prevzetnosti. Si deležnik časniga premoženja, nikar tistiga ne zábi, ki ti ga pošilja, in varuj se, de ti zročene zdravila bolečin tvojiga bližnjiga ne bodo prilika za nečimurno ošabnost. Ne ljubi bolj dežele pregnanstva memo svoje očetnjave, in glej, de ne boš preveč z nepotrebnim otovorjen, ko se boš v daljni kraj napotil. Ne stavi lunne svetlobe pred solnčni žar, in ne živi onako, de bi ti vživanje tadanjiga kratkiga življenja večno smert naklonilo. Bodi zadovoljen s stanam, kteriga ti je Bog odkazal, in spomni se Aposteljniovih besed:

„Če imamo hrano in obleko, pa bodimo zadovoljni.“
 (I. Tim. VI. 8.) Zakaj, kakor sv. Krizostom pravi, služabniku Božjemu ni treba ne lepo opravljenimu biti, in ne drago jesti, in svojimu posvetnimu poželenju nič ne privoliti; dovolj je, če ima nar potrebniši; „Zatoraj iši narpred Božjiga kraljestva in njegove pravice, in vse drugo se ti bo dódalo.“
 (Mat. VI. 33.) Zakaj Bog, ki ti je veliko podelil, ti majhniga odpevedoval ne bo. Spomni se, de ni uboštvo, ampak ljubezin do uboštva čednost. Ubogi v duhu ali pa v volji Kristusa posnemajo, kateri, čeravno bogat, je vender iz ljubezni do nas ubožen bil. Kdor toraj v prisiljenim uboštvu živi, ga voljno prenaša in bogastvo zaničuje, kteriga nima, si čednost dela iz prisiljeniga uboštva. In kakor ubožni s svojim uboštvam Kristusa posnemajo, ravno tako se bogati, kateri revežem z milodari pomagajo, po Kristusu spremené; zakaj ne samo ubogi pastirji, ampak tudi mogočni kralji so Zveličarja našli, kterimu so drage dari prinesli bili. Zatoraj deli tudi ti, če kaj bogastva premoreš, mile darove med siromake, zakaj kar njim daš, Jezus od tebe sprejme, in ti v nebesih, kjer bo tvoje večno stanovanje, zvesto hrani. Če pa svoje zaklade tukaj na zemlji zakupješ, tudi tam nič dobil ne boš, kamor nič spravil nisi. Kako moremo tisto blago pravo blago imenovati; kega ne moremo seboj vzeti, in ki je nam tako lahko uropano? Čemu mi je tako blago, — pravi sv. Ambrozi, — kteriga po smerti seboj ne morem vzeti! Le duhovsko blago je pravo, zakaj to se lastniku ne spridi, ga v smerti ne zapusti, in nihče ga mu ne more uzeti.

§. 2.

Nobeden si ne smé ptujiga blaga brez volje in vednosti lastnikove priderževati.

Glede tu obravnovane pregrehe si moraš posebno zapomniti, v kakošno nevarnost se tisti zaletvajo, kateri si ptuje blago prideržujejo, zakaj ni samo greh, drugimu kaj uzmikati, ampak tudi, zoper lastnikovo voljo si priderževati, kjer pa ne zadosti, de ga misliš kdaj poverniti, če se to lahko prec zgodi, kar pa nisi samo dolžan poverniti, ampak neutegama poverniti. Ko bi se ti toraj, n. pr. zavolj siromaštva nemogoče zdelo, prec in popolnoma storiti, se vé de nisi dolžan, ne uniga ne tega, ker Bog od nobeniga nič nemogočiga ne tirja.

De bi to dokazali, nam mende ni treba obilo besed, zatoraj nam bo dovolj zapisati, kar je sv. Gregor Justinu, tadanjimu Sicilijskimu poglavarju sporočil, namreč: „Nobena hasen vas ne zapelji k kaki krivici, in nobeniga žuganje ali prijateljstvo vas ne zvodi s praviga pota. Le pomislite, de moramo vse pridobljeno pozemeljsko blago tukaj zapustiti, in de nič pred sodnji stol tje vzeli ne bomo, kakor, kako smo si ga prisvojili.“ Kakošna neumnost tedaj, za nas hasnovito na zemlji pušati, in le škodljivo seboj jemati? družimu veselje delati, sebi pa terpljenje? Kaj more nespametniši biti, kakor na unim svetu zavolj nečesa kaznovanimu biti, kar drugi tukaj zapravljajo? Napačnost brez mere, više ceniti svoje bogastvo, kakor sam sebe, in raji dušo, kakor nečimurno blago pogubiti; svoje truplo meču razgoliti, de bi se obleka ne poškodevala! Resnično, taki se Judu neenak ne zdi, kteri je za malo sre-

bernikov pravico, milost in svojo lastno dušo prodal. In če je sicer res, — kar dvomiti ni, — de moraš pred svojo smertjo vse nepošteno pridobljeno poverniti; ktera topost more le veči biti, kakor kar moraš enkrat verniti, še dlje si priderževati in raji do svoje smertne ure v grehu živeti, ž njim spat hoditi in vstajati, ž njim se spovedovati in obhajati, in vse zgubiti, kar grešnik pogubi, kakor pa spotama poverniti? Nobena zguba na svetu ne more veči biti, kakor ta, in komur se majhna vidi, se mi brez vse pameti zdi.

Preljubi moj brat, poverni toraj urno in neukračeno, kar ti po vsi pravici ne gre, in ne delaj v prihodnjič nikomur več krivice ali škode. Varuj se tudi, unimu, ki je dolgo tebi delal, zaslužen plačilo utegovati. Ne daj mu večkrat priti, in zopet žalostnemu oditi, preden svoje zaslužen plačilo dobí, de ne bo več časa potratil s tirjanjem, kakor pa z delanjem, kar se tolikrat zavolj terdoserčnosti in malopridniga obotavljanja nekterih plačevavcov zgodí.

Če so te spolnovavca kake oporoke postavili, de duša umerliga ne bo prevarana, in tolažbe oropana, ktero si je mislil s kakim dobrim delam pridobiti; de ne bo s tvojim zanemarjenjem njena kazen podaljšana, kar bo tudi tebi veliko težo nakladalo.

Če imaš s svojimi v denarstevnih zadevah kaj poravnati, skerbi, de bo račun natank in nedvomljiv, in stori to zgodaj in dokler še živiš, de se ne bo po tvoji smerti zavolj tega prepir in pravdanje vnelo.

Kar moreš glede obernjenja svoje zapustnine sam storiti, ne zročuj drugimu; zakaj si ti vnemaren v svojih zadevah, kako moreš pričakovati, de

drugi v ptujih ne bodo? Skerbi, de nikogar dolžnik ne boš, razun v blagih delih, in mirno boš spal in vest te ne bo pekla; mirno bo tvoje življenje in sladka tvoja smert. De boš pa to toliko bolj spolnoval, kroti zgodaj že svoje poželenje, in hotenje; ne privoli v vsim svoji volji, in ne delaj večih stroškov, kakor ti jih tvoje premoženje pripuša. Ne premerjaj svojih stroškov po svojih željah, ampak po svoji moči, de ves v dolgove zalezal ne boš. Dolgove narejajo naše neredne želje; zmernost v tej zadevi je bolji, kakor vsakoletni veliki dohodki. To naj ti bo nar večji in nar slaji bogastvo, od kteriga sv. Pavl govori: „Pač je sreča z zadovoljnostjo velik dobiček.“ (I. Tim. VI. 6.) Ko bi bili ljudje z osodo, ktero jim je Bog odločil, zadovoljni, in se ne ustavljali Božjim naredbam, bi vedno pri miru živeli. Ker pa hočejo začertane meje vedno prestopati, mora pokoj od njih begati, zakaj kar se zoper Božjo voljo počne, nikoli dobriga konca ne stori.

IV. Poglavje.

Pripomočki zoper nečistost.

Nečistost je napačno poželenje mesene slasti. Med vsimi pregrehami je ta skoraj nar splošniši in nar bolj pogastama, in ki se nar huje in naj nezmagljivši razodeva, zakaj noben boj ni za kristjana težavniši, kakor boj z nečistostjo, ker skoraj neprenehama terpi in se protivnik le redko zmaga.

Če se toraj ta umazana in nesramna pregreha v tebi jame gibati, in ti serce obvzeti skuša, se ji ustavljaj s sledečim premišljevanjem.

Narpred pomisli, de ta pregreha ne omadežva samo duše, katero je sin Božji s svojo lastno kervijo očistil, ampak tudi telo, v katero nar svetejši telo Jezusa Kristusa in njegovo predrago kri kakor v kako posvečeno bivališče sprejemaš. Če je pa že velika pregreha, iz kamnja sestavljeno hišo Božjo skruniti; kako nesramno delo pa mora biti, ta tempelj, kteriga si je Bog za svoje živo bivališče zvolil, onesnažiti. „Zakaj vsaki greh,“ pravi Apostelj, „kteriga človek stori, je vné telesa; kdor pa nesramnost počenja, greši zoper svoje lastno telo.“ (I. Kor. VI. 18.)

Pomisli, de se ta greh ne doprinese in bi se več oseb ne pohujšalo ali pa ne poškodovalo, kar bo vest v smertni uri grozno težilo. Zakaj, če postava Gospodova veli, življenje za življenje, oko za oko, zob za zob dati: kako bo tisti, ki je toliko duš, ktere je Jezus Kristus s svojo lastno kervijo odkupil, v pogubo zapeljal — kako bo mogel tisti Bogu popolnoma zadostiti?

Čeravno se nam ta pregreha sladkotna in radostna začetkama zdi, je vendar nje konec grozno terpek; natihama se k nam zmuzne, ali ko smo vanjo zapleteni, nas prav težko stane, se je zopet rešiti: „Globoka jama je vlačuga, in ozka rupa ptuja babura.“ (Preg. XXIII. 27.) Lahko vanjo zajdeš, ali težko iz nje prideš. Resnično, nič ni na svetu, kemu bi se ljudje toliko radi dali vloviti, kakor tej zapeljivi pregrehi, ki je v začetku tako sladka in prijetna; ko jih pa ona omreži, kdo jih more oteti! Zatoraj se primerja z ribčevo mrežo, v katero ribe urno priplavajo, pa nikdar več iz nje ne odidejo. Iz tega se lahko premeri, koliko grehov samo iz te

pregrehe izhaja, ker je öd — trenutka, ko se zbudi, in nadalje z vsimi le mogočimi pripomočki svoj nesramni namen doseči skuša, dokler mere ne napolni, — Bog stoterokrat z mislimi, željami, besedami in djanjem razžaljen.

Pomisli tudi, koliko družih neštevilnih zlegov ta zapeljiva kuga seboj vodi! Perviĉ omadežva dobro ime, in ĉast uropa, ki je med vsimi ĉloveku nar dražji, zakaj zmed vsih pregreh ni nobena, ki bi toliko sramoto naklonila, kakor pregreha neĉistosti. Zraven tega slabi še ĉlovekove moĉi, mu kvari prirojeno lepoto, telesno zdravje spodkopuje, rodi bolezen brez števila, ki so ravno tako nagjusne, kakor nesramne; ona zjeda cvetje mladosti, de prezgodaj zvene; in seda starost se zgodaj oglasi; ona pokonĉuje dušne kreposti, kerha bistrost uma, in ĉloveka brezpametni živali enaciga dela. Zaderžuje ga nazadnje od vsiga blažjiga djanja in hotenja, in zagrezne ga v morje živinskih naslád, tako, de ne more od kaj družiga né misliti, ne govoriti, kar bi se ž njegovim gerdobnim poĉenjanjem ne stikalo. Mladost dela tumpasto in brezĉastno, in odrašeno starost smešno. Vender ni zadósti tej pregrehi ljudi samo na duši in na telesu spriditi, tudi premoženje jim zapravlja in jih tudi v tem obziru v pogubo zapeljuje, zakaj nobeno bogastvo ni tolikošno, noben zaklad tako prenapolnjen, kteriga bi razuzdanost s kratkim ne pognala, ker se z vlačugarskim življenjem veselej tudi gizdavost in pijanĉevanje druží. Zatoraj so neĉistniki veĉi del tudi zapravljivi, in jim je le mar, kako bi mogli s popivanjem in pojedinami svoje gerlo pitati, in s prelepo obleko po vnanjim se svetiti. Niĉ pa bogastva urníši ne zapravi, ka-

kor požrešnost, pijančevanje in gizdave oblačila. Vlačuga ni nasitljiva; podari ji še toliko dražčic, biserov, zavratnikov, perstanov, in karkoli še, nikoli nima dovolj. Kakošne nasledke ima samopašno življenje, sprevidimo iz prilike od zgubljeniga sinú, od kteriga je v Evangelji branje: „S svojim razuzdanim življenjem je vse svoje premoženje zapravil.“ (Luk. XV. 13.)

Pomisli nadalje, de boš toliko lačniši, kolikor bolj se boš s to meseno slastjo sitil; zakaj naslija ni nasitljiva in lakota vedno večí prihaja, ker telesni nagon nikoli ne ugasne, marveč še s hujsim plamenam zapuhti, ko meniš, de je že vsa njegova žerjavica mervta.

Tudi to pomisli, de taka mesena radost le en trenutek, kazen pa, ki jo nakloni, večno terpi. Resnično! prenarazen je menja, za tako kratko gerdobno nasládo v tem življenji veselje blage vesti, na unim svetu pa večno slavo pogubiti, in naverh še brezkončne muke terpeti! Po pravici pravi sv. Gregori: „Naglo je, kar zveseli, večno pa, kar mučí.“

Poglej pa nasproti visoko vrednost in častitljivost deviške čistosti, ktero ta pregreha skruni in pogublja, kteri so dragi ta zaklad ohranili, vživajo že tukaj uno sladko srečo Angelov in po posebni predpravici, kakor plačilo njih čistosti, so nebeškim bitjem enaki, zakaj, — kakor pravi sv. Bernard, — „v mesu živeti in se mesenim pohotam ne uklanjati se pravi bolj po angeljsko, kakor človeško živeti.“ Čistost samó nam pokaže na tem kraju in ob tem času umerjočnosti — stan neumerjočiga poveličanja; óna samo nam zrisuje sliko unih rajskih poljan, ker se ne mešajo ne spoli, in pozemeljskim stvarem daje

sladkost nebeškiga zveličanja okušati. Zavolj njih čistosti jim je, ki so se neomadežvane ohranili, v nebesih posebna pravica dovoljena, od ktere sv. Janez govori, rekoč: „Ti so, ki se z ženstvam onečedili niso, zakaj deviški so; ti so, ki hodijo za jagnjetam, kamorkoli gre.“ (Bukv. skriv. razod. — XIV, 4.) Kakor so se v tem življenji pred družimi ljudmi oponesli, ker so v deviški čistosti za svojim Zveličarjem hodili, mu bodo tudi na unim svetu bližnji, se ž njim veselili in se v svoji telesni čistosti neznano osrečene čutili. Ta čednost ne dela ljudi samo Kristusu enake, ampak jih tudi za vredne žive tempeljne sv. Duha posvečuje. Pred vsimi nar bolj ljubi čistost, in kakor nečistost bolj kot vse druge pregrehe sovraži, biva tudi nar raji v čisti, od posvetne slasti neomadežvani duši. Zatoraj je tudi Jezus Kristus, ki je bil spočet od svetiga Duha, deviško čistost tolikanj ljubil in cenil, de je iz ljubezni do nje uno znamenito čudo storil, de ga je namreč prečista Devica rodila.

Če si svojo deviško čistost zgubil, se boj po brodolomu nevarnost, v ktere si bil zašel, in ker nisi hotel daru natorniga nezgonobljeniga ohraniti, se zdaj vsaj trudi, kolikor mogoče zboljšati, vernivši se po storjenim grehu zopet k Bogu, in toliko bolj marljiv za dobre dela, kolikor veči kazni si se zavolj svojiga greha vredniga storil. Zakaj večkrat se zgodi, kakor meni sv. Gregori, de se nektera duša, še le po storjenim grehu v pravim živim ognju vname, ko je bila v svojim poprešnjim nedolžnim stanu mlačna in vnémarna. In ker te je Bog, čeravno si se tako hudo pregrešil, vender še ohranil in je pripravljen, ti krivico odpustiti, tedaj se skerbno varuj, jo še

enkrat doprinesi, de te ne bo Bog samo zavolj zdanjiga, ampak tudi zavolj poprešnjih grehov na enkrat kaznoval, in de ne bo poslednja pregreba tudi dolga poprešnjih terpela.

S tem in enakim premišljevanjem naj se človek zoper ta greh oróži. — Po teh splošnih pripomočkih zoper nečistost hočemo tudi od nekterih posebnih, ki so zoper to pregreho rabiti, govoriti.

§. 2.

Od nekterih družih posebnih pripomočkov zoper nečistost.

Razun poprej imenovanih pripomočkov, ktere navadno za zatiranje te pregrehe priporočajo, so še tudi nekteri drugi močnejši in posebni, ktere hočemo tedaj obravnovati.

Pervi je, de se prec začetkama tej pregrehi ustavljamo, zakaj če tega sovražnika spotama ne odpodimo, kakor skuša k nam se zalesti, tedaj mu raste moč in silnost. „Zakaj, kadar se je nagon po meseni slasti v človeškem sercu obudil, ne da človeku nič družiga misliti, kakor, kakó bi svoji strasti zadostil,“ — pravi sv. Gregori. Zatoraj mora netilo hudiga, ko še v mislih spi, v vzhajanju zadušeno biti; kakor prižgana zapaljenka oginij nase derži, ravno tako goji in odhranjuje misel obujeno poželenje, ktero, če je dobro, oginij ljubezni prižge, če pa slabo, plam naslije širi.

Tudi je potrebno, de skerbno nad vnanjimi občutki, zlasti nad obrazam ali nad očmi čujemo, de bi ne vidile, kar bi zanje nevarno biti utegnilo. Večkrat človek nehoté kaj vidi, kar njegovo dušo

rani. Kdor toraj brez strahú in opaznosti v ženske gleda, zmajè ali marveč svojo stanovitnost ukončá; zatoraj nam po pravici módri svetuje, rekoč: „Ne poglej nobene device, de te njene miline spodvinile ne bodo. Ne oziraj se po mestnih ulicah, in ne tavaj po njegovih samotnih krajih. Od lepo vzrašene ženske obračaj svoje oči, in ne ogleduj nobene ptuje lepote.“ (Sir. IX. 5 — 8.) De se tega prepričamo, bi nam mende že prilika in nauk pobožniga Joba zadostil, kteri je, čeravno taki svetnik, vender skerbno čul nad svojimi očmi, kakor sam od sebe pravi: „Storil sim zvezo s svojimi očmi, de tudi še misli ne bom imel na kako devico.“ (Job. XXXI, 1.) Ker tu ni zaupal ne sebi, ne svojimu dolgimu, pobožnimu življenju. Če ti to ni dovolj, prideniva še zgled Davida. Čeravno je bil velik svetnik in mož po volji Božji, je vender, pogledavši enkrat samkrat neko žensko, v tri hude grehe padel, namreč: prešeštvo, pohujšanje pred svetam in umor.

Tudi nad ušesi moramo dobro paziti, de nič nenravniga in nesramniga ne slišijo. Ko bi se ti pripetilo, kaj taciga slišati, daj s svojim obrazam spoznati, kako ti je zoperno tako govorjenje; zakaj kar radi in vsi vneti poslušamo, smo tudi kmalo za djanje pripravljani. Berzdaj tudi svoj jezik, de ne bo nič gerdobniga govoril; zakaj pohujšljivo govorjenje spridi tudi dobro vedenje. Jezik razkriva človekovo serce in vse njegove čutila izdaja; zakaj česar je serce prepolno, rado skipi. Tvoje serce se naj vedno z blagimi mislimi pečá, in tvoje telo s pobožnimi vajami. „Zakaj,“ kakor sv. Bernard pravi — „v prazno dušo pošiljajo hudobni duhovi

škodljive misli, v katerih se mudé, de bi vsaj z mislimi, če ne z djanjem, grešili.“

Pri vsaki skušnjavi, zlasti pa v taki, naj ti vedno tvoj angel varh pred očmi stoji, in tudi hudič, tvoj tožnik, ki sta tudi res zmiraj okoli tebe, vse tvoje dela vidita, in sodniku, ki vse vidi, sporočujeta. Živo vpodobljenje in svestost njune vpričnosti stori, de se ne upaš, pred njunimi očmi kaj nesramniga počenjati. Kako namreč bi se mógel prederzniti, vpričo svojiga angela varha, svojiga tožnika in svojiga sodnika kaj storiti, česar bi se pred nar manjim človekam sramoval? Misli si tudi uni strašni sodnji stol in plamen večniga terpljenja, zakaj vsako muko prežene druga večí mišljena muka, kakor klin klin zabija. Po takim se oginj meseniga poželenja z mislijo na peklenški plamen zaduši.

Varuj se tudi, de boš kolikor malokrat mogoče s kako žensko, posebno, če je kake nevarne starosti, čisto sam ž njo. Zakaj, kakor sv. Krizostom pravi, takrat hudič nar huje in nar silniši napada bodi si moške bodi si ženske, kadar jih same vidi; če se nima nikogar bati, ki bi njega se varovati opominjal, takrat je skušnjavec nar prederzniši. Zatoraj se ogibaj z ženskami brez priče se pomenkovati; zakaj samota v slednje hudo zapeljá. Ne zanašaj se na svojo dosihmal terdno čednost in stanovitnost, dokler tudi v nji poskušen ne boš. Saj vender vemo, de sta se celó una sivca z malopridnim spohotam do Suzane vnela, ko sto jo samo na vertu zagledala. Ogibaj se toraj pečanja z ženskami, zakaj nevarno je, jih gledati, poslušati, se jih dotikovati; in kdor ima ž njimi opraviti, onému žugajo

mnogotere nevarnosti zapeljanja. Tega nas svari tudi sv. Gregori, rekoč: „Kdor je svoje telo čistosti posvetil, ne stanuj z ženskami vkup, de ne bo nagel napad njegoviga serca toliko bolj zastermil, kolikor bolj ga vpričnost nečesa, po katerim je nesramno poželenje kopernelo, podpihuje.“ Ogibaj se toraj žensk, in varuj se njih pogledov, vabljenja in daril, in enaciga, zakaj vse to so le limanice, s kterimi moške serca lové, ali pa mehóvi, s kterimi čeravno že skoraj mertvo iskro poželjivosti zopet razpišejo. Če ti je kaka sramožljiva in pobožna ženska ljuba, ohrani svoje nagnjenje zánjo na skrivnim, in ne obiskuj je prevečkrat ter se ž njo prepodomače ne pomenkvaj. Poglavitno zmiraj ostane, de se priložnosti ogibati skušamo, kjer pa ne moremo dovolj pazljivi biti. Posnemajmo toraj raji une svete može, kteri so si, de bi kaj pregrešniga ne počeli, še tisto odpovedovali, kar jim je bilo sicer dovoljeno, kar lahko sprevidimo iz obilo zgledov, ktere nam življenje tacih pobožnih duš razkazuje.

V. Poglavje.

Pripomočki zoper nevošljivost.

Nevošljivost je bolečina zavolj blaga koga drugiga, in nekaka žalost zavolj družih sreče; zoper vikši se razodeva, ker jim nevošljivi enak biti ne more; zoper manjši, ker se hočejo njemu enake narediti; zoper njemu enake pa, ker nič boljši ni, memo njih. Taka nevošljivost je bila kralja Savla zoper Davida in Farizejev zoper Jezusa Kristusa; in tolikanj je bila ta besna strast njih serce obvzela,

de uniga, komur so nevošljivi bili, še terpeti niso mogli in so mu po življenji stregli. Po svoji lastnosti je ta pregreha smerten greh, ker, kakor sovražstvo, ljubezni naravnost nasprotuje. Vender pa ni kterikrat ž njo storjeni greh smerten greh, kakor n. pr. če ni nevošljivost že doveršena misliti, kar tudi pri družih grehih velja. Kakor čert in jeza, če še popolnoma dozorela nista, za smertne grehe ne veljata, ravno tako je tudi nevošljivost ali doveršena, ali pa nedoveršena, čeravno sicer že močno vzhaja.

Ta greh je silo mogočen in škodljiv, ker je tako pogostama po vsim svetu raznesen, posebno po dvorih in gradovih kraljev in knezov, čeravno se tudi po družbah učenih in uradnikov, in tudi po samostanih in enacih ustavih mnogokrat dobi. Kdo se bo mogel toraj zoper tega zmaja braniti? Kdo bo tako srečen, de ne bo ne drugim nevošljivosti obudil, in sam, družim nevošljiv v to pregreho ne padel? Zakaj, če pogledamo nevošljivost, ki ni bila samo med unima bratama, začetnikama rimskiga mesta, ampak tudi med sinovam naših prvih staršev, in sicer tako silna, de je brat brata umoril, in uno nevošljivost, ki je Jožefove brate naganjala, ga prodáti; nadalje uno, ki se je pokazala med Kristusovimi učenci, preden so sv. Duha prejeli, nazadnje pa še uno, ktera je Arona in Marijo, zvoljenca Gospodova, zoper njuniga brata Mozesa podpihovala, — če premišljujemo, pravim, take zglede, kaj neki moremo od družih ljudi pričakovati, ki niso ne v sorodnosti tolikanj vezani, in tako svetó ne živé? Resnično, nobena pregreha se na svetu tako pogosto ne najde, kakor ta, in nobena tolikanj ne podira,

kakor srečo posameznih ljudi, tako tudi razdaljenih držav in kraljestev. Posebno lastno ji je, boljši, ki se dobro obnašajo s svojimi čednostmi in družimi lastnostmi, in so toraj po pravici imenitni, preganjati. Nanje, kakor na svojo tarčo, spuščajo nevošljivci svoje pušice, zatoraj Salomon pravi: „Zapazil sim, de so vse dela in vse trujenje ljudi nevošljivosti njih bližnjih razstavljene.“ (Prid. IV. 4.)

Zatoraj je naravnost potrebno, orožiti se, de se boš mogel tako mogočnemu sovražniku krepko v bran postavljati, neprenehama Boga njegove pomoči prositi, in se z vso svojo močjo tej divji zveri braniti. Kolikor terdovratniši tvoje serce podpihuje, toliko pogumniši in krepkeji se ji ustavlja; zakaj kdor sam v to pregreho ne privoli, ostane neomadežvan, čeravno meso, ki je vedno k hudobnemu nagnjeno, svoje djanje proti nam razodeva, in nas k grehu zapeljati skuša. Če vidiš tedaj srečo svojiga prijatla ali pa svojiga bližnjiga veči prihajati kakor svojo, zahvali Boga in misli, de ti take sreče vreden nisi; ali pa de ti ni koristna in ne tečna; spomni se, de se ti ne bo bolje godilo, če boš, kterimu srečnišimu nevošljiv, ker se boš nasprotno z nevošljivostjo le še bolj otožniga delal.

Če želiš tedaj vediti, s kakošnim orožjem se moraš tej pregrehi ustavljati, si sledeče premišljevanje v serce vtisni.

Narprej pomisli, de so vsi nevošljivci hudiču enaki, kteriga naše dobre dela grozno otožniga delajo, in ki zavolj večnih dobrot, ktere si s temi pridobimo, nar huji bolečino občuti, in sicer ne, kakor bi jih on mogel pridobiti, ko bi jih ljudje zgubili, — zakaj on jih je pogubil brez upanja kda-

njiga zopetniga pridobljenja, — temuč, ker umerjoči človek srečo vživa, katero je on zapravil. Zatoraj pa pravi tudi sv. Avguštin v svojim spisu od keršanskiga podučevanja: „Hotel Bog od vsih kristjanskih duš kugo nevošljivosti odverniti, zakaj nevošljivost je hudičeva pregreha, edina, s katero se je prav za prav hudič in sicer nespravljivo okrivičil, ker, kot odpadenec, zoper človeka, ki še po koncu stopa, v trenutku nar besniši nevošljivost občuti.“ Enako so tudi ljudje, hudiča posnemaje, svojim bližnjim nevošljivi, in ne, ker smejo upati, de bo unih sreča po nevošljivosti k njim se preselila, temuč, ker želé, de bi bili vsi ljudje ravno tako revni, kakor so sami. Pomisli pa, nevošlivec, de bi, ko bi ravno uni, komur blagó zavidiš, vse pogubil, vender ti nič pogubljeniga ne dobil. Ker ti namreč nar manjši škode ne dela, če ima uni veliko bogastva, čemu žaluješ zavolj njegove sreče? Če prepustiš nevošljivosti svoje serce, ker je drugi pobožniši, kakor ti, pomisli, kako zeló sam sebe sovražiš; zakaj če v milosti Božji živiš, si deležen vsih dobrih del svojiga bližnjiga, in kolikor več zaslug si uni pridobi, toliko bolj se množi tvoje duhovsko premoženje. Sam ne veš, zakaj ga čertiš, ker bi se mógel marveč veseliti, de dobre dela družiga ne samó njemu, ampak tudi tebi hasnijo, ker si jih tudi ti deležen.

Pomisli toraj, kako grozna mora tvoja revšina biti, če toliko siromašniši in malopridniši prihajaš, kolikor bolj tvoj bližnji z dobrimi deli bogati. Če pa, kar nimaš, na svojim bratu ljubiš, bi si tisto tudi z močjo ljubezni prisvojil, in tako brez truda družih pridelke vžival. To omenja sv. Gregori, rekoč: „Ljubezen si ptuje dobre dela s tem prilastuje,

ker jih ljubi; nevošljivost pa si jih s svojim čert-
njem za rane lastnih pers dela.“

Glej tedaj, kako nevošljivost serce pali, telo
zjeda, duha muči, pokojno vest draži, te za vse
življenje otožniga in žalostniga dela in slednje ve-
selje iz tvoje duše poja. Kakor červ lastni les, v
kterim se je rodil, razjeda, ravno tako nevošljivost
lastno serce gloje, ktero ji je vanj priti pripustilo, in
ko se je v njem terdno zagnjezdila, se tudi po
vnanjim razodeva, ker obličju cvetje pali in po ru-
menkasto bledih licih in po zabuhlih očeh muko raz-
odeva, ktero v notranjim peče. Noben sodnik ni
tako oster, kakor nevošljivost sama sebi; zakaj sama
se vedno terpinči in svojimu začetniku kolikor mo-
goče škoduje. Zavolj tega imenujejo nekteri cer-
kveni učeniški to pregreho pravično, ne, kakor bi
bila sama na sebi pravična, temuč, ker z lastno
šibo uniga tepe, v katerim je domá, in tako pravico
nad njim spolnuje.

Glej tudi, kako je ta pregreha ljubezni, ktera
je Bog sam, in občnemu blagru, kteriga Bog povsod
hoče in naklanja, nasprotna; zakaj nevošljivost sama
sebe terpinči zavolj družih sreče, vse sovraži, ktere
je Bog vstvaril in s svojo kervijo odrešil in katerim
neprenehama svoje darove deli. Kdor pa to dela,
je resnično grozne kazni in pogubljenja vreden, ker
razdreti skuša, kar je Bog naredil, in čeravno ne v
resničnosti, vendar pa s svojo voljo.

Če hočeš zoper to bolezen še boljši zabranilo
rabiti, ljubi ponižnost in odpojaj napuh, kateri je oče
te pokončevavne kuge. Ker namreč prevzetnež no-
beniga terpeti ne more, kateri više stoji, kakor on,
ali pa se njemu uklanjati noče; se kmalo jame ne-

vošljivost v njem gibati zoper vse tiste, ki so zavolj posestva kakiga premoženja ali sicer drugači imenitni; kolikor namreč bolj druge srečne in povišane vidi, toliko bolj znižaniga in nesrečnišiga sebe misli. Pač je to vidil sv. Apostelj, ko je rekel: „Ne hrepenimo po nečimurni časti, ne dražimo se, in ne bodimo drugi drugimu nevošljivi.“ (Gal. V. 26.) Kdor hoče tedaj nevošljivost iz serca pregnati, mora narpred napuh s korenino vred zatreti, ker nevošljivost iz napuha izvira.

Sicer moraš pa tudi svojo dušo slednjiga presilniga poželenja po časnim blagu čisto ohraniti, in svojo ljubezen le nebeškemu deléžu in dušnim dobrotam naklanjati, ktere se ne manjšajo, čeravno jih mnogi ljubijo in uživajo, marveč se še množe, kolikor več posestnikov imajo. Časno blago se pa toliko bolj manjša, kolikor večji je število tistih, med ktere je razdeljeno, zatoraj pa tudi po njem kopernečiga tolikanj zlahkama nevošljivost obvzame. Zakaj, če kaki drugi zadobi, kar je on želel, je zanj ali popolnoma ali pa nekaj zgubljeno, in ne more se ogniti, de bi kdo drugi vlastnik blaga ne bil, za ktero so vse njegove misli kopernele.

Ni pa zadosti, de zavolj premoženja svojiga bližnjiga nobene bolečine ne občutiš, temuč dobriga mu moraš skazati, kolikor le moreš, in Gospod Boga prositi, naj bi dobro, kteriga ti storiti ne moreš, po unim doveršil. Ne zaničuj nobeniga človeka, svoje prijatle ljubi v Bogu, in svoje sovražnike zavolj Boga, ko si bil namreč ti njegov sovražnik, te je tolikanj ljubil, de je za tvoje odrešenje in oetje iz rok tvojih sovražnikov nemilo smert na križu storil. Če je tudi tvoj bližnji hudoben človek ga ven-

der ne smeš zavolj tega zaničevati, temuč zdravnika posnemati, kateri sicer bolezen sovraži in preganja, bolnika pa ljubi. Enako stôri tudi ti, ter ljubi, kar je Bog vstvaril, in gnjusi naj se ti, kar človek hudiga počenja. Ne govori nikoli natihama: Kaj imam stem opraviti, mi ni nič mar! Ne poznam ga, in prijatla si nisva; ni mi še nikdar nič postregel ali sicer kaj dobriga storil, nasproti mi je kterikrat še kako škodo naredil. Pomisli marveč, de Bog tebi brez nar manjši tvoje pravice in zasluge, dobrot brez mere deli, in od tebe tirja, de si v zahvalo in nekoliko povračanje njegove blagodušnosti tudi ti miloserčen, ne samo proti njemu, ampak tudi proti svojimu bližnjimu, kteriga ti je tolikanj priporočil.

VI. Poglavje.

Od zabranil zoper požrešnost in nezmernost.

Požrešnost in nezmernost je prehudo poželenje jedi in pijače. Te pregrehe nas je svaril Zveličar z besedami: „Varujte se, de vaše serca preobložene ne bodo v požrešnosti in pijanosti in v časnih skerbah?“ (Luk. XXI, 34.)

Če te ta pregreha nahaja, se ji ustavljalj s sledečim premišljevanjem.

Narpred pomisli, kako je z enim samim greham požrešnosti smert nad ves človeški narod prišla. Zatoraj je silo važno, de v boju zoper to pregreho zmagaš; zakaj če omagaš, se boš môgel vsim družim pregreham, ki te bodo s toliko huji silnostjo napadale, le slabotno braniti. Zatoraj se skaži čverstiga, če te hoče ta pregreha skušati. Če si so-

vražnike, ki jih ona porodi, premagal, se boš toliko lože vnanjim ustavljal, zakaj kdor ima sam v sebi sovražnike, se bo zastonj z vsimi družimi bojeval. Zatoraj je tudi hudič zveličarja napred s greham nezmernosti skušal, mené, de bo ž njim vsim drugim na tečaj duri odperl.

Premišljuj tudi redko in neznano zmernost našiga Gospoda Jezusa Kristusa, kateri je s svojim svetim truplam grozno ostro ravnal, in se ne samo v pušavi neprenehama postil, ampak tudi še pri veliko družih prilikah nar veči lakoto terpel, za naš blagor in nam v zgled. Če je toraj tisti, kateri že s svojo vpričnostjo angele siti, in ptice pod nebam redi, zate lačen bil, kolikor bolj moraš ti pripravljjen biti, sam zase kaj terpeti? Kako si moreš ime služabnika Jezusa Kristusa pridevati, če vse svoje žive dni nezumno živiš, ko je zveličar tvoj lakoto in žejo terpel? Če je vse križe in težave za tvoj blagor na svoje rame zadel, zakaj ti zavolj tega nočeš nič nase vzeti? Se ti zdi križ zmernosti pretežak, se spomni jesiha in žolča, s katerim je mógel Jezus na križu svojo žejo pogasiti. „Ni je še tako grenke jedi,“ — kakor sv. Bernard pravi, — „ktera bi se primerjena v mislih z unim jesiham in žolčem, ki so ga umirajočim Jezusu podali, ljubljiva in prijetna ne bila.“

Spomni se tudi zmernosti vsih sv. očetov, kateri so v nar daljniši samotni pušavi z Jezusam Kristusam svoje meso in vse njegove poželenja križali, se v milosti Božji mnogo let z nič drugim, kakor s koreninami živili, in čudovito zmernost razodevali. Če so pa ti svetniki onako Kristusa posnemali, de so

prišli v večno kraljestvo: kakó si moreš misliti, de boš po potu pijanosti in sladnosti tje prišel? —

Pomisli tudi, koliko siromakov je na svetu, kateri so srečni, če morejo svojo žejo in lakoto z vodo in s kruham potolažiti; in sprevidil boš, kako blagodušno je Gospod s teboj ravnal, ker ti je veliko več podaril, kakor unim, in kako nepošteno bi bilo, ko bi hotel Gospodovo blagodarnost le za nasitenje svoje goltnosti rabiti.

Pomisli, kolikokrat si presveto rešnje telo v svoje usta sprejel! Ne pripusti tedaj, de bi skozi tiste vrata, skozi ktere je življenje vté prišlo, netilo vsakteriga greha in tedaj smert sama všla!

Pomisli nadalje, de je le nekaj drobtin treba, de ti lakoto preženó, in de vsaka razdražba gerla le malo trenutkov terpi. Kakó, in za potolaženje kake tako lahko nasitljive potrebe in kratkiga poželenja bi vsa zemlja, morje in zrak dovolj ne obsegli? Ali kolikrat so ubogi zavolj poželjiviga gerla oropani, vse le mogoče krivice storjene, in slabotniji v stradež obsojeni, de morejo mogočniši v preobilnosti pirovati! Strašno in milovanja vredno je zares, de je človek z vsimi svojimi občutki zavolj tako majhniga dela svojiga trupla, kakor je goltanec, v pekel pahnjen, in mora večno kazen terpeti! Ali ne spreumeš, kako neumno je, svoje truplo, ki bo kmalo červov rop, s toliko sladkimi in dragimi jedmi pitati, svojo dušo pa, ki bo mogla kmalo pred sodnji stol priti, popolnoma zanemarjati, in ko svoj trebuh z nar prijetnišimi sladčicami polniš, dušo prazno pustiti in jo večnim peklenskim mukam radovoljno zdati? —

Čeravno je pa prav za prav duša obsojena, vedi, de bo tudi telo svojo kaznen terpeti móгло, kakor je namreč telo zavolj duše vstvarjeno, bo tudi ž njo kaznovano. Če tedaj boljši del samiga sebe zanemarjaš, slabejimu pa z vso mogočo skerbnošjo strežeš, oba pogubiš, in se s svojim mečem pogubiš, ker meso, v pomoč dano tvoji duši, tvojimu življenju zaderge stavi, in ravno tako v terpljenji za tabo sledi, kakor te je na zemlji v sladínah spremljalo.

Spomni se nazadnje veliciga siromaštva Lazarjeviga, kateri se je hotel z drobtinami, padlimi z mize bogatinove, nasititi, kterimu pa nikdo nič dal ni; ko je pa umerl, so ga nesli angeli v Abrahmovo naročje; bogatin pa, kateri je svoje dni v preobilnosti sladčic dopolnil, se je zgrudil v pekel; zakaj lakota in sitost, vživanje in treznost se enako ne izidejo, ker pride za vživanjem po smerti stradanje, po revšini pa veselje in sreča. Če si, n. pr. popred vse dobro v preobilnosti jedel in pil, kaj ti od tega vžitka ostane? Brez dvombe pekoča vest in njeno očitjanje, ki te bo morde vekoma preganjalo. Kar si toraj čez potrebno mero zajedel in zapil, je zgubljeno; kar si pa svoji poželjivosti utergal in ubogim podaril, ti je dobro shranjeno v zakladu, ki ti bo v večnosti zopet zročén.

De pa ne boš iz nepazljivosti v zaderge te pregrehe zašel, si zapomni, de je velikrat, kar se ti potreba zdi, ktera hoče potolažena biti, le poželjivost, ktera je tolikanj silna, in te toliko lažé premoti, ker se skuša za šemo resnične potrebe skrivati, svojo pravo podobo pa skerbno zagrinja. Zatoraj ti je treba velike razumnosti in pazljivosti, de boš mikanje gerla zatiral, in mesenost pod gospodarstvo

pameti sklanjal. Če tedaj želiš, de bo meso duši pokorno, stori popred, de bo tvoja duša Bogu pokorna; zakaj če hoče duša mesu zapovedovati, je naravnost treba, de čéžnjo Bog gospoduje. V tem prečudnim redu bo človek ves spremenjen, ker namreč Bog pamet vodi, pamet dušo in duša zopet nad mesam gospoduje. Ali telo oteplje zoper dušno gospostvo, kadar ta pameti ne sluša in se pamet naverh volji Božji voditi ne da.

Če te mika razdraženo gerlo, si misli, kako ti je memogredé dozdej vsako veselje minilo, ker ni ne nar manjši sled od njega ostal. Vživanje gerla je resnično sanjam enako; — ko je minilo, ostane duša žalostna in prazna; če pa željo premagaš, ti v tvoji duši ta zavednost veselje in radost dela, po besedah modriga, ki se glasé: „Če si kaj npravsko dobriga storil, kar ti je veliko truda prizadjalo, mine trud in npravsko dobro ostane; če si pa kaj gerdobniga z zavžitkam storil, ostane sramota, in zavžitek zbeži.“

VII. Poglavje.

Zabranila zoper jezo in sovraštvo, — njun izvirek.

Jeza je malopridno poželenje, maščevati se nad svojim dozdevanim razžalivcam. Zoper to hudo pregreho nam nasvetuje Apostelj drugi strup, rekoč: „Vse hudovanje, in jeza, čert in prepir ter preklinjevanje z vso hudobijo vred bodi proč od vas. Bodite si nasprotno mili, ljubeznjivi, in odpušajte drugi družimu, kakor je tudi Bog po Kristusu vam

odpustil.“ (Efez IV. 31 — 32.) Od te pregrehe pravi zveličar pri sv. Matevžu: „Jaz pa vam povem, kdor se nad svojim bratom jezi, bo sodbe kriv; kdor pa svojimu bratu poreče: (Raka) Hudobnež! bo zbora kriv; kdor pa reče: Norec ti! bo peklenškiga ognja kriv.“ (Mat. V. 22.)

Če se hoče tedaj ta razdivjana pregreha tvojiga serca polastiti, jo popodi s sledečim premišljevanjem.

Narpred pomisli, kako mirno še brezpametne živali enake med seboj žive. Brez nasprotniga sovraštva stopa slon zraven slona; ravno tako vidiš krave in ovce čedama iti, in si škode ne delajo. Tudi veliko enoverstnih ptic leti skupaj; pri žerjavih čujejo nekteri celó po noči v varstvo družih. To neki delajo tudi čaplje, jeleni in drugi živali. Edinost in nasprotna postrežba mravlincev in bčelic je vsakimu znana. De! med divjimi živalmi je vedno nekakov mir in neka edinost: Divji lev se potolaži, če pajdaša sreča; merjasec ni merjascu nevaren, in lesica lesice ne prekani, še krokodila ne vidiš s krokodilam se bojevati. Vender čemú še več? Še celó hudobni duhovi, začetniki vsiga našiga prepiranja, so vedno v edinosti združeni, in v skupni soglasnosti svoje nemilo djanje razodevajo. Samo ljudje, za ktere bi se vender mirnost in edinost nar bolj spodobila, ali katerim bi nar potrebniši bila, se med seboj hudo čertijo in neprenehama v svojo škodo prepirajo.

Nar bolj znamenito pa je, de je natora vsim živalim orožje za boj vstvarila, kakor n. pr. konjem podkove, bikam roge, merjascam zobé, bčelam želo, ptičem parklje in kljune doli do komarjev, kateri tudi

s svojim orožjem bodejo. Ti pa, o človek! ki si za mirnost in pohlevnost rojen, ti se brez orožja in gol rodiš, de bi ničesa ne imel, s čimur bi druge raniti mogel. Pomisli toraj, kako tvoji natori nasprotuje, če se hočeš maščevati nad kom ali pa mu škodovati, kateri te je razžalil, in si vné sebe orožja dobiti skušaš, ktero ti prirojeno ni.

Pomisli, de bi jeza in maščevavnost le divji zverini lastna mogla biti, od ktere besnosti nam neki modrijan pravi: „Človek, zakaj omahuješ od svojiga blaziga namena, posnemaje natoro levov, kač in druge zverine?“ Tako nam pripoveduje Elijan, de je lev enkrat na lovu s sulico ranjen bil, in ko je mende že kasneje kakor cez eno leto lovec, ki ga je ranil, zopet v tiste kraje prišel z mnogo tovarši kralja Juba, ga je lev iz dälje zagledal, skozi med množico, ktera ga uderžati ni mogla, nanj planil, in na drobno raztergal. Ravno toko dolgo kuhano jezo sim tudi pri nekim biku opazil, ki jih je divje preganjal, ki so ga bili kerhnili. Kakor te divje živali delajo tudi jezni in maščevanja želni ljudje, kateri se, ne de bi svojo jezo s pametjo tolažili, kakor bi se zanje spodobilo, raji svoji živinski serditosti prepušajo in si slavniši mislijo slabeji nagón, kteriga imajo z živalmi vred, slušati, kakor pa pamet, ktera jih skoraj med angele postavlja.

Če praviš, de je težko, serda kipeče serce potolažiti, pomisli, koliko težji je bilo, de je Sin božji toliko záte preterpel. In kdo si bil, ko je zate svojo kri prelil? Nisi bil njegov sovražnik? Ali ne vidiš, s kakošno prizanesljivostjo še zate skerbi, če ravno vsaki dan greh na greh nakladaš, in s kakošno prijaznostjo te sprejme, če se k njemu po-

verneš? Morde utegneš ugovarjati, de tvoj sovražnik ne zasluži odpušenja zavolj storjene krivice. Kako pa hočeš, de ti bo Bog vse grozne razžaljenja pozabil, če hočeš ti s svojim bližnjim nar ostreji ravnati? Če tvoj sovražnik odpušenja vreden ni, je pa zender Kristus čez vse misli vreden, de mu zavolj njega odpustiš.

Pomisli tudi, de nisi vreden, Gospodu prijeten dar darovati, dokler jezo nad svojiga bližnjiga v sercu hraniš, česar nas uči zveličar v sledečih besedah: „Ko prineseš svoj dar k altarju, in se tu spomniš, de ima brat kaj zoper té, pusti pred altarjem svoj dar, pojdi tje, spravit se popred s svojim bratom, in potem pridi in daruj svoj dar.“ (Mat. V. 23 — 24.) Iz teh besed se lahko spreumé, kako velik greh je, s svojim bližnjim razderto živeti, ker je človek, dokler skregan ostane, pred Bogam omadežvan, in de ne more toraj nič, karkoli bi storil, Bogu prijetno biti. Na tó speljuje tudi sv. Gregori: „Ker Bogu nič brez edinosti ne dopade, nam storjene dobre dela nič ne pomagajo, če mirniga serca razžaljenja ne preterpimo.“

Pomisli tudi, kdo je uni, ki si ga misliš svojiga sovražnika. Pravičen mora biti, ali pa krivičen. Če je pravičen, je velike graje vredno, mu hudo želeti, in človeka sovražiti, ki je z Bogam prijatel. Če je pa krivičen, je tudi grozno gerdobno, z lastno hudobijo nad hudobijo družih se maščevati, sam sebe v lastni zadevi sodnika postavljati, ter ptujo krivico z lastno kaznovati. Nar slavniši maščevanje pa je uno, kteriga nas Apostelj uči, rekoč: „Premaguj hudobijo z dobrotljivostjo.“ (Rimlj. XII. 21.) Ali z inakimi besedami: Premaguj ptuje pregrehe z lastnimi čednostmi. Če

pa ljudje hudo s hudim povračati hočejo, in se v nič ne udajo, jih ne malokrat v njih lastno sramoto jeza celó premaga, in pod svojimi pregrehami morajo omagati. Ko bi se bili pa ž njimi bojevali in jih premagali, bi bila njih zmaga slavniši, kakor bi bili z orožjem kako terdnjavo si osvojili; zakaj manj slave pridobi osvojenje ktere terdnjave, ki je vné nas, kakor pa premaganje lastnih strast, ki v nas gospodujejo; in krotenje presilne jeze, ki v nas razsaja, in če je ne berzdamo, se nad nas vzdigne in nas kaj početi sili, česar se pozneje sramujemo in hudo kesamo. Kar je pa nar huje, — sami ne vidimo v strasti hudiga, ktero storimo, zakaj jeznimu se vse, karkoli bi storil, pravično maševanje zdí, in moti se z mislijo, de je pravica, ktera ga k jezi naganja, zagrinjaje pregreho s plajšem čednosti.

Nar boljši zabranilo zoper to pregreho mende v tem obstoji, de se z vso močjo trudiš, brezmerno ljubezen do samiga sebe in do svojih s korenino vred zatreti, ker sicer jeza v tebi kipeti sačne, če si ali ti ali pa tvojih kdo nar manj razžaljen. Sicer se pa moraš, kadar čutiš, de te hoče jeza zmamiti, spotama v poterpežljivost sprevreči in si živo misliti zleg, kteri nastane, če svojim strastim berzde ohlapiš, kdor bližnjo nevarnost prav pregleda, ji bo skušal uiti. To naj ti bo neprelomljiva postava, kar nič z jezo ne početi ne govoriti, in vse sumljivo imeti, za kar bi te tvoje notrauje v trenutkih kipenja naganjalo, naj bi se kakorkoli tvoje početje pameti sóglasno zdelo. Odloži zveršenje svojiga namena, dokler se jeza ne poleže, ali dokler nisi enkrat ali večkrat „Očenaš“ ali sicer kaj družiga natihama zmolil. Enaciga nekaj je svetoval tudi Atenodor,

kakor nam Plutarh pravi, ko je namreč od cesarja Avgusta dovoljenje zadobil, zavolj svoje sede starosti v domovino se verniti in se od njega posloviti, mu je hotel popred še modroslovu spodoben nauk v spomin zapustiti, de naj bi namreč, kadar bi ga jeza zgrabila, vsih štiri in dvajset pismen gerške abecede po versti imenoval, preden bi kaj povedal ali storil. Hotel je s tem cesarju dopovedati, kako de vse, česar se v serdu in jezi lotimo, pameti nasprotuje. Posebno je tu opomniti, de je jezin človek nar bolj pripraven vse, karkoli mu na misel pade, spotama zveršiti, čeravno čas prav nič pripraven ni, kaj pridniga v takim kipenju skleniti; zatoraj ni človeku nikdar tolike stanovitnosti in zavednosti treba, kakor ravno, kadar po njem serd in jeza šumeče vre. Kakor je namreč vsakimu znano, de pijani nič pametniga storiti ne more, ali pa česar bi se pozneje ne kesal, — kakor se nar jasniši vidi na Aleksandru Velikim — ravno tako tudi razkačeni in od hude strasti oslepljeni nič ne more skleniti, ne zveršiti, naj se mu kakorkoli pravično zdí, česar bi se kmalo bitko ne pokesal, ker ni nobenih slabših svetovavcov, mimo jeze, vina in spohota; zatoraj se po pravici bere: „Vino in ženske zneverujeta módre.“ (Sir. XIX. 2.) Z vinam pa ne misli sv. pismo samo resnično vino, ampak vsako neberzdano strast, ktera, se ve de, vsaka po svojim pamet tamni, čeravno ni vse, kar se v takim stanu počne, naravnost pregrešno.

Tudi to je dober svet, kadar se razjezimó si precej kaj opraviti dati, de misli od uniga, nad čimur se serdimó, odtegnemo; zakaj če ognju kurjavo odvzameš, bo plamen kmalo pogasnil. Bodi ti pa

tudi mar, de si boš do vsih, s katerimi se pečaš, ljubezen in čislanje v svojim sercu zadobil; zakaj če jih le poterpežljivo prenašaš, pa nič ljubezni do njih ne občutiš, se kmalo lahko tako videzno poterpljenje v notranj serd spači. Če toraj sv. Pavl pravi: „*Ljubezen je poterpežljiva; prec še pristavi: in dobrotljiva*“ (I. Kor. XIII. 4.); zakaj prava ljubezen jih resnično z dobrotljivostjo ljubi, ktere poterpežljivo prenaša.

Enaki svet je tudi, jeznimu se umakniti in mu časa pustiti, dokler se ni njegova jeza potolažila, ali pa če se nočeš od njega oddaljiti, mu odgovarjaj pohlevno in prijazno, zakaj, kakor modri pravi: „*prijazen odgovor jezo kroti.*“ (Preg. XV. 1.)

VIII. Poglavlje.

Pripomočki zoper lenobo.

Lenoba sploh je brezdelaavnost in vnemarnost za storjenje vsiga samo na sebi dobriga; tu se pa pod lenobo neka zopernost in studenje razumé, ktero se brani storiti, kar je za keršansko življenje potrebno. Kakošna nevarnost je v tem grehu, spričujejo besede zveličarjeve; kateri pravi: „*Vsako drevo, ktero ne stori dobriga sadú, bo posekano in v oginj verženo.*“ (Mat. VII. 19.) In na drugim mestu, kjer nas Kristus k pridnosti v dobrim opominja, pravi: „*Cujte in molite, ker ne veste, ktero uro bo vaš Gospod prišel.*“ (Mat. XXIV. 42. Mark. XIII. 33.)

Kadar te ta pregreha nahaja, jo podi s sledečim premišljevanjem.

Narpred pomisli, koliko križev in težav je Kri-

stus zate preterpel, od svojiga poroda do bitke smerti; kako je vse noči prečul, de je zate molil; kako je iz dežele v deželo, od kraja do kraja hitil, in ljudi povsod učil ter zdravil; kako je neprenehama le s tem imel opraviti, kar se našiga večniga blagra tiče, in naverh se ob času svojiga terpljenja na svoje raztepane in kervave ramé pretežki križ vzel. Če je toraj Gospod nar vikši veličasti toliko terpljenja in bolečine zavolj ptujiga blagra prestal: koliko bolj bi se spodobilo, de ti sam za svojo srečo kaj preneseš in preterpiš! De te je tvojih grehov odrešilo, je preterpelo uno nedolžno ljubeznjivo jagnje neskončno veliko, — in ti sam zase kaj maliga preterpeti nočeš? —

Pomisli tudi, kaj so Aposteljni preterpeli, ko so po svetu šli sv. Evangelii oznanovat; kaj sv. mučeniki, spovedovavci in device, in očetje, ki so v daljni pušavi brez vsiga občevanja z ljudmi samotno živeli; kako so nazadnje vsi svetniki, ki se zdaj v nebesih z Gospodam veselé, v slednjoverstnih bitkostih in nujah sv. katoliške vere učili in do današnjiga dne ohranili.

Glej tudi, kako nič v natori ne postopa: Neprenehama hvalijo nebeške trume Gospoda, in brez prenehanja se sučejo svetovi po svojih krogih, zéliša, germi, drevesa, vse do neke stopnje vedno ráste; mravlini si poleti zalóg nabirajo, s kterimi se po zimi živé. Bčele marno zdelavajo svoje satovnice, in preganjajo ter lene med seboj moré. Tako se povsod po svetu delavnost in pridno živo gibanje najde. In ti, človek, ki si s pametjo vstvarjen, kaj ti bi se svoje lenobe ne sramoval, ko jo vendar nobena stvar že iz zgolj natorniga nagona pasti noče?

Če se že nabiravci minljiviga blaga toliko trudijo, kaj pa naj uni stori, ki zaklade za nebesa spravlja, kateri nikoli ne strohne? Če nočeš zdaj, ko si še mlad in čverst, in ti čas pripuša, delati, ampak leno postopaš, glej, de ti enkrat vsiga tega manjkalo ne bo, in, ko bi rad delal, ne boš mogel, kakor se veliko ljudem godí. Kratko je naše življenje in polno revšine; toraj ne pusti času, ko se moreš še gibati, zastonj in ves zaspan miniti; zakaj „pride noč ki nihče več delati ne more.“ (Jan. IX. 4.)

Pomisli, kako te tvoji mnogi in veliki grehi naganjajo, veliko pokoro delati in nenavadno pobožno iskrenost razodevati, če smeš upati, de boš odpušenje zadobil. Sv. Peter je le trikrat Gospoda zatajil, in vendar je ta greh vse svoje žive dni objokoval, čeravno mu je že davno odpušen bil. Sv. Marija Magdalena je do svojiga zadnjiga izdihljeja britke solze pretakala zavolj grehov, ki jih je še pred svojim spreobrnjenjem bila storila, čeravno je iz Jezusovih ust sladke besede zaslišala: „Tvoji grehi so ti odpušeni.“ In koliko družih je s pokoro le ob smertni uri nehalo, čeravno so nekteri še manj grešili, kakor ti. In ti, ki vsaki dan greh na greh nakladaš, kako si moreš upati reči, de se ti tvoj vsakdanji trud velik in težaven zdi, de bi za toliko hudobij spodobno zadostil?

Trudi se toraj iz vse svoje moči, dokler je še doba milosti in usmiljenja, in pridno nabiraj sadú resnične pokore, de boš s terpljenjem sedanjiga življenja kazni na unim svetu utekel. Naj se še tako malovredno zdi, kar storimo in preterpimo, je vendar vse zaslužno, če iz milosti izhaja, tako sicer,

de je trud in težava le časna, s tem pridobljene zasluge pa večne: Kratka je pot, katero imamo prehoditi, večni pa lovorov venec. De nam toraj čas, ko si utegnemo tacihi zaslug kaj pridobiti, ne bo brez sadu minil, imejmo zgled uniga sv. moža pred očmi, kateri je ob vsakim zvonca udaru rekel: **O moj Gospod in Bog!** že spet je ena ura pretekla, ktera je po tvoji volji v številu mojiga življenja; kako pa ti bom môgel enkrat odgovarjati od nje?“

„Ko bi časi v spolnovanji dobriga zavolj premnogih britkost opešali, se spomnimo, de se od nas za pridobljenje večniga kraljestva voljno terpljenje vsihi britkost in nadlog tirja, in de bo le tisti kronan, ki se je pošteno bojeval.“ (II. Tim. II. 5.) Če tudi ti kterikrat misliš, de te je že dovolj pot oblival, pomisli, „de bo le tisti zveličan, ki bo stanoviten do konca.“ (Mat. XXIV. 3.) Zakaj brez dokončne stanovitnosti je vse drugo preterpljenje zastonj, in zasluženó že prenesenihi nadlog se zopet pogubi; nehani boji niso vredni resnično hrabriga, če ne ostane do konca svojiga življenja v službi gospodovi, in si s tem venca ne zadobi. Zatoraj pa ni hotel naš zveličar s križa iti, ko so ga Judje nagovarjali, de bi dela našiga odrešenja na pol doveršeniga ne pustil. Ce hočemo tedaj svojiga učenika posnemati, moramo neprenehama do smerti delati; ker plačilo, katero pričakujemo, v večnost terpi. V pokori ne smemo opešati; in križ Gospodov nositi in Kristusa posnemati ne prenehati; kaj bi nam koristilo, ko bi tudi nekoliko časa srečno jadrili, v pristanu pa brodolomniki bili? Ne daj se toraj nadlogam in težavam strašiti, zakaj Bog, ki te v boj pošlje, te bo tudi k zmagi pripeljal. Vedno je pri nas, kadar se bojujemo, in

pomoči nam pošlje, če je nevarnost prevelika, ter nas z novo močjo okrepča, če nam udje dervené, in nas venča po zadobljeni zmagi.

Ko bi se morde pod težkim bremenam terpljenja preveč tlačéniga čutil, se s tem premišljevanjem zopet krepčaj. Ne primerjaj s čednostjo združenih nadlog z vžitki in veseljem, ktere se ti nasprotna pregreha ponujati zdi, primerjaj marveč neprijetnosti in težave, ki ti jih spolnovanje čednosti prizadeva, z bolečino, ki si jo o storjenim grehu občutil, veselje pa, ki ga iz pregrehe zajemlješ, z veseljem, ki ti je za plačilo pobožnosti v prihodnjim življenju ohranjeno, in kmalo boš sprevidil koliko boljši je stan pobožnosti mimo pregrešnosti.

In čeravno si se že kterikrat zmagavno s skušnjavo bojeval, ne postopaj zavolj tega, in ne bodi brezskerven; zakaj večkrat se zgodi, kakor neki modrijan pravi, de je kteri zmagavec po dobitvi vso skerb popustil. Nasprotno mi vedno pazi, ker se bo sovražnik kmalo zopet prikazal, in ti nov boj napovedal. Kakor morje brez valovja, tudi življenje brez britkosti in skušnjave biti ne more. Kdor je pa še le novinec in po potu pobožnosti še le hoditi začne, tega hudobni sovražnik toliko silniši in besniši napada, ko nad une, ktere ima že saj nekoliko pod svojo oblastjo, manj vihrá, in nar divjiši nad tistimi razgraja, ki so še vné njegove okrajine. Zatoraj mora novi bojevavec za Kristusa vedno čuječ, in dokler boj terpi, vsaki trenutek, s sulico in s ščitom napada svest si biti. Čeravno je tvoja duša kterikrat ranjena, se varuj, de obupan orožja ne popustiš, in se sovražniku ne udaš, posnemaj marveč une hrabre junake, kteri se, ne de bi zavolj bolečine

vsekanih ran zbežali, ko jim sramota, premaganim biti, preti, z noviga za boj vnamejo. Ponovi tudi ti onako svoje moči, in kmalo jih boš vidil, ki so te preganjali, urno bežati, in ti boš čež nje zmagal. Ko bi te, kar se v vojski lahko zgodi, večkrat pušica ranila, ne daj svojimu sercu zavolj tega upadati, ampak spomni se, de se to pogumnim bojakam večkrat pripeti, ker njih slava ne obstoji v tem, če nobenkrat ranjeni niso, ampak v tem, če nobenkrat premagani niso. Kdor je tedaj veliko ran dobil, ni zavolj tega že premagan, in samo tisti velja za premaganiga, komur pogum opeša in sam orožje popusti. Če vidiš, de si ranjen skušaj rano zaceliti, zakaj nova rana se lože zaceli, kakor pa stara, in ena lože, kakor dve.

Ne bodi pa zadovoljen v premaganjem skušnjave: nasprotno naj ti ponudi novo priliko, se v čednosti bolj utrditi. S tem hotenjem, združenim z milostjo Božjo, te ne bo skušnjava pridila, ampak zverševala, in tedaj ti bo, kar je samo na sebi slabo, v blagor tvoj streglo. Če te skuša pregreha nečistosti ali nezmernosti, si odrekuj nekoliko časa privajene radosti in vžitke, čeravno so sicer pošteni, in povikšuj svoj post in sicer druge pobožne vaje. Če se hoče skopost tvojiga serca polastiti, deli med uboge še obilniši mile darove, in bolj pogostama naj bodo tvoje usmiljene dela, in če te mika nečimurna slava, se toliko bolj znižuj. Če tako ravnáš, se morde hudič nič več ne bo upal, v skušnjavo te speljati, de ti ni opomogljiv za boljši življenje, in za pomnoženje tvojih dobrih del, ker je vedna njegova želja, de bi zmiraj grešil. Boj se, kolikor moreš, postopanja; ne pusti času miniti, ko se tvoj duh

z nič koristnim pečal ni; in skerbi, de te nikoli tolikanj posvetne zadeve obvezé ne bodo, de bi se po tem tvoje serce od Boga odvráčalo in nanj misliti čisto pozabilo.

IX. Poglavlje.

Od družih grehov, kterih ogibati se bodi pravimu kristjanu mar.

§. 1.

Razun sedem grehov, ktere naglavne imenujemo, je še veliko družih, kteri iz njih izhajajo, in kterih se mora pravi kristjan ravno tako skerbno ogibati, kakor unih. Med temi grehi je posebno velik, nečimurno priseganje pri Bogu, ker je naravnost zoper samiga Boga in po svojim bitju huji, kakor kteri drugi, ki se zoper bližnjiga stori, in ko bi bil ta še tako velik. Pregrešimo se pa tu ne samo, če pri imenu Božjim, ampak tudi če pri svetim križu, pri zakramentih, svetnikih in pri svojim življenju persegamo. Vsaka taka zastonj storjena prisega je smerten greh; v sv. pismu so večkrat in ostro pokorjeni kakor žaljenje samiga živiga Boga. Sicer, če kdo v prenačljenju in brez pomislika kaj neresničniga s prisego priterdi, ni še smerten greh; zakaj kjer pamet ne sodi, in volja radovoljno ne priglasuje, ni greh smerten, to pa ne velja pri takih, ki zavolj nar manjši reči iz navade prisegajo, in jim prav nič ni mar, zakaj in pri čem prisegajo; kteri se zavolj tacihi praznih priseg ne kesajo, in se ne trudijo, kolikor moč, slabo to navado opustiti. Taki smertniga greha niso rešiti, dokler iz tega

slabiga navajenja brez vzroka prisegajo, svojih napak ne popravijo, in svojih priseg ne prekličejo, kadar so jih pregrešne sprevidili. S tem se ne morejo izgovarjati, rekoč, de niso nalaš prisegli, ali pa, de niso namenjeni bili, zastonj priseči; zakaj če to slabo navado ohranijo, se zgodi le ž njihovo radovoljnostjo, zatoraj tudi v vse nasledke, ki so prazne prisege, privolijo in se toraj radovoljniga greha reševati ne morejo.

Toraj naj bo pravimu kristjanu kolikor mogoče mar, opušenje te slabe navade, in njeno popolnoma zatertje, de mu take preširnosti ne bodo za smertne grehe veljale. De bo pa to toliko ložé storil, naj sluša svet preljubiga zveličarja in njegoviga družiga učenca Jakoba, kateri pravi: „Pred vsim pa, bratje, ne prisegajte ne, ne pri nebu ne pri zemlji, in sicer drugači ne, vaše terjenje bodi *De*, vaše zanihanje *Ne*. De sodbe krivi ne boste.“ (Jak. V. 12.) S tem hoče povedati, de nas navada prisegati k krivim prisegam zapelja in de bomo zavolj tega sojeni in večno pogubljeni.

Vender pa naj se nihče ne trudi samo, takih priseg se ogibati, tudi naj skerbno pazi, de nobeden njegovih tega ne stori, in z opominjevanjem in s kaznovanjem naj gerdo in nevarno navado popolnoma iz svoje hiše prežene. Pri komur se je pa ta navada tolikanj globoko vkoreninila, de jo zamore le stežkama zmagati, naj se navadi, kolikorkrat ga zopet napade, ali revežu kaki dar podeliti, ali pa en Oče naš ali češena si Marija zmoliti, in sicer ne samo kakor za nekako pokoro, ampak tudi za opomin svojiga pregrešniga djanja in za svaritev, de naj se ga dobro varuje.

§. 2.

*Od neljubiga grajanja, natolcovanja in zmirjanja
svojiga blišnjiga.*

Drugi greh, kteriga se moramo skerbno varovati, je natolcovanje, pregreha, ktera ravno tako po svetu vlada, kakor poprešnja, ker pač ni hiše, ne samostana, ne kraja, kjer je več ljudi v družbi, de bi se v njih ne dobila. Ceravno je pa ta pregreha vsim ljudem sploh lastna, ker svet s svojo spreminljivostjo vsaki dan dobrimu jokati, slabimu pa grajati in godernjati daje, so vender nekteri po svoji natori bolj v to pregreho nagnjeni, kakor nekteri. Kakor je med ljudmi različen slaj, ker nekterim bolj grenko in kislo, nekterim pa bolj sladko in bezslajno tekne, ravno tako so tudi nekteri ljudje, tako narobe in žolčasti v notrenjim vstvarjeni, de jim vse, kar ima bližnji na sebi hvale vredniga, le nejovoljo dela, in de se jim le druge natolcovati in gerditi ljubi, tako sicer, de so v vsaki družbi, ki nima z zasramovanjem kteriga blišnjiga opraviti, kakor mertvi, pa se kakor iz spanja predamijo in se vsi živi zdé, kadar se pravi, druge natolcovati.

De boš gerdo in pogubljivo pregreho iz vsiga serca jel sovražiti, si zapomni, de so trojni njeni nasledki. Napred je prav blizo smertniga greha, kjer je od grajljivosti do obrekovanja in natolcovanja le malo korakov, in se toraj lahko od družiga do družiga preskoči. Ce imajo, kakor učeni pravijo, različne pervine več onakih lastnost, je spremenjenje iz druge v drugo lahkotno. Zatoraj velikrat vidimo, kadar so ljudje grajati in godernjati začeli, de od splošnih napak k posebnim, od očitnih do

skrivnih, in od malih do velikih preskakvajo, in z obrekovanjem in opravljanjem bližnjimu ime gerdijo, ko jame gerdi jezik migati, je ravno tako težko ga ustaviti, kakor od sape podpihovani plamen pogasiti, ali pa v nar hujim teku dirjajočiga neoberzdaniga konja uderžati. Potem se pa tak grajljivec na nič ne ozira, in ne jenja popred, dokler ni nar skrivniših zadev razkril. Zatoraj módri po pravici želi, de bi se te vrata dobro ostražile: „Kdo mi postavi“ — se glasé njegove besede; — „stražo pred usta in varen pečat na moje ustnice, de zavolj njih ne padem in me moj jezik v nesrečo pahnil ne bo.“ (Sir. XXII. 27.) Pač si je bil modri mož svest, koliko samopašen jezik nadlog lahko stori, in kako težko je, mu razgrajanje zaprekati. Le od Boga, kakor nar boljšiga zdravnika vsih bolečin, pričakuje zdravila za to rano, kakor tudi Salomon spričuje: „Človekovo je misliti, Gospodovo pa, jezik voditi.“ (Preg. XVI. 1.) Tako težko namreč je, to storiti.

Drugo s tem greham zjedinjeno hudo je njegova prevelika škodljivost, ker zraven narpred opravljevci sami, potem posluševavci in nazadnje tudi obrekovani škodo terpé. Zakaj, čeravno nimajo stene ušes, imajo vender besede peruti, in ker je sploh ljudem mar, se drugim prikupovati, zatoraj urno hité, de si kako zahvalo pridobé in gerdivno besedovanje pritikanim hitro na ušesa potrobijo, lagaje se, de jim je njih dobro ime veliko skerb. Tako pride pogovor vselej skoraj na ušesa opravljaniga, ki se misli hudo razžaljeniga, in se v nar huji jezi zoper tistiga, ki ga je očernil, vname, iz česar potem večno sovraštvo in mnogoleten čert nastaja, ki se velikrat v zbitvah in umorih konča. Zatoraj res-

nico modri govori: „Prekleta bodita raznaševavec in dvojezičnik; zakaj veliko sta jih v miru živečih pogubila.“ (Sir. XXVIII. 13.) In velikrat je vso to nesrečo ena sama beseda porodila, kakor modri pravi: „Ognjena iskra se razširi v plam in hudobnež do smerti zalazva.“ (Sir. XI. 34.)

Zavolj teh slabih nasledkov primerja sv. pismo gerdenje nevpričnih zdaj z oestro britvijo, ki lase poreže, in vender striženi tega ne vé, zdaj s pušicami, ki iz dálje zadevljajo, in nepričujoče ranijo, ali pa tudi s kačo, ki natihama vgrizne in strup v rani pusti; in s temi primerami je hotlo sv. pismo hudobnost in škodljivost te pregrehe dokazati, zatoraj pa tudi pravi: „Bičev udar klobaso naredi, jezikov udar pa kosti razdrobi.“ (Sir. XXVIII. 17.)

Tretje hudo, ktero to pregreho spremlja, je, de obrekovavca vsaki čerti in zaničuje, in se ga ko strupene kače ogiblje; zatoraj pa tudi modri pravi: „Jezičnika se po mestu bojé, in prenagli jezik čertijo.“ (Sir. IX. 18.) In čeravno bi tudi družiga vzroka ne bilo to pregreho sovražiti, in čeravno bi se na eni plati za prav škodljivo, na eni pa svojimu začetniku čisto nehasnovito ne razodevala: Kdo bi le hotel v božjih in ljudskih očeh nesramnež in nagnjusnik biti, in zavolj pregrehe, ki je tako pogostama, in ktero storiti je tolikrat v nevarnosti, kolikorkrat s kom govori?

Misli tudi zmiraj, de je življenje tvojiga bližnjiga gledé tebe kakor prepovedano drevó, čigar sadú se ne smeš dotakniti, in varuj se, sebe hvaliti in druge černiti; zakaj poslednje je napaka obrekovavcov in natolcovavcov, pervo pa nečimurnih in hvale željnih. V tvojih ustih naj bodo vsi ljudje

pošteni in jaki, in sodiv po tvojih besedah naj vsaki misli, de ni hudobneža na svetu. S tacim ravnanjem boš veliko greham utekel, si mnogo vestniga očitanja prihranil, in boš pred Bogam dopadljiv in ljubljen med ljudmi; in kakor ti vse ljudi častiš, bodo tudi tebe vsi častili. Berzdaj svoj jezik in besedam, ki ti hočejo iz ust priteči, skerbno gradi verzel, zlasti, če se imaš bati, de bi komu kaj škode ne napravile. Bodi prepričan, de nič vikši modrosti ne razodeva, in de nobeno gospodovavstvo slavnishi ni, kakor popolnoma krotenje jezika pod svojo oblastjo. Ne misli, de se s tem greham manj okrivichiš, če svoje natolcovanje z nekako prekanjenostjo zakriješ, in koga n. pr. popred hvališ, preden ga grajaš. Od tacih ljudi pravi prerok: „Njegove besede so voljniji kakor olje, pa vender pušice.“ (Ps. LIV.) Kakor je pa že sploh lepo, vsiga opravljanja se zderžati, je še veliko blagejši, nič slabiga od tistih ne raznašati, ki so nas razžalili, in kolikor veči nagnjenje razžaljeni za to v sebi občuti, toliko veči blažnost razodeva, če ga zatere. Pa ravno tukaj, kjer je nevarnost nar večji, se moramo nar bolj varovati.

Pa ne samo ne obrekujmo družih in ne grajajmo svojih bližnjih, nevpričnih; zapirajmo tudi jezičniku in raznaševavcu svoje ušesa, slušaje svet modriga, ki pravi: „Ogradi svoje ušesa s ternjem in ne poslušaj hudobniga jezika.“ (Sir. XXVIII. 28.) Iz teh besed se lahko povzame, kako važno se je modrimu zdelo, gerdivcov ne poslušati, ker ne pravi, ušesa samo zamašati, ampak jih s ternjem ograditi, de ne bo takim besedam samo v serce priti zabranjeno, temuč, de bo tudi opravljivec ostrašen, ker

mu svojo nezadovoljnost z obrazam razodevaš, česar Salomon z razločnimi besedami uči, rekoč: „Burja prepodi deževje, nejevoljen obraz pa gerd jezik.“ (Preg. XXV. 23.) Zakaj — kakor sv. Hieronim pravi — pusica, ki na skalo zadene, je ne predere, marveč zdersne in tistiga rani, ki jo je ustrelil. Če je tisti, ki hoče druge pri tebi černiti, tvoj podložnik ali manjši, kakor ti, mu lahko brez pomislika tihimu biti zapoveš; in celo dolžan si to storiti; če mu pa poleg vajne primere ne moreš zapovedati de bi molčal, skušaj pomenkvanje urno kam drugam zasukati, ali mu pa svojo nezadovoljnost z obrazam razodeni, de ga bo samiga njegovih besed sram. Če se vidi onako posvarjeniga, bo ali molčal ali pa od kaj družiga govoril; ko mu nasprotno, če njegovo gerdenje prijazno sprejemaš, pripomoreš, de v svojim malovrednim namenu ostaja, in de ti s svojim poslušanjem ravno tako grešiš, kakor uni s svojim besedovanjem.

Kakor namreč tisti hudo počenja, ki hišo zažgá, je tudi uni hudoben, kteri, čeravno more, vender ognja gasiti noče, ter se nemarno pri plamenu greje.

Med vsim obrekovanjem pa ni nobeno huji, kakor tako, ki dobro ime kteriga pobožniga človeka oskruni, ker opravljanje kaciga boljšiga slabejim priložnost dajé, de v spolnovanji dobriga mlačniši in strahopetniši začnó biti, in se njih poprešnja iskrenost močno ohladi. Čeravno se močnim s tacimi jezikarijami nič škode ne godí, se pa vender slabeji močno pohujšajo. De se ti pa s tem napravljeno pohujšanje ne bo majhno zdelo, se spomni besed zveličarjevih, in sicer: „Kdor pa téh le malih kteriga pohujša, ki v mé verujejo; bi mu boljši bilo,

de bi se mlinski kamen na vrat mu obésil, in bi se potopil v globočino morja.“ (Mat. XVIII. 6.) Zatoraj vedi, de je nekaki Božji rop, če svoj jezik nad Gospodovim služabnikom brusiš. In ko bi tudi res bilo, kar se od njih slabiga pripoveduje, jim gre že vendar zavolj njih časti in zavolj imenitosti, katero imajo med svetam, spoštovanje in čislanje, zlasti, ker Bog od pravičnih pravi: „Kdor se vas dotakne, se moje zenice dotakne.“ (Cah. II.)

Kar smo dozdej od obrekovanja in hudobniga grajanja vpričnih povedali, veljá tudi od tistih, ki druge očitno zasramujejo in zmerjajo, ker z vsim že naštetim hudim tudi še napuh, prevzetnost, in zaničevanje svojiga bližnjiga združujejo, zatoraj se moramo te pregrehe še skerbniši varovati, kakor Gospod v svojih zapovedih velí, rekoč: „Nobeniga preklinjevacca in obrekovavca naj ne bo med ljudstvom.“ (Lev. XIX. 16.) Zatoraj se nam potrebno ne zdi, de bi od gerdobnosti te pregrehe še posebej govorili, ker doslé povedano zadosti.

§. 3.

Od prederzniga razsojevanja in od Božjih zapoved.

Poprešnjima grehama hočemo še tretjiga njemu sorodniga pridjati, namreč prederzno razsojevanje. Zakaj jezičniki in opravljivci ne govore samó od resnično storjenih reči, ampak tudi od tacih, ki se jim le dozdevajo. De imajo vedno kaj grajati, si marno oskerbljujejo, ker nad družim slabo sumijo in ptuje djanje na hudo obračajo. To ravnanje čisto zapovedi zveličarjevi nasprotuje, ktera velí: „Ne sodite, de ne boste sojeni.“ (Mat. VII. 1.) Več-

krat utegne tako prederzno razsojevanje smerten greh biti, če je zadeva imenitna, in če se storjena sodba na slabotno ali pa na nobeno podlago ne opira. Če je pa sojenje samo dozdevanje, ni še smerten greh, ker djanje kakor za popolnoma v sebi dovršeno ne velja.

K greham zoper Boga se prištevajo tudi tisti, ktere storimo zoper zapovedi naše matere sv. cerkve ktere so: „Ob nedeljah in praznikih bodi pri celi sveti maši; spovej se saj enkrat v letu, sprejmi v velikonočnim času zakrament sv. rešnjiga telesa; posti se o zapovedanih časih, in zvesto dajaj zgovorjeno desetino. Dolžnost postiti se, nastopi blezo okoli eden in dvajsetiga leta, ali pa tudi nekoliko popred ali pa kasneje po nasvetu razumniga spovednika ali duhovna, razun, če nas bolezen, slabost, ubožnost in težke dela, in pri ženskah, če so noseče, ali pa če imajo dojeti, dolžnosti postiti se, reši.

Glede zapovedi, ob nedeljah in praznikih pri sv. maši biti, ne smeš samo s telesam v cerkvi biti, ampak tudi z duham, svoje misli moraš zbrane imeti, in zvesto molčati, svoje serce k Bogu povzdigniti in premišljevati visoko skrivnost sv. maše, ter z drugimi blaženimi misli se pečati, ali sicer drugo pobožno molitev opravljati. Kteri imajo družino, pomagače, otroke in druge sorodnike pri sebi na domu, naj tudi skerbno pazijo, de bodo vsi ob nedeljah in praznikih pri sv. maši. Če jih domače opravila zaderžujejo, naj bodo pa pri kaki manji maši, de bodo vsaj nekoliko cerkveno zapoved spolnili. V tem je veliko hišnih gospodarjev prav vne-marnih in graje vrednih, zatoraj pa bodo tudi Bogu

nekdaj odgovarjali. Če je pa kaki gotov izgovor, de ne moreš pri sv. maši biti, n. pr. če moreš bolniku streči, ali če ti enake okolišine branijo, tu ni greh, ker sila dolžnost odpuša.

Ti so tedaj nar navadniši grehi, ki človeštvo kužijo, zatoraj se jih moramo z nar veči skerbnostjo ogibati, in sicer, ker so eni resnični naglavni grehi. Drugi pa utegnejo biti, in ker so vsi sploh huji, kakor pa uni, ki jih male imenujemo. Takó bomo v nedolžnosti živelí in si belo obleko prihranili, od ktere Salomon pravi: „Vsaki čas naj bo tvoja obleka bela in tvoji glavi naj nikoli mazila ne primanjkuje.“ (Prid. IX. 8.) To olje je mazičenje milosti Božje, ki nam v slednji zadevi svetlobo in moč deli, nas vsiga dobriga uči, in za njegovo spolnovanje spodbada.

X. Poglavje.

Od odpustljivih grehov.

Čeravno so grehi, kterih smo vas do zdaj svarili, nar poglavitniši, vendar zavolj tega družim odpustljivim greham vajatov ne smete hlapiti. Nasprotno zarotim te pri usmiljenju Božjim, ne prištevaj se med une, kteri začuvši, de kaki pregrešek ni smerten greh, ga precej in brez pomislika storé. Zapomni si besede modriga: „Komur manjši ni mar, zlagama v veči zahaja.“ (Sir. XIX. 1.) Spomni se pregovora: ker žeblija ni bilo, se je podkev zgubila, in ker je podkve manjkalo, se je konj in s konjem jezdic končal. Če se stara hiša misli podreti,

se pokaže napred na majhnih koscih, ki se drobé in odpadajo, kar tako dolgo terpi, dokler se vse pohištvo na kup ne zgrudi. Čeravno je res, de še sedem tavžent odpustljivih grehov smertniga greha ne naredí, je vender tudi gola resnica, kar sv. Avgustin pravi: Ne zaničuj odpustljivih grehov, ker so majhni, boj se jih, ker jih je veliko; zakaj manjši živalice, če je njih truma velika, tudi večkrat umoré. Drobán je pesek, pa veliko njega zamore vender ladijo na dno potopiti; in se mar vodé z malimi kapljicami ne narašajo, in hiš celó ne podirajo? Pred množico toraj, čeravno ne pred velikostjo se je pada bati.“ In sicer ne, kačor bi veliko odpustljivih grehov smerten greh naredilo, temuč, ker za smerten greh pripravljajo, in pogostama tudi vanj pahnejo. Nič manj resnično ni, kar pravi sv. Gregori: „Manjši pregrešek utegne velikrat veči krivico nakloniti, kakor pa hujši.“ Zakaj če je greh sam na sebi velik, toliko poprej grešnik svojo krivico spozna, in se misli poboljšati; manjši pa se mu še greh ne zdi, in zatoraj je toliko nevarniši, kolikor brezskerbniši in večkrat ga stori.

In naj bi bili odpustljivi grehi še tako majhni, vender dušo v veliko škodo pripravijo; zakaj jemljejo ji pobožnost, motijo notranji mir, ugasujejo plamen Božje ljubezni, serce slabé, duhu njegove moči pokončujejo, hladé iskrenost keršanskiga življenja, in nazadnje se nekako sv. Duhu ustavljajo, in mu branijo, de v nas svoje milosti ne zлива. Zatoraj se jih moramo na vso moč ogibati, zakaj noben sovražnik ni tako slaboten, de bi nas natihama raniti ne mogel.

Če hočeš zvediti, v čim de odpustljivi grehi

obstoje, ti bom pa povedal, namreč: v manjši jezi, nezmernosti in nečimurnosti, v nepotrebnih besedah in mislih, v brezmernim smehu in norčevanju; v praznim tratenju časa; v predolgim pospavanju; v manjih lažéh, v praznim prilizovanju in drugim enakim.

Tedaj imamo troje grehe: prvič take, ki so navadno le odpustljivi, drugič take, ki so smertni grehi, in tretjič take, ki so v sredi, ker so časi smertni grehi, časi pa utegnejo odpustljivi biti. Vsih teh se moramo ogibati, sosebno srednjih, nar bolj pa naglavnih, zakaj ti samo razdirajo mir med ljudmi in med Bogom in nam vse Božje darove z vdanimi čednostmi vred pogubé, čeravno sicer vera in upanje še ostaneta, razun, če ju njima nasprotno djanje ukonča.

XI. Poglavlje.

Od družih krajših pripomočkov zoper vsaktere grehe, sosebno zoper naglavne.

Dozdanje premišljevanje naj dušo človekovo čuječo ohrani in jo zoper vsaktere grehe oroži. Ob času boja pa, to se pravi, ko ktera pregreha tvoje serce skuša, ti utegnejo sledeči kratki stavki, ki jih je nam pobožen mož pismeno zapustil, in s kterimi se je skušal zoper vsaki greh braniti, prav pripomogljivi biti.

Zoper nápuh je navadno rekel: „Če pomislim, kako globoko se je prevzvišeni sin Božji zavolj mene znižal, moram spoznati, de me nobena stvar tolikanj ne more razžaliti, de bi se še večiga razžaljenja vredniga ne mislil.“

Zoper skopost: „Sprevidivši, de hrepenenje moje duše v ničemur potolaženo ne more biti, kakor samó v Bogu, se mi je grozno neumno zdelo, kaj družiga iskati, kakor njega.“

Zoper nečistost: „Če premislim neznano visoko čast, ki jo zadobiva moje teló, kadar presveto rešnje telo Jezusa Kristusa v sé sprejme, se mi zdi velik božji rop, z nesnažno pregreho nečistosti tempelj oskruniti, ki si ga je sam vstvaril in izvolil.“

Zoper jezo: „Kako bi me móglo zasramovanje, ki ga od ljudi terpim, razjeziti, če se spomnim, kolikokrat sim sam svojiga Gospoda in Boga razžalil.“

Zoper sovraštvo in nevošljivost: „Ko sim vidil, de je Bog tolikošniga grešnika, kakor sim jaz, zopet v svojo milost sprejel, ne morem nobenimu človeku nič hudiga želeti, in nobeniga razžaljenja si ne zapomniti.“

Zoper nezmernost: „Če si kdo misli uni grenki žolč in uni terpki jesih, kteriga so zveličarju malo pred smertjo za zadnje okrepčalo med nar grozovitnišimi bolečinami, in ko je za družih grehe terpel, podali, se bo gotovo sramoval, zgolj sladčice uživati, ker je celó dolžan, tudi zavolj svojih lastnih hudobij kaj preterpeti.“

Zoper lenobo nazadnje je rekel: „Kolikorkrat pomislim, de bom po teh kratkih nadlogah večno slavo zadobil, se mi zdi vsaki trud in vsaka težava, ki me k tej neznani sreči pelja, majhna in lahkotna.“

Tudi sv. Avguštin je neke pripomočke zoper vsaktere grehe povedal, ktere nekteri tudi sv. papežu Leonu pripisujejo. Ti pripomočki se pričnó z nekako skušnjavo, v kteri nas različne pregrehe navadno k sebi mikajo, za ktero sledi potem premiš-

ljevanje, ki skušnjavo odpodí. Ker so se mi ti pripomočki koristni zdeli, sim jih hotel poprešnjim pridjati.

Narpred začne napuh, in pravi: Veliko družih zmaguješ, vse celó bodi si v zgovornosti in v vedah, bodi si v bogastvu, časti in družih rečeh, ki nam telesne in dušne sprednosti delé. Zatoraj je pa tudi prav, de vse druge zaničuješ, in se nad njimi povzdiguješ.

Na tó odgovori pa ponižnost: Spomni se, de si le prah in pepel, strohnjenje, in zagnjezdje červadi. Čeravno si morde res kaj, vender svojo prednost kmalo pokvariš, ko se namreč toliko ne znižuješ, kolikor se misliš visociga. Ali si vekši mimo uniga perviga angela? Ali si svetlejši na zemlji, kakor je bil Lucifer v nebesih? Če se je pa uni zavolj svojiga napuha s take neizmerne visočine zvénel: kako le se hočeš ti, ki si tudi ves napihnen, iz globočine, v kateri na tem svetu živiš, povzdigniti.

Nečimurna častilakomnost govori: Stori dobrih del, kolikor jih moreš, in jih skazuj vsim ljudem; de te bo vsaki mislil pobožniga, častitljiviga in svetiga ter de boš izvoljenec Gospodov imenovan, de te ne bo nikdo zaničeval, ampak ti vsaki spodobno čast skazoval.

Strah Gospodov na to zaverne: Če kaj dobriga storiš, ne stori zavolj minljive časti; ampak zavolj večne. Naj tvoje djanje kolikor moč natihamma ostane. Če pa tega popolnoma ne moreš, naj je vsaj volja v tvojim sercu, svoje dela skrivati, in opušaj vse razkazovanje. Čeravno se kterikrat med svetam razznani, kar je bila tvoja volja natihamma ohraniti, se vender z nečimurnostjo okrivičil ne boš,

ampak une na videz nasprotivne besede, zveličarjeve tedaj spolnoval: „Kadar pa ubogajme daješ, naj ne vé tvoja levica, kaj dela tvoja desnica, de bo tvoja miloščina na skrivnim, in tvoj oče, ki na skrivnim vidi, ti bo povernil.“ (Mat. 17. 3 — 4.) In: „Tedaj naj sveti pred ljudmi vaša luč, de vaše dobro delo vidijo in vašiga očeta časté, ki je v nebesih.“ (Mat. V. 16.)

Pobožnija govori: Ker na skrivnim nič dobriga ne storiš, se saj po vnanjim kaži, kar po notrenjim nisi, de te spoznali ne bodo in te zaničevali.

Prava pobožnost na to odgovori: Trudi se marveč, biti, kar nisi; zakaj če se ljudem boljšiga kažeš, kakor si, sam svojo sodbo sklepaš. Zatoraj vedi besede zveličarjeve, ki pravi: „Gorje vam, pismarji in Farizeji, hinavci, ker čistite, kar je zunaj kozarca in sklede, znotraj pa ste polni ropa in gnjusobe. Farizej! slepec! očisti narprej, kar je znotraj kozarca in sklede, de bo tudi, kar je vné, čisto.“ (Mat. XXIII. 25 — 26.)

Nepokornost pravi: Kdo si, de bi bil družim, slabejim celo, pokoren? Zate bi se veliko bolj spodobilo zapovedovati, kakor pa za une, ki niso verliši ne na duhu, ne v delavnosti. Zatoraj slušaj le Božje zapovedi, za vse drugo se ne meni.

Na to zaverne pobožna pokornost: Če moraš Božje zapovedi slušati, moraš, se vé de, tudi ljudem pokoren biti, zakaj Gospod sam pravi: „Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ Rekel si, de bi svojim zapovednikom pokoren hotel biti, ko bi bili, kakoršni bi mogli biti, ali to se redko zgodi. — Poslušaj, kaj pravi gledé tega Apostelj: Ni je gosposke, kakor le od

Boga; ktere so, jih je Bog postavil. Zatoraj, kdor se gosposki ustavlja, se ustavlja Božji naredbi.“ (Rimlj. XIII. 1 — 2.) Kakošni pa de morajo biti, ki so zapovedniki postavljeni, nimajo podložni preiskovati. Nevošljivost te zbada besedovaje: kje si temu ali unimu zad? Zakaj tedaj nisi ravno toliko kakor uni, ali pa še več? Glej, tu in tu si pred njim, zatoraj bi ne imel ne nad teboj, ne vštric tebe stati. Bratovska prijaznost pa odgovori: Če pred vsimi družimi v pobožnosti napreduješ, tedaj terdneje stojiš na nar nižji, kakor pa nar vikši stopnji: zakaj kolikor više stojiš, toliko globejé in nevarniši padeš. Če so pa nekteri, kakor praviš, više nad teboj ali pa zraven tebe postavljeni: kaj ti more to škodovati? Če drugim njihovo povikšanje zavidiš, tedaj se varuj, de uniga posnemal ne boš, od kteriga je pisano: „Zavolj nevošljivosti hudičeve je prišla smert na svet, in kteri njega posnemajo, se ž njim pajdašijo.“ (Bukv. modr. II. 24.)

Sovraštvo ti šepa: Vender ga nikar ne ljubi, ki ti zmiraj nasprotuje, ki te žali in zasramuje, ti tvoje napake očita, in zmiraj, kar koli stori, pred teboj biti hoče, in nazadnje, ko bi náte serdit ne bil, bi ne skušal zmiraj nad teboj se povzdigovati.

Na to pa odgovori kristjanska ljubezen: In ko bi tudi zavolj vsiga tega pravico imel koga sovražiti; ali pa ne moraš v njem podobo Božjo ljubiti. Saj je vender na križ pribiti zveličar svojim sovražnikom odpustil, ko je nas že pred svojim britkim terpljenjem učil: „Ljubite svoje sovražnike; storite jim dobro, ki vas sovražijo, molite zanje, ki vas preganjajo, in po krivim dolžé, de boste otroci svojiga nebeškiga očeta.“ (Mat. V. 44 — 45.)

Če ugovarjaš, de je zadosti, uue ljubiti, ki tebe ljubijo, poslušaj nadalje, kar pravi Gospod: „Zakaj, če boste ljubili té, ki vas ljubijo, kakošno plačilo pa boste imeli? Ali ne delajo tudi cestnarji (ali colnarji) tako? (Mat. V. 46.) Kaj moreš še na to zaverniti? „Resnično, kdor svojiga brata ne ljubi, ostane v smerti.“ (I. Jan. III. 14.) Zatoraj popodi ves serd in vso grenkost iz svojiga serca, in ga napolni s sladčico kéršanske ljubezni, zakaj nič ni prijetniši, nič bolj zveličansko, kakor ona, kakor spričuje sv. Janez Evangelist; kateri pravi: „Bog je ljubezen.“ (I. Jan. IV.)

Obrekovanje pravi: Kdo more neznano množico hudobnih del, ki jih ta ali uni stori, prenašati in zamolčati, razun, če sam vanje privoliš?

Ljubeznjivo pokaranje pa zaverne: Saj ni treba družim hudobnih del ne zamolčati, ne vanje privoliti; pokaranje pa naj se zgodi z bratovsko ljubeznijo vpričo tistiga, ki se je pregrešil, in ne za njegovim herbtam, samo s tem namenam, de bi ga pred družimi očernili. Tudi naj se počaka pripravní čas, kadar se moreš nadjati, de bo pravična graja res kaj zboljšala. —

Jeza pravi: Če ti kdo kaj nasproti dela, mu ne smeš prizanašati, in celó zoper sé ravnaš, če preterpiš; zakaj če se nad njim ne razserdiš, te bo vedno večkrat razžalil, in storjene krivice bodo zmiraj bolj pogostama.

Poterpežljivost odgovori na to: Če si natanko misliš terpljenje nasiga presvetiga odrešenika, tedaj ni nič tako britkiga na zemlji, kar bi voljno terpeti pripravljen ne bil. „Ker je tudi Kristus za nas

terpel, in nam zgled zapustil, de moremo po njegovih stopinjah hoditi.“ (I. Petr. II. 21.)

Kaj pa je vse naše terpljenje proti Jezusovemu? Preterpel je psovanje, zaničevanje, zasramovanje, berljuzge, bičanje, bolečine ternjeve krone, in nar strašnejši smert na križu; — in nam se v naše nar veči osramotenje besedica nesterpljiva zdi, in zavolj majhniga se razjezimo? —

Naglica pravi: Ali boš sirovim in neotesanim ljudem prijazne in voljne besede govoril, kadar so se pregrešili, in ne marveč hudih in terdih?

Krotkost odgovori: Ne delaj tu po svoji lastni misli, ampak po nauku Aposteljnovim, kateri svojimu ljubljenimu učencu takole pravi: „Ne zajezi se nad starim, ampak govori ž njim, kakor z očetam; z mlajšimi, kakor z brati; s starjimi ženami, kakor z materami; z mlajimi, kakor s sestrami v vsi čistosti.“ (I. Tim. V. 1.) In nadalje: „Gospodov hlapec naj se ne prička, ampak pohleven naj bo proti vsakimu, podučin, poterpežljiv, in s krotkostjo naj jih pokara, ki se resnici upirajo.“ (2. Tim. II. 24.) In dalje: „Prepričaj, opominjaj, svari z vso prizanesljivostjo in podučnostjo.“ (2. Tim. IV. 2.)

Lenoba te misli pregovoriti, in pravi: Če se boš vedno z branjem in učenjem pečal, se varuj, de oči zgubil ne boš; ravno tako, če v pozni noči in ob zgôdnjim jutru moliš, si glavo oslabiš; in če neprenehama delaš, se za dušne dela nepripravniga storiš.

Na tó pa vpraša pobožna marnost: Kaj ti veli misliti, de moraš vse, karkoli imaš početi, tako dolgo in neprenehama delati? Ali veš, če boš še jutri živel? Saj še gotovo ne veš, ali boš še eno uro od tega trenutka med živimi! Ali si mar pozabil,

kaj pravi zveličar v Evangelju: „Zatoraj čujte, ker ne veste ne ure ne dneva.“ (Mat. XXV. 13.) Zatoraj popusti telesno lenobo in vedno misli, de ne bodo ne mlačni, ne mehkužniki, ne lenuhi, ampak le tisti nebeškiga kraljestva deležni, ki so pridni in sami sebi silo delajo. —

Obupljivost te naganja: Doprinesel si take hudobije in pregreh brez števila, in vender si nobene bolji osode na zemlji pridobil nisi, tudi se do zdaj še nič poboljšal nisi, marveč si s svojo slabo navado k pregrehi že prikljenjen. Čeravno se skusaš, oprostiti, se vender pod pretežkim bremenam svojih pregreh potlačeniga vidiš. Ker ti je toraj zavolj pretečenosti pogubljenje gotovo, in ti sedajnost nič ne zboljša; kaj ti je družiga storiti, kakor urno hitati za posvetnimi vesellicami, ker večniga veselja pridobiti ne moreš?

Na to zbobnenje obupanja pa mirno pravi upljiva nada: Gledé hudih pregreh in hudobij glej, kako je David, ki se je bil ob enim prešeštvanja in umora kriviga storil, po Božjim usmiljenju pekla rešen bil. Glej, kako se je bil Manás, ki je vse le mogoče gerdobije in pregrehe počel, s svojo pokoro od smerti k življenju povernil. Ozri se tje na Marijo Magdaleno, ki je bila tolikanj globoko v nesnago brezštevilnih pregreh zagreznjena, pa je izvir vse nebeške milosti bila zopet našla, zveličarjeve noge s svojimi solzami močila, jih mazila in poljubovala in zavolj svoje spokornosti odpušenje svojih grehov zadobila. Glej tudi, kako se je Peter verig, ki si jih je bil Gospoda zatajivši, pripel, rešil, in svojo nezvestobo z nar britkejšimi in nar bolj skesanimi solzami zopet popravil. Poglej uniga hudodelnika, ki so ga bili

zavolj njegovih hudodelstev v smert obsodili, kako je zavolj svojiga spokorniga duha, ki ga je v enim samim trenutku razodel, s križa v večni raj sprejet bil; poglej nazadnje Savla, ki je cerkev Božjo preganjal, in se s kervijo njenih mučenikov omadežval, potem pa je Apostelj in izvoljena posoda bil. —

Kjer pa toliko zgledov in sicer tacih pred očmi jasno stoji, naj se ne posluša obúpljivost, sosebno, ker zapisano stoji: „Če se hudobnež od svoje hudobnosti, ki jo je počel, spreoberne, in pravico in resnico spolnuje, bo rešen.“ (Eceh. XVIII. 27.)

Nezmernost v jedi in v pijači ti pravi: Bog je vse vstvaril, de boš zavžil; kdor se toraj ne siti, zaničuje podeljeni dar.

Zmernost pa odgovori; Res je Bog vse vstvaril, de bi človek zavžil in lakote ne poginel; de bi pa potrebne mere ne zvikševal, mu je ob enim tudi treznimu biti zapovedal, zakaj, med zlege, ki so Sodomo pokončali, se šteje posebno tudi nezmernost v jedi in pijači, kakor Gospod sam spričuje, rekoč: „Glej, hudobija tvoje sestre Sodome je bila prevzetnost; s svojimi sosedi je imela preobilo hrane, mirú in pokoja.“ (Eceh. XVI. 49.) Toraj naj vsaki toliko jedi in pijače zavživa, kolikor bolnik zdravila, ker ga namreč ne zavživa zavolj poljubnosti, temuč, ker mu potreba velí. —

Samopašno veselje ti beseduje: Čemu bi veselje svojiga serca zakrival? Bodi vesel proti vsacimu! Vedri sebe in druge s šalo in norčijo, in daj, de bo tvoje veseljenje tudi druge razveseljevalo.

Resnoba pa vpraša: Odkod le to veselje? Si mar hudiča premagal? Ali si peklenskim mukam utekel? Ali si morde že iz pregnanstva v svojo

domovino se vernil? Ali gotovo veš, de si med izvoljenimi? Ali si morde že pozabil, kaj je Gospod rekel: „Jokali se boste in žalovali, svet pa se bo veselil; žalostni boste, vender vaša žalost se bo v veselje spreobrnala.“ (Jan. XVI. 20.) Ali se morde nič več ne spomniš, kaj zveličar drugej pravi: „Gorje vam, ki se zdaj smejate; zakaj žalovali boste in se jokali.“ (Luk. VI. 25.)

Blebetavost pravi: Nič ni krivičen, kateri, čeravno veliko pa nič hudiga ne govori, ampak uni, ki malo sicer, pa hudobno govori.

Na to pa odgovori tiha molkljivost: Resnično je sicer, kar praviš, ali kako pogostama se zgodi, de pomenki, čeravno so bili začetkama morde nedolžni, radi v napačnosti zajdejo, če le predolgo terpe, kakor sv. pismo pravi: „Kjer je veliko govorjenja, se greha gotovo ne manjka.“ (Preg. X. 19.) Zakaj akoravno bi morde med preobilo besedami nobenih pregrešnih ne bilo, bi se vender nepotrebne in prazne opustiti ne mogle, od katerih pa bo enkrat tudi treba odgovarjati. —

Nečistost te mika: Zakaj neki bi se sladnosti ne udal, ker ne veš, kaj bo potem? Zatoraj ne trati odločeniga časa z upanjem in želenjem, ker dobro veš, kako hitro derdrá.

Čistost pa opominja: Ne delaj se, kakor bi ne vedil, kaj ti je po tem življenju odločeno. Če si bogaboječe in čisto živel, ti bo brezkončno veselje dodeljeno; če si pa brezbožno in spohotno svoje dni zgubljal, boš pahnjen v peklensko žrelo. —

Ljubezen do sveta te nagovarja: Kaj more lepši, krasniši in ljubši biti, kakor, kar ti to življenje vsaki dan ponuja? Kako lepo je vse pod ne-

beškim krogam. Zrak, kako bister, solnce, kako žari, kako mila in prijazna je svetloba mnogoličniga mesca in migljajočih zvezdic. Kako veličastna in zradostivna je zemlja v stoternim kinču cvetic in dreves, prepolnih sladkiga sadja! Kako prijetno se versté od bistrih potokov previrani travniki z blagodarjenimi poljanami, in s preljubo terto nasajenimi goricami. Kako krepčavno je v senci hladniga loga! Še živali se svojiga življenja veselé, in nas radujejo s svojimi skoki in berhko igračo. Kako lepo ravnomerje se razkazuje v sestavi čverstiga konja, berzniga jelena in vsih drugih žival! Kako svetla lepota se lesketá v perju ponosniga pava, in kaka nježnost v mičnim golobu! Kakošna vnanja in notranja krasota se najde po človeških staniših, in kako nas ginejo mili glasovi umetne godbe in sladkiga petja!

Ljubezen do nebeškiga očeta odgovori: Če te zamore vse, karkoli vidiš pod sinjim nebam, tolikanj razveseliti in če se ti ječa tako lepa zdi: kakošna bo še le prava domovina in očetov dom? Če je dežela, kjer le ptujci stanujejo, že tako krasna: kakošna mora una biti, ki jo oče med svoje otroke deli? Če se umerjoče in revne stvari tolikanj srečne v tem življenju čutijo; kako neskončno bogate morajo neki neumerjoče in zveličane bitja na unim svetu biti? —

Ugasni toraj, ljubezen do pozemeljskiga, k kterimu nobeden poklican ni bil, in bi ga smert od tod ne bila odnesla, in zažari v tvojim sercu ljubezen do prihodnjiga življenja, čigar veselja nobena smert več ne preneha, kjer nobena skerb več ne mori, nobeno uboštvó več ne stiskuje, in nobena britkost

ne pobija, ampak le večno zveličanje gospoduje. Če me vprašaš, kakošno je neki prihodnje življenje, in v čem njegovo zveličanje obstoji, ti ne morem nič druziga odgovoriti, kakor, de tam vse najdeš, kar je dobro in zveličansko, in de se nikjer tam ne dobi, kar bi se moglo hudo zvati. Kaj je ta blagota, ti jo kažeta prerok in Apostelj: „Ni vidilo ne oko, ni slišalo ne uho, in nobeno človekovo serce ni občutilo, kaj je Bog tistim pripravil, ki ga ljubijo.“ (Iz. LXIV. 4.; I. Kor. II. 9.)

Do zdaj povedano naj nam slednji trenutek orožje v roke daje, ki je nam v boji z greham tolikanj potrebno, de si bomo z ogibanjem pregreh do čednosti pot naredili in razpadljivo bednico, v katero nas je Bog posadil, krepko branili, de je nam sovražniki vzeli ne bodo. Če sovražnika od tega stanovanja odpodimo, ni dvomiti, de bo nebeški gost sam vanj prišel, in v njem se pomudil, kakor sv. Janez pravi: „Bog je ljubezen, in kdor v ljubezni ostane, ostane v Bogu in Bog v njem.“ (I. Jan. IV. 16.) Tisti pa v ljubezni stoji, ki nič ljubezni nasprotniga ne stori: Ljubezni nasprotuje pa samo smertni greh, kteriga moramo z doslé brušenim orožjem premagovati.

Druge bukve.

Od spolnovanja čednost.

XII. Poglavje.

*Od trojih čednost, ktere vesoljno keršansko po-
božnost obsegajo.*

Ko smo v prešnjih bukvah tega oddelka precej obširno govorili od grehov, kteri dušo omadežvajo in onečedijo, hočemo tedaj od čednost govoriti, ktere dušo lepšajo in ji zavoljo krasa pravičnosti pred Božjim veličastjem visoko lepoto delé, kakor pa pravica v tem obstoji, vsakimu, Bogu namreč, svojimu bližnjimu in sam sebi dajati, kar mu gre; so tudi troje čednosti, ktere pravičnost obsegajo in storé.

Perva obstoji v tem, de dajemo Bogu, kar je Božjiga, druga, de dajemo svojimu bližnjimu, kar mu gre, in tretja naposled, v spolnovanju vsiga, karkoli je človek sam sebi dolžan. Kdor tej trojno-obzirni dolžnosti zadostuje, spolnuje pravico po vsi njeni obsegi. Če hočeš v malo besedah in v kratki priliki vediti, kako se to godí, ti povem, de človek s spolnovanjem te trojne dolžnosti popolnoma vse svoje dolžnosti zveršuje, namreč, če ima proti Bogu otročje serce, proti svojimu bližnjimu materno, in sam proti sebi serce in duha kaciga sodnika. To so vsi trije deli pravičnosti, v kterih prerok uči, de

vse naše premoženje obstoji, ko pravi: „Pokazati ti hočem, človek, kaj je dobro, in kaj Gospod od tebe hoče, de namreč storiš, kar je prav, de usmiljenje ljubiš, in s svojim Bogam skerbno hodiš.“ (Mih. VI. 8.)

Zmed teh trojnih dolžnost perva nas tiče, de namreč storimo, kar je prav; druga našiga bližnjiga, namreč, de ljubimo usmiljenje; tretja pa Boga, kakor se sprevidi iz prerokovih besed, ki pravi, de moramo skerbno z Bogam hoditi. Ker je toraj v teh treh ves naš blagor shranjen, hočemo obširno od njih govoriti, zakaj čeravno smo v svojim „spominu keršanskiga življenja“ od te reči kratko opomnili, smo si hotli daljniši razlago do tukajšnjiga mesta prihraniti.

XIII. Poglavje.

Od dolžnosti človekove proti samimu sebi.

Ker se redovita ljubezen v človeku narpred do njega vname, hočemo tudi z delam pričeti, kteriga je prerok perviga postavil; namreč: storiti, kar je prav, kar se tiče serca in duha sodnikoviga, in kakošne dolžnosti ima človek proti samimu sebi. To pa ima dober sodnik nar bolj skerbeti, de bo okrožje njegoviga sodništva v dobrim stanu in vsiga slabiga očišeno, in ker sta v človeku, kakor v majhni državi, dva poglavitna dela, telo namreč z vsimi svojimi udi in občutki, in duša z vsimi svojim; zmožnostmi in močmi v reden stan pripraviti, tedaj morata oba dela po vevah čednosti, ktero hočemo

tu razlagati, spreobrnjena in pospravljena biti, in tako bo človek vse spolnil, karkoli je sam sebi dolžan.

§. 1.

Od spreobrnjenja človekoviga gledé trupla.

Za spreobrnjenje trupla je narpred treba, de je v vnajnosti človekovi nekaka pristojnost in postavnost, in de se po tém ravna, kar sv. Avguštin v svojih redovskih pravilih hoče, de ni namreč nič v hoji, v noši in v obleki, kar bi utegnilo družih oko žaliti, in de se mora vse kakor za naš stan in za našo čast spodobno kazati. Zatoraj naj služabnik Gospodov zmiraj pazi, de bo pri družih ljudéh vedno resnoben, ponižen, pohleven in blagovoljen, de bodo vsi, ki imájo kaj ž njim opraviti, po njegovim zgledu ginjeni in k dobrimu spodbadani. Apostelj velí, de naj bomo dišava, ki svoj prijeten duh vsimu daje, karkoli se ji bliža. Kakor si roka, ki je kaj dišečiga deržala, duh prihrani, tedaj morajo tudi besede, djanje, noša in vse drugo Gospodoviga služabnika táko biti, de bo vsakimu v zgled in v poblaženje. To je nar lepši sad, ki zori iz redniga in nraavniga zaderžanja, in ki je tako rekoč, molčeč pridigar, ki svojih bližnjih ne spodbada z besedami, ampak z zgledam, de naj Boga časté in čednost spolnujejo. Zatoraj nas zveličar sam nago-varja, rekoč: „Tako naj se sveti pred ljudem vaša luč, de vaše dobre dela vidijo in vašiga nebeškiga očeta časté.“ (Mat. V. 16.) S temi so soglasne tudi besede preroka Izaija, kateri pravi, de bo Gospodov služabnik prelepimu od Boga nasajenimu vertu enak, kteriga ugledavši bo vsaki Gospoda hva-

lil. Vender pa ne smemo dobriga takó delati, kakor bi se hotli očitno razkazovati, ampak tako, kakor sv. Gregori pravi, de bo namreč naš namen vedno skrit, de bomo svojimu bližnjimu sicer v zgled, zraven pa le namenjeni, samo Bogu dopasti, in zatoraj želimo, de bi natihama ostal.

Druga hasen, ki izhaja iz taciga obnašanja, je, de je vnanji človek nar bolji stražnik notranjiga, in pobožnost ohrani, zakaj med vnanjim in notrenjim človekam je taka ozka zaveza in tolika vzajemnost, de si oba, karkoli se enimu prigodí, naznanujeta, tako tedaj, de če je duh dobro vredjen, bo kmalo tudi truplo, in nasprotno, če se truplo slabo vède, se bo tudi duh po njem zvergel, tako sicer, de je drugi zerkalo družiga. Kakor ti namreč zerkalo sliko vsiga, karkoli počneš, osnuje, ravno tako posnema eden uniga notrenjiga in unanjiga človeka, vse kar eden dela, in tako vnanje pokorjenje veliko za notrenje pripomore. Tihiga in mirniga duha v nepokojnim truplu dobiti bi bilo res kaj čudniga. Zatoraj pa pravi modri: „Kdor je berznih nog, se spodtika,“ (Preg. XIX.) s čimur hoče reči, de se nepostavni velikrat spodtaknejo in v greh padejo, kakor uni, ki gredé prédse ne gledajo.

Tretji sad, ki ga ta čednost obrodí, obstoji v tem, de si človek nekako vnanje častitljivost ohrani, kakor se za njegovo osebo in za njegovo čast spodobí, zlasti, če kdo kako očitno službo opravlja; kakor si jo je tudi Job prihranil, kar sam spričuje: „Svetloba mojiga obraza ni pala na zemljo. (Job. XIX. 24.) In nekaj popred: „Ko sim skozi mestne vrata šel, in so mi sedež na tergu pripravili, so me mladenči vidili in se skrili, se starci vzdignili in

stali, vikši so nehali govoriti, in perste na usta pokladali; knezi so svojimu glasu branili in jezik se jim je v goltancu prirastil.“ (XIX. 7—10.) De bi pa to resnobno obnašanje brez vse prevzetnosti bilo, je bil pobožni mož tudi tolikanj dobrotljiv, de sam od sebe pravi: „In čeravno sim bil kakor kralj sredi svoje vojske, sim bil vender tolažnik žalostnih, oko slepih in noga hromastih.“ (Ondi.) Opomniti je tu, de pomanjkanja take resnobe in postavne vnajnosti učeniki bogaboječnosti ne grajajo kakor greh, ampak kakor preširnost; zakaj skerb za telesno čedo in lišpanje ter prevelika pazljivost na vnanjiga človeka ste znamnje notranje praznote in pomanjkanja resnobnosti, zatoraj modri pravi: „Obleka človekova, režanje zob in njegova hoja pričuje, kaj je v njem.“ (Sir. XIX. 27.) To poterdujejo tudi Salomonove besede, kateri pravi: „Kakor se v vodi podobava vánjo gledajočih otiskuje, ravno tako so serca ljudi modrim očite.“ (Preg. XXVII. 19.)

To je sad, kteriga táko resnobno ponižno obnašanje rodi, in resnično, majhen ni, zatoraj mi ne dopade, če kdo družino družih preveč ljubi, in se njih shodov vdeležva, kar jih veliko dela, kateri se, de bi se pobožnjaki ne vidili, smejaajo, šaliyo, in se brez pomislika prav od nepotrebnih reči pogovarjajo, kar jim vse hasni, ki smo jih popred povedali, vzame. Zakaj — kakor sv. Janez Klimak lepo od tega govori — redovnik naj zakonov zderžljivosti ne lomi zavolj tega, ker se boji, de bi mu tako ostriga obnašanja pred svetam v prazno nečimurno hvalo ne obračali; kakor se namreč napaka ne sme z napako popravljati, ravno tako je še slabši iz strahú, od ljudi grajanimu biti čednost zapustiti.

Kar smo dozdej povedali, se tiče človekoviga vnanjiga obnašanja sploh, ne gledé časa ne kraja; ker je pa posebno pri jedi resnobno in pametno zadržanje prav potrebno, hočemo v sledečim obširno od tega govoriti.

§. 2.

Čednost zderžljivosti.

Gledé ravnanja s truplam je morde boljši, ostro in terdo ga imeti, kakor pa ljubo in mehkužno, kakor namreč meso mertviga trupla mira, ki je prav grenka, ohrani, de se ga gnjiloba ne prime, ravno tako tudi naše meso mehkužnost in postrežnost spridi in v pregrehe zapelje, ko ga ostro ravnanje v čednosti obderži. Hočemo tedaj tu od zderžljivosti govoriti, ki je prav posebna čednost, in veliko drugih zadobiti pripomore, ker se je naša spridena natora z nar veči zopernostjo brani.

Akoravno bi morde zadosti bilo, kar smo popred od nezmernosti in sitosti pravili, de bi visoko vrednost zderžljivosti razjasnilo, ker si, kdor od dveh nasprotnih reči eno pozna, lahko drugo obriša; se mi je vender pametno zdelo, od te čednosti posebej govoriti in pokazati, kako se more doseči in spolnovati.

Pričemsi toraj z zmernostjo, s katero se je posebno pri mizi vesti, hočem izverstni nauk, ki ga je sv. Duh nas učil, tu povedati, ki se takole glasi: „Zavživaj kakor zmeren človek, s čimur se ti postreže, de te jedočiga sovražili ne bodo. Zavolj spodobnosti nehaj prvi, in ne bodi nenasitljiv, in če jih več s teboj je, ne prični pred njimi.“ (Sir. XXXI. 16 — 18.) Ta velevala je nraвному obnašanju

prav primerjena in vredna Gospoda, ki je vse v prečudovitim redu vstvaril, in tedaj tudi od nas hoče, de se po tem redu ravnamo. Ravno tega uči tudi sv. Bernard takóle: „Obzirama jedila se mora gledati kako, kdaj, koliko in kakošno moramo zavživati. Tudi naj se ogiblremo nepotrebnih in preveč zmišljenih jedi. Gledé zavživanja naj se jedoči z vso svojo dušo v jed ne zamisli. Glede časa ne jejmo pred odločeno uro, in kar se tiče množice in kakosti, bodimo zadovoljni, s tistim, kar drugi samostanski bratje dobivajo, če očita bolehnost kaj družiga ne pripusti.“

Od tega nauka se nauk sv. Gregorja prav malo zloči: „Zderžljivost je“ — pravi, — „če jedilniga časa ne prehitavamo, kakor je Jónat storil, ko je sterdenico jedel; če ne poželimo boljši hrane, kakor Izraelski otroci v pušavi; če nam drago pripravljanje ni mar, kakor Helijevima sinovama; če obilosti ne išemo, kakor Sodomljani, in nazadnje ne po vsaki, tudi po domači jedi ne hlepimo, kakor Ezav po lečnati jedi svojiga brata.“

Obširniši obravnava to reč Hugon od sv. Viktorja, rekoč: „Med jedjo je nad dvojim čuti, namreč nad pičo in pa sam nad seboj. Kdor jé, mora zmernost v jedi, in pristojnost v govorjenju, ogledovanju, in v zadržanju razodevati, de željno ne pogolta, de ni pust s svojim blebetanjem, in se ne ozira po vsih plateh, ampak de v vsim svojim obnašanji olikanost in spodobnost razkazuje. So nekteri, kteri, ko so komaj k mizi seli, že svojo pogoltnost in nenasitljivo požrešnost, in gibčnost vsih svojih udov naznanjajo. Glavo sučejo sem ter tje, zdaj in zdaj imajo kaj s svojimi rokami opraviti, neprene-

hama posegajo po mizi, kakor bi sami pičo snesti hotli, in s svojim gibanjem izdajajo nepotolažljivo poželenje svojiga želodca. S svojiga stola preletavajo s svojimi rokami in očmi vso mizo, jemljejo in hočejo zdaj to, zdaj uno, in počno kakor vajvoda, ki si hoče kako terdnjavo osvojiti, in povsod svoje oči obrača, de bi povsod na enkrat zagrabit mogel. Ravno tako se unih misli med jedjo le z jedmi pečajo in pri vsaki prevdarjajo, s katero bi neki pričeli, de bi jim nič ne ušlo in de bi zlagama vse pogoltniti mogli.“ Vsih teh nespodobnost se moramo varovati, in zlasti dobro paziti, če nas huda lakota goni, ali če nam izverstnost kake piče gerlo premočno dráži. Tu se dobro varujmo, de nas snednost seboj ne potegne. Dobro zove sv. Janez Klimak snednost hlinjenje trebuha, ker po potolaženji kriči, čeravno je že nasitena, in pregovoriti skuša, kakor bi hotla vse požreti.

De toraj pri jedi in pijači nezmeren ne boš, se spomni, kadar se za mizo usedeš, besed modrijanovih, kateri je rekel, de se morata dva gôsta povabiti in krepčati, telo namreč in pa duša; prvi z jedjo, duša pa z zmernim in ne preobilnim zavžitjem jedí; kakor namreč telo z jedjo, ravno takó dušo z zmernostjo in zderžanjem nepotrebniga, kakor z néčesam, kar je čednost in tedaj za dušo duhovska jed, krepčamo in oživljamo. Tudi je pripomoček zoper mikanje gerla, če se vsi nasledki zderžljivosti proti nasledkam nezmernosti pretehtajo, ker se očito pokaže, kako krivično in nespametno je, tako obilen sad tolikanj kratkimu, nadležnemu radovanju darovati. De to še bolj sprevidimo, moramo vediti, de sta med petemi človekovimi občutki

čut in slaj nar manj vredna, ker je ni živali na svetu noter do nar bolj popolnoma, ki bi ju ne imela, čeravno jih je veliko, ktere unih tréh, vida namreč, duhala in pa sluha nimajo; in kakor sta una dva bolj telesna in neplemenita, so tudi zavžitki po njima bolj sirovi in živinski, ker je ni živali, de bi ju ne imela.

Vender pa ti zavžitki niso samo malo vredni, ampak tudi prav kratki, zakaj nič dle ne razveseljujejo, kakor telesno obtipanje reči z občutilam terpi. Ravno tako vidimo, de nas gerla poželjivost nič dle ne mika, kakor jed po gerlu derči, in kadar to neha, je tudi zavžitek preč. Če je pa ta pohotnost tako kratka iz tako živinska, kdo bi neki tako nespameten in živalim enak hotel biti, brez lepe zderžljivosti, ki tako sladak sad obrodi, zavolj tako prostiga in nečastniga veseljenja živeti?

Ze samo ta obzir bi mogel zadostiti v krotenje pogoltnosti; koliko bolj pa še, če še drugi obziri pristopijo, ki nam še bolj zapovedujejo zderžljivim biti. Vzemi toraj služabnik Gospodov, kakor smo že rekli, tehtilo in položi v eno tehtilnico kratkost in malovrednost tega poželenja, v eno pa lepoto zderžljivosti z obrojenim sadam; nadalje zglede svetnikov; terpljenje mučenikov, kteri so po ognji in vodi v nebesa šli; spomnjenje storjenih grehov in zavolj njih napovedane peklenške kazni in čišenje v vica, in reci si pri vsakim tacim premišljevanji, de moraš križ pomanjkanja náse vzeti, mesó pokoriti, gerlo krotiti, in z bolečinami ostre pokore Bogu zavolj pregrešniga vživanja zadostovati. Če se tako pripravljen za mizo usedeš, boš vidil, kako zlahkama te bo stalo, vsim tacim vžitkam se odpovedati.

Če je pa tolike pazljivosti pri jedi treba, je je še veliko več pri pitji, zakaj med vsimi rečmi, ki se čistosti upirajo, je vino zanjo nar nevarniši, in boji se ga, kakor svojiga nar hujiga sovražnika. Po pravici nas toraj Apostelj svari, rekoč: „Ne preopijajte se z vinam, v katerim je razujzdanost.“ (Efez. V. 18.) Toliko nevarniši pa je vino, ker mlado kri po žilah zavre, zakaj vino in mladost sta dvoje netilo spohotnosti, kakor sv. Hieronim pravi, čemu olje na oginj vlivati? Ker je namreč vino po svoji lastnosti prav ognjeno, vnema kri in ž njo vsiga človeka, nar bolj pa serce, po katerim se vsa njegova žerjavica spotama razžari. Serce pa je posoda vsih naših strast, ktere vinski oginj predrami, in se kmalo pri nar manjši priložnosti v veseljenji, pohlepnosti, jezi in v enakim kipenji razodevajo. Zatoraj se zdi, de je, ker je prva potrebnost nra niga živetja zadušenje in krotenje ognjenih strast, vino po svoji lastnosti njemu čisto nasproti. Kar je čednost pomorila, oživi zopet s svojo neznano vročino, in oginj zopet podpiše, ki ga je ona zadušila. Zatoraj se moramo prav skerbno vina zderževati. On stvari brezzmeren smeh, in šaljenje, baharijo, pričkanje, vpitje, razkrivanje mnogih skrivnost in enakih napačnost več; serce jame kipéti, in pamet omeglé vinski sopári. Zraven se pridruži še tudi pijančevanju tako sosedna priložnost, meje lepiga zaderžanja in spodobnosti prestopiti; ktere se toliko manj ogiblremo, mené, de moramo svojim vinskim pajdašem z vsim postreči. Vsa ta škoda in še veliko družih nastaja iz nezmerniga zavživanja pijače; zatoraj neki modrijan prav lepo pravi, de terta troje grozdje rodi, eno potrebe, eno veseljenja, eno

pa zdivjanosti, kar pomeni, de zmerno zavžito vino človeka krepča, prenapolnjenje prave mere pa je že bolj veseljenje, kakor potreba, brezmernost pa zdivjanost in norost. Resnično, nič se pošteno zdeti ne more, kar človek v pijanosti počenja, ker takrat pamet kakor v tamno ječo zaklenjena, prisiljena molči, in tudi vino, ki je nar hujši vsih svetovavcov, kakor hoče ž njim gospodari.

Ravno tako se je bati premnogo govorjenja, pričkanja in besedovanja pri mizi, če resnično želimo, de bi si potem nič napačniga očitati ne imeli; zakaj večkrat se prične mirno besedovati, pa konec je kervav prepir; in pogostama kdo, kteriga je vino vnelo, reči govori, ktere si potem voši, de bi jih nikoli izustil ne bil; zatoraj tudi Salomon pravi: „Ni je skrivnosti, kjer je pijanost domá.“ (Preg. XXXI.)

Čeravno je pa pri mizi preobilo besedovanje sploh grajati, se je vender zlasti taciga govorjenja varovati, ki se suče okoli jedi in pijače, ker tu mogočno začno hvaliti vino, jedi, sadje, in kar je še kaj družiga, in se pričkati, kje se ta ali una jed nar boljši dobí, če je ktera riba ali iz te, ali iz une vode boljši. Vse tako prazno blebetanje je znamnje nezmerniga, snedniga človeka, ki bi si vse svoje žive dni rad s sladčicami želodec polnil, in usta, serce in razum ter spomnilo le za žretje in pitje rabil.

Nar bolj pa se naj jedoči varuje svojiga bjižnjiga glodati. Posidoni nam sporočuje od sv. Avguščina, de je neki v zavarvanje svojiga stanovanja te pregrehe v svoji obednici napisati dal, de njegova miza za take, kterim je ljubo družim ime gerditi, ni pogernjena.

Tu so tudi zapomniti besede sv. Hieronima, ko pravi: „Pičla hrana in vedno lačen želodec je boljši kakor tri dni se postiti; boljši je vsaki dan malo jesti, kakor pa nekoliko časa se postiti in potem si na enkrat želodec napolniti. Nar boljši dež je, ki zlagama po zemlji rosí, nagla ploha pa njivo vso preplavi.“ Jedé misli, de ne ziviš za sitenje svojiga trebuha, de je marveč tvoja dolžnost, potem zopet brati, se učiti ali sicer s kaj koristnim se pečati, za kar pa nisi pripraven, če si želodec z jedmi preobložiš. Ne delaj toraj mere pri zavživanju jedí in pijač po njih slaju; vzemi le toliko, kolikor ti potreba velí.

S tem pa nočemo reči, de moraš lakote poginiti, temuč, de gerlu nič več ne privoliš, kakor je za življenje potrebno; zakaj tvoje telo, kakor vsih družih žival, hoče res hrane, de ne oslabí, ali čuj dobro, de ga preopolnil ne boš. Zatoraj pravi sv. Bernard: „S telesam se mora ostro ravnati, de se ne prevzame, in ne ustavi, vender pa tako, de bo môglo služiti, ker je duši pridjano, de ji streže: Meso se mora krotiti, pa ne ukončevati; breme se mu ima nakladati, pa naj pod njim ne omaguje; pokorjeno mora biti, de ne zmaguje; zluži naj, ne pa gospoduje.“

To naj zadostí od čednosti zderževanja. Kdor se hoče od njeniga sadú obširniši podučiti, in pozvediti želi, kako koristna mu je na vse plati na duši in na telesu, ker ohranjuje zdravje in dolgo življenje, ter čast in premožnost naklanja, naj bere obravnavo, ktero smo od te čednosti v bukvah od molitve in premišljevanja spisali.

§. 3.

Od čuvanja občutkov.

Ko si tedaj telo onako pod pokoršino sklonil, je treba, de tudi njegove občutke spremeniš. Napred mora Božji služabnik z nar veči skerbnošjo in nar veči pazljivostjo čuti, de oči — ki so kakor dvoje odperete vrata, skozi ktere vse nečimurnosti v dušo vhaajo, in večkrat naši lastni pogubi in smerti vanjo iti pušajo, — preveč samopašno ne strižejo; sosebno, kateri so se molitvi posvetili, naj nad tem občutkam skerbno čujejo, de čistost v nevarnost ne pride, in nobena druga misel v sercu ne ostane, kakor, s katero se ravno pečá. Zakaj slike vnanjiga, ki skozi te vrata v našo dušo prideró, zastanejo v nji, in motijo našiga duha, če hočemo moliti in premišljevati, in komaj kaj družiga misliti pripusté, kakor, kar se je v našo dušo vtisnilo. Zatoraj se pa duhovske osebe tolikanj trudijo, nad svojim očem tako čuti, de jih ne odvrčajo samo od tega, kar bi jim škodovati utegnilo, ampak tudi od vsih lepih in gizdavih reči, kakor od krasnih poslopij, lepih slikarij in preprog, de bo njih domišljija ob času, ko bodo z Bogam se pomenkovali, prazna vsiga nečimurniga. Zakaj to opravilo je tako imenitno in tolikanj natanko, de ga ne motijo samo grehi, ampak tudi misel na podobe, ki same na sebi pregrešne niso.

Ravno tako skerbno je čuti zavolj ušes. Zakaj pogostama uhita kaj skozi te duri v našo dušo, kar jo nepokoji, jo vnema in morde pogubi. Zatoraj ne smemo svojih ušes samo škodljivim rečem mašiti, ampak tudi tako zvanim novicam, ki nam nič

mar niso; zakaj kdor se tega ne zvaruje, v tega duši bo zaslišano ob času, ko se ima zbirati, odmevalo in ji tolikanj misliti dalo, de se ne bo mogla z Bogom pogovarjati.

Gledé duhala nimamo nič opomniti. Dosti je vediti, de se z dišečimi reči le mehkužniki in sladniki mažejo, zatoraj pa slabo ime pridobé, in ne samo za moške, ampak tudi za ženske nisó.

Od okusa smo že v poprešnjim odrezku, kjer smo od zderžljivosti govorili, dovolj obširno pripovedovali.

§. 4.

Od čuvanja jezika.

Gledé jezika je veliko povedati, zakaj, kakor modri pravi, „smert in življenje sté v jezikovi oblasti.“ (Sir. XVIII.) Iz teh besed je jasno, de vse dobro in hudo, karkoli se človeku pripeti, iz skerb-niga ali vnemarniga čuvanja tega uda nastaja. Skerbno ga varovati nas opominja sv. Apostelj Jakob, ko pravi: „Če konjem berzde med zobe denemo, de so nam pokorni, tedaj ves njih život vodimo. Glej tudi ladije, čeravno so velike in jih huda sapa goni, le majhno veslo jih kermi, kamor le hoče kermar. Enako je tudi jezik majhen ud, pa veliko stori. Glej majhen ogenj! in kako velik gojzd zapožari! Tudi jezik je oginj, obsežek vse krivice. Jezik stoji med našimi udi, ki okuži vse naše truplo. (Jak. III. 3—6.)

De ta ud prav berzdamo, nam je čveteriga treba gledati: namreč: *Kaj* nam je reči, *kako* nam je reči, *kda*j in *zaka*j nam je reči. Toraj hočemo narpred govoriti, kaj imamo reči, ali od obsežka svojiga govorjenja. Sosebno si imamo „pa te le besede sv.

Pavla vtisniti: „Nobena slaba beseda ne pridi iz vaših ust, ampak le, kar je dobro, v poterjenje v veri, de bo poslušavcam teknilo.“ (Efez. IV. 29.) Še na drugim mestu bolj natanko razlaga, kaj so slabi govóri: „Prešeštvo pa in slednja nečistost ali skopost se ne imenuj ne med vami (kakor se svetnikom spodobi), tudi ne razujzdanost, ne malopridno govorjenje in norčevanje, in nič družiga nespodobniga ne.“

Kakor imajo mornarji vse nevarne mesta, kjer bi se ladija prelomiti utegnila, na svojih obrisih zaznamvane, de se jih ogiblajajo, ravno tako Božji strežnik vsakoverstno slabo govorjenje dobro opazi, de vanj zabredel ne bo. Kakor se kermar polagama in skerbnó nevarnih mest ogiblje, ravno tako premedeno moraš zamolčevati, kar ti je kot skrivnost zupaniga.

Glede vedenja, kako naj govorimo, se moramo posebno varovati, de ne bomo nepremišljeno, ne presladko, ne preveč zmišljevano in nježno besedili, ampak z resnobo, zmerno počasnostjo, in s krotkostjo s priprostimi pa razumljivimi besedami. Tu sem gre tudi svarjenje, de ne smemo terdovratno kaj rečeniga terditi, in se ne med tiste prištevati, ki nikoli premagani biti nočejo; zakaj s tem si razdiramo mirno vest in se pregrešamo zoper čednost poterpežljivosti; zoper ljubezen do bližnjiga in zoper prijateljstvo. Blago serce rado odstopi, in pri tacih prilikah družim zmago prepusti. Kdor je pametin in molčeč, dela po svetu modriga: „Delaj v mnogo rečeh, kakor bi neveden bil, tiho poslušaj in vred poprašuj. Če si med imenitnimi, se ne sili govoriti,

in kjer so starji, ne beseduj preveč! (Sir. XXXII. 12 — 13.)

Tretjič se moramo po času, kdaj smemo govoriti, ravnati, t. j. ne govorimo drugači, kakor, kadar je čas za tó pripraven, zakaj, kakor modri pravi: „Lepa beseda iz ust kaciga bebca se zaničuje; o pravim času je ne pové.“ (Sir. XX. 22.)

Nadalje moramo še vediti, čemu je bilo rečeno namenjeno. So namreč ljudje, kateri dobro govore, de bi jih pobožne mislili, drugi, de svojo razumnost in bistro glavo razodevajo: Uni so pobožnjaki, ti pa hvale željni in neumni. Kdor hoče tedaj kaj povedati, naj ne gleda samo, de bo dobro samo na sebi, kar pravi, ampak tudi k dobrimu namenjeno. Namen je pa le takrat dober, če hoče slavo Božjo povikšati in bližnjimu koristiti.

Naposled se mora še oseba gledati, ktera govori, ali je mlad med starimi, bebec med modrimi, ali posvetnik med duhovni, kadar je zmiraj lepši molčati.

Na vse to naj govoreči dobro gleda, de se pregrešil ne bo. Ker pa vsaki za to spreveden ni, je boljši pripomoček, molčati, ker zamore s samim molčanjem vse te veleve popolnoma zverševati. To je, kar modri pravi: „Tudi neumnež, kadar molči, se moder zdi.“ (Preg. XVII. 28.)

§. 5.

Od zatiranja strast.

Ko smo tedaj telo z vsimi njegovimi občutki tako dalječ pripeljali, ostane še nar imenitniši storiti, namreč dušo z vsimi njenimi krepostmi pod

svojo oblast spraviti. Napred se pred nas vstopi telesni poželjivi nagon, ki vse poželenje, in natorno gibanje, kakor ljubezen, cvet, veselje, žalost, hrepenenje, strah, upanje, nevoljo in enaciga obilo v sebi obsega. Ta poželjivi nagon je slabši del naše duše, ki nas živalim enači, ktere se samo svojim nagonam voditi dajo. Znižuje nas, in nar bolj k pozemeljskimu poteguje, ter od nebeškiga odmikuje. Iz njega izvirajo vse nadloge, karkoli jih je na svetu, in iz tega studenca je priteklo naše prvo pogubljenje. Poželjivi nagon, ki se sam sebi voditi daje, se bojuje in upira zoper Boga; v raj pot zapreka in pekel bogati, ter svet pod hudičevo oblast spravlja. V njem ima greh svojo orožnico, iz ktere si orožja jemlje, de toliko huje po svetu mori. Je kakor druga Eva v nas; to je, slabotniši del naše duše, po katerim stara kača našiga Adama, t. j. boljši del naše duše, v kateri pamet stanuje, napada, in jo pregovarja, po prepovedanim sadu se ozreti. Tisti del je, v katerim Adamov greh nar bolj svojo moč kaže, in svoj nar huji strup skriva; kjer se tisti bôji in tiste bitve godé, in se tiste zmage in tisti venci dobivajo: Tu je, kjer slabotni onemaga; krepostni premaga in si zmagavec venec zadobi, — tu je boríše vsake čednosti. To divjo zver ukrotiti in zveriziti je poglavitna naloga nra vskih čednost. Tu je no grad, po katerim moramo zmiraj kopati, vert, kteriga morama neprenehama obdelovati, de bomo plevel poruvali in na njegovo mesto čednosti nasadili.

Po tem vertu naj se toraj Gospodov služabnik zmiraj sprehaja s serpam v roki, de bo ž njim nepotrebne in škodljive zeliša, ki se med koristnimi razprostirajo, požel, ali pa, de drugačne prilike

povem, kakor spreveden kočjaž naj svoje strasti vodi, ter jim zdaj vajeti spusti, zdaj nategne, in tako obrača, de ne gredó, kamor oné hočejo, ampak po vevah postave ali zakona in pameti hodijo.

V tem obstoji poglobitniši vaja Božjih otrok, ki se nadalje ne pusté nič več nagonam mesa, ampak duhu Božjemu voditi, in to je razloček med mesenimi in duhovskimi ljudmi: Uni se dajejo kakor brezpametne živali, poželenju mesa, ti pa duhu Božjemu in pa pameti voditi. To je tisto krotenje in tolikanj hvaljena mira, ktere sv. pismo tolikrat spomni, to je tisto berzdanje in zakopovanje, k katerimu nas Apostelj tolikrat vabi; to je tisti križ in zatajenje samiga sebe, ki je v Evangelju tako povikševano; to je, storiti, kar je prav, kar se tolikrat v psalmih in pa pri prerokih ponavlja. Tukaj se razvijajo vse naše čednosti, in nató naj se vse vaše težave, naše molitve, in pobožne vaje opirajo.

Narpred pa je potrebno, de vsaki svoje notrenje, svoje natorne nagnjenja in slabosti sam spoznava, de bo vedil, od ktere plati mu nar večí nevarnost proti. Ceravno se pa imamo z vsimi svojimi strastmi vedno bojevati, se vender nar bolj pogostama s poželenjem časti, sladnosti in bogastva bojujemo, ker je to troje vir vsih nadlog. Varujmo se, hoteti in želeti, de bi se naša volja spolnovala, in se naše hrepenenje vselej potolažilo, zakaj to je neznano nevarna pregreha, ktera ljudem pamet tamni in jo zatira. Sosebno je ta napaka pri velicih gospodih in pri mogočnih domá, in zatoraj je prav koristno zanje, če se vadijo ljubo sprejemati, kar njih željam nasprotuje, in svojimu poželenju tudi pripušeno utegovati, de si bodo tolikanj ložé nepri-

pušeno zarekvati mogli. Taka vaja je ravno tako potrebna za urno sukanje duhovskega, kakor telesniga orožja, in sicer toliko bolj, kolikor težji se zmagujemo sami sebe in pa hudobne duhove, kakor pa druge reči. Tudi se moramo privaditi, domače in zaničljive opravila voljno prejemati, ne po častih in imenitnosti hlepeti, ker njemu svet nič dati, nič vzeti ne more, čigar zaklad in delož je Bog.

§. 6.

Od spreobrnjenja človekoviga gledé volje.

De se prav popolnoma izurimo, je prav koristno, de volja ki je vikši dušna krepost, spreobrnemo in čez njo gospodujemo. Olepšati jo moramo razun z družimi čednostmi zlasti s ponižnostjo serca, z uboštvam v duhu, in pa s čertenjem samiga sebe, in dati se samo tem voditi, ker zatiranje strast prav polajšajo: „Ponižnost,“ pravi sv. Bernard, — „je zaničevanje samiga sebe, ki izhaja iz natankiga in praviga poznanja samiga sebe.“ Ta čednost preganja napuh z vsimi njegovimi odrastlikami iz duše, po nji se človek manjiga misli, kakor vse druge stvari, in meni, de bi bil vsaki, ko bi mu bil Bog enake milosti podelil, jih veliko boljši porabil ter se zanje veliko hvaležnišiga skazal, kakor on. Vender pa ni dovolj, to zaničevanje samiga sebe le na skrivnim v sebi gojiti, tudi v našim vnanjem obnašanji se mora svetiti, tako sicer, de se poleg svojiga notrenjiga stanu v vsim tako ponižne kolikor mogoče kažemo, ne oziraje se po sodbi in menjenji sveta, ki nam morde nasprotva. Zatoraj je potrebno, de smo iz ljubezni do Boga ne samo vikšim

ali enako postavljenim ljudem pokorni, ampak tudi manjšim.

Drugo potrebno je — uboštvo v duhu. Radovoljno zaničevanje pozemeljskih reči je, in popolnoma zadovoljnost z osodo, ki jo je Bog nam odločil, in naj bo še tako neimenitna. To nam korenino vsih zlegov, namreč poželjivost, kakor na mah preseka, in taki notrenji mir, toliki pokoj serca napravlja, de je celo Seneka rekel: „Kdor hrepene-nju lastne poželjivosti duri zaklepa, se more v zveličanji celó z Bogam meriti.“ Sreča človekova obstoji v spolnovanju njegovih želj. Kdor je tedaj svojo poželjivost zaterl, lahko reče, de je, čeravno ni še verha sreče dosegel, vender obilen del je že zadobil.

Tretje potrebno, ki naj v nas bo, je sveti čert samih sebe, od kteriga zveličar pravi: „Kdor svoje življenje ljubi, ga bo zgubil, in kdor svoje življenje na tem svetu sovraži, ga bo prejel, v večno življenje.“ (Jan. XII. 25.) Tu pa ni razumeti uni čert, kakor obupani sami sebe čertijo, ampak čert, kakor so ga svetniki zoper svoje meso gojili, ktero je vzrok velikih in mnogih nadlog, in nam veliko dobriga zabrani, zatoraj pa niso po svoji volji, ampak po vevah pameti ž njim ravnali, ktere nam zapovedujejo, mesa si ne misliti zapovednika, ampak služabnika duše, in poleg tega ž njim ravnati, sicer bi se nam prigodilo, kakor modri pravi: „Kdor svojiga sužnjiga že z mladih nog mehkuži, ga bo kasneje zanikerniga imel.“ (Preg. XXIX. 24.)

To sveto čertenje močno pospešuje opravilo pokorjenja, t. j. vse hudo poželenje pomaga, in naj bo še tako težko, premagovati in moriti. In kako

bi neki mogli brez tega črtenja samiga sebe, ki smo si navadno tolikanj ljubi in dragi, tako grozovito mučiti in do kervi raniti? Zakaj roka premagovanja samiga sebe ne dobiva moči samo od ljubezni do Boga, ampak tudi od črtenja samiga sebe, in onako ostro ne ravna človek sam seboj, kakor, kdor v strastnosti kaj dela, ampak kakor zdravnik, kateri, če se mu potrebno zdi, tudi kaki ud odreže, naj boli, kakor hoče, de vsimu truplu protéči nevarnosti v okom pride.

§. 7.

Od spreobrnjenja človekovi ga gledé domišljije.

Razun une dušne zmožnosti, ki izhaja iz poželjiviga nagona, ste še dve druge, domišljija namreč in pa um. Med tema je domišljija nar slabši, po grehu oslABLJENA, in tisti del, ki noče nar manj pameti pokoren biti. Zakaj večkrat bega kakor utekel sužinj, in preleti vesoljni svet. Prav željna je, na vse kraje uhajati, in si ugledane reči obrisovati. Enaka je požrešnim psam, ki vse prerijejo, zdaj to zdaj uno povohajo, ki bi vse radi pogoltnili, in kolikor jih odganjaš, se vender zmiraj k kaki réči vračajo. Domišljija je tudi svobodna, samopašna, ubežna moč, ktera, kakor divja, neukrotena zver kakor po zraku od hriba do hriba leta, de je ne zasačijo in svežejo, zakaj berzd ne terpi, in ne da se nobenimu človeku ne voditi ne uderževati.

Čeravno je pa ta dušna zmožnost že sama na sebi, tako samopašna in razujzdana, se vender nekteri dobé, ki jo še bolj pridijo, ter delajo, kakor starši, ki svojim otrokam vse dovolijo, jim po-

hajkvati in vse počenjati puste, kar jim le na misel pride. Kdor je tedaj domišljji vajete spustil, de dirja, kamor hoče, mu bo kasneje, ko bi jo rad uderževal in do premišljivanja Božjih reči pripeljal, zanikerna in se vsakimu berzdanju branila.

Ko smo tedaj škodljive lastnosti te neukrotljive zveri spoznavali, jo zgrabimo, deržimo, ter k premišljevanju dobrih in koristnih reči pritvezimo, zapovedavši ji v vsih rečeh vekama molčati. Kakor smo popred rekli, de moramo jezik berzdati, de nič družiga ne govori kakor dobro in koristno, ravno tako moramo domišljijo v terdne spone zakovati, de bo le pri dobrih in svetih rečeh ostajala, in de ji bodo vrata do vsiga zaperte. Zató pa moramo sami pazljivo preiskati, kakošne misli so dopustljive, in kakošne odganjati, de une kakor prijatle pod svojo streho sprejemljamo, tem pa vhajati branimo. Kdor je v tej zadevi prevnémaren, pusti v svojo dušo takim rečem priti, ki ne preganjajo samo pobožnosti in vse marnosti za Božje iz nje, ampak tudi ljubezen merzé, v kateri dušno življenje obstoji. Ko je bila vratarica kralja Isbozeta, ko je pšenico čedila, terdo zaspala, so tolovaji v hišo priderli in kralja umorili. (II. b. Kr. IV.) Ravno tako se mu-zajo, če pazljivosti manjka, ktera ima pšenico smeti, t. j. koristne in dobre misli slabih in škodljivih čistiti, poslednje v človekovo dušo, in ji smertne rane sekajo. Te opaznosti pa ni treba samo za ohranjenje dušniga življenja, ampak za potrebno molčanje in za neovirano povzdigovanje serca k Bogu. Zakaj nepokojna domišljija ne da človeku moliti, ker njegovimu duhu zmiraj kaj motila predstavlja, in tako njegove misli sedajnosti uteguje.

§. 8.

Od spreobrnjenja človekoviga gledé uma.

Ko smo tedaj od vsih dušnih zmožnost govorili, imamo še od nar vikši in nar blažniši, namreč od uma nekoliko povedati. Skušajmo ga razun z družimi čednostmi sosebno s prelepo čednostjo opaznosti in prevedenosti okraševati. Opravek poslednje čednosti v duhovskim življenji se da prav dobro z opravkam oči na telesu, ali kermarja na plavaki ali barki, kralja v kaki državi, ali nazadnje kaciga voznika primerjati. Brez te čednosti je vse duhovsko življenje kakor zaslepljeno, nerodovito, in vse zamotano. Zatoraj pa je tudi sv. Antoni primerjaje čednosti med seboj, opaznost in sprevedenost kakor učenici in vodnici vsih družih čednost nar bolj povikševal. Zatoraj naj se vsi, ki hočejo pobožno živeti, sosebno po tej čednosti ozirajo, de bodo v družih toliko lože in bolj napredovali. Ta čednost pa nima eniga samiga opravila, ampak veliko in sicer različnih, ker ni toliko posebna, kolikor splošna čednost, ki je pripomogljiva vsim družim, vse vodé in vredovaje. Tu nekoliko njenih opravil.

Narprej je razumnosti, se ve de, če je vera in ljubezen že tu, de pri vsih svojih delih Boga kot njihov namen in konec spoznamo, in zatoraj natanko preiskujemo, kakošni nameni so nas k delu spodbodli, de se prepričamo, ali imamo naravnost zmiraj Boga v očeh, ali pa marveč sami sebe. Zakaj samoljubnost je, kakor neki izversten cerkven pisatelj pravi, po svojim bitji prav gladka in skrita, in iše povsod, celo v nar blagejših vajah, le sama sebe.

Tudi je razumnosti, znati s svojim bližnjim

ravnati, brez spodtike, in mu pomagati, pa ga ne jeziti. Zatoraj je treba, de slednjiga misli in duha spoznavamo, de moremo pripravno ž njim ravnati, in njegov blagor pospeševati. Ravno tako je razumno, družih napake poterpežljivo prenašati, jih prikrivati, in jih ne do dna razgrinjati; ker se zraven spomni, de je v človeških rečeh doveršenimu vedno kaj nedoveršeniga primešano, in de ne more človeško življenje, zlasti ne po hudim grešenji, brez mnogoterih nepopolnamast in slabost biti. Zatoraj pravi tudi Aristotel: Pameten človek se ne sme pri vsih rečeh enake terdnosti in soglasnosti nadjati, ker se pri nekterih resnica terdno dokaže, pri družih pa ne. Ravno tako razumni človek tirjati ne more, de bi vse reči enake lastnosti imele, in bi tej ali uni česa ne pomanjkalo, ker so nekatere za take lastnosti pripravne, nekatere pa ne. Kdor bi terdovratno nasprotniga iskati hotel, bi morde z za to porabljenimi pripomočki bolj škodoval, kakor pa bi po taki preiskavi doseženo koristilo, in ko bi tudi svoj namen prav doveršil.

Razumno je, če človek sam sebe spozna in svoje notrenje vse spregleda, t. j. če svojiga duha in svoje misli, svoje hudobne nagnjenja in malopridne namene, nazadnje svojo nevednost in pičlo svojo čednost jasno sprevidi, de se njegovo serce v nečimurni slavi prenapelo ne bo, in ne sam sebe visoko cenil, kar mu njegove sovražnike veliko bolje razodeva, s kterimi se ima vedno vojskovati, dokler jih ni vsih iz svoje duše popodil. S tem združeno težavnost natanko spoznavati in zatoraj kolikor treba čuti, je tudi delo razumnosti in pazljivosti.

Razumno je, svoj jezik po velevah zakona in

po poprej razloženih okolišinah berzdati; vediti, kaj imamo reči, kaj molčati, in kateri čas je za oboje nar pripravniši, zakaj „enkrat je govoriti, in enkrat molčati,“ kakor Salomon pravi. (Prid. IV.) Ker ni dvomiti, de je za modrijana pri pojedinah in enakih prilikah lepši molčati, kakor pa govoriti. Nadalje je razumno, de ne verjamemo vsakimu, de spotama in kadar pomenki nar bolj splamé, svojiga serca ne razkrivamo, in ne prenaglo kaj sodimo, zakaj modri pravi: „Neumnež vso svojo misel prec razode ne, modri pa jo zaderži in v prihodnost ohranjuje.“ (Preg. IV. 11.) Kdor je v koga preveč zaupal, ki zaupanja vreden ni bil, je zmiraj v nevarnosti, in vedno ostane sužinj tistiga, komur se je zaupal.

Razumno je, če se je človek proteče nevarnosti spreviditi učil, de bi zdrav boleznj se ognil, in hude nasledke, ki jih ta ali una okolišina poroditi utegne, spoznal, ter z molitvijo in z drugimi pripravnimi pripomočki vsaki nadlogi v okom prišel, in jo če mogoče, odvernil. To nam modri svetuje, rekoč: „Pred boleznijo zdravila rabi.“ (Sir. XXVIII.)

Če hočeš tedaj k kaki pojedini ali k drugim enakim shodam iti; če imaš s prepirljivim ali slabim človekam kako zadevo poravnati, ali se pa kam drugam podati, kjer ti ta ali una nevarnost žuga; bodi zmiraj za vse pripravljen in svest si vsiga, karkoli bi se ti pripetilo.

Razumno je, če znamo s svojim truplam s premislikam in z zmernostjo ravnati, de se preveč ne zmehkuži, pa de ga tudi ne končamo, ne odtegovaje mu namreč ne potrebniga za njegovo odhranjevanje, in ne preobilo ga pitaje tako, de ga sicer, kolikor gre, pokorimo, pa ne mertviga prenašamo,

de za preveliko slabostjo na potu ne opeša, in zavolj sitosti zanikerno ne bo.

Razumno je, z mero se lotiti kacic opravil, de duh preobložen ne bo, in se sami z zadevami vnanjiga življenja tolikanj ne pečamo, de bi zavolj njih zadeve notranjiga zanemarili; razumno je, če svojimu bližnjimu za ljubo toliko ne storimo, de bi zavolj tega ljubezni do Boga pozabili. Zakaj če so se celó Aposteljni, ki so bili vender tako močni v duhu, manj imenitnim zadevam odtegovali, de bi jim v zverševanji važniših moči ne zmanjkovalo, zato-raj tudi noben drugi v svoje moči toliko ne zaupaj, de bi se za vse pripravniga mislil; ker se nasprotno večkrat zgodi, kakor pregovor pravi, de, kdor na enkrat preveč prevzame, na koncu nič ne stori, ali pa, kdor na enkrat za dvema zajcama teče, nobeniga ne vjame.

Razumno je, na zvijače in zalazvanje hudobniga sovražnika zmiraj paziti; približevati se in zaderge nastavljati ga viditi, svojim mislim spotama ne verjeti, in se ne dajati videzu motiti, zakaj večkrat se taminski angel v podobi angela svetlobe pokaže, in pobožno z videzno dobrim prekaniti skuša. V nobeni nevarnosti ne čujmo bolj, kakor kadar se s šemo čednosti pred nas vstopi; zakaj ta goljufiga naj večkrat tiste zvodi, ki so navajeni pobožno ravnati.

Razumno naposled je, če zamoremo kaj pričetiga zopet popustiti; če vemo, kdaj je dobro zmagati ali pa premaganim biti, sosebno pa, če moremo sodbo svetá zaničevati, in se vpitju in kričanju druhali ne damo od dobriga uderževati; spomnivši se besed sv. Pavla, ki pravi: „Ko bi še ljudem dopa-

sti hotel, bi Kristusov služabnik ne bil.“ (Gal. I. 10.) Zakaj resnično, nič bolj neumniga ne more biti, kakor po tej mnogoglavati zverini, kakor je ljudska druhal, se ravnati, ker ne more ne presojevati ne poumeti reči, od katerih govori. Nar boljši je, nobenimu spodtike ne delati, bati se, kjer se je bati, in se ne zmiraj po vetru sukati. Med temi končnicami pa pripravno sredo najti, je opravilo bistre razumnosti.

§. 9.

Od razumnosti v časnih zadevah.

Tudi v posvetnih zadevah je razumnosti treba, de v zmote ne zajdemo, ktere bi kasneje le trudama zopet popraviti mógli, kar nam pa velikrat pokojno vest dramu in rednost življenja razdira. Sledeči nasveti nam utegnejo morde v tem obziru kaj koristiti.

Pervo nasvetuje modri, rekoč: „Tvoje oči naj gledajo na konec, tvoje trepavnice ravno prédte.“ (Preg. IV. 25.) S temi besedami nam hoče Salomon svetovati, nič prenašlo in nepremišljeno ne storiti, ampak dolgo in dobro preudarjati in reč, ki se je hočemo lotiti, natanko pregledovati, preden jo začnemo. Nadalje je tu peteriga treba: Pervič, de svoje zadeve Gospod Bogu priporočamo; drugič, de prav pazljivo natoro reči, ktero smo namenjeni začeti, kakor tudi obstavljene okolišine preiskujemo; zakaj če eno samo prezremo, se utegne vse delo razdreti in pokončati; in če je tudi vse dobro doveršeno, in nobena potrebna okolišina ne pozabljena, si vender veliko grajo lahko naklonimo, če se po pravim času ravnali nismo. Tretjič se z družimi

posvetujmo, in ž njimi prevdarjajmo; vender pa naj bo število naših svetovavcov, ki morajo skušeni in zbrani biti, majhno; zakaj, čeravno je dobro, vsih menjenje pozvediti, de reč od vsih plati zvamo, naj se odločeni sklep le z nekoliko svetovavci stori, de se nič napačniga ne privêde. Četertič je prav potrebno, de za posvetvanje kake zadeve pripraven čas odločimo, de misli in menjeje svojih svetovavcov natanko pozvemo in jih pretehtati moremo; zakaj večkrat tičé pod danimi nasveti posebni nameni, zató pa marsikaj, kar se je nam začetkama pametno zdelo, po boljšim prevdarjenju zaveržemo. In petič se varujmo vsih štirih sovražnikov razumnosti, kakor le skerbno; namreč: Prenagljenja, strastnosti, terdovratniga terjenja lastne misli in pa preširnosti; zakaj prenagljenje nič ne pomisli, strast oslepi, terdovratno gonjenje svoje misli zapira vsakimu dobriemu svetu duri, in preširnost ali poveršnost skazi vse, česar koli se loti.

Razumno je tudi, vsiga uhajanja na kraj se varovati, in vedno po sredi iti; zakaj čednost in resnica se ogibate zmiraj prenapetiga. Zatoraj ne obsojevati vsiga mahama, in tudi naravnost ne hvalliti; nikoli vsiga ne tajiti, in nikoli vsiga ne verjeti, pa tudi vsiga ne dvomiti; nikoli ne zavolj pregrehe eniga samiga več jih dolžiti, in tudi ne zavolj svetosti nekterih vsih drugih zagovarjati, zmiraj pa slušajmo pamet, in varujmo se, de v konce ne zajdemo.

Tudi je velevala razumnosti, de pri svojih sodbah ne gledamo ne na stare navade, ne na nove reči; zakaj marsikaj je prav slabiga, kar nám pa je mnogoletna raba prinavadila, in nasprotno utegne

marsikaj prav dobro biti, čeravno se je še le nedavno razznanilo, tako sicer, de ne zadosti ne starost, kaj poterditi, kar je samo na sebi slabo; in de nas tudi novost kake reči ne opravičuje, jo zametati; zakaj svoje razsodbe od kake reči ne smemo po njeni stárosti, ampak po njeni notrenji vrednosti sklépati.

Pravilo razumnosti je tudi, de se ne damo vna-njimu videzu kake reči motiti, in ugledavši jo samó-prec sodbo čežnjo sklepati; zakaj ni vse, kar se sveti, zlato, in tudi ne vse dobro, kar se dobro vidi. Večkrat je pod cveticami ternje, in med medam žolč. Napačno, — kakor Aristotel pravi, — se časi bolj prav zdi, kakor pa resnica celó. Ravno tako se utegne zgoditi, de se hudobno marsikrat tako dobro našemi, de se ob samim pogledu od resnično dobriga razločiti ne more. Narpred si je pa zapomniti, de opazno in premišljeno postopanje ravno takó razumnost spričuje, kakor svojeglavno ravnanje neumnost. Tedaj bodi v téh le rečeh razumen in opazen, namreč: v verjetji, v dovoljevanji, v obetanji, v sklepanji, v pomenkovanji, nar bolj pa v serditim kipenji serca, ker je znano, de so velikrat ljudje v prav velike nevarnosti zabredli, ker so v teh rečeh prepoveršni bili; zakaj naglo obetanje nas veže; zavolj preširniga dovoljenja se pokesamo; nepremišljeno obsojevati, je nevarno, kakor se je kralju Davidu v obravnavi z Mefibosetam godilo: lahkomiselnó govorjenje se zaničuje, in naglo razjezenje je očitno znamnje pičlih možganov, ker je pisano: „Kdor voljno terpi, ga vódi velika modrost; kdor pa nejevoljno terpi, skazuje svojo neumnost.“ (Preg. XIV. 29.)

§. 10.

Od nekterih pripomočkov, razumnost si pridobiti.

Razun več drugih pripomočkov, to čednost zadobiti, je posebno dober — skušnja po storjenih napakah, ali pa tudi srečni vspah naših lastnih lotitev, in tudi družih, ker si iz njega lahko veliko nasvetov in pravil razumnosti izsnujemo. Zatoraj pravijo tudi, de je spomin pretečeniga izversten učenik razumnosti, in današnji dan učenec poprešnjih. Zakaj, kakor Salomon pravi, — „kaj je, kar je bilo? to, kar bo.“ (Prid. I. 9.) Iz pretečenosti se sedajnost lahko presojuje, in po sedajnosti pretečenost misli.

Nič pa te čednosti lože pridobiti ne primore, kakor velika in resnična ponižnost serca, kakor jo nasprotno prevzetnost odganja in vse kazi; zatoraj je pisano, „kjer je ponižnost, ondi je modrost.“ (Preg. XV.) In kolikokrat naznanuje tudi sv. pismo, de Bog ponižnim milost deli, jih poduča, ter jim svoje skrivnosti razodeva. Vender pa ponižnost naj ne bo taka, de bi se kar vsaciga menjenju uklanjala, ter se vsakimu vetru semtertje sukati dajala; to bi ne bila ponižnost, ampak nestanovitnost in slabost, in te napake nas modri svari, rekoč: „Ne bodi prenizek v svoji modrosti.“ (Sir. XIII.) Kakor bi hotel reči: Človek, čigar izreke se na resnico in sploh veljavne načela opirajo, bodi stanoviten in ne poterduj brez pomislika vsacimu menjenju.

Poslednji pa nar boljši pripomoček, razumno sprevidnost zadobiti, je ponižna in pobožna molitev. Kjer je poplavitno djanje sv. Duha, človeško pamet z daram vednosti, modrosti, sveta in sprevidnosti

razsvetljevati, tedaj bo nar bolj popolnoma podučen in z nebeškimi darovi razveseljen, kateri se sv. Duhu z nar veči pobožnostjo in ponižnostjo približuje, in mu svoje otročje serce ves priprost daruje.

Ne manjka nam sicer tvarnine, de bi se od te reči kaj obširniši pogovorili; ker je namreč razumnost vodnica vsih družih čednost, tedaj mora s posebno bistrim pogledam obdarjena biti, de vsim čednostim skupaj potrebne svetlobe ne zmanjkuje; ali ker smo kratki, nismo hotli nadalje od nje govoriti.

Do zdaj povedano gre za spremenjenje samiga sebe, telesa namreč in duše, v čim de dolžnost človekova proti samimu sebi obstoji, in kaj de je prvi del pravičnosti. Zdaj grem k drugimu delu, kateri uči, kaj smo svojimu bližnjimu dolžni.

XIV. Poglavlje.

Od dolžnosti proti bližnjimu.

Obsega družiga dela pravičnosti je, de človek svojimu bližnjimu daje, kar mu gre, t. j. de mu ljubezen in usmiljenje skazuje, kakor je Bog zapovedal; kako potrebna je ta dolžnost, in kolikokrat je zapovedana v sv. pismu, ki je merilo in pravilo, po katerim moramo svoje življenje vpravovati, komaj verjame, kdor se po njem še nič ogledal ni. Berimo preroke, Evangeliste in liste, in povsod bomo ta nauk dobili, takó, de nam ni môgel večkrat priporočen biti. Po preroku Izaii nas uči Gospod, kako se moramo proti svojimu bližnjimu obnašati, ko so

namreč Judje tožili, ter rekli: „Gospod, zakaj smo se postili, in nisi vidil? Mučili smo se, in nisi ugledal!“ jim je Gospod odgovoril: „Glej, na dan, ko ste se postili, ste slušali svojo voljo ter svoje dolžnike stiskali. Glej, le za prepir in pregovarjanje se postite, in hudobno s pestjo bijete. O, ne postite se nadalje nič več, de bi vaše vpitje do neba pridonelo! Ali je to post, kakoršniga jaz ljubim, če se en dan človek terpinči, svojo glavo kakor terstje priklanja, in se na rasovnik in pepel poklada? Ali to imenuješ post in Bogu prijeten dar? To je post, kakoršen je meni ljub: Razkléčaj verige hudobije, rešuj pretežkiga bremena, spušaj jetnike in razbijaj vsaki jarm! Lomi lačnimu svojiga kruha, in sprejemaj ubožne in ubežne v svojo hišo. Obleci naziga, če ga vidiš, in ne sramuj se svojiga mesá! Tu se zasveti tvoja luč ko jutrenja zarija, in tvoje zgajenje bo urniši nastajalo, pred teboj bo hodila tvoja pravičnost, in slava Gospodnja te bo sprejela.“ (Iz. LVIII. 3—8.)

Kar še sledi do konca v tistim poglavji, so zgolj take obljube. Iz tega razvidiš, kaj Bogu kot poglavitni del prave pravičnosti velja in kako močno hoče, de naj bomo ljubeznjivi in usmiljeni proti svojimu bližnjimu. Kaj naj povem od sv. Aposteljna Pavla, v čigar listih se nič bolj pogostama ne bere, kakor priporočevanje bratovske ljubezni, kako je vender ne hvali! Kako lepo popisuje njene lastnosti! In kako jo povzdiguje nad vse druge čednosti, ker jo imenuje nar imenitniši pot, po katerim se lahko do Boga pride! (I. Kor. XII. 31.) Vender pa s tem ne zadovoljen, jo imenuje drugej „vez popolnamasti.“ (Kolos. III. 14.) In še nekje pravi, „de je ljubezen namemba zapovádi.“ (I. Tim. 5.) In

nadalje: „Kdor bližnjiga ljubi, zapoved spolnuje.“ (Rimlj. XIII. 8.) Kaj se le more vekšiga od kake čednosti reči?

In preljubljeni učenc Jezusov, sv. Janez, tudi v svojih listih ničesar tako ne povikšuje, kakor to čednost. Kakor jo pismeno nar bolj živo priporočuje, jo je tudi v svojim življenji popolnoma spolnoval, ker ničesar tolikokrat zgovoril ni, kakor besede: „Bratje, ljubite se med seboj.“ In ko so ga vprašali, zakaj to tolikrat ponavlja, je odgovoril, „ker je Gospod zapovedal in tudi zadosti, če se samo to spolnuje.“ (S. Hieron. com. in Epist. ad Gal. c. I.)

§. 2.

Od dolžnost bratovske ljubezni.

Kdor hoče tedaj voljo božjo spolnovati, bodi prepričan, de za té nič tako potrebno ni, kakor spolnovanje zapovédi gledé ljubézni. Vender pa si s tem ne mislimo eniga samiga, le zase obstoječiga občutenja serca, ampak stopljenje vsih občutenj, iz katerih ljubezen obstoji, kakor tudi sv. Evangelist spričuje, rekoč: „Kdor ima pozemeljsko premoženje, in svojiga brata nadložniga vidi, pa mu svoje serce zaklepa, kako more v njem ljubezen do Boga obstati?“ Ljubi otročiči, ne ljubimo se z besedami in z jeziki, ampak v djanji in v resnici.“ (I. Jan. III. 17—18.) Ime „ljubezen“ obsega toraj razun družih dolžnost še tele, ramreč: ljubiti, svetovati, pomagati, terpeti, odpušati, in z dobrimi zgledi podučevati, ktere dela so tako z ljubeznijo stopljene, de, kolikor bolj ali manj jih zveršuješ, toliko več ali manj ljubezni tudi imaš. To zato tukaj povemo, ker jih je mnogo, ki

pravijo: ljubezen, pa njih ljubezen je brez gorkote, in se le tako imenuje. Drugi sicer ljubijo in svojo ljubezen z opominjevanjem in svetovanjem razodevajo; ali v svojo mošnjo nikoli ne sežejo, in svoje denarnice nikoli ne odpró, de bi ubožnim kaj podarili; drugi, sicer pomagajo svojim bratom s svetovanjem in z deljenjem svojiga blagá; ali razžaljenj in slabost svojiga bližnjiga voljno ne terpé, in zatoraj ne spolnujejo Apostelnoviga sveta, kateri pravi: „Nosite drugi drugimu butaro, in tako boste Kristusovo zapoved spolnovali.“ (Gal. VI. 2.) Drugi voljno prenašajo, če so razžaljeni, ali svojimu razžaljivcu usmiljeno ne odpusté; in čeravno ga v sercu ne čertijo, vender po vnanjim svoje ljubezni z blagovoljnostjo, s krotkim poterpljenjem in dobrotljivostjo ne razodevajo. Čeravno v eni zadevi ne greše, vender v drugi zastajajo in popolnoma te čednosti ne zadobé. Drugi vsi v ljubezni goré, ali ne podučajo ne z besedami ne z dobrimi zgledi, kar je vender nar blažniši med dolžnostmi ljubezni.

Po tem redu se toraj vsaki lahko vpraša, de bo vedil, koliko že ima te čednosti, in koliko mu je še manjka. Zatoraj lahko rečemo: de, kdor ljubi, na prvi stopnji ljubezni stoji; kdor ljubi in svetuje, na drugi; kdor ljubi, svetuje in pomaga, na tretji; kdor ljubi, svetuje, pomaga in prenaša, na četrti; kdor ljubi, svetuje, pomaga, prenaša in odpuša, na peti; kdor pa ljubi, svetuje, pomaga, prenaša, odpuša in podučuje, bodi si z dobrimi zgledi, bodi si z besedami, kakor se spodobi za doveršeniga in apostoljskiga moža, stoji na šesti stopnji ljubezni.

Ljubezen do svojiga bližnjiga pa razodevamo prvič: Če mu storimo, kar mu moramo storiti, in

drugič, če mu ne storimo, česar mu ne smemo storiti; n. pr. svojiga bližnjiga ne soditi, njegoviga dobriga imena ne gerditi; po njegovim blagu in premoženji ne hlepéti; njegove službe in njegove žene ne poželeti, ga ne pohujševati, ne s kletvijo, ne z nespodobnim in nepotrebnim govorjenjem, nar manj pa s slabimi zgledi ali nasveti. Kdor na vse to skerbno gleda, spolnuje vse, kar je treba za popolnamast te Božje zapovedi.

Če želiš vse, kar smo od ljubezni učili, v en sam stavek spraviti, se trudi kakor smo že poprej rekli, proti svojimu bližnjimu materno serce imeti, in spolnil boš po vsi obsegi, karkoli smo od ljubezni povedali. Glej, kako skerbna in ljubeznjiva mati svojiga otroka svari, če mu nevarnost žuga; kako mu pomaga v sili, s kakošno poterpežljivostjo njegove napačnosti prenaša, zdaj jih kaznovaje, iz pravičnosti, zdaj prikrivaje in preziraje jih iz razumnosti, zakaj vse čednosti služijo ljubezni, kákor svoji kraljici in materi. Glej, kako se mati veseli, če se je njenimu otroku kaj dobriga prigodilo, kako je žalostna, če ga nesreča tepe, ravno, kakor bi ona bolečino občutila; in kako marno skuša njegovo srečo povikševati! kako iskreno in velikrat prosi Boga za svojiga otroka; kako jo je bolj njegoviga, kakor njeniga blagra skerb; kako ostra in grozovita je velikrat sama sebi, de le otroku nič ne manjka! Če zamoreš do tje priti, de boš svojiga bližnjiga s tako gorečim sercam ljubil, tu si višino popolnoma ljubezni dosegel. Vender, če ti ni mogoče, na to stopnjo priti, vsaj nánjo priti žéli, ter vse svoje življenje po tem vravnaj, de ne ostaneš zmiraj na eni stopnji, temuč, de boš vedno više stopal.

Če me vprašaš, kako bi mogel ptujca s tacim sercam ljubiti, ti povem, de si ne misli svojiga bližnjiga kakor kaciga ptujca ali sicer družiga človeka, ki ti nič mar ni, ampak kakor podobo Božjo, stvaritev njegovih rok, kakor njegoviga otroka in živ ud Jezusa Kristusa. Zavolj tega nas sv. Pavl tolikrat uči, de smo vsi udje Kristusovi, tako sicer, de se zoper Kristusa pregrešimo, če se zoper svojiga bližnjiga pregrešimo, in de Kristusu dobro storimo, če svojimu bližnjimu dobrote skazemo. Naj ti ne bo tvoj bližnji, kakor navaden človek, ampak kakor Kristus sam ali pa kakor njegov živi ud; zakaj čeravno tvoj bližnji gledé tvarnine ni tak, je vender gledé svoje vdeležnosti tistiga duha in velikosti plačila. In Kristus sam pravi, de kdor svojiga bližnjiga sprejme, njega samiga sprejme, in de bo ravno tako poplačan, kakor bi bil Kristusa sprejel.

Pomisli tudi, kakor smo že gori povedali, kako je bila še slednjikrat ta čednost hvaljena, in kako jo Bog sam priporoča. Če toraj resnično želiš, Bogu se priljubiti, zakaj bi se pa ne potrudil, mu vsaj storiti, kar mu je tolikanj prijetno! Pomisli, kako velika je ljubezen med sorodniki, in sicer zavoljo enaciga mesa in tiste kervi, in ne sramuješ se, de pri tebi milost duhovskega združenja toliko storiti ne more, kakor véz telesne sorodnosti? Če praviš, de tako združenje in taka občnost iz ravno tiste korenine raste, namreč iz sorodne kervi; pomisli, kako blaženo je združenje in občenje, ktero je, kakor Apostel razlaga (Efez. IV.) med vernimi, ker imamo vsi eniga Očeta, eno mater, eniga Gospoda, en kerst, in eniga duha, ki nas oživlja! Tedaj imamo eniga Očeta, namreč: Boga; eno mater:

sv. cerkev; eniga Gospoda: Jezusa Kristusa. Imamo tudi eno vero, ki je čeznatorna luč, ktere smo vsi deležni, in ki nas loči od družih narodov, ki je nimajo; eno upanje, ktero je slava in lepota nebeškiga deléža, v kateri se vsi shajamo; en kerst, pri katerim nas nebeški oče za svoje otroke sprejema, in se toraj bratje med brate vverstujemo; ena jed, namreč zakrament presvetiga rešnjiga Telesa Jezusa Kristusa, čigar moč nas vse v njem edini, in v eno staplja, kakor se iz veliko pšeničnih zern en kruh nareja, in iz veliko grozdja eno vino teče.

Razun tega se vdeležujemo tudi ravno tistiga duha, kateri je sv. Duh, ki v vsih vernih dušah prebiva, bodi si po veri, bodi si po veri in milosti vred, in ki nas v tem življenji krepča in ohranjuje.

Če se toraj udje eniga trupla, čeravno so njih opravila različne, in tudi njih podobe mnogoverstne, tako serčno med seboj ljubijo; ker jih ena edina pametna duša oživlja: koliko bolj se morajo Kristusu zvesti med seboj ljubiti, ktere navduša uni Božji duh, kateri je, kolikor blagejši, tudi toliko močnejši v zjedinjevanji tistih, v katerih stanuje? Če zamore že sama sorodnost po mesu in kervi toliko ljubezen med prijatli vnemati, koliko veči bo še edinost in občnost takó blaženih reči vzbujala!

Une neskončne ljubezni, ki jo je zveličar do nas razodoval, in zgled za posnemanje nam zapustil, nikoli ne pozabi. Tako močno, iskreno, serčno, tako popolnoma in nazadnje tako nesamopridno — ker ne zavolj svoje hasni, ne zavolj naših zasluženj — nas je ljubil, de bi se, ves vnet od taciga zgleda in ves ognjén zavolj tolikošne dobrotljivosti, kmalo pripravljena čutil, svojiga bližnjiga z enako

gorečnostjo ljubiti, in po tem zapoved zveličarjevo spolnovati, katero je nam pred svojim ločenjem s tega sveta, tolikanj priporočal, rekoč: „To je moja zapoved, de se med seboj ljubite, kakor sim jest vas ljubil.“

XV. Poglavje.

§. I.

Od dolžnosti človekove proti Bogu.

Razloživši tedaj, kaj smo sebi in svojimu bližnjemu dolžni, hočemo od svojih dolžnost proti Bogu govoriti. Posebniši in boljši del keršanske pravičnosti so in obsegane v treh bogoslovskih čednostih: v veri namreč, v upanju in pa v ljubezni, in pa v uni čednosti, ki jo bogoslovi tudi vero (ali bogočastje) imenujejo, ki pa v razloček od une vere v češnji Boga obstoji. Vsim s to čednostjo združenim dolžnostim pa človek zadostuje, če ima proti Bogu otročje serce. Kakor človek sam sebi zadostuje, če ima proti sebi serce sodnikovo, in kakor dolžnosti do svojiga bližnjiga spolnuje, če v njem materno serce zanj gori, ravno tako bo, de zopet tako govorimo, Bogu zadostoval, če ga s tacim sercam ljubi, kakor navadno otrok svojiga očeta ljubi. Tako serce človeku proti Bogu vstvariti, je pa posebna milost Jezusa Kristusa.

In glej kakošno je serce deteta proti očetu; s kakošno ljubeznijo se le njega oklepa; kako pobožno bojazen in spoštovanje, kakovo pokornost in iskrenost za njegovo čast vender razodeva, in kako ne-

samopridno le njemu streči želi; s kakošno zaupnostjo v slednji nuji k njemu pribeži; kako poterpežljivo njegovo karanje in vse, karkoli mu obsodi, prenaša! Tako serce in taciga duha gôji tudi ti proti Bogu, in ta del pravičnosti boš čisto dopolnil. De si pa tako serce pridobiš, se mi zdi devet čednost treba: Perva in nar posebniši je ljubezen; druga strah in spoštljivost; tretja zaupnost; četerta marnost za Božjo čast; peta čist namen pri opravljanji službe Božje; šesta, molitev in pribežanje k Bogu v vsih potrebah; sedma zahvaljenje za dobrote Božje; osma pokoršina in soglasnost naše volje z voljo Gospodovo; deveta naposled ponižnost in poterpežljivost v vsih težavah in britkostih, ki jih nam Bog pošilja.

Kar imamo tedaj po tem redu narprej in naj potrebniši storiti, je, de Boga tako ljubimo, kakor on zapoveduje, de ga naj ljubimo, iz vsiga serca, iz vse svoje duše, in iz vsih svojih moči, takó, de naj vse, karkoli je v človeku, Boga časti in ljubi. Pamet, ko nanj misli; volja, ko le zanj gorí; čutila, ko so za vse ganjeni, karkoli njegova ljubezen velí; moči udov in pa občutkov, ko se vadijo spolnovati, kar je njegova ljubezen naukazala. Ker smo to reč v svojim „spominu keršanskiga življenja“ posebej in obširno obravnali, tedaj marniga bravca tje zavračamo.

Drugo za ljubeznijo potrebno je strah, ki iz te čednosti izhaja, zakaj, kolikor bolj koga ljubimo, toliko bolj smo zanj v strahu, in sicer ne samo de bi ga ne zgubili, ampak tudi, de bi ga ne razžalili. To se kaže v ljubezni dobriga otroka do očeta, žene do moža, ktera, čim bolj ga ljubi, tem bolj skerbi in pazi, de se nič v hiši ne dobi, nad čimur

bi se utegnil spodtikati; ta strah je ohranitelj nedolžnosti, in zatoraj je treba; de v našim sercu nar dalji in krepkeji korenine poganja, kakor je nek daj David Boga prosil, rekoč: „Presuni moje meso s straham pred teboj; zakaj tvojih sodb se bojim.“ (Ps. CXVIII. 120.) Ni bilo dosti sv. kralju, de bi strah Gospodov v njegovo serce vtisnjen bil, hotel je tudi, de bi njegovo meso presunil, de bi ga kakor pravo telesno bolečino zmiraj občutil, in se vedno bal, tistiga razžaliti, kteriga ga je strah, ker, kakor se v sv. pismu bere, „strah Gospodov greh podi.“ (Prid. I. 27.) Zakaj, kolikor bolj se koga bojimo, toliko skerbniši se varujemo, ga razžaliti. K temu strahu gre, de ne samo hudobnih del ne počenjamo, ampak tudi dobre natanko preiskujemo, če morde niso prav čiste, in če so le tako spodobno doveršene bile, de jih moramo resnično dobre dela misliti, de samo na sebi dobro zavolj naše napčnosti hudobno in nekoristno ne bo. Resnico govori sv. Gregori, rekoč: „Pravični naj se krivice tudi boji, kjer krivice ni.“ Enaka skerb je terla tudi Hioba, ko je rekel: „Bal sim se vsih svojih del, dobro vedé, de grešniku ne prizanašoš.“ (Hiob IX, 28.) Ta strah nadalje hoče, de, kadar smo pri službi Božji ali pa v cerkvi, zlasti, ko je presveto rešnje Telo izpe-stavljeno, ne govorimo, se ne sprehajamo ali se nespodobno neprenehama ne oziramo, in s svojimi očmi po vsih plateh strižemo, kakor jih toliko dela; bodimo tam v strahu, in z nar večí bojaznijo pred Božjo prevzvišenostjo, ktera je vprična, in mi pred njo stojimo.

Če hočeš zvediti, kako se tako sveto čutilo v nas prebudi, vedi, de je, kakor že rečeno, njegova

poglavitna korenina ljubezen do Boga; potem pa tudi strah, ki ga mora služabnik pred Gospodam občutiti, pripomore, ker je začetek otročjiga strahu in ga tako v našim sercu obudi. De to čutilo v sebi ohranimo in povikšamo, je tudi koristno, če si obrisujemo vzvišenost Božjiga veličastva, skrivnost Božjih sodb, velikost njegove pravice, in množico svojih grehov ter premišljujemo, kako se vender upiramo in branimo Božjim vdanjem. Zatoraj je prav dobro, de to večkrat v svoji duši premišljujemo, ker se po tem uni sveti strah v našim sercu razkorenini, in obstalno v njem ohrani. Sicer smo pa že v poprešnjim oddelku obširniši od tega govorili.

Tretja za to Božje delo potrebna čednost je zaupljivost. Kakor namreč dete v vsih svojih potrebah in stiskah k očetu pribeži, posebno, če je oče bogat in mogočen, in zaupljivo zljajšanja svojih terpljenj pričakuje, ravno tako človek enako serce proti Bogu v sebi nosi, ker svest si, tako mogočniga očeta imeti, v čigar rokah je nebo in zemlja, v vsaki britkosti pomoči od njega pričakuje, ter je ves gotov, de bo slednje nadloge rešen, ali de mu bo v še večji blagor služila, če se nanj obrača, in na Božje usmiljenje zaupa. Če je pa zaupljivost deteta do očeta tolika, de mirno zaspava: koliko veči mora naše zaupanje v Boga biti, ker je bolj naš oče, kakor vsi umerjoči očetje, in ima brezkončno veči mogočnost in bogastvo, kakor naj mogočniji in bogateji na zemlji? Če na to zaverneš, de te pičlo število tvojih dobrih del in zasluženj tolikanj straši, de si ne upaš, toliko od Boga si obetati: porabi zoper to pripomoček, če te taka misel nahaja, de jo urno iz serca preženeš, zročivši se vsiga Bogu

in njegovimu edinorojenimu Sinu, našimu odrešeniku in sredniku, in tvoje serce in tvoja zaupljivost se bo zopet oživila. Kakor jih, kateri se po dereči reki peljejo, in se jim zavolj berzniga teka v glavi zverti, zopet brihtajo, opominjevaje jih, ne stermeti po naglih valovih, in se marveč po bregu ali pa po nebu ozirati: ravno tako naj tudi maloserčne v njih zadevah opominjamo, ne náse ali pa na svoje grehe gledati, in se v oživljenje svojiga zaupanja le na brezkončno dobrotljivost in milost Božjo, ki presega vse nadloge tega sveta, in njegove gotove obljube ozirati, ktere tistim, ki kličejo njegovo ime, in se v njegovo zavetje zatekajo, milost in pomoč obetajo, in vsaktera dvomba se bo porazgubila. Pomisli, koliko dobrot si že do zdaj iz njegovih rok sprejel, in uči se iz usmiljenja, ki ti ga je že tolikrat skazal, tudi prihodnjič upati. Pred vsimi pa obračaj svoje oči na Kristusa z vsim njegovim terpljenjem in zasluženjem, na ktero se posebno opira zaupanje, de bomo milost pri Bogu zadobili, ker je z ene plati očitno, de je to zasluženje tako veliko, de ne more veči biti, z ene plati pa so v njem cerkveni zakladi ohranjeni, kateri se za zdravilo in podporo vsim delé, ki jih potrebujejo. To so poglobitne podlage našiga zaupanja, ktere so svetnike v njih upanju tako krepčale, de so se močnejši čutili memo Sionske goré.

Sicer se je pa močno čuditi, kako smo, če ravno nam mora toliko in tako velikih obzirov naše zaupanje oživljati, vender tako slabotni in maloserčni, in, kadarkoli nam nevarnost proti, precej v Egipt begamo, in pribežališa v Faraonskih sencah išemo. (Iz. III.) Tako vidimo veliko Božjih služabnikov, de posta veliko storé, in pridno molijo, de so bla-

godarni v podpiranju ubožnih in marni v spolnovanju mnogo družih čednost; ali prav malo jih je, ki bi tako terdno zaupali, kakor sv. Suzana, ktere serce je vse v Boga zaupalo, ko je bila v smert obsojena in na moriše peljana. Kdor hoče še več dokazov te čednosti dobiti, temu jih sv. pismo preobilo pripoveduje, zlasti pa psalmi in preroki, v kterih se nič tolikrat ne bere, kakor zaupanje v Boga in na njegovo pomoč.

Četerta čednost je vnetost za Božjo čast, de namreč le mislimo, de bi bila čast Božjiga veličanstva povikševana in bolj ljubljena memo vsih družih reči, de bi bila posvečevana in slavljenjena, de bi se njegova volja godila, kakor v nebesih, ravno tako na zemlji, in de nas ne more huji bolečina zadeti, kakor če vidimo, de se Božja čast skruni in zaničuje. Taka volja je bila v sercih svetnikov, v kterih imenu se bere: „Vnetost za tvojo hišo me požiga.“ (Ps. LXVIII.) Zakaj njih serca so bile zavolj tega tako žalostne, in dušna bolečina po tem napravljena jim je takó zjedala truplo, de se je v tem njih duh razodeval. Ko bi se tudi v nas taka iskrenost vžgala, tedaj bi se uno slavno znamenje, od kteriga Ecehiel govori (X.) na našim čelu pokazalo, in živeli bi rešeni vsake kazni in šibe Božje pravice.

Peta čednost je čistost namena, ktera v tem obstoji, de v vsih svojih delih ne išemo sami sebe ali pa svoje koristi, ampak dopadajenja in slave Gospoda našiga Boga, ker smo terdno prepričani, de, kakor tisti, ki neko igro „kdor dobí zgubi“ igrajo, dobé, kadar zgubé in nasprotno zgubé, kadar dobé; tudi mi veči dobiček storimo, kolikor manj nam je lastna hasen mar, in se le bolj za božjo

časť trudimo, in zopet narobe. Tedaj moramo z narveči skernbnostjo na to gledati, in vse svoje dela prav natanko pretehtvati, de vse naše djanje in misli nobeniga druziga namena nimajo, kakor le Boga; zakaj samoljubnost je tolikanj uglajena in prekanjena, de le sama sebe pozna. Mnogo jih je, ki so bogati dobrih del; kadar se pa poskusijo na brusu Božje pravice, jih bomo morde vsiga čistiga namena bose vidili, kteri je tisto oko v Evangelji, ktero, če je čisto, vse truplo razsvetli, če pa hudobno, bo vse tvoje truplo tamno. (Mat. VI. 22—27.)

Veliko jih je, kteri, če visoke časti in službe v deržavi ali pa pri cerkvi opravljajo, in so prepričani, de so jim čednosti za lepoto in časť, jih tudi spolnujejo, in se trudijo, pobožne ljudi se skazovati, in zavolj tega se vsiga slabiga in nerodniga, kar bi njih časť oskruniti utegnilo, skernbno zderžujejo. Takim je čednost mar, de svoje imenitnosti nič ne zgubé; s tem se svojim predstavljenim zmiraj bolj prikupujejo, in vedno vikši časti in opravila dobivajo. Onako pa ne izvirajo njih dobre dela iz čutila prave ljubezni in bogaboječnosti, in tudi jim ni mar slava in časť Gospodova, in tudi ne, spodobno pokoršino mu skazovati, ampak le človeška hvala. Kar se pa tako zgodí, naj se ljudem kakoršnokoli dozdeva: pred Bogam je le dim in senca pravičnosti, pravičnost pa ne. Zakaj pred Bogam niso dela zgolj samo zavolj moči nraevskih čednost zaslužne, kakor mu tudi dobre dela same po sebi niso dopadljive, in naj bi mu kdo celó svojiga otroka daroval, ampak le uni z nebes poslani duh ljubezni in vse, kar iz te korenine klije, je njemu prijeten. V tempeljnu nar Vikšiga je bilo vse z zlatam in z nar čistejim zlatam celó

okovano. Ravno tako tudi v živim tempeljnu ne sme nič biti, kar ljubezen ni. Zatoraj ne glej, Božji služabnik! toliko na to, kar storiš, kakor na namembo, ki si si jo postavil; zakaj tudi nar manjši dela se prestvarjajo v nar izverstniši, če se iz čistiga namena godé, in ravno takó narobe, ker Bog ne gleda na ročno djanje, ampak na namen, ki iz ljubezni izteka. To se pravi nekako uno blago in brezkončno ljubezen Sinú Božjiga posnemati, kateri nam v Evangelji zapoveduje, de naj se med seboj ljubimo, kakor je on nas poprej ljubil, t. j. iz zgolj milosti, in ne zavolj kake hasni. O presrečni, kdor se pri vsim, karkoli počne, trudi, to ljubezén posnemati! Kdor tako ravna, naj terdno verjame, de ga Bog neznano ljubi, ker mu je enak v popolnamasti čednosti, in v čistosti namena enak, in soglasnost sere nasprotno ljubezen rodí. Če toraj kaj bobriga stori, naj vsako človeško sojenje prezira, in svoje oči le proti Bogu obrača, ter naj ne dopuša, de bi bile dela, pri Bogu tolikanj drage, pod človeške obzire sklonjene. Ker se pa zlahkama taka čistost namenov ne doseže, naj je človek v vsaki molitvi Boga ponižno prosi, posebno v uni molitvi, ktere je zveličar sam svoje Apostelne učil, in v kateri se pravi: *Zgôdi se Troja volja, kakor v nebesih, tako tudi na zemlji*, de bo, kakor vse nebeške trume voljo Božjo iz nar čistejiga namena, samo zavolj njegoviga dopadajenja spolnujejo, tudi človek, kolikor more, tukaj na zemlji nebeško navado in ravnanje posnemal, ne, kakor bi nam dovoljeno ne bilo, iz kaciga družiga vzroka, kakor samo Bogu dopasti, po nebeškim kraljestvu hrepeneti, temuč, ker so naše dela toliko bolj popolnoma, kolikor manj samopridnosti je pri njih. —

Šesta čednost je molitev, s katero si ob času britkosti k svojimu nebeškemu očetu pribežališa išemo, kakor delajo otročiči, kateri urno k očetu pritekó, kadar jih popade strah. Molitev je zato potrebna, de zmiraj mislimo na svojiga očeta, in se ž njim vpričnim večkrat pomenkvamo, zakaj tudi to gre med lastnosti dobriga sinu in med dolžnosti proti njegovimu očetu. Ker smo pa že drugej od te čednosti govorili, se nam treba ne zdi, jo nadalje tu razlagati.

Sedma čednost je zahvaljevanje, de imamo za vse od Boga sprejete dobrote hvaležno serce, in ravno tak jezik, ki vedno zanje hvali, klicaje s prerokam: „Slaviti hočem Gospoda slednjikrat, in njegova hvala naj bo vedno v mojih ustih.“ (Ps. XXXIII. 2.) In na drugim mestu: „Naj bodo moje usta polne tvoje hvale, de bom ves dan prepeval tvojo veličastnost, in tvojo velikost.“ (Ps. XX. 8.) Ker nam Bog življenje daje in ga zmiraj ohranjuje, ker dan na dan, vsaki trenutek celó s premikanjem nébeza in s službo vsih za porabo nam podeljenih stvari svoje dobrote na nas razsiplje; kdo bi se le mogel braniti, de bi neprenehama tistiga ne hvalil, ki nas zmiraj ohranjuje, varuje, vódi in stotero dobriga delí? Boga hvaliti bodi toraj podlaga vsih naših vaj, in z zahvalo se prični vsaka naša molitev, tako, de slednjikrat, zjutraj, opoldne, zvečer in ponoči Bogu svojo hvalo za vse posebne in splošne dobrote, za dušne in za telesne, dajemo; za veči in sosebno imenitne dobrote in milosti ga pa moramo tudi bolj hvaliti, kakor so: de se je za nas včlovečil; de je svojo kri za nas prelil; de hoče v zakramentu pres. rešnjiga Telesa med nami bivati; posebno si je pa pri vsih teh dobrotah okolišina zapomniti, de jih

je nam podelil, ne pregovorjen od lastniga dobička, ampak iz zgolj dobrotljivosti in ljubezni.

§. 2.

Od štirih stópinj pokorsine.

Osma čednost, katero moramo proti svojimu nebeškemu očetu spolnovati, je neomejena pokorsina v vsim, kar je zapovedal. Ta čednost ima štiri stopnje. Perva je, de slušamo Božje zapovedi; druga, če evangeljske nasvete spolnujemo; in tretja, če se ravnamo po Božjim vdanju. — Spolnovanje Božjih zapoved je za zveličanje naravnost potrebno. Spolnovanje dobriga nam pomaga, po teh zapovedih se ravnati, ker bi brez tega spolnovanja večkrat v nevarnost zašli. Nikoli ne prisegati, n. pr. tudi v resnični in pravični reči ne, stori, de nikoli po krivim ne prisegamo; vedno poterpežljivim biti, stori, de mirniga serca in ljubezni ne zgubimo; vsiga lastniga se znebiti, stori, de po ptujim blagu ne kopernimo; dobro jim storiti, ki nam hudo želé, koristi, de sami družim nič hudiga ne napravljamo. Nasveti so toraj kakor zasipi in zabramba Božjih zapoved. Kdor hoče toraj postavljeni konec doseči, ne bodi zadovoljen s straženjem eniga samiga, ampak bodi mu tudi mar, kolikor je njegovimu stanu mogoče, de tudi une dobro čuva. Kakor tisti, ki se hoče čez derečo reko prepeljati, naravnost ne vozi, ampak svoj čolnič semtertje suče, skoncama toku nasproti poprek veslaje, de bi potem s toliko veči varnostjo doli po reki uni breg dosegel, ravno tako naj Božji služabnik ne gleda samo na to, kar mu je ravno za zveličanje potrebno, temuč po kaj težavnišim in višjim

potu naj jo mahne, de, če popolnamasti, ki si jo je namenil, ne doseže, vsaj tako deleč prispe, kakor mu je za njegov blagor naravnost treba.

Tretja stopnja pokoršine je, de slušamo Božje vdanja. Zakaj dobri služabniki ne slušajo svojih gospodarjev samo, kar jim z besedami zapovedó, ampak tudi, kar jim le mignejo. Ker bi se pa v tem obziru lahko motili, ker bi si mislili božje vdanje, kar je morde hudičevo ali pa človeško, se moramo skerbno ravnati po svarjenji sv. Janeza, ko pravi: „Ne verjemite vsakimu duhu, temuč skušajte duhove, če so od Boga.“ (I. Jan. IV. 1.) Zatoraj se razun po besedah sv. pisma in po svetu cerkvenih učnikov tudi po naslednjim pravilu lahko ravnamo: Če se more Bogu z dvojim djanjem služiti, prostovoljno namreč in pa zavolj dolžnosti, tedaj moramo tisto, kar nam dolžnost vелеva, vselej pred unim storiti, kar mislimo iz proste volje storiti, in ko bi bilo zadnje še tako veliko in zaslužno. Sem gre una znana prislovica Samuelova, de je pokoršina bolji, kot dar. (I. b. Kr. XV.) Zakaj Bog hoče, de narpred njegovo besedo slušamo, in mu potem brez kratenja pokoršine še druge dela posvetujemo, ktere mislimo prostovoljno storiti. Med naravnost potrebnimi deli razumemo narpred spolnovanje Božjih zapoved, brez kterih ne more človek zveličan biti; drugič, spolnovanje unih zapoved, ki imajo na zemlji mesti Boga zapovedovati, in kdor se tem ustavlja, se ustavlja Božjim naredbam; tretjič spolnovanje vsiga, kar nam vsakimu stan vелеva; n. pr. dolžnosti kaciga predstavljeniga, duhovna, ali zakonskiga; četertič spolnovanje vsih tistih reči, ktere nam, če tudi ne naravnost potrebne, vender pomagajo potrebne spolno-

vati, ker so prav tesno ž njimi zvezane. N. pr. si se morde naučil iz dolge skušnje, de tvoje življenje zmiraj bolj po pravim kolovozu enoredno teče, če se časi posvetnim zadevam odtegneš, svoje čutila in misli zbereš, svojo vest spraševati pričneš, in se z Bogam zavolj poboljšanja svojiga življenja posvetuješ, in potem boš tudi svoje strasti zmiraj bolj pestil, in vedno urniši in bolj pripravljen čednost spolnoval. Z druge platí pa tudi veš, de boš, če vse to opušaš, zavolj tega zaspan in počasen začel biti, in zopet v stare napake se vračal, tako de si v nevarnosti, k svojimu poprešnjimu pregrešnimu življenju popolnoma se verniti. Iz tega boš lahko povzel, kako dobro je, unih vaj ne opuštati; ker namreč potrebne milosti še nimaš, in v čednosti še prav uterjen nisi, se ti tudi kakor ubogimu godí, kateri na dan, ko nič ne dela, tudi kaj jesti nima, ker si enako na dan, ko se z nobeno pobožno vajo ne krepčaš, slab in nagnjen, v manjši napake in iz teh v večí zahajati. In iz tega se lahko razumé, de te Bog k taki vaji in poskušnji samiga sebe nagovarja, ker ti v nji svojo pomoč delí, brez ktere bi ves oslabel. Tega pa ne pravim, de bi ti mislil, de je ž njo potrebnost zapovedi združena, ampak marveč potrebnost pripravniga pripomočka, de zamo-reš dolžnostim svojiga stanú toliko lože zadostovati.

Goni te nadalje posvetna sladnost, ljubiš samiga sebe, in vsako težavno in ostro živetje sovražiš, kar te pa v čednosti napredovati opovira, ker se po takim živetji natora sčasama tako spridi, de čednost, ker tirjajo premagovanje, zverševati ne more ali pa noče, nasprotno pa v veliko pregreh zajde, ker telesni poželjivosti strežejo. Iz tega zopet lahko

razvidiš, de te Bog za krepost, za ostro življenje, za poterpljenje nadlog in krotenje ter zatiranje svojih strast opominja, ker se iz skušnje učiš, kako rodovitno je vse to. Onako utegneš še mnogo drugih del pretehtati, ktere ti zverševane mnogo dobička, opušane pa veliko škode napravljajo, in za ktere se moraš iz tega obzira poklicaniga čutiti. Vender pa se moramo v teh in enakih prilikah vedno po svetu takih mož ravnati, ki nas zamorejo zavolj svoje sprevidnosti in pobožnosti voditi.

Iz rečeniga tedaj sklepamo, — de se pri voljenji, ktere keršanske čednosti bi posebno natanko spolnovali, ne motimo, de ne gledamo na tisto, kaj je samo na sebi boljši, ampak marveč na uno, kaj je koristniši in potrebniši, zakaj veliko del je, ki so sicer prav dobre in veliko vredne, pa vender ne naravnost za vsaciga človeka nar boljši, in naj bi bile same na sebi še tako dobre, in sicer ker so za njih lotenje ali njih moči preslabé, ali pa, ker zanje poklican ni. Zatoraj naj vsaki pri svojim poklicu ostane, in z lastnima nogama naj meri, de bo vidil, kaj se za njegove moči spodobi, de bo zanje pretežko opušal. To svetuje modri, rekoč: „Ne povzdiguuj svojih oči za bogastvam, ki ga imeti ne moreš, zakaj, kakor orel bo svoje peruti razprosterlo in v nebesa zletelo.“ (Preg. XVIII.) Kteri se po tem svetu ne ravnajo, jih graja prerok s sledečimi besedami: „Gledali ste tje po kaj večim, in kaj manjiga se je zgodilo.“

To so perve tri stopnje, ki popolnoma pokoršino obsegajo, in kterih Apostel opominja, rekoč: „Ne zenačite se temu svetu, ampak bodite spremenjani po ponovljenji svojiga uma, de boste preudarili,

kaj je volja Božja: dóbro, dopadljivo in pa popolnoma.“ (Rimlj. XII. 2.) Zakaj dóbro je spolnovanje zapoved, dopadljivo spolnovanje nasvetov, in popolnoma spolnovanje Božjih vdanj in pa poklicov. Potem stopa človek k popolnoma pokoršini, če vse stori, kar Bog zapoveduje, svetuje in vdaja.

Za temi stopnjami pa pride še četrta, ktera je popolnoma soglasnost naše volje z Božjo voljo, v vsim, karkoli nam naklanjati blagovoli, tako, de z enako dušno mirnostjo grajo in češenje, sramoto in slavo, zdravje in bolezen, smert in življenje sprejemljamo, in pod vse, karkoli nam naklada, ponižno glavo pripogujemo, voljno prenašaje kazni, veselje in tolažbe, ki jih nam pošilja, kakor tudi milost in njeno odvzetje, in ne gledaje na to, kar se nam da, ampak na uniga, ki nam daje, in na ljubezen, s ktero oče svojiga otroka kara ali pa gladi, kakor spozna, de mu je to ali uno blagotno.

Od človeka, ki je prispel na to čisto stopnjo pokoršine, lahko rečemo, de je do uniga popolnoma pokorjenja prišel, ktero učeniiki duhovskega življenja tako slavé, in ktero človeka Božjim rokam tako preda, kakor se mehki vosek umetnikovim rokam preda, de ga po svojim umu in kakor mu ljubo, predela. To se pravi odpovedanje, ker se popolnoma človek, kakor duhoven, ki se kaki duhovni odpové, in jo čisto zapusti, predavši jo volji svojih vikših, de ti, kakor hočejo brez nar manjšiga ugovora od poprešnjiga lastnika ž njo gospodarijo, ravno tako božjim rokam zroči, tako, de noče v prihodnosti nič več svoj biti, ne zase živeti, jesti, spat in delati, ampak le za počešenje svojiga stvarnika, ravnaje se edino in v vsih rečeh, karkoli se mu jih prigodi, le

po volji Božji, in iz njegovih rok vse šibe in nadloge, ktere bi ga zadele, sprejema, in sicer z narveči pohlevnostjo in dušno mirnostjo, ker se je svoji volji popolnoma odpovedal, de se le volja Gospodova godí, kterimu je iz stotero in stotero obzirov narveči pokoršino dolžan. De se je kraljevi prerok onaku Bogu predal, sam spričuje: „Kakor tovrno živino sim se ti prodal in vedno sim bil pri tebi.“ (Ps. LXXII, 23.) Zakaj, tovrna živina ne gre, kamor si ji ljubi, ne počiva, kadar bi rada, in tudi po svojim umu ne dela, ampak v vsih rečeh le svojiga vodnika posluša; ravno tako naj Božji služabnik storí, uklonivši se vsiga volji vodnikovi. To pravi tudi Izaija (L. 5.): „Gospod Bog mi odpira duri, ne branim se; ne umaknem se v nobenih rečeh, ktere mi velí, naj bodo še tako težavne.“ Ravno to pomenijo tudi une skrivnostne živali pri preroku Ecehielu, od kterih je branje: „Kamor je sapa pihala, tje so šle in gredé se niso obračale.“ (Eceh. I. 12.) Ta prilična podoba nam kaže, s kako radovoljnostjo in s kakošnim veseljem mora človek k vsimu pohiteti, kar kot Božjo voljo spozna, za kar se pa ne tirja, de bi le za zveršenje pripravljen bil, ampak tudi svoji pameti in sprevidnosti se mora odpovedati, de se ne moti, in svojo voljo kot Božjo misli; de! sploh je vse, karkoli nam lastni nagon nagovarja, sumljivo imeti, to pa, kar se naši volji studi, z veči varnostjo storiti. To je nar lepši in nar vekši dar, ki ga more človek Bogu darovati, zakaj v vsih družih darovih mu le daruje, kar je njegovo, tu pa samiga sebe. Razloček pa, ki je med človekam in njegovim posestvam, je tudi pri teh obojeverstnih darovih. V tem se spolnujejo besede sv. Avguština

ko pravi: „Čeravno je Bog gospod vsih stvari, vendar vsi ljudje z Davidam klicati ne morejo: Tvoj sim, o Gospod; ampak le tisti, ki se prostovoljno v njegove spone kujejo, in so se čisto službi božji posvetili, in tako njegovi začeli biti.“ Taki stan je nar bolj pripraven, k popolnamasti keršanskiga življenja pripeljati. Zakaj ker je naš Gospod Bog po svoji neskončni dobrotljivosti vedno pripravljen, človeka obogatiti in spreminiti, če se njegovi volji ne ustavlja, ampak ves pokóren in vdan le njegovo voljo spolnuje: tako vse lahko po svojim dopadenji v njem stori, in kakor družiga Davida, t. j. moža po svojim sercu iz njega pre naredi.

§. 3.

Od poterpežljivosti v zopernóstih.

De nar vikši stopnjo pokoršine toliko lože dosežemo, je nam poslednja v začetku tega poglavja naštetih devetih čednost prav koristna, namreč poterpežljivost v zopernostih in nadlogah, ktere nam večkrat predobrotljivi oče pošlje, de nas skuša in nam tudi priložnost pripravlja, zasluženj si kaj nabrati za večno življenje. K tej poterpežljivosti nas opominja Salomon v svojih pregovorih, in sicer: „Preljubi sin, ne zaničuj Gospodoviga strahovanja, in ne toži, če te pokori; zakaj kteriga Gospod ljubi, ga kaznuje, pa kakor oče, ki ima dopadenje nad svojim sinam.“ (Preg. III. 11 — 12.) Te besede razlaga Apostel v svojim listu na Hebrejce, v katerim nas poterpežljivim biti opominja, nadalje: „Moj sin! nikar vnemar ne pušaj strahovanja Gospodoviga, in ne zgublaj serca, če te svari; zakaj, kogar Gospod

ljubi, ga pokori; On tepe vsaciga sinú, kteriga sprejme. Bodite stanovitni med strahovanjem! Kakor proti sinovam, se proti vam Bog kaže, zakaj kje je otrok, kteriga bi oče ne strahoval? Če ste pa brez pokorjenja, kteriga so vsi deležni bili, tedaj ste postranski in ne pravi sinovi. In saj smo tudi svoje telesne očete učenike imeli, in jih spoštovali; ali ne bomo veliko bolj slušali očeta duhov? in živeli bomo.“ (Hebr. XII. 5—9.) Vse te besede dovolj pripovedujejo, de je očetova dolžnost otroka strahovati in kaznovati, in nasprotno dolžnost dobriga sinú ponižno svoj vrat pripogovati, in karanje očetovo kot nar veči dobroto in kot znamnje očetovske ljubezni sprejemati. Tega nas uči s svojim zgledam edinorojeni Sin nebeškiga Očeta, ki je svetimu Petru, ko ga je smerti oteti hotel, rekel: „Ali naj ne pijem kelha, ki mi ga je moj Oče poslal.“ (Jan. XVIII. 11.) Kakor bi bil reči hotel: Ko bi mi bil ta kelih kaki drugi ponudil, bi morde ubranil, de bi ga ne spil, ali ker mi ga je uni oče podal, ki vé nar bolje vsim tistim, ki so njegovi otroci, pomagati, in tud storiti more in hoče, zakaj bi toraj njegoviga keliha brez pomislika ne spraznil, ker vem, de mi ga je on poslal.

Vender pa jih je mnogo, kteri se svojimu očetu pokorne kažejo in se po njegovi volji ravnati vidijo, dokler jih nobena nesreča ne zadene; v nadlogah pa se upirajo, in s tem razodevajo, de je bilo njih udanje prazno in neresnično, ker ga ravno ob času, ko je treba bilo, pokazali niso, in tedaj kakor strahopetni vojšaki delajo, ki se ob času miru s svojim pogumam bahajo, ali kadar imajo v boj iti, serce popolnoma zgubé in orožje popusté. Ker nas pa

vojašina tega življenja neprenehama v boje tira, moramo vedno duhovski oklep na sebi imeti, de smo pripravljeni, ko nam sovražnik proti.

Zavolj tega pa narpred pomislimo, de se vse terpljenje tega življenja ko lahki dim razgubi, če ga primerimo s prihodnjo slavo, ki jo bomo dosegli; zakaj veselje, ki nam napravlja bivanje v večni svetlobi, je tako neizrečeno veliko, de bi, ko bi nam privoljeno bilo, eno samo uro ga uživati, prec pripravljeni biti mogli, vse britkosti tega sveta voljno terpeti, in vso posvetno lepoto zaničevati: „Zakaj, kakor Apostel pravi, „sedanja, kratka in lahka nadloga nam pripravljaja visoko, prezvišeno, večno lepoto, ktere ne gledamo vidama, ampak nevidama. Zakaj vidno je časno, nevidno pa večno.“ (II. Kor. IV. 17—18.)

Pomisli tudi, de brezmerina sreča pogostama človeka v prevzetnosti napihuje; nadloga pa serce z zdravilno bolečino čisti, tako de sreča človeka s prevzetnostjo in z nečimurnostjo napolnuje, nadloga pa ponižuje; v uni skoraj vselej samiga sebe pozabi, v ti pa tudi na Boga misli; de mu una poprešnje dobre dela ukončava, v tej pa se za že pred mnogo léti storjene hudobije velikrat spokorí in dušo zopetniga zahajanja v greh varuje. Če te je, n. pr. huda in dolga bolezen prijela, misli, de je Bog, naš Gospod, kteri vé, koliko hudiga bi bili zdravi storili, nam peruti pristrigel, in nas z boleznijo tega obvarovati hotel; in res, koliko boljši se mi zdí, de človek bolan leží, kakor de bi zdrav v svojih grehah se staral, in na sedanje hudobije nove nakladal; „zakaj“ — kakor Gospod govori, „boljši je, de greš hrom ali polomnjen v večno življenje, kakor, de bi z obema

rokama ali pa z obema nogama v večni ogenj pahnjen bil.“ (Mat. XVIII. 8.) Vsaki dobro vé, de se naš Gospod, ki je po svoji lastnosti neskončno usmiljen, naših muk ne veseli, ampak de nam kakor mogoče naše rane s tacimi pripomočki celi, ki naši bolezni ravno nasprotujejo, tako sicer, de se moramo če je nam telesno poželenje kako bolezen naklonilo, z bolečino in z ostrim ter zderžljivim živetjem zdraviti, in če naša slabost iz zavžitka prepovedanih reči izvira, de moramo zavolj tega tudi pomanjkanje sicer dovoljeniga terpeti. Iz česar se sprevidi, de se una narvikši dobrotljivost na tem svetu zjezi, de se ji ni treba na unim hudovati, in zdaj milostivo svojo ostrost občutiti daje, de kasneje primorana ne bo, pravično kaznovavno sodbo sklepati, zakaj, kakor sv. Hieronim priča, „veliko znamenje serda Božjiga je, če se nad grešniki vidno ne jezi.“ Kdor toraj na zemlji kakor otrok pokorjen bití noče, bo v peklu s hudiči večno pogubljen. Po pravici toraj sv. Bernard Boga prosi, ter kliče: „Tukaj me žgi, o Gospod, in reži, de mi boš prizanesel v večnosti.“

Lahko je iz tega povzeti kako stvarnik vsih reči záte skerbi, ker svoje roke popolnoma od tebe ne odtegne, in ti tudi vajatov ne spusti, de bi te tvoja poželjivost preveč ne dervila. Če so telesni zdravniki nad kakim bolnikom čisto obupali, tedaj mu vse dovolijo, karkoli poželi; unimu pa, čigar zgajenja pričakujejo, vevajo skerbno živeti, in se vsiga zderžati, kar ozdravljenju nasprotuje. Tudi očetje nočejo svojim sinovam, če so zapravljivi in zanikerni, denarja dajati, ktero potrošajo, in se zato v nesrečo pripravljajo; pozneje jih pa vender déleže vsiga svojiga premoženja postavijo. Ravno tako z

nami ravna uni nar vekši zdravnik naših duš in oče vsih očetov.

Pomisli nadalje, koliko sramote je naš zveličar celó od tistih preterpel, ki jih je vstvaril, kako poterpežljivo je marsiktero psovanje in zasramovanje, celó nar gerdobniši hudovanje prenašal in svoje nebeško obličje peklenskemu žrelu unih nastavljal, ki so vanj pljevali; s kakošno neizrekljivo krotkostjo je dal svojo glavo bodečimu ternju razmesariti; s kakošno radovoljnostjo je uno grenko pijačo okusil, de si je žejo pogasil; kako pohlevno je hudovanje svojih zasramovavcov terpel; s kakošno radovoljnostjo se je za nas na križu razpeti dal, de je nas s svojo smertjo smerti otel! Zatoraj naj te ne boli, če moraš ubogi revni človek pokorjenje terpeti, od uniga, ki se brez pokorjenja s tega sveta ločiti hotel ni, čeravno je nedolžno jagnje bil. Tako je mogel Jezus terpeti, in svojo slavo prejeti, de je z djanjem dokazal, kar je Apostel z besedami učil: „Nobeden ne bo venčan, kdor se postavno bojeval ni.“ (II. Tim. II. 5.) Veliko boljši je, vse nadloge, ki bi nas utegnile zadeti, mirno in vdano terpeti, kjer nam pripomorejo odpušenje svojih grehov doseči, in večno zveličanje zadobiti, kakor pa nepoterpežljivim in nejevoljnim biti, ker zavolj tega upati ne moremo, de bi nam zaslužne bile, in toliko bolj, ker moramo vse, in tudi nehoté terpeti, karkoli nam Bog pošilja, čigar mogočnosti se nihče ustavljati ne more.

Razun poprešnjih premišljevanj in pripomočkov hočem še eniga bolj močniga povedati; namreč: de bomo poterpežljivost ohranili, si bodimo svesti vsih zopernost in nadlog, naj od kodar koli pridejo.

Kaj se neki mora od tako sprideniga sveta, od uboziga mesá, od nevošljivosti hudobnih duhov, in človeške hudobije družiga pričakovati? Zatoraj naj se modri za vse hude naključbe preskerbi, kakor uni, ki mora po sovražni deželi popotovati. Dvoje dobro iz tega izhaja: Pervič se nam ne bo težko zdelo, kar moramo vender le enkrat prenesti, ker ga že naprej vidimo; drugič si je ta nasvet spolnujoči gotov, de Bogu prijeten dar daruje, nekako podobniga unimu, ki ga je Abraham daroval, ko je namreč pripravljen bil, svojiga sinu aldovati. Koli-korkrat si namreč človek misli, de se mu utegne od Boga ali pa od ljudi kaj hudiga prigoditi, in se kakor Božji služabnik voljno vdá, in sklene, nadlogo z vso ponižnostjo in poterpežljivostjo sprejeti; tedaj se radovoljno v Gospodove roke zročuje, ter se, kakor David kaže, kateri si je Semejevo razžaljenje kakor Božjo naklombo mislil, in ga tedaj voljno sprejel. Kdor je taciga duha, bodi zagotovljen, de si je enako zasluženje pridobil, čeravno se ni prigodilo, kar se mu je dozdevalo. Zatoraj naj se pa tudi kristjan spomni, de je tako serce poglavitno znamnje pobožniga življenja, kakor sv. Peter uči, rekoč: „Če pa prav delate in voljno terpite, si milosti pri Bogu zadobite. Zakaj za to ste poklicani.“ (I. Pet. II. 20 — 21.) Kristjan naj se misli toraj na tem svetu skalo stoječo sredi morjá, nad katero od vsih plati valovje verši, pa se vender ne zmaja, ampak nestresljiva ostane.

Zavolj tega sim od te reči tako obširno govoril, ker je zmed obeh delov, iz katerih keršansko življenje obstoji, namreč iz dobrega djanja in prenašanja hudiga poslednji, kakor ysaki vé, nar težav-

niši; zatoraj jo bilo treba, več zabranil in nasvetov povedati, ker je tudi nevarnost silniši.

Tukaj moramo še opomniti, de ima čednost poterpežljivosti tri stopnje, drugo mimo druge bolj popolnoma. Perva je poterpežljivo prenašanje vsih britkost; druga, britkost si iz ljubezni do zveličarja želéti; tretja, se jih veseliti. Pravi Božji služabnik ne obstoj tedaj na prvi stopnji poterpežljivosti, ampak pomagaj si tudi na drugo, in pridši na to, tako dolgo ne počivaj, dokler še tretje ne doseže. Zgled perve stopnje imamo na sv. Hiobu, druge v hrepenenju, s katerim so si sv. mučeniki nemile smerti želéli, tretje pa v veselji presvetih Apostelnov, vidivših, de so vredni spoznani, nadloge in britkosti zavolj Jezusa terpeti. Tako veselje je vnelo sv. Pavla, kakor sam od sebe spričuje, rekoč: „Tudi britkost se hvalimo.“ (Rimlj. V. 3.) Na drugim mestu (II. Kor. XI.) se hvali zavolj Jezusa Kristusa preterpljenih nadlog, žalost in smertniga strahú, in v svojim drugim listu na Filipčane jih nagovarja, vdeležiti se njegoviga veselja, ako bi bil mučenik žive vere v Jezusa Kristusa. In na drugim mestu piše, kako se je milost Božja na družbe po Macedonii ozerla, de so v mnogoteri skušnji britkost prav veseli bili, in se je njih neznano uboštvó v obilosti njih blagodarnosti bogato skazovalo. (II. Kor. III.) To je previsoka stopnja poterpežljivosti, ljubezni in popolnamasti, do ktere zamore človek priti; ali malo jih jo doseže, zatoraj je pa Bog nikomur zapovedal ni.

Vender pa povedaniga ne razumímo tako, kakor bi se mogli ob smerti, v nadlogah in britkostih naših domačih, staršev in sorodnikov, in še manj ob žalovanji cerkve veseliti; zakaj ravno tista ljubezen,

ki nas z ene plati vesela dela, stori tudi, de se z druge jokamo in žalujemo; ker se ona namreč z veselimi veseli, in z jokajočimi joka, kakor vidimo pri sv. prerokih, ki so vse svoje žive dni solze pretakali, ker so vidili zmote in iz njih sledeče nadloge ljudi.

Kdor toraj vsih devet čednost v sebi zjedinja, bo proti Bogu otročjiga serca, in spolnoval uni del pravičnosti, kateri vsakimu daje, kar mu gre, tedaj tudi Bogu.

XVI. Poglavje.

Od dolžnost, ktere ima vsaki vsled svojiga stanú spolnovati.

Ko smo tedaj dovolj obširno od dolžnost govorili, ki se vsih ljudi skup tičejo, je treba tudi od dolžnost kaj pomeniti se, ki mu jih slednjimu njegov stan naklada. Ali ker bi nas obširno razlaganje te reči predeleč zaneslo, tedaj razun poprej povedaniga še ob kratkim povem, de naj se slednji po postavah in vevah svojiga stanú ravna. Te so pa prav mnogotere in med seboj razločene, po različnosti stanov. Eni so zapovedniki, eni podložni, eni duhovni, eni očetje, in vsaki ima záse svoje dolžnosti. Od predstavljeniga pravi Apostelj: „Čuj pa zmiraj, ne omaguj, in zadostuj svoji službi.“ (II. Tim. IV. 5.) In Salomon: „Sin moj! če si se za prijatla poroka postavil, in ptujimu kako obljubo storil, si se sam s svojimi besedami zaplel, in s svojim obetanjem vjel. Stori toraj, ljubi sin, kar ti rečem, de se otmeš; zakaj če si svojimu bližnjimu v roke prišel, pojdi, hiti, in zbudi svojiga prijatla! Ne daj tvojim

očem se zatisniti, in tvoje trepavnice naj ne dremljejo. Iztergaj se njegovi roki, kakor serna, in kakor ptič iz roke tičarja.“ (Preg. VI. 1 — 5.)

Podložni naj pa vedno gleda na svojiga vikšiga, in bodi postrežljiv proti njemu, kakor bi bil Bog, in ne človek, in mu z ravno takó veselo zadovoljnostjo in spoštljivostjo vse storiti, karkoli zapové, kakor bi bil Bog sam zapovedal. Zakaj, n. pr. gospodar, pri katerim služim, bi mi bil ukazal njegoviga hišnika v vsim slušati, koga neki slušam, če to storim, kakor svojiga gospodarja? Ravno tako Boga slušam, če mi zapové, svojiga vikšiga veleve spolnovati. Če tedaj sv. Pavl služabnikom zapovéduje, svoje gospodarje poslušati, ne kakor ljudi, ampak kakor bi Kristusa: koliko bolj je podložni dolžan, svoje vikši slušati, ker je z vezjo pokoršine tako tesno ž njimi zvezan.

Pri pokoršini so tri različne stopnje. Perva je: slušati z djanjem; druga: z djanjem in z voljo; tretja: z djanjem, z voljo in z umam. Zakaj, so, ki sicer storé, kar se jim velí, pa ne radi in prostovoljno; so tudi, kateri veleve sicer radi zveršujejo, ali z zapovednikom gledé zapovedaniga enako ne mislijo in menijo, de ne razumé. So pa nekteri, ki vse svoje misli le za Božjo čast obračajo, in tedaj svojiga vikšiga slušajo, kakor bi Bog bil, z djanjem, z voljo in soglasnostjo uma, ker se jim v ponižnosti zapovedano pravo zdi, in sami tistiga ne presojujejo, od kteriga imajo sojeni biti. Zatoraj se uči, o preljubi moj brat v Kristusu, z vsim svojim duham vikšimu pokoren biti, in zapomni si, kar je zapisano: „Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ (Luk. X. 16.) Ne ustavljaljaj se jim, de se ne bo

reklo: „Ni zoper nas vaše godernjanje, ampak zoper Gospoda.“ (II. b. Mojz. XVI. 8.) Ne zaničuj jih, de ti Gospod rekel ne bo: „Niso tebe zaničevali, ampak mene, de bi čeznje ne gospodoval.“ (II. b. kr. VIII.) Ne lagaj se jim in ne slepi jih, de se ne bo reklo: „Nisi se ljudem lagal, ampak Bogu.“ (Ap. dj. V.) De tvoje laganje z naglo smertjo kaznovano ne bo, kakor se je unima zgodilo, ki sta se enako pregrešila bila.

Ženska naj se trudi, dobro gospodiniti, in svojimu možu se priljubovati. Ko je svoje dolžnosti kot mati dopolnila, tedaj naj se z božjimi rečmi peča, kolikor hoče, vender pa tako, de mej ne prestopa, ki jih nje stan ji postavlja.

Očetje, kterim je Bog otrok kaj dal, naj kakor v zerkalu Helijevega zgleda gledajo, kteri je odrejo svojih otrok zanemarjal, in zatoraj ni bil samo z naglo smertjo kaznovan, ampak tudi s tem, ker je njegovim naslednikom za večno véliko duhovništvo odvzeto bilo. Naj bi pomislili, de so grehi otrók nekako tudi grehi očetov, in poguba sinú, tudi pogubi uniga, ki ga je rodil. Resnično, ni ga vreden iména očetovskega, kteri svojih otrok ni za nebesa, ampak za ta svet rodil. Zatoraj naj jih kaznuje, med hudobne ne spuša, zročuje dobrim učenikam, in edina skerb naj ga bo, de se otroci pobožni odrejajo. Po zgledu Tobija naj jih z mladiga uči, Bogá se bati; naj zatira njih svojeglavnost, in ker jih je telesno rodil, naj bo tudi oče njihovih duš; ker ni zadosti, de so le po ptičje in živalsko očetje, kteri svojimu zarodu nič družiga ne storé, kakor de ga pitajo. Oče pa naj bo oče, kakor se človeku spodobi in sicer človeku, ki je kristjan in pravi

služabnik Gospodov, kateri svoje otroke odreja, de bodo otroci Božji, in deleži nebeškiga kraljestva, in ne sužnji hudiča in prebivavci pekla.

Gospodarji, ki imajo družino in sicer druge domače, naj nikar ne zábijo svarjenja sv. Pavla: „Če pa kdo za svoje, zlasti za domače, nobene skerbi nima, ta je vero (t. j. zvestobo) zatajil, in je huji, kakor nejevernik.“ (I. Tim. V. 8.) Naj si zapomnijo, de so uni ovce zmed njih čede, oni pa pastirji, in zatoraj jih morajo, zlasti družino, varovati, in jih strahovati, svesti si, de bo enkrat prišel čas, ko bodo mógli Bogu odgovarjati zanje, kateri jim bo rekel: „Kje je čeda, ki sim ti jo dal? Kje je čeda, ki ti je bila zročena, tvoja prelepa čeda?“ (Jer. XIII. 20.)

Po pravici jo imenuje „prelepo ali pa plemenito,“ zakaj neznana je cena, za katero so odkupljeni, prebláženo pa sveto človeštvo Jezusa Kristusa, s katerim so poblaženi bili. Zakaj nobeden ni tolikanj sužinj, nobeden tako nizek, de bi gledé kervi in človeštva Jezusoviga prost ne bil. Zatoraj naj dobri kristjan natanko pazi, de bodo vsi njegovi in domačini, čez ktere ima zapovedovati, čisti očitih pregréh; naj nobeniga sovraštva, prepovedanih iger, kriviga priseganja, preklinjevanja in nikakošne nesramnosti pod svojo streho ne terpi; de se bo pri vsih resnično keršansko življenje razodevalo; de bodo cerkvene zapovedi spolnovali, in ob nedeljah in praznikih s pobožnim duham vselej pri sveti maši; de se postijo ob času, kadar cerkev zapoveduje, če nimajo nobeniga terdniga vzroka za drugačno ravnanje.

XVII. Poglavlje.

Pervi opomin od visoke vrednosti čednost, de velle za pobožno življenje bolj natanko razumemo.

Kakor smo kot vvod za tóle napeljevanje k pobožnemu življenju več potrebniga nasvetovali, se nam tudi pametno zdi, tukaj na koncu nekoliko opominov pristaviti, kateri imajo dozdej razlagano še bolj razjasniti. Ker smo namreč od mnogoverstnih čednost govorili, moramo tudi povedati, kako se vne po svoji vrednosti vjemajo, de bomo vsako lahko prav cenili in slednji zánjo spodoben prostor odkazovali, kakor mora kupčevavec z biseri in drugim kamnjem dobro zveden biti, de se sam ne goljufa, in kakor mora hišnik kaciga kneza vse, ki so v njegovim gradu, natanko poznati, de zamore z vsacim spodobno in po njegovi časti ravnati, ker bi sicer v velike napačnosti zahajal; ravno tako naj tisti, ki se hoče s temi predragimi biseri, s čednostmi namreč pečati, natanko njih vrednost spoznavati, de primerjaje jih med seboj precej vé, ktera je imenitniši memo druge, de ne bo, kakor pregovor pravi, plev grabil in pšenico raztresal.

Zatoraj je potrebno vediti, de se vse čednosti, od katerih smo dozdej govorili, v dva razreda delé, namreč v bolj duhovske in notranje, in pa bolj vnanje in vidne. Med perve se štejejo bogoslovske in pa vse une čednosti, katerih namera je naravnost Bog, posebno pa ljubezen, ktera kot kraljica vsih drugih nad vsimi drugimi stoji. Za tó se jih mnogo versti, ki so ljubezni nar bliže; n. pr. ponižnost, čistost, usmiljenost, poterpežljivost, pohlevnost,

zbrani duh, in njega uboštvo, zaničevanje svetá, zatajevanje samiga sebe, prijaznost do križev in težav, in enakih več, ktere v daljnišim pomenu besede imenujemo čednosti. Duhovske ali notranje čednosti jih pa imenujemo, ker posebno v duhu stanujejo; čeravno se tudi v djanji razodevajo, kakor vidimo pri ljubezni in pobožnosti, ktere čeravno ste notrenje, vender v Božjo čast in njegovo povikšanje svoje kreposti tudi po vnanjim kažete.

Druge čednosti so bolj vnanje in vidne, n. pr. post, ostro življenje, tihota, vsamotenost, branje pobožnih bukev, petje, romanje, večkrat pri sv. maši in pri pridigi biti, in sploh po keršansko živeti. Čeravno so te čednosti tudi v duhu doma, se vender v svojim pravim djanji le bolj po vnanjim razodevajo, kakor poprešnje, ki so bolj skrite in nevidne, kakor, ljubezen, vera, upanje, premišljevanje, ponižnost, in družih enakih več.

Mende pač ni dvomiti, de so med temi čednostmi perve veliko bolj blage in potrebne, kakor pa druge; zakaj saj je zveličar rekel Samaritanki: „Žena, verjemi mi, prišla bo ura, in že je zdaj, ko bodo, kteri prav molijo, Očeta v duhu in v resnici molili; tudi Oče namreč hoče, de so taki, kteri ga molijo. Bog je duh, in kteri ga molijo, ga morajo v duhu in resnici moliti.“ (Jan. IV. 23—24.) Ko hoče toraj prerok David lepoto cerkve in v milosti Božji živečih duš slaviti, pravi: „Vsa lepota kraljeve hčere je notranja, pisana nje obleka, in z zlatam obšita.“ (Ps. XLIV. 14. 15.) Tega nas uči tudi Apostelj v listu do Timoteja: „Vadi se pobožen biti; zakaj telesno urjenje ti je malo k pridu, pobožnost pa je za vse dobra, ima obljubo sedanjiga

in prihodnjiga življenja.“ (I. Tim. IV. 7 — 8.) Tu misli s pobožnostjo — češenje Božje in usmiljenje proti bližnjimu, s telesnim urjenjem pa — post in druge telesne pokore, kakor sv. Tomaž te besede razlagaje pravi.

Še celo paganski modrijani so to spoznali, zakaj Aristotel, ki je sicer le malo od Boga pisal, pravi: „Če so bogovam človeške reči kaj mar; kakor se mora po pravici misliti, je prav dozdevno, da se nar bolj tacih veselé, ki so njih bitju nar bolj enake; take pa so človeški duh in duša; zatoraj so tisti, ki so svojiga duha s spoznavanjem resnice, in zatiranjem strast izurili, Bogu nar ljubši.“ Ravno tako se glasi menjenje Galenovo, nar izverstnišiga med pisatelji, ki so v starodavnosti od zdravilstva pisali; ko je namreč v nekim spisu od sestavljenja in umetniga vstvarjenja človeškiga trupla, in od rabe ter koristi posameznih njegovih delov do neciga kraja prišel, ker se modrost in previdnost uniga preimenitniga umetnika v čudovitim lesku sveti, ga prevzame nar večí čudenje nad tacimi čudeži, in naenkrat, kakor zazabivši zdravilstva, v bogoslovje preskoči, klicaje: „Naj drugi Boga s kadilam in hekatombami časté, jaz ga častim v spoznanji in slavljenji njegove neznane modrosti, ktera je sestavljaje to prečudno delo posamezno takó bistroumno vrediti znala; njegove velike mogočnosti, ktera je od njegove modrosti najdeno tudi zveršiti mógla, kakor tudi njegove čudovite dobrotljivosti, ktera je vse stvari tako obilo z vsim, kar jim je potrebno, preskerbela.“ Tako je govoril pagansk modrijan, in tedaj vprašam, kaj le več bi mogel še kristjan reči, in ko bi tudi tele prerokove besede bral:

„Usmiljenje hočem, in ne darov, spoznanje Božje bolj, ko žgavne darove.“ (Hos. VII. 6.) Premenimo zgornjo besedo, hekatombe, ktera pomeni na enkrat darovanje sto volov, v žgavne darove, in vidili bomo de paganski modrijan in pa prerok Božji enako govorita.

Čeravno smo pa od čednost, ktere se v prvi red štejejo, toliko lepiga povedali, so vendar tudi une, ktere smo v drugo versto postavili, čeravno so manj vredne, vendar prav važne, ker ne pomagajo samo une zadobiti, ampak jih tudi ohraniti; tudi so nektere potrebne, ker so morde namera kake molitve, ali pa kake obljube. Če poprej povedane čednosti še enkrat pregledamo, se bo resnica rečeniga jasno dokazovala. Samotnost ali pa odločnost od sveta varuje n. pr. človeka, de stotero reči ne sliši, vidi, reče in stori, ktere bi ga v nevarnost pripravile, ne samo pokojne in čiste vesti, ampak tudi sramožljivost in nedolžnost pogubiti. Kako koristna je tihota, bodi si za ohranjenje zbranosti in pobožnosti, bodi si za obvarovanje grehov, kteri se s prevelikim besedovanjem storé, je slednjimu znano, zakaj modri pravi: „Kjer je veliko besed, se greha manjkalo ne bo.“ (Preg. X.) Post, že sam na sebi djanje zderžljivosti, in zaslužno delo, če se v ljubezni zgodi, pokori tudi truplo, krepča duha, oslabi več sovražnikov in nas za molitev, branje in premišljevanje vnema; stroške nam prihranjuje za nepotrebno jed in pijačo, nas rešuje škodljivih poženj, v kterih lizúni, sužniki trebuha, radigovavci nad šalami, prepiri, boji, in nad drugimi samopašnostmi živé. Kar se sicer branja pobožnih bukev, molitve, prepevanja svetih pesem in vpričnosti pri

sv. maši tiče, so očitno Bogu dopadljive djanja, spodbadki za pobožnost, pripomočki za večí razsvetljenje uma in živeji vnemanje naših nagujenj za božje reči.

Kako koristne so te čednosti, nam spričuje tudi skušnja natanko, tako sicer, ko bi bili neznabogi to spreviditi hotli, bi ne bili v une brezumne zmotnjave zašli, v ktere so zahajali. Ali ne vidimo z lastnimi očmi, kako po samostanih, kjer zapovedujejo po spolnovanju teh vnanih čednost vrvnane redovniške pravila, tudi čednosti bolj cvetó, in se večí pobožnost, zbranost, ljubezen in bogaboječnost dobi; kako tam nar pobožniši ljudje žive, in se keršanstvo v večí popolnamasti razodeva? Tam pa vse boleha, ker za té čednosti nič ne marajo; zakaj če začnemo z nemar spušati njih spolnovanje, tedaj se tudi za čisto vest, dobri nprav in keršansko življenje kaj prida pečali ne bomo; kolikor več pa je priložnost grešiti, toliko več greha se tudi stori, zakaj razujzdanost nas zmiraj hujša, kakor nam pesnik pravi. Kakor je na zapertim, dobro zavaranim, z zidam ali pa plotam ograjenim vertu vse dobro spravljeno: ravno tako je tudi vse samovoljnosti in ropoželjnosti tatov prepušeno, če se ne varuje in ne ogradi.

Če pa hoče kdo preblaženo čednost zbranosti, ki ga za vse druge pripravniga in urniga stori, in ki je kakor spodbadek za vse blágo, doseči in ohraniti želi, — kako bi le kdaj mogoče biti moglo, de bi tako čeznatorno in rahlo ginitev serca človek dosegel in ohranil, kterimu ni nikdar sam zase skerbeti mar? Zakaj ta ginitev je tako rahla, in če smem tako reči, tako ubežna, de marsikrat kar v

trenutku zgine, ker je kterikrat le nespodobniga nasmehljanja, kake nepotrebne besede, enih samih gizdavih gostij, majhne jeze in prepira, ali sicer kaciga razmišljenja, ali nazadnje kaciga mikanja radovednosti, kaj nepotrebna viditi, slišati ali zvediti, de zbranost večidel popodí. In tedaj ne samo pravi greh, ampak vsako nepotrebno ukvarjanje in vse, kar naše misli od Boga zvabi, zbranost razdira. Kakor mora železo zmiraj v ognji deržati, kdor ga hoče razbeljeniga imeti, ker bi se sicer precej zopet ohladilo, ravno tako je blago to vzdignjenje serca tolikanj v tem vstanovljeno, de je človek neprenehama v resnični ljubezni in s preišljevanjem z Bogam združen, de hitro zopet v naročje svoje matere, t. j. v svoj poprešnji stan zajde.

Kdor toraj to sveto ganitev doseči in doseženo ohraniti želi, mora prav skerbno čuti sam nad seboj, t. j. nad ušesi, očmi, jezikom, in svojim sercam, tako zmeren in zderžljiv biti v jedi in pijači, tako pazen in misleč pri vsaki besedi in vsakim gibanji, tihoto in samotnost tako ljubiti, in se tako navaditi, redovno k službi Božji hoditi, ob kratkim vse storiti, kar zamore duhá zbranosti obuditi, de si bo s tem marnim trudem ta neprecenljivi zaklad pridobil in privaroval. Kdor drugači ravna, bodi prepričan, de nima njegov trud v tej zadevi nobeniga tekú.

Vse to nam prav očito dokazuje, kako koristne in potrebne de so te čednosti; in vender unim vikšim nobene časti ne jemljejo in jim njih izverstnosti ne kazé. Iz tega tudi lahko razloček spoznamo med obojnimi čednostmi: Une so namembe, te pa pripomočki, une doseči; une so ravno ko zdravje, te pa

zdravilo, s katerim se ozdravljamo; une so ravno ko duh bogočastja, te pa truplo. Čeravno ga poslednje tudi nekoliko obsega, je vendar poprešnji del poglavitniši, kteriga nar bolj za djanje potrebujemo. Une so taka rekoč zaklad, te pa ključ, s katerim se odklepa; une so sadje dreves, te pa perje, ki jih lepša in sadje varuje, de mu vreme nič ne škoduje, čeravno ta prilika nič kaj terdna ni, ker perje, čeravno sad varuje, vendar noben del sadú ni, ko te čednosti takó pravičnost varujejo, de so same v pravičnosti obsegane, ker so vsi z duham ljubezni združeni ali pa iz njih izviraajoči trudi gledé slave in milosti zaslužni.

To tedaj, preljubi moj brat, je vrednost, po kateri čednosti, ki sim ti jih v tem poduku razložil, ceni, in s ktere spoznavanjem bomo dvema pogubljivima končnijama utekli. Perva je last starih Farizejev, druga pa krivovercov današnje dóbe. Farizeji namreč, meseno in slavohlepno ljudstvo, so se le za spolnovanje tistiga zakona ali postave potegovali, ki se je le meseniga tikal; pravo pravičnost pa, ki obstoji v duhovskih čednostih, so prezirali, kar vse Evangeljske zgodbe spričujejo, in Apostelj pravi: „Videzno se pobožnosti derzé, njeno krepost pa zatajujejo.“ (II. Tim. III. 5.) Ravno, ker je tudi zakon le senca bil, in ljudi popolnoma storil ni. (Hebr. X. 1.)

Današnji krivoverci pa spoznavajo to napako in se je ogibajo. Zahajajo v nasprotno, in zaničujejo vsaktere vnanje čednosti. Godi se jim kakor pregovor pravi: Iz luže v mlako.

Katoliška cerkev pa zametuje obe končnii, in z resnico po sredi hodi, odkazovaje notrenjim čed-

nostim nar vikši čast, in prostor; pa tudi vnanje na prave mesta posaja, ker so, kakor v kaki deržavi nekteri med starašinstvo, nektere med viteze, nektere pa med gradjane šteti, kateri vsi skupej deržavo storé, v kateri se vsaciga čast in služba lahko spozna.

XVIII. Poglavlje.

Štiri prav koristne pravila vedenja, ki iz poprešnjiga nauka izvirajo.

§. 1.

Iz poprešnjiga nauka izhajajo štiri pravila, ki so za duhovsko življenje prav koristne in potrebne. Pervo je, de pravi služabnik Božji ne smé samo duhovskih čednost, naj bodo še tako blage, zadočiti, ampak jim tudi une pridjati, de si perve obvaruje in pa veči popolnamast doseže, ter keršansko pravičnost po nje vesoljni obsegi spolnuje. Zatoraj naj pomisli, de — kakor človek ne obstoji samo iz duše, in tudi ne samo iz telesa, ampak iz obeh skup, ker že sama duša človeka ne naredi, in je telo brez duše kakor s perstjo natlačene vréčo, — tudi pravo in popolnoma keršanstvo ni samo notranje, pa tudi ne samo vnanje, ampak ob enim notrenje in vnanje. Zakaj samo notranje brez vnanjiga — naj ga bo že veliko ali malo, kakor vsacimu stan veli, — se ne more ohraniti, in ni dovolj za popolnoma zadostovanje keršanski pravičnosti. Malo pa more vnanje keršanstvo brez notrenjiga človeka zverševati, kakor že samo telo brez duše

človek ni. Kakor telesno življenje od dušnega izvira, ravno tako vse vnanje svojo čast in vrednost le od notrenjiga zadobiva, nar bolj pa od ljubezni.

Kdor toraj od svojiga konca predelječ ostati noče, naj pomisli, de se ne sme dušno od telesniga ločiti, če hoče popolnoma kristjan biti, kakor bi tudi duše od trupla ločiti ne smel, kdor bi človeka narediti hotel. Zatoraj naj z dušo telo zjedinja, zaklade v dobro zaklenjeni škrinji hrani, nograd s plotam gradi, in čednost ž njenimi zabrambami varuje, ki so tudi deli ravno tiste čednosti, ker si naj sicer le svest bo, de se mu lahko ali to ali pa uno zgubi, ker mu ne more ne eno dobro kliti, in eno nič koristiti ne, če oboje združeno ni. Naj pomisli, kako de natora in umetnost, nje posnemavka, nič ne vstvarjate, kar bi z vnanjo lupino ali obleko obdano ne bilo, ki mu je za obrambo, terdnost in lepoto. Ravno takó dela tudi milost, ki je nar bolj doveršena oblika, in svoje djanje nar bolj popolnoma razodeva. Naj se tudi spomni, kaj je zapisano: „Kdor se Boga boji, nič ne zanemarja.“ (Prid. VII.) In: „Kdor málo zaničuje, bo kmalo padel.“ (Sir. XXIX.) Naj si zopet predstavlja priliko, ktero smo poprej povedali, namreč: Ker žeblja ni bilo, se je podkev odtergala, in ker se je konj zbosil, je padel, in ker je konj padel, je tudi jezdec poginil. Naj nikar ne zabi, v kakošne nevarnosti se zaletuje, kdor malo zanemarja, ker ga s časama v večí pregrehe zapeljá. Naj si zapomni, kako so se šibe v Egiptu verstile. Za manj škodljivimi žabami so prišli pikajoči komarji, vélike muhe in pa grozne kobilice, iz česar sprevidimo, de za zaničevanim

malim vselej kaj hujiga pride, takó, de so dovolj imeli terpeti od silnih komarjev in požrešnih kobilic, ki se nečednih žab nič bali niso.

§. 2.

Drugo pravilo vedénja.

Iz tega nauka nadalje spoznamo, ktere čednosti moramo nar bolj izobraževati, in za ktere se moramo bolj ali pa manj truditi. Kakor ljudje više cenijo zlato kakor srebro, in eno oko više, kot en perst; ravno tako je tudi prav, de nam mora doseženje že samih na sebi vrednih čednost bolj mar biti, ker bi sicer, ko bi za nižjimi bolj hitali, kakor za višjimi, vso zadevo keršanskiga življenja narobe poravnávali. Zatoraj menim, de vikši po samostanih in družbah prav modro ravnajo, če svoje podložne, ko so jim molčanje, post, vsamotenost, spolnovanje cerkvenih obredov večkrat priporočevali, tudi za ljubezen do Boga, za ponižnost, povzdigovanje serca k Bogu, za zbranost, notrenje premišljevanje, bogaboječnost, ljubezen do bližnjiga in za enake čednosti pogostama opominjajo. Zatoraj je potrebno, de se poslednje toliko bolj pogostama zgodí, kolikor bolj je pomanjkanje notrenjih čednost bolj skrito, kakor pa vnanjih, zatoraj pa tudi nevarniši; kakor je vsakimu bolj mar vidne napake kakor pa skrite popravljati, ravno tako se je bati, de jih pomanjkanje notranjih čednost, ker so svetu bolj zakrite, toliko skerb ni, čeravno na vnanje, ker očite, prav natanko pazijo. Ravno zató pa, ker vnanje čednosti, n. pr. post, čuvanje, ostro pokorjenje trupla ljudje lože ugledajo, jih tudi bolj

cenijo. Notrenje čednosti pa, kakor upanje, ljubezen, ponižnost, pametnost, bogaboječnost, zaničevanje sveta so skrite in človeškemu pogledu zmaknjene; in čeravno zato pri Bogu več veljajo, jih vendar ljudje tolikanj ne čislajo, zatoraj pa tudi zveličar pravi: „Vi ste tisti, ki se pred ljudmi pravične delate, pa Bog vaše serca pozna.“ (Luk. XVI. 15.) Enake so besede sv. Pavla: „Zakaj ta ni Jud, ki je po vnanjim, in nobena obreza ni, ki se zunaj na mesu stori; ampak tisti, ki je Jud po notrenjim, kjer je obreza serca po duhu in ne po čerki; čigar hvala ni pri ljudeh, ampak pri Bogu.“ (Rimlj. II. 28 — 29.)

Ker je tedaj vnanje pri ljudeh bolj imenitno in vsi močno po njem hlepé, ker se želja, med svetam kot pobožen veljati, tako lahko ljudem vmuzne, ker je nagon po lastni časti in imenitnosti pri ljudeh premogočen; zatoraj se je bati, de bi se človek temu zapeljati ne dal, in bolj unih čednost ne iskal in se jih poprijemal, od katerih se več časti nadja, kakor pa unih, ktere svet zavolj njih skrivosti malo ali pa nič ne čisla; zakaj ene ljubiti, nas sam duh nagovarja, za ene pa se truditi, duh in meso skupaj; poslednje pa je v svojih poželenjih silno in nepoterpežljivo. Gledé tacih okolišin se je bati, de bi ta nagona združena uniga ne premagala in ne ukončala. Tej nadlogi pa se nastavlja luč, ki se nam bleši iz tégale pravila čednosti, ktera pravico varuje in čeravno nadlegovana od zopernih težavnost vendar naj vrednišimu spredje odkazovati zapoveduje, opominjaje nas, ljubiti in resniši poželeti, kar je koristniši in potrebniši.

§. 3.

Tretje pravilo.

Iz tega nauka nadalje zremo, de se morajo, kolikorkrat bi se utegnilo pripetiti, de bi se oboje čednosti na enkrat tako zadevale, de se jim ne more zadostiti ob enim, potem poleg vелеve Božjih zapoved manjši vikšim umakniti, ker bi sicer homatija in nevednost nastajala. Tega nas uči sv. Bernard (Tract. de præcepto et dispens. c. IV.), rekoč: „Veliko reči je vpeljanih in vstanovljenih bilo, ne zato, kakor bi pripušeno ne bilo drugači živeti, temuč, ker so take bolj koristne, in z nobenim družim namenam ne, kakor za povikšanje in ohranjenje ljubezni do Boga. Dokler so k temu pripomogljive, naj obstoje, in tudi od predstojnikov ne morajo prav nič brez spodtike premenjene biti. Ko bi se pa one ljubezni do Boga nasprotne vidile, in sicer takim ljudem, katerim je privoljeno bilo, to spreviditi, in katerim je nadzorništvo čez-nje in pa njih oskerbljevanje zročeno: ali bi neki prav pravično ne bilo, de se ravno tistó, kar je zavolj ljubezni do Boga vstanovljeno bilo, zavolj ravno tiste ljubezni, ker se pametno zdi, ali kaj opuša, zatira in prenaredi? Brez dvombe bi krivično bilo, stavkov, ki so iz ljubezni do Boga vpeljani bili, ravno tej ljubezni nasproti se deržati. Pri cerkvenih predstojnikih naj toraj terdno in nepremakljivo stoji, kar je všlo iz terdne in nespremenljive potrebnosti, če nas ljubezen pospešuje.“ Toliko sv. Bernard, kateri za poterjenje svojih besed razpisa dveh papežev, Gelazja namreč in pa Leona, pristavlja.

§. 4.

Četerto pravilo.

Iz ravno tega pravila se razvidi, de je dvojna pravičnost: prava in pa domišljevana. Prava ali resnična obsega notrenje reči z vnanjimi vred, ki so za ohranjenje prvih potrebne. Goljufna pa ali domišljevana je, ki se le po nekterih vnanjih ravna, brez notrenjih, brez ljubezni in strahú Božjiga, brez ponižnosti in zbranosti, tedaj brez vsih unih čednost, ki v sercu gospodujejo. Tej pravičnosti je bila enaka una Farizejev, od katerih naš Gospod pri Evangelistu Matevžu pravi: „Gorje vam, pismarji in Farizeji, hinavci, ki desetinite meto, janež in kumno in opušate, kar je imenitnišiga v postavi: pravico in usmiljenje ter vero, to je treba storiti, in uniga ne opustiti. Gorje vam, pismarji in Farizeji, hinavci, ker čistite, kar je zunej kozarca in sklede, znotraj pa ste polni ropa in gnjusobe.“ (Mat. XXIII. 23 — 25.) In prec potem: „Gorje vam, pisarji in Farizeji, hinavci, ki ste enaki pobeljenim grobam, kateri se od zunaj ljudem lepi zdé, znotraj pa so polni mertvaških kosti in vsake gnjusobe.“ (27.) Enaka pravičnost je una, ktero Bog v svetim pismu pri prerokih tolikrat kara, in enkrat takole govori: „Ker se to ljudstvo s svojimi ustmi bliža in me z jezikam časti, ko je vendar njegovo serce od mene proč, in se me bojé zavolj človeških velev in nauk; tedaj hočem to ljudstvo z neznano velikim in strašnim čudam osupiti; tu se bo njih modrih modrost porazgubila, in razumnih razumnost bo zginila.“ (Iz. XXIX. 13 — 14.) In še nekje: „Čemu mi je množica vaših darov, pravi Gospod. Dovolj

imam že požganih koštrunov in masti pitane živine; in kri goved, ovác, kozlov mi več ne dopade. Ne darujte svojih darov nič več zastonj. Kadilo mi je ostudno. Mlaja in sabote in družih praznikov ne morem več terpeti. Moja duša čerti vaše mlaje in slovesnosti; nadležni so mi že in težko me stane, jih terpeti.“ (Iz. I. 11 — 14.)

Kaj neki to pomeni? Ali Bog zameta, kar je sam postavil, in razločno zapovedal? zlasti, ker je darovanje djanje čednosti in Božjih opravil, katerih namemba je Boga častiti, in ga moliti? Ne, gotovo ne, ampak ljudi kara, katerim so le vnanje šege mar, pa resnično pravičnost in bogaboječnost ne gledajo, kakor Gospod kmalo potem s sledečimi besedami pravi: „Umivajte se, bodite čisti. Spravite svoje hudobne misli spred mojih očí. Odjenjate od hudiga; učite se dobro delati; išite pravice, pomagajte stiskovanim, potegujte se za pravico sirot, in varujte vdove. Tedaj pridite in se z menoj pogovorite, pravi Gospod, ko bi vaši grehi ko škerlat rudeči bili, kakor sneg bodo beli. Naj bodo vaši grehi rudeči kot bagor, beli bodo kakor volna.“ (Ravno ondi 16 — 17.) Še na drugim mestu ravno to še z večí nejevoljo ponavlja, kjer se bere: „Kdor bika daruje, je kakor kdo, ki človeka umori; kdor ovce kolje, kakor kdo, ki pse pobija; kdor pičo daruje, kakor kdo, ki svinsko kri prinese; komur je kadilo mar, kakor kdo, ki malika časti.“ (Iz. LXIV. 3.) Zakaj pa to, o Gospod? Zakaj ti je ostudno, kar si nekđaj sam postavil in zapovedal? — Vzrok nam razlaga, rekoč: „Vse to so si po svojih potih volili, in njih duša se nad njihovimi gnjusobami radiguje.“ (Ravno ondi.)

Ali vidiš, kako so pri Bogu vnanje dela malo vredne, de jim notranje podlage zmanjkuje. Od teh vnanjih del pa pravi Gospod pri nekim družim preroku: „Čeravno mi boste svoje žertve in darí darovali, jih vender nočem sprejeti. In obljub vaših mastnih darov ne bom pogledal. Spravi od mene kričanje tvojih pesem, petja tvoje lire nočem slišati.“ (Amos V. 22 — 23.) In še bolj serdit na drugim mestu: „Nesnago vaših praznikov vam hočem v obraz zmetati.“ (Mal. II. 3.)

Kaj je še neki treba, de sprevidimo, kako malo take vnanje dela koristijo, če so še tako blage same po sebi, če jim zmanjkuje podlage pravičnosti, ki obstoji v ljubezni in pa v strahu Božjim? Ko bi me kdo vprašal, zakaj se Bog nad tacim darovanjem grozí, de ga z umoram, in puh kadila z malikovavstvam, hvalnice pa krik in njih praznike lajno imenuje, tedaj zavernem: — Ker si, razun nikakoršne vrednosti tacih del, če jim poprej omenjene podlage manjka, tudi velikrat in sicer mnogo domišljujejo, ker se sami sebi veliki zdé, in druge zaničujejo, ker ravno tako ne delajo, in kar je še slabši, nazadnje v prazno svetost zahajajo, ki izvira iz te domišljevanne pravičnosti. To pa je nar večí nevarnost, v katero morajo ljudje na tem svetu zahajati, zakaj brez skerbi zavolj napačne svetosti, se nič ne trudijo, dobiti, kar jim manjka, in kar je veliko imenitniši. Če pa mojim besedam verjeti nočeš, tedaj beri, kaj pravi Evangeli od Farizejeve molitve, ki je takole molil: „Zahvalim se ti, o Bog, de nisim kakor drugi ljudje, razbojniki, prešeštniki, ali pa, kakor ta colnar. Dvakrat se postim v tednu, in desetino od vsiga dajem, kar imam.“ (Luk. XVIII.

11.) Glej, kako tukaj tiste tri skale iz morja molé, od katerih sim poprej govoril: Domišljevanje, ker pravi: „Nisim kakor so drugi ljudje;“ zaničevanje družih, ker pravi: „kakor tale colnar;“ napačna svetost, ker se Bogu za tako življenje zahvaluje, mené, de je zavarvan, in de ga nima kaj skerbeti.

Iz tega se vidi, de taki pravičniki v nar nevarniši pobožnijo zahajajo. Tu je tudi mesto, opomniti, de je pobožnija dvojja: Očita in ostudna, kakoršna je slabih ljudi, katerih malopridnost je očita in med svetam znana, kateri pa vender v svojim vnanjim obnašanji veliko pobožnost razodevajo, de ljudi s tem motijo; ena pa je bolj olikana in skrita, s katero človek ne samo družih, ampak tudi sam sebe slepi, kakoršna je bila Farizejeva, ki ni samo družih ljudi, ampak tudi sebe motil; zakaj, ko je bil pravi hudobnež, je hotel za nar pobožnišiga veljati. Od te pobožnije pravi modri: „Ena pot je, ki se človeku prava zdí; ali nazadnje le k smerti derži.“ (Preg. XIV. 12.) In na družim mestu, kjer več zlegov našteva, tudi tega med nje versti, rekoč: „So pa nekaki ljudje, ki se čiste mislijo, in vender svoje nesnage očejeni niso.“ (Preg. XXX. 12.) Tako pobožnijo, po kateri hočejo nar nagnjusniši ljudje za čiste in božje veljati, prišteva modri med nar večí in nar huji zlege na svetu. Človek, ki je v to pregreho zapleten, je v veliki nevarnosti, ker ni toliko slabo, če je kdo res hudoben, in ga dobra ne mislijo, kakor če je kdo pregrešen in za pobožniga velja; zakaj naj bo človek še tako spriden, spoznanje samiga sebe bo začetek njegoviga poboljšanja; ali če svoje rane ne pozná, in se bolan zdraviga misli: katero zdravilo bo neki pri njem teknilo? Za-

toraj pa pravi tudi zveličar Farizejem: „Resnično vam povem, de pojdejo očitni grešniki in nečistnice pred vami v Božje kraljestvo.“ (Mat. XXI. 31.) Prav jasno se to snuje iz pomena unih grozних strašnih besed, ktere Gospod v skrivnim razodetji sv. Janeza govori: „Ko bi saj merzel ali pa gorak bil! Ali ker si mlačen, ne merzel ne gorak, te bom začel iz svojih ust pljevati.“ (Skr. razod. III. 15—16.) Kaj naj to pomeni? Zakaj želi Bog, de bi človek merzel bil, in zakaj pravi, de je slabši, mlačnemu biti, kakor pa merzlimu, ko je vender mlačno gorkimu bliže, kakor pa merzlo? — Vzrok je ta. Gorak je tisti, kteri z ognjem ljubezni vse čednosti v sebi hrani, notrenje in vnanje, kakor je popred rečeno bilo; mlačen tisti, ki ima sicer nekoliko vnanjih čednost, notranje pa nobene, in ne iskrice ne ljubezni. S tem toraj Gospod naznanuje, de je mlačni v veliko slabšim stanú, kakor pa merzli, ne, ker je v več grehov zakopan, temuč, ker je težji, taciga stanú ga oteti, ker toliko bolj zdravila zametuje, kolikor bolj se zdraviga misli, in je zavolj tega brez skerbi; zakaj, ker po svoji poveršni, — de tako rečem, — pravičnosti sodí, se nekoga misli, ki resnično ni. Zdaj razlaga Gospod, kteriga imeňuje mlačniga, pridjavši: „Praviš: bogat sim, obilno imam vsiga, in ničesa ne potrebujem; in vender ne veš, de si reven, in usmiljenja vreden in ubog in siroten in nag!“ (Ravno tam 17.) Ali ni to živa podoba uniga Farizeja, ki je besedoval: „Hvala tebi, o Gospod, de nisim, kakor drugi ljudje.“ Resnično se je mislil bogatiga v svojim duhu duhovskega blaga, in Boga je zató hvalil, ali bil je brez

dvombe ubožen, slep in gol, zakaj še lastnih pokvéc ni poznal.

Dokazali smo tedaj, de je dvojja pravičnost, ena resnična in ena domišljevana, kako blažena je prva, kako nevarna je druga. Pa nikar ne mislite, de je čas, ki smo ga potrebovali za dokazovanje te resnice, zgubljen, zakaj sveti Evangeli, nar čisteji in nar izverstniši nauk vsiga svetiga pisma, in ki je pravilo in zerkalo našiga življenja, prav ostro in večkrat to napačno pravičnost kara; ravno tako pre-roki, kakor smo že popred dokazali. Kar se tedaj v sv. pismu tolikrat ponavlja, nismo smeli samo ob kratkim omeniti; zakaj nevarnost, ki so očite, se lahko ogiblremo, kakor mornarji na znane in iz morja moleče skale ne zadevljejo, ker v tacih prilikah nobeniga svarjenja in podučanja treba ni. Ali če so skale pod vodo skrite, je prav natanko paziti, zatoraj so pa tudi na zemljovidih dobro zaznamvane, de se nikomur zavolj nevednosti in nepazljivosti ladija ne razbije.

Ne motimo se mené, de je ta reč v poprešnjih časih, ko je ta pregreha bolj razširjena bila, dovolj obravnovana bila; zdaj pa tega ni treba, ker je pregreha že redka. Po mojih mislih si je svet zmiraj enak ostal; zakaj vedno so tisti ljudje, tiste natore, zmiraj enako nagnjeni, in v ravno tistim grehu rojeni, ki je vir vsih grehov, in ima tedaj zmiraj enako moč; zakaj kjer je taka soglasnost med vzroki zlegov, tedaj mora, se vé de, tudi gledé moči enaka biti; tako, de so ravno tisti grehi, v kterih so takrat ljudje tega ali uniga stanú tičali, še zmiraj navadni, akoravno bi morde imena drugačne bile, kakor so vesele igre Plavta in Terencja

še ravno tiste igre, ki so bile pred tavižent leti, čeravno so drugi ljudje, ki jih igrajo.

Kakor si je uno neotesano in meseno ljudstvo Bogu nar bolj prijetno biti mislilo, de mu je veliko darovalo, se postilo, in svoje praznike po čerki in ne po duhu posvečevalo; ravno tako je dan današnji veliko kristjanov, ki so vsako nedeljo pri sveti maši, ob urah, ki jih je cerkev zapovedala, pridno svoje molitve opravljajo, se vsako saboto zvečer na čast s. matere Božje postijo, pridigo radi poslušajo, in še kaj družiga več počno; kar je vse prav dobro in hvale vredno, ali njih poželenja so tako spridene, za posvetno imenitnostjo in bogastvam se tako poganjajo, in jeznariti so ter se maščevati želé, kakor drugi ljudje. Prav popolnoma pozabijo dolžnosti, ki jih stan jim naklada, in blagor bližnjiga jim prav nič mar ni; v svojim čertu in v svojih strastih se starajo, terdovratno tirjajo odvzeto čast, in ne bi se ponižali, drugimu podložnost skazovati, ali ga pa préd-se pustiti, ko bi jim tudi vesoljni svet ponujal. Tudi so nekteri, ki se ne morejo pregovoriti, z družim kterim besedico pregovoriti, čeravno so pri vsaki drugi priložnosti prec pripravljani besedovati; eni posodnikov nikoli ne plačajo, ali pa prav neradi; še neraji pa svojim služabnikom in najetim terdo zasluženo plačilo odštevajo, in če jim je kdo, le komaj znati, njih čast, njih dobičkarijo ali kaj taciga kerhnil, kako ti ropotajo! O kako nekteri molitvice klepečejo, kako pičli pa so z milošino, ali sicer s pomaganjem bližnjimu. Nekteri so, ki bi nikakor na kvaterne dneve mesá ne jéli, pa jih nič groza ni in se nič Božjih sodb ne bojé, če svojiga bližnjiga natolcujejo, in

njegovo dobro ime grozovito skrunijo, tako sicer, de se, ko živinskiga mesa pokusiti nočejo, vender ne anajo svojim bratom kosti glodati, kar jim je vender Bog prav ostro prepovedal; zakaj med reči, od katerih bo mogel kristjan nar bolj odgovarjati, je tudi všteto, kako se je gledé časti in dobriga imena svojiga bližnjiga obnašal, kar jih pa le malo skerbi, in groza jih je, kaj družiga storiti, kar je pa v resnici veliko manji hudobija.

Nobeden ne more tajiti, de se take spridenosti vsaki dan med človeštvam dobivajo, in še celó med tacimi ljudmi, ki zavolj svojiga stanú od sveta odločeno živé. Ker je toraj ta zleg tako navaden, zatoraj je bilo potrebno, ljudem zavolj toliko zmotnjav, s pametnim podučanjem in dobrim posvarjenjem oči odpreti, de nadalje ondi grešili ne bodo, in toliko bolj, ker velikrat ravno tisti za to nar manj marajo, katerih dolžnost je, potrebniga od te reči ljudi učiti.

De si bo pa keršanski bravec še veči korist iz dozdej razlaganiga pridobil, in ne strupa namesti zdravila zavžil, je narpred treba, de samiga sebe po vsih svojih lastnostih dobro spoznati skuša, de bo pozvedil, na katero plat je njegovo notranje bolj nagnjeno, ker so nektele veleve in pravila zadržanja, ki so sploh in za vse enako koristne, n. pr. veleve ljubezni, ponižnosti, poterpežljivosti in enacih več; druge so pa bolj za posamezne prilike pripravne, tako, de so nekterim koristne, za vse se pa vender ne podajo; n. pr. če je kdo pretanke vesti, se mu mora gledé vesti veči prostost dovoliti; če je pa kateriga vest že prehlapna, se mu mora zopet priterditi in med prave meje vgnati, kateri so maloserčni

in obupljivi, se jim mora od usmiljenja Božjiga govoriti; kateri so pa prederzni in brezskerbni in vsi slepe svestosti; se jih mora s pravico Božjo berzdati in ravno tako naj se pri vsih družih prilikah ravna po nasvetu modriga, ki pravi: „S pregrešnim človekam govori od svetosti, s krivičnim od pravičnosti; s strahopetnim od vojské, z nevošljivim od hvaležnosti; s hudobnim od pobožnosti, z nesramnim od sramožljivosti.“ (Sir. XXXVII. 12 — 13.)

Ker so toraj dvoji ljudje, ker se eni bolj notrenjiga deržé, vnanjiga pa ne marajo, in ga veliko ne cenijo; eni pa le po vnanjim ravnajo, in toliko nanj gledajo, de zavolj tega še notranje zanemarjajo; zatoraj se morajo uni za tó in ti za unó nagovarjati, ter jih pregovoriti, po pravi vrednosti tisto spoznovati in ceniti, česar nimajo, de bo na obeh plátéh enaka teža.

Zavolj tega smo svoje pisanje tako vredili, de je vsaka reč na pravo mesto postavljena bila, ker smo viši brez kvara nižjiga povzdigovali in manji zniževali, de se večimu škoda godila ni. Takó smo nar bolj zavarvani unih dveh skal, ker smo se učili, kako jima utekati; perva je tolika cenitev notrenjih čednost, de se vnanje čisto zanemarjajo; druga pa tako povikševanje vnanjih, de notranje čisto usahnejo, zlasti pa strah Gospodov in pa čertenje greha.

Poglavitno toraj pri tej zadevi je, de smo tako v strahu Božjim uterjeni, de nas že samo ime greha strese. Komur je ta strah v sercu že terdne korenine pognal, zamore zveličan imenovan biti, in na to podlago sme vse zidati, karkoli se mu dobro zdi. Kdor je pa lahko za greh pregovoriti, naj bo pre-

pričan, de je prav reven, slep in nesrečen, in ko bi bil še s tacimi barvami svetosti, kakor se le po svetu dobé, opisan.

XIX. Poglavje.

Drugi opomin gledé mnogoverstnih šivétij na svetu.

Drugi opomin je zoper presojevanje družih živetja. Zakaj vediti moramo, de so, ker je za keršansko življenje več čednost treba, nekterimu te, nekterimu pa une čednosti podeljene, de bi ga k Bogu pripeljale. Veliko teh čednost je za premišljevanje življenje, drugo so za blagor bližnjiga, in toraj za djansko življenje, in še nektore peljejo človeka k premišljevanju samiga sebe, in so toraj zlasti za samostansko življenje. Ker so pa vse pobožne djanja le pripomočki, s kterimi si milosti sv. Duha dobivamo, tedaj jih skušajo nekteri takó, nekteri pa drugači zverševati, takó de nekteri s postam, s pokorjenjem, z obžalovanjem, nekteri z blagodarnostjo in z miloserčnostjo, nekteri z molitvijo in neprenehanim premišljevanjem milost zadobiti skušajo; zadnji pripomoček je pa zopet takó mnogoternat, kakorkoli se lahko moli in premišluje, med kterimi je pa zopet tista molitev in tisto premišljevanje nar bolji, v kteri je nar bolj zbran in in mu toraj nar prej koristi. Vender se pa mora tu opomniti, de v tacih zadevah pobožni večkrat v neko zmotnjavo zahajajo; zakaj nekteri so, ki se precej, ko so sprevidili, de jim kaki pripomoček tekne, ter ž njim v bogoljubnosti napredvajo, pregovoré, de ni nobeniga družiga pripomočka, Bogu

dopasti, kakor samo ta, ki ga oni rabijo; zatoraj hočejo, de bi vsaki po tem se ravnal, mené, de ne bo nobeden, ki po tem potu ne hodi, večniga zveličanja dosegel, ker mislijo, de en sam pot v nebesa pelja. Onako mislijo, de je molitev edina pot k zveličanju, kateri so se popolnoma molitvi posvetili; kateri se veliko postijo, mislijo, de je vse drugo brez koristi; kateri premišljevavno živé, mislijo, de so vsi drugi, ki tega ne storé, v veliki nevarnosti, in to menjenje se jim sčasama tako priraste, de se jim djansko življenje prav nepotrebno zdi. Ker pa djanja navajeni še niso poskušali, kaj se med Bogam in pa med dušo v unim sladkim miru premišljevanja godí, nasprotno pa dobro vedó, kakó velika in očita korist iz djanskiga živetja izvira, tolikanj premišljevavno živetje zaničujejo, de bi zgolj tihotniga brez vsiga djanja ne poterdili, temuč čežinj sodili, kakor bi vsaki lahko takó živel. Enako tudi meni, ki zna le v sercu moliti, de molitev nobeniga drusiga dobra ni, in kdor svoje molitve naglas opravlja, nasprotno terdí, de je njegovo početje težavniši in toraj tudi zaslužniši.

Tedaj hvali, kakor pregovor pravi, vsaki svojo mavho, in svoje djanje povzdiguje, ker mu nar bolj koristi, zaničevaje vsako drugo, ker ga ne pozna. Ravno tako je s čednostmi, kakor z védami, zakaj sleherni tisto hvali brezkončno, ktero nar bolj umé, vse druge pa nič ne veljajo: Govornik pravi, de ni nič lepšiga na svetu mimo zgovornosti; zvezdar terdí, de je zvezdoslovje pred vsimi nar imenitniši, ker nebesne prostore in zračne svetove premerja; in ravno tako modroslovec modroslovje, jezikar svoje, bogoslov svojo vedo povzdiguje, in nobe-

nimu ne manjka kaj podlage za terjenje, de je njegova veda bolji, koristniši in potrebniši, kakor vse druge.

Kar se toraj v vedah očito godi, se najde tudi pri čednostih, tode bolj na skrivnim; zakaj vsaki, ki po čednosti hrepeni, želi z ene plati tisto si zbrati, ki je nar boljši, z ene plati pa, ki se njegovi natori nar bolj prilega, in zatoraj je prec pripravljen misliti, de, kar je njemu prav, mora tudi družim prav biti, in čevlji, ki so po njegovi nogi narejeni, morajo družih lepó se prijemat.

Iz tega izhajajo nepremišljene in prederzne presoje čez živetje družih ljudi, in iz tega prepiri in razpertije med ljudmi, ki so bratje v duhovskim pomenu, zakaj eden spolnuje, kar eden zameta, ker vsi po enim potu ne hodijo. V taki zmotnjavi so bili tudi Korinčani, ker so bili namreč veliko mnogoverstnih darov od Boga prejeli, je vsaki svojiga nar boljšiga mislil, in zatoraj tudi med vsimi naj imenitniši biti. Eni so terdili, de je dať mnogo jezikov nar boljši, eni, de dar prerokovanja, eni, dar razlaganja sv. pisma, eni pa, de je dar čudežev nar posebniši, in tako je slednji svojiga povzdigoval.

Zoper to zmotnjavo ni boljšiga pripomočka, memo uniga, ki ga je rabil sv. Pavl v svojim prvim listu do Korinčanov speljavši vse darove duhá k enimu izviru, rekoč: „Darovi so mnogoverstni, Duh pa je le eden, duhovske službe so različne, Gospod pa je le eden; in razdeljene so opravila, pa Bog je le eden, ki vse v vsih rečeh dela, in vsakimu posebej daje, kolikor hoče. Kakor je telo le eno, in ima veliko udov, vsi udje telesa pa so, če-

ravno jih je mnogo, vender le eno telo, ravno tako Kristus. Zakaj vsi smo v enim Duhu v eno telo keršeni.“ (I. Kor. XII.) Tedaj smo vsi enake časti, enake slave deležni, ker smo vsi udje eniga telesa. Zatoraj pa pristavi Apostelj: „Ko bi noga rekla: ker roka nisim, nisim od telesa, ali zató ni od telesa? In ko bi uho poreklo: ker oko nisim, tudi od telesa nisim; ali zató ni od telesa?“ Zatoraj smo vsi enaki med seboj narejeni, de bi bila edinost in bratovšina med nami, čeravno je morde kaka različnost med nami. Različnost pa je ali-po natori, ali pa po milosti. Stori jo natora, ker se milost, čeravno je ona izvir vsiga duhovniga življenja, vender po bitji in po lastnostih vsaciga, kakor v različne posode vlivana voda v mnogoverstne podobe spreminja. Nekteri ljudje so n. pr. po svoji natori prav mirni in tihi, in zatoraj prav pripravni za tihotno življenje; nekteri so bolj živi, in tedaj bolj za djanje vstvarjeni, in zopet nekteri so čversteji in močnejši, ter ne mehkužni, zatoraj nar lože ostro pokoro delajo. In v tem se dobrotljivost in usmiljenje Božje prav posebno razkazuje; zakaj ker se je hotel vsim dati in podeliti, ni hotel, de bi se to samo na eno, ampak na več podob po različnosti in lastnostih ljudi zgodilo, de bi, kdor za to pripraven ni, za kaj družiga dober bil.

Drugi vzrok te različnosti je milost, ker je sv. Duh, nje izvir, hotel, de bi se v veči popolnamast in lepoto cerkve njegovi med seboj odlikovali, zakaj kakor je za popolnamast in lepoto človeškiga trupla potrebno, de je več med seboj različnih udov in občutkov združenih; ravno tako je za popolnamast in lepoto cerkve mnogoterih čednost in darov treba;

zakaj ko bi vsi verni enaki bili, kako bi mogli udje Eniga trupla biti? „Ko bi vse telo zgolj oko bilo,“ — pravi sv. Pavl, — „kje bi bil pa sluh? k bi vse telo le sluh bilo, kje bi pa bilo duhanje. Zdaj pa je Bog ude postavil na telesu, vsaciga, kakor je hotel.“ (I. Kor. XII. 17 — 18.) Bog pa je hotel, de bi bilo veliko udov, pa eno samo telo, de bi se po zvezi množnosti z edinostjo ravnomerje in soglasje med rečmi godilo, in iz tega popolnamast in lepota cerkve klila. Blezo tako vidimo pri glasbi, ker se množnost in mnogoverstnost glasov v soglasje vjema, kar glasbo tolikanj milo dela; ko bi pa bili vsi glasovi enaki, bi bili vsi ravno tako tanki ali pa debeli, in soglasja bi ne mogli narediti.

Kako se moramo vender čuditi, ko vidimo, kako mnogoverstne je nar vekši umetnik dela nature naredil, ker je popolnoma lastnosti tako med vse stvari razdelil, de, čeravno je vsaka zase pred družim po nekoliko spred, vender za nevošljivost vzroka ni, ker ima zopet vsaka posebne prednosti, kterih druge nimajo. Pav je po vnanjem kaj lep, pa njegov glas ni prijeten; slavčevo petje je premilo, ali z vnanjim krasam se ne more oponašati; konj berzno teče, tovor nosi, in v vojski pomaga, ali njegoviga mesa se ljudem nič kaj ne poljubi; vol pa je za obdelovanje polja, in za živež, za drugo pa je kaj okoren; sadne drevesa rodé človeku pičo, ali za zidavo so prekerhke; hrast, bukev in drugi pa ne rodé sadú, so pa tolikanj boljši za odre. Tako se vidi v vsih rečeh edinost in ravnomernost, pa ne vsiga v enem, de se onako mnogoverstnost in pa lepota hrani, in zavolj vzajemne potrebe v terdni zvezi drugo drugo objema.

Ravno ta red in lepota, ki ju je Bog razpostavil po natornih delih, je hotel, de se tudi po delih milosti razvija, zatoraj je pa po svojim Duhu tako naredil, de je v eni cerkvi stotero čednost in darov duha, de bi se ji iz tega vsiga prijetno soglasje, prav popolnoma svet, iz različnih udov sestavljeno neznano lepo truplo vzrašalo. Zavolj tega se godi, de nekteri v cerkvi Božji tihotno, nekteri djansko živé; de se eni z deli pokoršine, eni z ostro pokoro, eni z molitvijo verlo obnašajo; de se nekteri s petjem, nekteri z umetnostmi pečajo, de bi svojim bratom kaj koristili; de nekteri vedno boluikam strežejo, nekteri druge pogostujejo, nekteri vse svoje premoženje med uboge delé, in veliko inakih blagih del storé. Ravno ta različnost se razkazuje tudi med samostanskimi redi, ki nas sicer vsi k Bogu peljejo, pa vsaki po družim potu. Eden hodi po potu ponižnosti, de bi k Bogu prišel, eden po potu pokore; eden tihotno premišluje, eden marno dela; nekteri se za spolnovanje svojih dolžnost mešajo med človeško družbo; nekteri se skrivajo po samotah in tihotah; nekteri stanujejo po mestih in družih prijaznih krajih; nekteri si volijo strehe po pušavah in gojzdi. Vse to se iz eniga duha pobožnosti in ljubezni godí. Ta mnogoterost se pa ne sledi samo po različnih redih in samostanih, ampak tudi med družniki eniga reda; zakaj eni prepevajo hvalo vsigamogočnemu stvarniku, eni delajo z rokami; ta se uči v svoji izbici, uni sedi v cerkvi v spovednici, uni vnej samostana opravke oskerbljuje. Kakor je več udov v eno truplo zjedenjenih, in več glasov v eno soglasje združenih: ravno tako se v cerkvi lepota, soglasje in splošno

vjemanje snuje. To je tista mnogobarvata obleka, ktero je Jakob svojimu sinu Jožefu dal narediti, tisto zagrinjalo pred naj Svetejšim, ktero je Bog iz vsakterih barv napraviti velel. (II. b. M. XXVI.)

Tako strinjanje posameznih delov, tako soglasje vesoljniga je bilo tudi za rednost in lepoto cerkve potrebno. Zakaj pa v tacih zadevah drugi družiga mesári? Zakaj drugi družiga djanje graja in se zaničevavno prederzne dela svojiga bližnjiga presojevati, terdè, kar se enimu podá, mora vsaki storiti. Ali se to pravi kaj družiga, kakor cerkveno truplo mesariti, lepo Jožefovo obleko tergati, in soglasje nebeške godbe ukončavati, t. j. hoteti, de bi vsi udje cerkve ali noge, ali oči, ali pa roke bili?

Iz tega se razumè, kako pregrešno je, svojimu bližnjimu zato kaj hudiga želeti ali mu pa zaviditi, ker ima, kar mi nimamo, ali ker mu ta lastnost vstvarjena ni, in ga njegovo serce za kaj družiga mika, kakor kar se nam priljubuje. O kako slabo bi se telo vedlo, ko bi oči noge zaničevale, ker le one vidijo, ali ko bi noge zavolj tega čez oči godernejale in jih zmerjale, ker samo one hodijo in vse truplo nosijo. Ali potrebno je, de za redovnost vesoljniga noge svoje delo s hojo opravljajo, ko oči počivajo; de so noge prašne in blatne, ko oči čiste in bistre ostanejo; in vender oči nič manj s počivanjem, kakor noge s hojo ne storè; zakaj kermar, ki mirno pri veslu tam sedi, ravno tako svoj poklic zveršuje, kakor uni mornarji, ki sem ter tje hodijo, zdaj na jamboro stopajo, zdaj vervi vlečejo in jadra napenjajo, in zdaj v spodnje ladijske hrame hodijo; in čeravno se uni nar manj storiti vidi, vender nar več stori, zakaj delo se naj ne ceni po

trudu, ampak po koristnosti in potrebi, če nočemo reči, de kmet, ki zemljo ôrje, več v kaki deržavi stori, kakor pa modri, ki jo s svojim svetam in bistrim razumam vodi.

Kdor se na vse tó ozira, bo slednjimu odmenjeno opravilo pustil, namreč nogi hojo i. t. d., in ne bo hotel, de bi vse noga ali pa roka bilo. Tega nas je hotel Apostelj v poprešnjim listu, v katerim tolikanj obširno od te reči govori, učiti, in zatoraj nas tudi opominja, rekoč: „Kdor jé, naj nikar ne zasramuje uniga, ki ne jé; in kdor ne jé, ne zasramuj uniga, ki jé.“ (Rimlj. XIV. 3.) Zakaj morde je potrebno, de jé kdor jé, in morebiti je z družimi čednostmi obdarjen, katerih jedoči nima, tako, de se na eni plati pregrešil ni, na eni pa ima vender še prednosti. Kakor so pri godbi tiste glaske, ki med čertami stojé, ravno toliko vredne, kakor na čertah stoječe, ravno tako ni v soglasji duhovne cerkvene godbe nič manj vreden, ki jé, kakor uni, ki ne jé, in tudi manj vreden ni, čigar opravila niso težavne, ali kdor pri miru za blagor in povzdigo svojih bratov dela, kakor uni, ki težke dela z rokami opravlja. Ravno tega uči tudi sv. Bernard, ker nas prav skerbno svari, družih življenje, kakor uradnikov, sodnikov, pravdnikov in enakih preiskávati in presojevati, še manj pa svoje življenje z življenjem družih ljudi primerjati.

XX. Poglavje.

Tretji opomin zavolj skerblijivosti in čuječnosti, v kateri mora slednji po čednosti hrepeneči živeti.

Razložili smo dozdej več čednost in pravil vedenja, po katerih spolnovanji se pobožno živi. Ker je pa človeški um preslab, de bi vse obsegel, in ob vsaki priliki pripravní pomoček si zvolil, tedaj nam veleva tretji opomin, de nar boljši storimo, če se poprešnjim čednostim še ena splošna pridene, ktera vse druge obsega in varuje. Ta pa obstoji v neprenehani skerblijivosti in čuječnosti, in v skerbni pazljivosti na vse, kar imamo reči in storiti, de nič ne počnemo, kar pamet ne potérdi. Kakor razumen poslanec, kteri hoče pred kacim vladarjem ali v zboru velikih gospodov govoriti, natanko vse premisli, kar hoče povedati, vse besede dobro pretehta, de reda, v kterim hoče govoriti, ne zahomata, in vse svoje gibanje in obnašanje dobro pregleda: ravno tako naj se služabnik Božji trudi, zmiraj in z nar veči skerbnostjo sam nase in na vse svoje djanje paziti; ali naj govori, ali vprašuje, ali odgovarja, ali naj za mizo sedi, ali je z dóma, ali v cerkvi, ali kjerkoli, zmiraj naj pomišljeno hodi, in kakor z merilam v roki naj vse svoje djanje, besede in misli premerja, in se naj v vsim po velevah Božjih zapoved, pameti in stanskih posebnih dolžnost spodobno ravna. Zakaj čeravno je razloček med hudimi in dobrimi rečmi že sam na sebi velik, je Bog vender dušo z nekako natorno lučjo razsvetlil, de ž njo vse lahko spozna, tako, de skoraj ni tako siroviga, neotesaniga človeka, kteri bi, če

dobro vse svoje djanje gredé pregleduje, ne sprevdil, kaj ima storiti, in kaj opustiti. Zatoraj bo pa mende ta pazljivost na samiga sebe kot splošno pravilo obnašanja prav koristna. To skernost nam priporoča sv. Duh, ko pravi: „Varujte toraj skernostno svoje duše.“ (V. b. M. VI. 9.) Ta skernost pa ni nič družiga, kakor vedno čujenje, de nič volji Božji nasprotniga ne storimo. To pomeni tista množica oči na skrivnostnih živalih pri preroku Ecehielu, ki pravijo, kako mora kristjan v boju s toliko in tako strahovitimi sovražniki na tem svetu pazljiv in čuječ biti. To pomeni tudi tistih šestdeset junakov, nar hrabriših v Izraelu, ki spremljajo Salomonovo nosilo, vsi z mečem v roki in za bor izurjeni. (Vis. pes. III. 7—8.)

Vzrok te skerbljivosti je, razun mnogo nevarnost, tudi visoka imenitnost te zadeve, zlasti za tiste, ki se za popolnoma duhovsko življenje prizadevajo; zakaj po Božje živeti, je, se neoskrunjeniga in vsakiga madeža čistiga ohraniti; v mesu živeti, in se njegovimu mikanju ne udajati; in čist in brez graje biti do dne Kristusoviga, kakor Apostelj pravi. To je pa tako težko in tolikanj navadne moči pre-sega, de so vsi mogoči pripomočki za tó potrebni, in celo Bog s svojo milostjo in s svojo roko. Glej, kako skernbo človek ravna, če ima kaj važniga početi; koliko veči skernosti pa je treba, če se ravna v zadevah večniga zveličanja, ker so te vendar nar imenitniši? Glej, kako nalahkama in pazno stopa, ki z drago pijačo napolnjeno posodo nese, de bi je nič ne zlil, in kako vsaciga v sercu stiska in se trese, kdor gre po ozki bervi ali pa po terhlenim mostu čez globoko in derečo vodo, de bi

vanjo ne padel, in ga val ne odnesel; glej, kako pazno po verji pleše, de bi se mu na nobeni plati ne spesnilo. Ravno tako hodi tudi ti, posebno v začetku svojiga spreobrnjenja, de se boš v hoji uterdil, in tako nad svojimi mislimi in deli čul, de nobene besedice zgovoril ne boš, in se ti, kolikor mogoče, nobena misel v sercu predramila ne bo, ki bi te utegnila s pota pobožnosti zvabiti. Seneka nam v tem obziru nekaj svetuje, in čeravno že mnogokrat priporočano, je vender še zmiraj dobro, de naj si namreč po čednosti hrepeneči misli, kakor bi vedno stal in hodil pred častitljivim, in povsod čislanim možem, in vse, karkoli stori in govori, naj meni, de se pričo njega godi. Še neki drugi svet je, ravno tako primerjen in koristen, kakor poprešnji, de namreč mislimo, de je vsaki dan poslednji našiga življenja, in de moramo tako ravnati, kakor bi še tisti dan ali tisto noč pred sodnji stol Gospoda stopiti mogli, de bi za svoje življenje odgovarjali. Nar boljši svet pa je: neprenehama, kolikor mogoče, v Božji vpričnosti živeti, in ga tako pred seboj gledati, kot bi bil viden in telesen, kakor je resnično neviden povsod; zatoraj pa moramo vse, kar storimo, tako storiti, kakor bi on priča bil, ali pa sodnik, kateri nič ne prezre, in ga milosti prositi za tako življenje, de bi vpričnosti njegoviga brezkončniga veličestja nevredni ne bili. Pri tej skerbnosti sami zase, od ktere ravno govorimo, moramo toraj dvojiga konca gledati, in sicer prvič: de se v svojim sercu vedno na Boga oziramo, in z nar veči bojaznijo vpričo njega hodimo, ter ga molimo, slavimo, častimo, ljubimo, se mu zahvalujemo, in mu svojo udanost na altarji svojiga serca vedno

darujemo; drugič: de na vse svoje početje natanko pazimo, de s svojim djanjem in govorjenjem prav nič od pota čednosti ne zahajamo, tako, de z enim očesam na Boga gledamo, in ga milosti prosimo, z enim pa na to, kar je za pobožno življenje potrebno. Tako bomo nar bolj luč, ki nam jo je Bog podelil, k pridu obračali, bodi si glede Božjih, ali pa človeških reči. In čeravno se to ne more zmiraj goditi, se naj vsaj takrat potrudimo, tako ravnati, kadar duha telesne opravila ne zaderžujejo, kadar je serce prosto, in se je zadevam tega sveta za nekoliko časa utegnilo, de bi v varno zavetje presvetih zveličarjevih ran pribežalo.

XXI. Poglavje.

Četerti opomin zavolj kreposti duha, potrebne za doseženje čednost.

§. 1.

Opomin poprešnjiga poglavja naj nam oči bistri, de bomo toliko poprej ugledali, kaj nam je storiti; tále pa naj nam roke krepčá, de bomo, kar oči vidijo, tudi zmožni zverševati. Ker ste namreč pri čednosti dve težavnosti, ena dobro od hudiga razločiti, in ena hudo premagovati, v dobrim pa napredovati, zatoraj nam je za prvo paznosti in čuječnosti, za drugo pa kreposti in moči treba, také, de nam v pomanjkanji ene lastnosti čednost nepopolnoma ostane; zakaj če ne čujemo, smo slepi,

in če ni moči, je človek nekako slaboten in razkošan, in ne more nič storiti.

Moč, od ktere tukaj govorimo, ni srednja med prederznostjo in boječnostjo, ampak neka pogumnost, ki nam vse težavnosti premagovati pomaga, ki se nam v spolnovanji čednosti nastavljajo; zato raj pa tudi zmiraj čednosti spremlja, kakor z mečem v desni, de jim pot nareja; ker se ima namreč čednost zmiraj hudo bojevati, je treba, de je ta pogum vedno pri nji, in ji zmagovati pomaga. Kakor mora kovač zavolj terde tvarine, ktero ima kovati, zmiraj kladvo v roki deržati; ravno tako je človeku, ki si pobožen biti prizadeva, te kreposti in moči treba, ki mu je kakor duhovsko kladvo, s katerim lahko prebije, kar bi se mu sicer nemogoče zdelo. Ali je le ktera čednost, s ktero bi posebna kaka težavnost združena ne bila? Preglejmo vse posameznim: molitev, zderžljivost, pokoršino, zmernost, uboštvo duha, poterpežljivost, čistost, ponižnost, in vidili bomo, de se vsakeri kaka težavnost nastavlja, ki izhaja ali iz samoljubja, ali pa iz sovraštva sveta ali pa hudičeviga. Če nam tedaj moči manjka, kaj zamore gola čednost brez orožja? Kakor zveržena na rokah in nogah bi nikdar nič storiti ne mogla.

Če želiš toraj pod banderam čednosti se bojevati, tedaj si misli, de ti vodja in varh čednost sam govori, kakor je nekdej Mojzesu, se vé de v drugim pomenu rekel: „Vzemi to palico, čudeže boš ž njo delal in moje ljudstvo iz Egipta peljal.“ (II. b. M. IV.) Zaupaj, de je, kakor je una palica takrat take čudeže in tako slavno in zveličansko

delo doveršila, tudi pogumni taki, ki vse težavnosti premaguje, naj se že proti nam kopičijo od samoljubnosti, ali pa od naših sovražnikov in zopernikov, in ti zaželeno zmago v tem boji zadobiti pomaga. Naj nikoli ta palica iz tvoje roke ne prejde, ker brez nje nič čudovitiga storiti ne moreš.

Pripravno mesto se mi pa tukašnje zdi, posvariti neke velike zmotnjave, v katero navadno novi služabniki Božji omahujejo. Če so namreč v kakih bukvah od duhovskega življenja brali, kako velike in milosladke so tolažbe in prijaznosti sv. Duha, in kakošne radosti ljubezen vzbuja, tedaj si mislijo, de je pot pobožnosti ravn in prijeten ter brez vsiga truda in vse težave, in zatoraj se nič bolj zanj ne pripravljajo, kakor za kaj lahkega in prijetnega, in ne de bi se obdali z jeklenim oklepam, kakor za vojsko, oblečejo marveč le tančice, ravno kot bi v svate ali pa k pojedini šli. Oni ne pomislijo, de je, akoravno je ljubezen Božja po svojim bitji mila in sladka, vender tje deržeči pot ozek in kotánjast; zakaj narpred morajo svoje samoljubje zatreti, in sami sebe premagovati, zakaj ta boj je med vsimi nar silniši, kakor opominja sv. prerok Izaija, rekoč: „Otresi prah, vstani in se usedi, Jeruzalem.“ (Iz. LVIII.) Uresti se res ni težko, ali težko je prah pozemeljskih in mesenih nagnjenj otresti, in od greha vstati, v katerim smo terdo spali. Kar je pa le potrebno, preden se moremo mirno uesti.

Sicer je prav res, de Bog tiste z mnogoterimi in čudovitimi tolažbami zveseljuje, ki se zvesto bojujejo, kakor tudi une, ki žele posvetne radosti z nebeškim veseljem zamenjati; ali če se ta menja

resnično ne zgodi, in se človek od tega, kar mu svet ponuja, radovoljno ločiti noče, tedaj mu to krepčalo, — verjemi mi — ne bo podarjeno, kakor Izraelskim sinovam ni popred mana z nebes padala, preden ni bila vsa moka povžita, ki so jo iz Egipta še seboj imeli.

De toraj zopet na pravo naše zadenemo, porečem, de naj bodo, ki te kreposti nimajo, prepričani, de miru, naj ga kolikor toliko poželé, vender zadobili ne bodo, preden svojiga duha ne spremené, in svojih misel od dozdanjih vošil ne odvernejo; naj terdno verjamejo, de si mir le s trudam in delam, venec pa le v boji zadobivamo; de nam le v solzah veselje klije, in le za čertenjem samiga sebe presladka ljubezen Božja stopa. Zavolj tega je pa tudi urnopetnost v pregovorih Salomonovih tolikanj grajana, pogum in moč pa tako povzdigovana, kakor smo že nekje povedali; zakaj znano je bilo sv. Duhu, ki je tega učil, kakó nasprotna je una čednostim, kako pa ta tečna jim in pospešna.

§. 2.

Kako to krepost si pridobiti?

Morde me boste vprašali, s katerimi pripomočki bi se neki ta krepost duha zadobiti mogla, ker ni nič težji si jo prisvojiti, kakor druge. Nikakor ne prične modri zastonj svoje abecede od lastnost dobre ženske: „Pogumno ženo, kdo bi jo dobil? Več je vredna, kakor kar se od nar daljnjih mej pri-nese.“ (Preg. XXXI. 10.) To se pravi: Više je

ceniti memo biserov in zlatá, ki se prinese iz nar daljnjih krajev.

Kako pa si moremo toliko dražčico si prilastiti? Pridobili jo bomo, če narprej njeno visoko vrednost in blaženost natanko pretehtamo, zakaj neznano vredna mora biti, ki nam zaklade vsih vednost odpira. Zavolj nobeniga družiga vzroka se ljubivci tega svetá čednosti ne ogibljejo, kakor zató, ki so leni in maloserčni in se težavnost ž njo združenih strašijo: „Leni pravi: lev je na potu, in levinja na ulicah,“ pravi modri. (Preg. XXVI. 13.) In nekje še: „Nespametni si roke stiska, in sam sebe zjeda, govoré: Peščica miru je boljši, ko perišé truda in dušne žalosti.“ (Prid. IV. 5 — 6.)

Ker nas tedaj nič družiga, kakor ta težavnost od čednosti ne zaderžuje, toraj si bomo, če si za premaganje te težavnosti potrebno krepost prisvojímo, zaklade čednosti in z njimi vred nebeško kraljestvo zadobili, kteriga ne more nobeden doseči, ki ni pogumen in hraber.

Če imamo toraj to krepost, tedaj nam ona vso samosebnost ž njeno druhaljo iz serca podí, in ljubezen do Boga ali marveč Bog sam se vanj seli, zakaj po besedah sv. Janeza, „kdor v ljubezni ostane, ostane v Bogu.“ (I. Jan. IV. 16.)

Kar še nadalje pripomore, to krepost doseči, so mnogoštevilni zgledi toliko služabnikov Božjih, ktere vidimo na tem svetu ubožne, gole, lačne, in v pomankanji vsiga, kar je za življenje potrebno in zložno. Nekteri so tako željni britkost in terpljenja, de, kakor kupčevavec na somenj hiti, kjer ga velik dobiček čaka, in vedaželjni po nar bolj slovitih uči-

liših, ravno tako oni pušav in samostanov išejo, po kterih je nar ostreji živetje in nar huji redovniške pravila, kjer namesti nasitenja lakot, mesti bogastva uboštvo dobivajo, in kjer jih namesti občutne sladnosti le križ in terpkost čaka. O povej mi, kaj more navadi tega svetá, kaj željam in vošilam zmehkuženih ljudi bolj nasprotovati, kakor hoditi v daljne kraje, de bi tam še ostreje živeli, se še bolj gládu terpinčiti dali, še večí uboštvo terpeli, in še huji bolečine in nadloge prenašali kakor do zdaj? Pač je vse to kervi in mésu nasprotno, ali duh Gospodov za to navdaja.

Še bolj pa nas morajo vnemati in za premagovanje svoje posvetnosti spodbadati zgledi svetih mučenikov, ki so si nebeško kraljestvo s toliko strašnimi mukami pridobili. Komaj je kateri dan v letu, o katerim bi nam kaki zgled ne kazala, manj bolj zavolj tega, de bi njih spomin s hvaljenjem in češenjem obhajali, kakor pa, de bi nas z zgledam njihoviga mučeništva krepila, in za doprinašanje dobriega vnemala. Vsaki dan nam da premišljevati, kako je kateri mučenik v plamenu svojo dušo izdihnil, kako so uniga grozovito derli, tega potopili in uniga z visoke skale trešili; kako so četertimu na mučilnici razpetimu, z železnimi kaveljni meso kosama s trupla tergali; in petiga na drobno razsekali ter pticami kot drago pičo natrosili; kako so šestiga vsiga pušice prebodle, in je sedmi na razbeljenim stolu ali pa v vrelih olji strašno smert storil, in tako so še drugi neznano veliko muk terpeli. Pomisli, kako so nekteri ne samo ene muke terpeli, ampak vsaktere, ki si jih more le človeška glava

zmisliti. Nekteri so bili, ko so jih iz tamnih ostudnih ječ iztirali, narprej bičani, potem na razbeljeno oglje djani, nato z železnimi parklji mesarjeni, dokler jih meč ni ob glavo djal, ki je velikrat njih življenje končal, ali njih terdne vere ne zmajal. Vender kaj naj pravim od znajdb, ki si jih niso ljudje, ampak sama peklerska hudoba zmišljaj, de bi s svojo grozovitnostjo in s telesnimi mukami vero in pogumnost unih svetih mučenikov ukončal? Nekteri so bili že vsi razmesarjeni na posteljo, z bodečimi ostmi posejano, verženi, de bi truplo na enkrat na sto in sto krajih ranjeno bilo in se ta po vsih udih pekoča bolečina ter neizrekljivo terpljenje z vero borilo. Eni so bili obsojeni, bos po gorečim oglji hoditi; ene so za répe divjih žrebcov privezovali, de so jih berzno tekoči čez germ in sterm vlekli; ene so na kolesa, okoli katerih so bili povsod ostri noži zatakneni, pripeli, de je bilo njih truplo v zavertenji kolesa na neštevilno kosov razrezano; ene so na mučilnice razpenjali, in njihove trupla od tal do glave z železnimi parklji razbrazdovali, dokler se ni meso od kosti odlušilo, in se črevesa pokazale. Vender pa s tem divjaška in bolj kot nečloveška grozovitnost trinogov ni bila zadovoljna, zmisliła si je še inako mučilo. S tacimi pripravami so dve tanke pa visoke drevesi tako pripogovali, de sta se njuna verha dotikala, in na eniga so mučenika z desno, na eniga pa z levo nogo privezovali, ter potem drevesi razpustili, ki ste z vso močjo razskočile, truplo raztergale, in dela silovito visoko zagnale. V Nikomedii je bil razun družih mučenikov eden tako dolgo tepen, de so se pod derečo

kervijo in raztepenim mesam lahko gole kosti vidile, zakaj meso je bilo že skoraj vse ž njega skapalo; potem so mu vse truplo z jesiham sprali, in njegove rane s solijo natresli. Vender pa trinogi še niso grozovitih muk bili siti, ko so namreč zapazili, de mučenec še živi, so vlekli na pol mertviga na razbeljeno oglje, ter ga z železnimi kaveljni sem tertje valili, dokler ni sveta duša k Bogu se ločila. Tako so se hudobni morivci še kaj hujiga memo smerti, zmišljali, ktero vender navadno med vsimi strašnimi rečmi nar strašneji imenujemo; zakaj ubogih vernih niso hotli samo v svoji zdivjanosti umoriti, temuč jih z brezštevlnimi in neizrečenimi mukami in z nar hujimi bolečinami počasi klati.

Uni mučenci pa niso nobenih drugačnih trupel imeli, kakoršne so naše; zakaj njih meso je bilo kakoršno naše; in ravno tistiga Boga so imeli pomočnika, tudi niso nobeniga družiga zveličanja pričakovali, kakor ga mi pričakujemo. Če so si toraj uni večno življenje s tako silovito in strašno smertjo pridobili; zakaj se pa mi bojimo, zavolj ravno tistiga dobička samo hudo poželenje svojiga mesa zatirati? Če so uni stradeža poginjali; zakaj se nočeš ti le en dan postiti? Če so uni vsi razmesarjeni, celó na križ pribiti vender neprenehama molili; zakaj le nočeš ti, ki si zdrav in čverst, nekoliko časa klečati? Če so uni s toliko poterpežljivostjo in udanostjo svoje ude tergati in meso razsekavati pustili; zakaj le nočeš ti pripustiti, de bi se tvojim željam in strastim kaj utegnilo? Če so bili uni leto in dan v tamnih in mokrotnih ječah vklenjeni, zakaj se nočeš ti za nekaj časa v samoto podati? Če so

nazadnje uni svoje rame z neznano pekočim bičanjem raztepati pustili; zakaj bi neki tudi ti ne hotel zavolj Jezusa Kristusa kako bolečino terpeti?

Ce ti še vsi ti zgledí ne zadosté, povzdigni svoje oči k presvetimu križu, in glej, kdo je uni, ki na njem viseč iz ljubezni do tebe tako grozovite bolečine terpi: „Premišlujte tedaj njega,“ — pravi Apostelj — „ki je tako ugovarjanje zoper sé od grešnikov preterpel, de ne boste opešali, in vaše serce ne omagalo.“ (Hebr. XII. 3.) Strahovit je ta zgled, naj ga od ktere koli strani pregledujemo; zakaj če se ozremo na terpljenje, — ali more večí biti; na osebnost terpéčiga, — ali more imenitniši biti; — če preišemo vzrok, zakaj terpi, — on ne terpi za lastno krivico, zakaj on je zgolj nedolžnost; tudi prisiljen ne terpi, zakaj on je Gospod in Stvarnik vsih stvari; on terpi iz zgolj dobrotljivosti in iz čiste ljubezni; in vender je take grozovite muke terpel, ne samo na telesu, ampak tudi na duši, tako, de ni vse, karkoli so kdaj vsi mučenci in vsi ljudje, ki so kdaj na svetu bili, terpeli, ž njegovimi bolečinami primerjati; zakaj nebesa so se temu čudile, zemlja se je potresla, skale so pokale, in vse bitja so občutile strahovitogrozno, kar se je bilo zgodilo. Kako bi tedaj mogoče bilo, de bi človek tako terd in neobčutljiv bil, de bi ga ne ginilo, kar so še mertve bitja občutile? in kako bi mogel tako nehvaležen biti, de bi se ne čutil dolžniga vsaj nekoliko tistiga posnemati, ki je toliko mogočniga storil, in toliko neznaniga terpel, de bi nam popolnoma zgled zapustil? Zakaj, — kakor Zveličar sam pravi, — „tako je bilo treba Kristusu terpeti in tretji dan od mertvih vstati.“ (Luk. XXIV. 46.) Ker je

namreč na svet bil prišel, de bi nam pot v nebesa naredil, pot pa, ki tje derži, je križ sam, zatoraj se je Gospod sam narpred dal križati, de bi se njegovim naslednjim bojniki ugledavši tako terpke bolečine hrabрили, in za prenašanje neskončno manjga terpljenja spodbadali.

Kdo bi tedaj tako nehvaležen, tako mehkužen, prevzeten in nesramen mogel biti, de bi, ko vidi Gospoda vse svetosti z vsimi svojimi prijatli in izvoljenimi po tako težavnim potu hoditi, sam pa v mehkužnosti in sladnosti vse svoje dni preživeti hotel? Kralj David je zaukazal Uriju, kteriga je velel iz vojske poklicati, de naj gre na svoj dom, de naj se počije in dobro ima. Ali zvesti služabnik mu je rekel: „Skrinja Božja, Izrael in Juda stanujejo po šotorih, in moj Gospod Joab in služabniki mojiga gospodarja leže na golih tléh: in jaz naj bi domú šel, de bi jedel in pil in pri svoji ženi spal? Pri tvojim življenji, in pri življenji tvoje duše, tega ne storim!“ (II. b. Kr. XI.)

O dobri in zvesti služabnik, toliko večji hvale si vreden, kolikor manj si smert zaslužil, ki te je zadela. In ti, o kristjan, ali se nič ne bojiš svojiga Gospoda in ga nič ne častiš, ko ga vidiš na križu razpetiga? Skrinja Gospodova, iz nestrohljiviga cedroviga lesa narejena, grenke bolečine terpi, in celo smert je prevzela, — in ti hočeš mehkužnosti in posvetniga veselja iskati? Skrinja, v kteri se Mana, t. j. jed angelska hrani, je bila napajana z žolčem in jesiham, — in ti poželiš sladkih in dragih jedi? Skrinja, v kteri ste zapovedni deski, t. j. vsi zakladi nebeške modrosti in vednosti, je

skrunjena in zasramovana, — in ti hočeš povzdigo-
van in češen biti? —

Vender če te prilika te skrivnostne zavezne
skrinje še ne more giniti, prideni še britkosti slu-
žabnikov Božjih, ki po golih tléh leže, namreč,
zglede in terpljenja vsih svetnikov, prerokov, mu-
čenikov, spovedovavcov in devic, ki so v toliko
nadlogah in terpkostih po morji tega življenja ves-
lali, zatoraj eden med njimi takole govori: „Ne-
kteri so preterpeli zasramovanje in tepenje, verige
in ječo; kamnjali, sekali, mučili, in z mečem so jih
morili; hodili so v ovčjih šavbah, v kozjih kožah,
ter pomanjkanje terpeli stiskani in nadložni; oni, ki
jih svet vreden ni bil, so se potikali po pušavah,
gorah, jamah in tokavah. In vsi ti so se poterdili
s spričevanjem vere, in v vsih teh nadlogah so bili
Bogu zvesti spoznani.“ (Hebr. XI.)

Če je bilo tedaj življenje svetnikov in svetnika
vsih svetnikov tako; tedaj resnično ne vem, po ka-
košni boljši pravici in po katerim posebnim privolje-
nji nekteri menijo, z radigovanjem in s slastmi tje
priti, kjer se vsi uni in brez konca veselé. Če ho-
češ tudi ti enkrat taciga veselja deležen biti, in ž
njimi kraljevati, tedaj se, njih posnemaje, uči, težave
tega življenja prenašati.

Kar sim ti do zdaj obrisoval, mora v tebi nar-
iskreniši hrepenenje obujati, zalo čednost dušne kre-
posti doseči, in toraj tako dolgo zá-njo se truditi,
dokler ne boš popolnamasti tiste pobožne duše do-
segel, od ktere se v sv. pismu bere: „S krepostjo
je prepasala svoje ledje, in okrepčala svojo roko.“
(Preg. XXXI. 17.)

Na koncu tega poglavja in vsiga v drugih bukvah obseganiga nauka hočem še preznamenito izreko zveličarjevo pristaviti, ki se takole glasi: „Vsaki pa, ki hoče za menoj priti, naj zataji sam sebe, in vsaki dan svoj križ zadene, in naj gre za manoj.“ (Luk. IX. 23.) S temi nebeškimi besedami obsega naš Zveličar in učenik vesoljni Evangeljski nauk, kteriga je on zató postavil, de bi človeka doveršil, ki je kot notrenji človek svojiga nebeškiga začetka zaveden, kot vnANJI pa križ prenaša, in zavolj presladkosti perviga radovoljno vse britkosti družiga terpi.

K o n e c.

PERSTAVIK.

Jutrenja molitev.

V sigamogočni Bog! tebe časté in hvalijo vse stvari ob zjutranji zarji, in nebo in zemlja zi dopovedujeta tvojo slavo; naj se tedaj tudi jest njim pridružim, in tebi dolžno hvalo dam iz vse svoje duše in moči za tolikokrat že ponovljeno dobroto, de sim zopet pretečeno noč srečno prestal, in živ in zdrav današnjiga dneva učakal. Blagoslôvi moje želje, ki ga mislim v čast tvojiga s. imena in v zveličanje svoje duše, kakor tudi v blagor svojiga bližnjiga obrniti.

Ti, moj dobrotljivi Oče! vse moje dušne in telesne potrebe poznaš, dodeli mi moč, čednost ljubiti, dobro delati, hudo pa čertiti in se vsačiga greha obvarovati. Če bi pa utegnil od poti, ktera k tebi derži, odstopiti, zaverni me zopet na pravo pot, po kateri se k tebi pride, in mi svojo ljubezen in odpušenje mojih pregreškov milostljivo podeli.

Daj mi, de se v sreči ne prevzamem, de v nesreči ne obupam, pošiljaj mi od zgoraj poterpežljivost v nadlogah, modrost v obnašenju in dober svet v dvomih. Podpiraj me v pridnosti in v zvestim spolnovanju dolžnost svojiga

stanú; daj mi poštenimu in pravičnimu biti v vsem svojim djanju in nehanju, naj bo cel dan tebi služiti moje naj večí veselje.

Prosim te pa tudi ljubeznjivi nebeški Oče! za svoje brate. Ko bodo reveži, bolniki in umirajoči tvoj obraz iskali, nikar jim ga ne skri, in od njih ne obrni; ozri se milostljivo nanje in nikogar neuslišaniga od sebe ne izpusti. Oče! ne odreci svojiga usmiljenja tudi tistim, ki so nate pozabili, ali ki se pred tabo ponižati nočejo.

Usmili se vseh prebivavcov na zemlji in duš ki so v vicah; naj nam bo dans vsem, ki si nas odrešil, dan zveličanja in veselja v Gospodu. Daj grešnikom poboljšanje, sovražnikom spravo, žalostnim tolažbo, revnim preskerbljenje, bolnim polajšanje, zmotenim pravo pot najti, in umirajočim srečno svoj tek dokončati. Vse na svetu naj se pred tabo priklanja, in vsaka stvar naj te moli, in po svojim tvoje presveto ime časti in poveličuje. Amen.

Sveta maša,

*kakor jo mašnik bere *)*.

Začetek svete maše.

Mašnik per spodnji stopnji začne sv. mašo takó le:

V iménu Očeta † in Sina † in svetiga † Duha. Amen.

M. Stopil bom pred božji altar.

Sl. Pred Boga, ki razveseluje mojo mladost.

*) Ta maša je od presvete Trojice.

M. Sodi me, o Bog! in razsodi mojo reč od nesvetiga ljudstva: reši me od krivičniga in zapeljiviga človeka.

Sl. Ker ti, o Bog! si moja moč; zakaj si me zaverigel? in zakaj moram žalostin hoditi, od sovražnika zatert?

M. Pošlji svojo luč in resnico, de me peljete, in perpeljete na tvojo sveto goro, v tvoje prebivališče.

Sl. Stopil bom pred božji altar, pred Boga, ki razveseluje mojo mladost.

M. Hvalil te bom s citrami, Bog, moj Bog! Čimu si žalostna moja duša? in čimu me motiš.

Sl. Zaupaj v Boga; še ga bom hvalil; pomoč moja, Bog moj je on.

M. Čast bodi Očetu in Sinu in svetimu Duhu.

Sl. Kakor mu je bila v začetku, in zdej in vselej od vekomaj do vekomaj. Amen.

M. Stopil bom pred božji altar.

Sl. Pred Boga, ki razveseluje mojo mladost.

M. V imenu Boga je naša pomoč.

Sl. Kteri je stvaril nebo in zemljo.

M. Se spovem Bogu vsigamogočnimu, sveti Marii, vselej Devici, svetimu Mihaelu arhangelu, svetimu Janezu Kerstniku, svetima apostelnama Petru in Pavlu, vsim svetnikam, in vam, bratje, de sim veliko grešil z mislijo, besedo in djanjem. Kriv sim, kriv sim, silno sim kriv. Zato prosim sveto Marijo, vselej Devico, svetiga Mihaela arhangelu, svetiga Janeza Kerstnika, sveta apostelna Petra in Pavla, vse svetnike, in vas, bratje, moliti za-me per Gospodu, našim Bogu.

Sl. Usmili naj se te vsigamogočni Bog, in odpusti ti tvoje grehe, in te pripelje v večno življenje.

M. Amen.

Sl. Se spovem Bogu vsigamogočnemu, sveti Marii, vselej Devici, svetimu Mihaelu arhangelu, svetimu Janezu Kerstniku, svetima apostelnama Petru in Pavlu, vsim svetnikom, in tebi, Oče, de sim veliko grešil, z mislijo, besedo in djanjem. Kriv sim, kriv sim, silno sim kriv. Zato prosim sveto Marijo, vselej Devico, svetiga Mihaela arhangela, svetiga Janeza Kerstnika, sveta apostelna Petra in Pavla, vse svetnike, in tebe, Oče, moliti za-me per Gospodu, našim Bogu.

M. Usmili naj se vas vsigamogočni Bog, odpusti vam vaše gréhe in vas perpelji v večno življenje.

Sl. Amen.

M. Milost, odvezo in odpušenje naših grehov nam dodeli vsigamogočni in usmiljeni Bog.

Sl. Amen.

M. Bog! obernil se boš na nas, in nas oživil.

Sl. In veselilo se bo v tebi tvoje ljudstvo.

M. Bog! skaži nam svojo milost.

Sl. In dodeli nam svoje zveličanje.

M. Bog! usliši mojo molitev.

Sl. In moje vpitje naj do tebe pride.

M. Bog z vami!

Sl. In s tvojim duham.

Mašnik gre k altarju, in reče:

M o l i m o.

Odvzemi nam, prosimo, o Gospod! naše pregrehe, de bomo vredni stopili s čistim sercam

k nar svetejšimu. Po Kristusu, Gospodu našim.
Amen.

Mašnik v sredi altarja perklonjen moli:

Prosimo te, o Gospod, po zasluženji tvojih svetnikov, katerih svetinje so tu, in po zasluženji vsih svetnikov, de mi odpustiš milostljivo vse moje grehe. Amen.

Mašnik bere na desni strani altarja nekerè besede, ki se jim introit, to je, vhod pravi.

Češena bodi sveta Trojica in nerazdeljena edinost. Častili ga bomo, ker nam je milost skazal.

P s a l m.

Gospod, naš Bog, kako prečudno je tvoje imé na vsi zemlji!

Čast bodi Očetu, Sinu in svetimu Duhu; kakor mu je bila v začetku, zdaj in vsaki čas od vekomaj do vekomaj. Amen.

Češena bodi sveta Trojica in nerazdeljena edinost. Častili ga bomo, ker nam je svojo milost skazal.

V sredi altarja:

M. Gospod, usmili se nas!

Sl. Gospod, usmili se nas!

M. Gospod, usmili se nas!

Sl. Kriste, usmili se nas!

M. Kriste, usmili se nas!

Sl. Kriste, usmili se nas!

M. Gospod, usmili se nas!

Sl. Gospod, usmili se nas!

M. Gospod, usmili se nas!

M. Čast Bogu na visokim, in mir ljudem na zemlji, kateri so prave volje. Hvalimo te, ča-

stimo te, molimo te, povišujemo te. Zahvalimo se ti zavoljo tvoje velike časti. Gospod Bog, nebeški kralj, Bog vsigamogočni Oče! Gospod edinorojeni Sin Jezus Kristus! Gospod Bog! Jagnje Božje, Sin Boga Očeta, ki gréhe svetá odjemlješ, sprejmi našo prošnjo, kateri sediš na desnici Boga Očeta, usmili se nas! Zakaj sam ti si svet, sam ti Gospod; ti sam si nar viši, Jezus Kristus, s svetim Duham v časti Bogá Očeta. Amen.

Mašnik se proti ljudem obrne, in reče:

M. Bog z vami!

Sl. In s tvojim duham.

Mašnik moli na desni strani altarja:

M o l i m o.

Vsigamogočni, večni Bog! kateri si dal svojim služabnikom v pričevanji prave vére čast večne Trojice spoznati, in v mogočnosti veličastva edinost moliti: prosimo, de bomo s terdnostjo ravno te vere vselej vsih zopernost obvarovani. Po Gospodu našim Jezusu Kristusu, Sinu tvojim. i. t. d. Amen.

Berilo iz lista sv. Pavla aposteljna do Rimljanov XI. p. 33 — 36. v.

O visokost bogastva božje modrosti in znanja! Kako nezapopadljive so njegove sodbe in neizvedljivi njegovi poti! Zakaj kdo je spoznal misel Gospodovo? ali kdo je bil njegov svetovavec? Ali kdo mu je préd kaj dal, de bi se mu povernilo? Sej je vse iz njega in po njem in v njem: Njemu bodi čast in hvala vekomaj! Amen. Sl. Hvala Bogu!

M. Hvaljen si, o Gospod! kateri brezna pregledaš in sediš na Kerubinu (sedežu božjim).

Hvaljen si, o Gospod! na podnebjih nebes in češen vekomej, aleluja! aleluja! Hvaljen si Gospod, Bog naših očetov, in češen vekomej. Aleluja.

V sredi altarja:

Očisti moje serce in moje usta, vsigamogočni Bog! kateri si usta preroka Izaia očistil z živim oglam: tako me očisti s svojo nezasluženo milostjo, de tvoj sveti evangeli vredno oznanujem: po Jezusu Kristusu, Gospodu našim. Amen.

Blagoslavljaljaj me, Gospod! Gospod bodi v mojem sercu in v mojih ustih, de vredno in spodobno oznanujem njegov evangeli. Amen.

M. Bog z vami!

Sl. In s tvojim duham.

Mašnik prekriža s. evangeli in sam sebe, rekoč:

Besede svetiga evangelia, ki ga je popisal sv. Matevž v 28. p. 18 — 20 v.

Tisti čas je Jezus rekel svojim učencam: Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Torej pojdite in učite vse narode, in keršujte jih v imenu Očeta in Sina in svetiga Duha! Učite jih dopolniti vse, kar koli sim vam zapovedal. In glejte, jez sim z vami vse dni do konca svetá.

Mašnik kušne sv. evangeli, in reče:

M. Po evangelskih besedah naj bodo izbrisane naše pregrehe.

Sl. Hvala tebi, Kriste!

Mašnik v sredi altarja moli ob nedeljah in večih praznikih véro, rekoč:

Verujem v eniga Boga, Očeta vsigamogoč-

niga, stvarnika nebes in zemlje, vsih vidnih in nevidnih reči, in v eniga Gospoda Jezusa Kristusa, Sinu Božjiga, edinorojeniga, kateri je rojen iz Očeta od vekómaj, kateri je Bog od Bogá, luč od luči, pravi Bog od praviga Bogá, ki je rojen in ne storjen, kateri je z Očetam eniga bitja, od kteriga je vse stvarjeno, kateri je zavoljo nas človekov in zavoljo našiga zveličanja z nebes prišel (tukaj se perpogne z desnim kolenam), in je po svetim Duhu iz Marije Device meso na-se vzal, in se včlovečil. Tudi križan bil za nas pod Ponciam Pilatam, terpel, in bil v grob položen. Tretji dan pa je vstal od smerti po besedah pisem. Šel je v nebesa. Sedi na desnici Očeta, in bo spet prišel s častjo sodit žive in mertve: njegoviga kraljestva ne bo konec. Verujem v svetiga Duha, Gospoda in oživljavca, kateri iz Očeta in Sina izhaja, kteriga z Očetam in Sinam vred, in enako molimo in častimo: kateri je iz prerokov govoril. Verujem v eno, sveto, katoliško in apostolsko cerkev. Spoznam en kerst v odpušenje grehov. Verujem vstajenje mertvih in prihodnje življenje. Amen.

M. Bog z vami!

Sl. In s tvojim duham.

Per darovanji kruha.

Vzemi, sveti Oče, vsigamogočni večni Bog! ta čisti dar, kteriga jez, tvoj nevredni služabnik, tebi, svojimu živimu in pravimu Bogu, darujem za svoje brezštevne grehe, zamere in zanikernosti, in za vse pričujoče, pa tudi za vse verne kristjane, žive in mertve: de bo meni in njim v zveličanje in večno življenje! Amen.

Mašnik vlije kapljice vode v vino.

Bog, kateri si prečudno stvaril človeka v blagim stanu, in grešivšiga še bolj čudno prenovil: daj nam po skrivnosti te vode in tega vina združenim biti s tistiga **Božjo** natoro, ki se je vredniga storil naše človeške natore biti deležin, **Jezus Kristus**, tvoj **Sin**, **Gospod** naš, kateri s teboj živi in kraljuje v edinosti svetiga **Duha**, **Bog** od vekomaj do vekomaj. **Amen**.

Per darovanji kelha.

Darujemo ti, **Gospod**! kelih zveličanja, tvojo milost prosijoči, de gre pred obličje tvojiga božjiga veličastva v prijetni dar za naše in za zveličanje vsiga sveta. **Amen**.

Moli s sklenjenimi rokami:

V duhu ponižnosti in s potertim sercam stojimo pred teboj: vzemi naš dar, o **Gospod**! in godi naj se pred tvojim obličjem danas naša daritev, de ti bo vseč, o **Gospod Bog**!

Pridi, posvečevavec, vsigamogočni večni **Bog**, in posveti ta dar, perpravljen tvojimu svetimu imenu.

Mašnik umije perste in moli iz 25. psalma:

V nedolžnosti bom svoje roke umil, in tvoj altar obdajal, o **Bog**! de poslušam glas tvoje hvale, in oznanujem vse čudeže tvoje. **O Bog**! ljubim lepoto tvoje hiše, in prebivališče tvojiga veličastva. Ne pogubi moje duše s hudobnimi, o **Bog**! in ne umori me z željnimi kervi, ki je krivica v njih rokah, in njih desnica polna podkupšine: jez pa hočem v svoji nedolžnosti živeti. **Otmi** in usmili se me: na pravim stojim moja

noga; v zbirališih te bom hvalil, o Bog! Čast
bodi Očetu i. t. d.

V sredi altarja moli:

Vzemi, sveta Trojica! vzemi daritev milo-
sti, katero ti darujemo v spomin terpljenja, vsta-
jenja in vnebohóda Jezusa Kristusa, Gospoda
našiga, in na čast Marije vselej Device, svetiga
Janeza Kerstnika, svetih aposteljnov Petra in
Pavla, njih in vsih družih svetnikov: Naj bo
njim v čast, nam pa v zveličanje, in prosijo naj
v nebesih za nas, ki obhajamo njih spomin na
zemlji. Po ravno tem Jezusu Kristusu, Go-
spodu našim. Amen.

Proti ljudem:

M. Molite bratje, de bo moja in vaša daritev
prijetna per Bogu, vsigamogočnim Očetu.

Sl. Vzame naj Bog ta dar iz tvojih rok v hvalo
in čast svojiga imena, tudi v prid naš in
vse svoje svete cerkve.

M. Amen.

Tiha molitev.

Posveti, prosimo, Gospod naš Bog! po
klicanji tvojiga svetiga imena to daritev, katero ti
darujemo, in stori nas po nji sebi dopadljivi dar
vekomaj. Po Gospodu našim Jezusu Kristusu
i. t. d. Amen.

Tukej povzdigne mašnik svoj glas.

M. Od vekomaj do vekomaj.

Sl. Amen.

M. Bog z vami!

Sl. In s tvojim duham.

M. Nakviško serca.

Sl. Imamo jih k Bogu.

M. Hvalimo Gospoda svojiga Boga.
Sl. Spodobi se in dolžnost je.

Res je spodobno in dolžnost, prav in dobro, de ti hvalo dajemo vselej in povsod, sveti Gospod, vsigamogočni Oče, večni Bog! kateri si s svojim edinorojenim Sinam in svetim Duham en Bog, en Gospod, ne v edinosti ene persone, ampak v trojici eniga bitja. Kar po tvojim razodenji verujemo od tvoje časti, to brez vsiga razločka od Sina tvojiga, to od svetiga Duha mislimo; takó, de v pravim in večnim Bogu molimo tri resnične persone in edino bistvo in enako veličastvo. Kterimu hvalo dajejo angeli in arhangeli, Kerubi in Serafi, ter ne jenjajo hrupa gnati vsak dan, in z enim glasam reči:

Svet, svet, svet Gospod Bog Sabaot!
Polno je nebo in zemlja tvoje časti. Čast tebi na visokosti! Češen bodi, ki pride v Gospodóvim imenu. Čast tebi po višavah!

Mašnik se perklone, in moli:

Te tedej ponižno prosimo, nezmerno usmiljeni Oče, po Jezusu Kristusu, tvojim Sinu, Gospodu našim, de vzameš in posvetiš te ponudbe, te darila, te prečiste svete darove, ktere ti darujemo za tvojo sveto katoliško cerkev, de ji mir daš, jo varuješ, jo ohraniš v edinosti in vladaš po vsim svetu: pa tudi za tvojiga služabnika našiga papeža I. in našiga škofa I. in za našiga cesarja I. in za vse, kateri se prave katoliške in apostolske vere deržé.

Spomin za žive.

Spomni se, o Bog! svojih služabnikov in služabnic I. I. (tukej se spomin stori za tiste, za ktere

hočemo darovati) in vsih pričijočih, katerih vero poznaš in pobožnost vidiš: za ktere ti darujemo, ali kateri ti darujejo ta hvalni dar za-se, in za vse svoje, za odrešenje svojih duš, za dosego svojiga zveličanja in varnosti, in pošiljajo svoje želje tebi, večnimu, živimu in pravimu Bogu.

Sklenjeni (ti ga darujemo) z vso družbo zvoljenih, in njih spomin obhajajoči, sosebno častite vselej device Marije, matere našiga Boga in Gospoda Jezusa Kristusa, pa tudi tvojih apostelnov in marternikov: Petra in Pavla, Andreja, Jakoba, Janeza, Tomaža, Jakoba, Filipa, Jerneja, Matevža, Simona in Tadeja, Lina, Kleta, Klemena, Ksista, Kornelia, Cipriana, Lorenca, Krizogona, Janeza in Pavla, Kozma in Damiana in vsih tvojih svetnikov; daj nam po njih zasluženji in prošnjah, de bomo v zavetji tvoje pomoči obvarvani per vsih rečeh, po Jezusu Kristusu, Gospodu našim. Amen.

Mašnik derži roke nad kruham in kelham, in moli:

Prosimo te tedaj, o Bog! vzemi potolažen ta dar, ki ti ga darujemo tvoji hlapci in z nami vred vsa tvoja družina, daj nam preživeti v tvojim miru svoje dni; otmi nas od večniga pogubljenja, in daj nam med tvoje izvoljene biti štetim. Po Kristusu, Gospodu našim. Amen.

Daj, prosimo te, o Bog! de bo ta dar ves posvečen, vzeti, poterjen, resničnin in prijetin; de nam bo spremenjen v telo in kri tvojiga preljubiga Sina, Gospoda našiga, Jezusa Kristusa.

Kteri je pred svojim terpljenjem ta dan vzel kruh v svoje svete in častite roke, in je vzdignil oči proti nebu k tebi, svojimu vsigamogočnimu

Očetu, te zahvalil, ga posvetil, razlomil in dal svojim učencam, rekoč: „Vzemite, in jejte vsi od tega, zakaj to je moje Telo.“

Mašnik povzdigne sveto hostijo, ter jo ljudem pokaže, de jo molijo, in potlej reče:

Ravno tako je vzel po večerji tudi prečudni kelih v svoje svete in častite roke, te spet zahvalil, ga posvetil, in dal svojim učencam, rekoč: „Vzemite in pite vsi iz njega; zakaj to je kelih moje kervi, nove in večne zaveze, skrivnost vere, ktera bo za vas in za njih veliko prelita v odpušenje grehov. Kolikorkrat bote to storili, storite v moj spomin.“

Mašnik povzdigne kelih s sveto kervjo, de jo ljudje molijo, in potlej reče:

Po tem povedji tedaj obhajamo o Gospod! mi, tvoji hlapci in tvoje sveto ljudstvo, spomin presvetiga terpljenja, od smerti vstajenja in častitiga vnebohoda ravno tega Kristusa, Sina tvojiga, Gospoda našiga, in darujemo tvojimu prečudnimu veličastvu od tvojih daril in dobrot ta čisti dar, ta sveti dar, ta brezmadežni dar, sveti kruh večniga življenja, in kelih večniga zveličanja.

Ponižaj se pogledati na te dari s potolaženim in milostljivim obličjem in vzeti jih, kakor si se bil ponižal vzeti dari svojiga hlapca, pravičniga Abelna, daritve našiga očeta Abrahama, ter sveto daritev in brezmadežno posvečbo, ktero ti je Melkizedek daroval, tvoj veliki duhoven.

Ponižno te prosimo, vsigamogočni Bog! reci pernesti te dari po rokah svojiga svetiga angela na tvoji vikši altar pred tvoje Božje veličastvo,

de bomo vsi, kar nas bo deležnih tega altarja, in zavžilo presveto Telo, in presveto Kri tvojiga Sinu, napolnjeni z vso dobroto in gnado. Po ravno tem Kristusu, Gospodu našim. Amen.

Spomin za mertve.

Spomni se tudi, o Gospod! svojih služabnikov in služabnic **I. I.** (tukej se spomin stori za mertve, za ktere hočemo moliti), ki so šli pred nami z znamenjem vere in ki so v miru zaspali. Dodeli jim, o Gospod! te prosimo, in vsim, ki so v Kristusu zaspali, kraj bladú, luči in mirú, po ravno tem Kristusu, Gospodu našim. Amen.

Mašnik se na persi udari, in moli:

Tudi nam grešnikam, svojim služabnikam, v tvojo veliko usmiljenje zaupnim, daj delež in družbo s svojimi svetimi aposteljni in marterniki: z Janezam, Štefanam, Matijam, Barnabam, Ignaciam, Aleksandram, Marcellinam, Petram, s Felicito, Perpetvo, Agato, Lucijo, Nežo, Cecilio, Anastazijo in z vsimi svojimi svetniki. Prosimo te, ne po našim zasluženji, ampak po svoji perzanesljivosti nam daj priti v njih družbo. Po Kristusu, Gospodu našim, po katerim, o Gospod, vselej te dobrote vse stvariš, posvetiš, blagosloviš in nam jih podeliš. Po njem, s njim in v njem se tebi, Bogu Očetu vsigamogočnimu, v edinosti svetiga Duha godí vsa čast in hvala.

Mašnik prevzdigne kelih s sv. hostijo, in reče na glas:

M. Od vekomaj do vekomaj.

Sl. Amen.

M. Molimo.

Z zveličarjevo zapovedjo opominjani, in poudčeni z njegovim božjim naukam si upamo reči:

Oče naš, kateri si v nebesih. Posvečeno bodi tvoje imé. Pridi k nam tvoje kraljestvo. Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji. Daj nam dans naš vsakdanji kruh. In odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpušamo svojim dolžnikom. In nas ne vpelji v skušnjavo. **Sl. Temuč reši nas od zlega.**

M. Amen.

Reši nas, prosimo, o **Gospod!** od vsih zlegov preteklih, sedanjih in prihodnjih, in na prošnjo svete, častite, vselej device božje matere **Marije,** svojih svetih apostelnov **Petra** in **Pavla,** **Andreja,** in vsih svetnikov, daj nam mir v naših dnevih, de bomo s pomočjo tvoje milosti podpirani, vselej greha prosti, in vse zmote obvarvani. **Po ravno tem Jezusu Kristusu,** **Sinu tvojim,** kateri s teboj živi in kraljuje v edinosti svetiga **Duha,** **Bog** od vekomaj do vekomaj.

Sl. Amen.

M. Stori trikrat križ čez kelih, in reče:

Mir **Gospodov** bodi vedno z vami.

Sl. In s tvojim duham.

M. Spusti kosčik sv. hostie v kelih, in reče:

Ta zmes in posvečba telesa in kervi **Gospoda** našiga **Jezusa Kristusa** nam bodi, ki jo prejmemo, v večno življenje.

Sl. Amen.

M. Se trikrat na persi udari, rekoč:

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemlješ, usmili se nas!

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemplješ,
usmili se nas!

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemplješ,
daj nam mír!

O Gospod Jezus Kristus! ki si rekel svojim apostelnam: mir vam zapustim, svoj mir vam dam, ne glej mojih grehov, ampak vero svoje cerkve, in daj ji po svoji volji mir in edinstvo, kateri živiš in kraljuješ, Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

O Gospod Jezus Kristus! Sin živiga Bogá, kateri si po Očetovi volji s svetim Duham vred svét s svojo smertjo v življenje obudil, reši me s tem svojim presvetim Telesam in svojo presveto Kervjo od vsih zlegov. Daj, de se vselej tvojih zapoved deržim in ne dopusti, de bi se kadaj ločil od tebe, kateri živiš in kraljuješ z ravno tem Bogam Očeta in svetim Duham od vekomaj do vekomaj. Amen.

O Gospod Jezus Kristus! vživanje tvojiga telesa, ki se ga jest nevredni človek prederzno prejeti, mi ne bodi v sodbo in pogubo, ampak naj mi bo po tvoji dobroti bramba in zdravje duše in telesa. Kteri živiš in kraljuješ z Bogam Očeta in svetiga Duha, Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

Zavživanje.

Kruh nebeški bom prejel in klical v Gospodovo ime.

Mašnik se trikrat na persi poterka, in reče trikrat:

O Gospod! nisim vredin, de greš pod mojo

streho, ampak réci le z besedo in ozdravljena bo moja duša.

Mažnik stori križ čez se s sveto hostio, in reče:

Telo Gospoda našiga Jezusa Kristusa naj ohrani mojo dušo v večno življenje. Amen.

Mašnik prime kelih rekoč:

Kaj bom povernil Gospodu sa vse, kar mi je dal? Izveličavni kelih bom vzal in klical v Gospodovo ime. Klical bom va-nj in njegovo hvalo oznanoval, in v zavetji bom pred svojimi sovražniki.

Mašnik vzame kelih v desno roko, in stori z njim križ čez se, rekoč:

Kri Gospoda našiga Jezusa Kristusa naj ohrani mojo dušo v večno življenje. Amen.

Molitev po zavživanji.

Kar smo z ustmi prejeli, o Gospod! naj nam bo s čistim sercam zavžito, in ta časni dar nam bodi večno zdravilo.

Tvoje Telo, o Gospod! ki sim ga zavžil, in tvoja Kri, ki sim jo pil, naj se z mojim sercam sklene, in daj, de ne bo nič pregrešniga madeža v meni, ker sim s čistimi in svetimi skrivnostmi pokrepčan. Kteri živiš in kraljuješ od vekomaj do vekomaj. Amen.

Mašnik moli na desni strani:

Hvalimo Boga nebes, in pred vsimi živimi ga častimo; ker nam je svojo milost skazal.

Mašnik v sredi altarja, proti ljudstvu:

M. Bog z vami!

Sl. In s tvojim duham.

Poobhajilna molitev.

Naj nam tekne k pridu telesā in duše, Gospod naš Bog, tega zakramenta zavžitek, in večno spoznanje svete Trojice in ravno tiste nerazdeljive edinosti. Po Gospodu našim Jezusu Kristusu, Sinu tvojim, kateri živi in kraljuje v edinosti svetiga Duha, Bog od vekomaj do vekomaj.

Sl. Amen.

M. Bog z vami.

Sl. In s tvojim duham.

M. Idite, minula je maša.

Sl. Hvala Bogu.

Mašnik na sredi perklonjen moli:

Naj ti, o sveta Trojica, opravilo moje službe dopade, in daj, de bo daritev, ki sim jo nevredin človek pred očmi tvojiga veličastva daroval, tebi prijetna, za-me pa, in vse, za ktere sim jo opravil, spravna iz milosti tvoje. Po Kristusu, Gospodu našim. Amen.

Mašnik kušne altar, se proti ljudem oberne, in jih blagoslovi, rekoč:

Blagoslôvi vas vsigamogočni Bog † Oče, in † Sin in † sveti Duh.

Sl. Amen.

Mašnik stopi na levo stran altarja, in reče:

M. Bog z vami!

Sl. In s tvojim duham.

M. Začetek svetiga evangelia po spisu svetiga Janeza.

Sl. Čast tebi, o Gospod!

M. V začetku je bila Beseda, in Beseda je bila per Bogu, in Bog je bila Beseda. Ta je bila v začetku per Bogu. Vse je po nji storjeno, in brez nje ni nič storjeniga, kar je storjeniga. V nji je bilo življenje, in življenje je bilo luč ljudi. In luč v tami sveti in tama je ni zapopadla. Bil je človek poslan od Boga, kterimu je bilo Janez ime. Ta je prišel v spričevanje, de je spričeval od luči, de bi vsi verovali po njem. On ni bil luč, ampak de bi pričeval od luči. Bila je prava luč, ktera razsvetli vsaciga človeka, kteri pride na svet. Na svetu je bil, in svet je po njem storjen in svet ga ni spoznal. V svojo lastino je prišel in njegovi ga niso sprejeli. Kolikor pa jih ga je sprejelo, jim je dal oblast Božjim otrokam biti, njim, kteri vérujejo v njeno ime: kteri niso iz kervi, ne iz volje mesá, ne iz volje moža, ampak iz Bogá rojeni. In beseda (tukaj se z desnim kolenam perpogne) je meso postala in je med nami prebivala, in smo vidili njeno čast, kakor čast edinorojeniga od Očeta, polna milosti in resnice.

Sl. Bogu hvala.

Litanije vsih svetnikov.

Gospod usmili se nas!

Kriste usmili se nas!

Gospod usmili se nas!

Kriste sliši nas!

Kriste usliši nas!

Oče nebeški, vsigamogočni Bog,	}	usmili se nas!
Sin, vsiga sveta rešnji Bog,		
Sveti Duh, resnični Bog,		
Sveta Trojica en sam Bog,		

Sveta Marija,	}	za nas Boga prosi!
Sveta Mati božja,		
Sveta devic Devica,		
Sv. Mihael,		
Sv. Gabriel,		

Vsi sveti angeli in arhangeli, za nas Boga prosite!

Vse svete verste zveličanih duhov, za nas Boga prosite!

Sv. Janez Kerstnik, za nas Boga prosi!

Sv. Jožef, za nas Boga prosi!

Vsi sveti očaki in preroki, za nas Boga prosite!

Sv. Peter,	}	za nas Boga prosi!
Sv. Pavl,		
Sv. Andrej,		
Sv. Jakob,		
Sv. Janez,		
Sv. Tomaž,		
Sv. Jakob,		

Sv. Filip,

Sv. Jernej,

Sv. Matevž,	}	za nas Boga prosi!
Sv. Simon,		
Sv. Tadej,		
Sv. Matija,		
Sv. Barnaba,		
Sv. Lukež,		
Sv. Marka,		
Vsi sveti aposteljni in evangelisti,	}	za nas
Boga prosite!
Vsi sveti učenci Gospodovi,		
Vsi sveti nedolžni otroci,		
Sv. Štefan,	}	za nas Boga prosi!
Sv. Lovrenc,		
Sv. Vincenc,		
Sveta Fabjan in Boštjan,	}	za nas Boga prosita!
Sveta Janez in Pavl,		
Sveta Kozma in Damian,		
Sveta Gervazi in Protazi,		
Vsi sveti marterniki, za nas Boga prosite!		
Sv. Silvester,	}	za nas Boga prosi!
Sv. Gregor,		
Sv. Ambroz,		
Sv. Avguštin,		
Sv. Hieronim,		
Sv. Martin,		
Sv. Nikolavž,		
Vsi sveti škofje in spoznovavci, za nas Boga prosite!		
Vsi sveti učeniki, za nas Boga prosite!		
Sv. Anton,	}	za nas Boga prosi!
Sv. Benedikt,		
Sv. Bernard,		
Sv. Dominik,		
Sv. Frančišk,		

Vsi sveti mašniki in leviti, za nas Boga prosite!
 Vsi sveti menihi in pušavniki, za nas Boga
 prosite!

Sv. Marija Magdalena,

Sv. Agata,

Sv. Lucija,

Sv. Neža,

Sv. Cecilija,

Sv. Katarina,

Sv. Anastazija,

za nas Boga prosite!

Vse svete device in udóve, za nas Boga prosite!

Vsi svetniki in svetnice božje, za nas Boga
 prosite!

Bodi nam milostiv, zanesi nam, o Gospod!

Bodi nam milostiv, usliši nas, o Gospod!

Od vsiga hudiga,

Od vsiga greha,

Od svoje jeze,

Od šibe potresa,

Od nagle in neprevidene smerti,

Od skušnjav hudičevih,

Od jeze, sovraštva in vse hude volje,

Od duha nečistosti,

Od treska in hudiga vremena,

Od večne smerti,

Skozi skrivnost svojiga sv. včlovečenja,

Skozi svoj prihod,

Skozi svoje rojstvo,

Skozi svoj kerst in sveti post,

Skozi svoj križ in terpljenje,

Skozi svojo smert in svoj pokop,

Skozi svoje sveto vstajenje,

Skozi svoj čudni vnebohod,

reši nas, o Gospod!

Skozi prihod troštjarja sv. Duha, reši nas, o
Gospod!

V dan sodbe, reši nas, o Gospod!

Mi grešniki,

De nam zanesesh,

De nam odpustiš,

De nas k pravi pokori pripelješ,

De svojo sv. cerkev vižraš in ohraniš,

De pastirja apostoljskiga in vse cerkvene
stanove v svoji sv. veri ohraniš,

De sovražnike sv. cerkve ponižraš,

De keršanskim kraljem in oblastnikom mir
in pravo enovoljnost daruješ,

De vsimu keršanskimu ljudstvu mir in edi-
nost daš,

De nas v svoji sveti službi poterdiš in ob-
deržiš,

De naše misli k nebeškim željam povzdigneš,

De vsim našim dobrotnikom večne dari do-
deliš,

De duše naše, in naših bratov, bližnjih in
dobrotnikov večniga pogubljenja rešiš,

De sad zemlje daš in ohraniš,

De vsim vernim dušam večni pokoj dodeliš,

De nas uslišiš,

Sin božji,

Jagnje božje, ki grehe sveta odjemlješ, zanesi
nam, o Gospod!

Jagnje božje, ki grehe sveta odjemlješ, usliši
nas, o Gospod!

Jagnje božje, ki grehe sveta odjemlješ, usmili
se nas, o Gospod!

Kriste sliši nas!

prosimo te, usliši nas!

Kriste usliši nas!

Gospod, usmili se nas!

Kriste usmili se nas!

Gospod, usmili se nas!

Oče naš. Češena si Marija i. t. d.

Molitve po litanijah.

K sv. Rešnjimu Telesu.

(Kadar je izpostavljeno.)

Ÿ. Kruh z nebes si jim dodelil,

Ř. Kteri ima vso sladkost v sebi.

M o l i m o.

O Bog, kteri si nam v prečudnim zakramentu spomin svojiga terpljenja zapustil, daj nam, te prosimo, svete skrivnosti tvojiga Telesa in tvoje Kervi tako častiti, de sad tvojiga odrešenja vedno v sebi čutimo, kteri živiš in kraljuješ z Bogam Očetam v edinosti svetiga Duha, Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

Za odvernjenje vsih nadlog in nevarnost.

Vsigamogočni, večni Bog, nebeški Oče! poglej z očmi svoje neskončne milosti naše reve in nadloge. Usmili se vsih vernih kristjanov, za ktere se je tvoj edinorojeni Sin, naš Gospod in Zveličar Jezus Kristus, voljno grešnikom v roke dal, in je tudi svojo drago Kri na lesu sv. križa pretil. Po tem Gospodu Jezusu odverni, milostljivi Oče, zaslužene šibe, sedanje in prihodnje nevarnosti, punte, vojsko, kugo, lakoto, draginjo, boleznj in žalostne, revne čase.

Vsigamogočni, večni Bog! usmili se svojiga služabnika našiga papeža I., in vódi ga po poti

večniga življenja, de bo s Tvojo pomočjo, kar je Tebi prijetno, želel in z vso močjo storil.

O Bog, pastir in vižar vsih vernih! glej milostljivo na svojiga služabnika našiga škofa I., ki si ga pastirja naše škofije postavil, dodeli mu, de tistim, čez ktere je postavljen, z besedo in djanjem k dobrimu služi, in tako s čedo, ki mu je zročena, večno življenje doseže.

Bog, varh vsih kraljestev! dodeli svojimu služabniku, našimu cesarju I., Tvojo moč, s ktero se sovražnik premaga, spoznati in častiti, de bo, ker je iz Tvoje volje cesar postal, tudi v Tvojim varstvu vselej mogočen.

Razsvetli in poterdi v vsim dobrim duhovske in deželske oblastnike in gosposke, de nas bodo na vse to napeljevali, kar zamore k Tvoji božji časti, k našimu zveličanju in k miru in sreči vsiga keršanstva pripomoči.

Prošimo tudi, kakor hočeš, de nam je prositi, za svoje prijatle in neprijatle, za zdrave in bolne, za vse žalostne in revne kristjane, za žive in mertve.

Vsigamogočni večni Bog! ki gospoduješ čez žive in mertve, in se usmiliš vsih, ktere iz vere in dobrih del za svoje spoznaš, pohlevno Te prosimo, de vsi, za ktere smo se namenili moliti, kteri so še pri življenji, ali pa so se že iz tega sveta ločili, na prošnjo vsih Tvojih svetnikov od Tvoje dobrote odpušenje vsih svojih grehov dosežejo.

Dodeli nam, o Bog miru! pravo edinost v veri brez vsiga razdertja in ločitve. Preoberni naše serca k pravi pokori in poboljšanju našiga

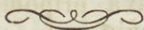
življenja. Užgi v nas ogenj svoje ljubezni. Daj nam goreče želje po vsi pravičnosti, de Ti bomo kakor Tvoji pokorni otroci v življenji in smerti prijetni in dopadljivi.

Tebi bodi vedno priporočeno, o Gospod! vse naše djanje in nehanje, naše delo in opravilo, naše življenje in naša smert. Daj nam Tvojo milost tukej vživati in tamkej z vsimi zvoljenimi doseči, de Te bomo v večnim veselji in zveličanji hvalili in molili. To nam dodeli, o Gospod, nebeški Oče! po Jezusu Kristusu, svojim ljubim Sinu, Gospodu našim in Odrešeniku, kateri s Teboj živi in kraljuje v edinosti svetiga Duha, Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

Ÿ. Božja pomoč ostani vselej pri nas!

R. Amen.

Oče naš. Češena. (petkrat.)

Lavretanske litanije.

Gospod, usmili se nas!

Kriste, usmili se nas!

Gospod, usmili se nas!

Kriste, sliši nas!

Kriste, usliši nas!

Oče nebeški, vsigamogočni Bog!

Sin, vsiga svetá rešnji Bog!

Svėti Duh, resnični Bog!

Svéta Trojica, en sam Bog!

S. Marija,

S. Mati Božja,

} za nas Boga prôsi!

usmili se
nas!

S. devic Devica,
 Mati Kristusova,
 Mati milosti Božje,
 Mati prečista,
 Mati brez madeža,
 Mati nedolžna,
 Mati presveta,
 Mati ljubeznjiva,
 Mati prečudna,
 Mati našiga stvarnika,
 Mati našiga odrešenika,
 Devica modra,
 Devica častitljiva,
 Devica hvale vredna,
 Devica mogočna,
 Devica usmiljena,
 Devica vérna,
 Podoba pravice,
 Sedež modrosti Božje,
 Začetik našiga veselja,
 Posoda duhovna,
 Posoda časti vredna,
 Posoda vse svetosti,
 Skrivnostna roža,
 Turn kralja Davida,
 Turn slonokosteni,
 Hiša zlata,
 Skrinja mirú in sprave,
 Vrata nebeške,
 Zgodnja danica,
 Zdravje bolnikov,
 Perbežališe grešnikov,
 Tolaznica žalostnih,

za nas Boga prošil!

Pomoč kristjanov,
 Kraljica angeljov,
 Kraljica očakov,
 Kraljica prerokov,
 Kraljica apostelnov,
 Kraljica marternikov,
 Kraljica spoznovavcov,
 Kraljica devic,
 Kraljica vsih svetnikov,
 Kraljica brez madeža poerbaniga greha spo-
 čéta,

za nas Boga prôsi!

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemplješ; zanesi nam, o Gospod!

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemplješ; usliši nas, o Gospod!

Jagnje Božje, ki grehe svetá odjemplješ; usmili se nas, o Gospod!

Kriste, sliši nas!

Kriste, usliši nas!

Oče naš. Češena si Marija.

M o l i t v e.

Pod tvojo pomoč perbežimò, o sveta Božja porodnica! ne zaverzi naših prošenj v naših potrebah, ampak reši nas vselej od vsih nevarnost. O častitljiva in žegnana Devicā, naša gospa, naša srednica, naša besednica, naša pomočnica. S svojim Sinam nas spravi; svojimu Sinu nas perporôči; svojimu Sinu nas izrôči.

Ÿ. Prosi za nas, sveta Božja porodnica!

Ř. De bomo vredni obljub Kristusovih!

M o l i m o.

Dodeli nam, tvojim služabnikom, prosimo, Gospod Bog! de vedno zdravje na duši in telesu

vživamo, in de bomo po častitih prošnjah presvete Marije vselej Device od zdanje žalosti rešeni, in večniga veselja deležni.

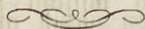
Češena bodi, kraljica, mati milosti, življenje, sladkost in upanje naše, bodi češena! K tebi upijemo zapušeni Evini otrôci; k tebi zdihujemo žalostni in objokani v tej dolini solz. Oh, oberni tedaj, naša pomočnica! svoje milostive oči v nas, in pokaži nam po tem revnim življenji Jezusa, žegnani sad svojiga telesa, o milostljiva, o dobrotljiva, o sladka devica Marija!

V. Prosi za nas, sveta Božja porodnica!

R. De bomo vredni obljub Kristusovih.

M o l i m o !

Vsigamogočni večni Bog! ki si dušo in teló častite device matere Marije, de bi vredno prebivališa tvojiga Sina biti zaslužila, s pripomočjo svetiga Duha pripravil, daj, de bomo, ki se njeniga spomina veselimo, po njenih milostljivih prošnjah od prihodnjih zlegov in večne smerti rešeni. Amen.

Sv. križev pot.

I. Jezus je v smert obsojen.

Jest te molim, o Jezus! in te hvalim, ker si z svojo grenko smertjo svet odrešil.

O Jezus! zahvalim te za tvojo veliko ljubezen in te prosim, de ti sodbo večne smerti, ki sim jo s svojimi grehi zaslužil, prekličesh, de

bom vreden večniga življenja. Amen. (Očenaš. Češena si Maria in Čast bodi.)

II. Jezus nese svoj križ.

Jest te molim, o Jezus! in te hvalim, ker si z svojo grenko smertjo svet odrešil.

O Jezus! daj mi gnado, de ti tvojiga križa z novimi grehi še bolj ne potežim, in de svoj križ v spokornim duhu serčno prenašam. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

III. Jezus v prvič pod križem pade.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! moji prestopki tvojih zapoved so vzrok tvojiga padca. Podéli mi gnado, de tvoje bolečine z novim padcam v greh nikoli ne ponovim. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

IV. Jezus sreča svojo žalostno Mater.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! obúdi v meni na priprošnje Marie skléčo bolečino nad mojimi grehi, de jih bom svoj živ dan objokoval in ob uri ločenja milost pred tabo našel. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

V. Simon Cirenej pomaga Jezusu križ nesti.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! jest bi mógel križ nositi, zato ker sim grešil. Stori, de te bom vsaj rad po križevim potu spremljal, in križ zopernosti iz ljubezni do tebe prenašal. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

VI. Veronika podá Jezusu pótni pert.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! podeli mi, de bom svojo dušo od vsih madežev očistil, in utisni svoje terpljenje v mojo dušo in v moje serce. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

VII. Jezus pade v drugič pod težkim križem.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! kako osramoten stojim pred teboj! daj mi tako od svojih grehov vstati, de ne bom nikdar več v taiste padel. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

VIII. Jezus govori z Jeruzalemskimi ženami.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! daj mi solze praviga kesanja, de bo sočutje, ki ga do tvojiga terpljenja imam, meni zaslužljivo. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

IX. Jezus pade v tretjič pod križem.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! terdno sim sklenil, svojim greham za vselej slovo dati, de ti tako tvoje terpljenje polajšam. Poterdi moj sklep in po tvoji milosti naj se v djanju skaže. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

X. Jezusa slečejo.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! jest obžalujem pregrozno veselje, ki sim si ga dovolil, in nezmernost, kateri sim

se vdal. Terdno sklenem, s tvojo gnado tvo-
jiga terpljenja in zaničevanja nikoli ne ponoviti
in v svojim prihodnjim življenju zméren in po-
božen biti. (Očenaš. Češena si Marija in Čast
bodi.)

XI. Jezusa na križ pribijajo.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! vse to ti zame terpiš, in jest bi
zate nič ne terpel? Pribij mojo spačeno voljo na
križ. Prav za terdno sklenem tebe ne več raz-
žaliti in iz ljubezni do tebe vse preterpéti. (Oče-
nas. Češena si Marija in Čast bodi.)

XII. Jezus umerje na križu.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O Jezus! ker si tvoje življenje zame dal,
se pač spodobi, de kar mi je še od mojiga živ-
ljenja ostalo, zate obernem: To je moj sklep,
pomoči pa, ga spolniti, prosim tebe po zasluž-
nju tvoje grenke smerti. (Očenaš. Češena si
Marija in Čast bodi.)

XIII. Jezusa iz križa snamejo.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

O presveta Devica, izprosi mi milost, de
Jezusa z novimi grehi več križal ne bom, am-
pak de ga z vajo keršanskih čednost v sebi
vedno živiga ohranim. (Očenaš. Češena si Ma-
rija in Čast bodi.)

XIV. Jezusa v grob polože.

Jest te molim, o Jezus! i. t. d.

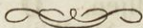
O Jezus! zahvalim se ti za vse, kar si ti

preterpel za moje odrešenje, in daj mi, de se pripravim, tvoje s. rešnje Telo, ki si ga zame tje dal, vredno prejeti, in potem vedno v moji duši prebivaj. (Očenaš. Češena si Marija in Čast bodi.)

S k l e p.

Usmili se nas, o Gospod, usmili se nas! O Bog, ki si les sv. križa s predrago kervijo svojiga Sina posvetiti hotel, dodeli, de kakor se častitiga križa veselimo, bomo tudi tvoje brambe deležni, po Kristusu Gospodu našim. Amen.

Duše vernih naj po milosti božji v miru počivajo. Amen. 7 Oče naš in Češena si Marija, in Vero.

Tri božje čednosti.

Djanje vere.

Verujem v Tebe, pravi trojedini Bog, Oče, Sin in sveti Duh, kateri si vse vstvaril, kateri vse ohraniš in vladaš, kateri dobro plačuješ in hudo kaznuješ. Verujem, de je Sin božji za nas človek postal, de nas je s svojo smertjo na križi odrešil in de nas sv. Duh s svojo gnado posvečuje. Verujem in terdim vse, kar si ti, o Bog razodel, kar je Jezus Kristus učil, kar so apostelni oznanovali, in kar nam sveta rimska katoliška cerkev verovati veleva. Vse to verujem, ker si ti, o Bog! večna in ne-

skončna resnica in modrost, ki ne moreš ne goljfati, ne goljfan biti. **O Bog**, pomnoži mojo vero! —

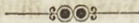
Djanje upanja.

Upam in se zanesem na tvojo neskončno dobroto in milost, o **Bog**! de mi boš po neskončnim zasluženji svojiga edinorojeniga Sina, Jezusa Kristusa, v tem življenji spoznanje, pravo obžalovanje in odpušenje mojih grehov, po smerti pa večno zveličanje dal, in dodelil, tebe od obličja do obličja gledati, ljubiti in brez konca uživati. Upam tudi od tebe potrebnih pripomočkov vse to doseči. Upam to od tebe zato, ker si ti to obljubil, kateri si vsigamogočin, zvest, neskončno dobrotljiv in usmiljen. **O Bog**! poterdi moje upanje.

Djanje ljubezni.

O moj Bog! ljubim te iz vsiga svojiga serca in čez vse, zato, ker si ti nar veči dobroti, neskončno popolnoma in vse ljubezin vredin. Tudi za to te ljubim, ker si do mene in do vsih stvari neskončno dobrotljiv. Želim iz vsiga serca, de bi te ravno tako ljubil, kakor so te tvoji nar zvestejši služabniki ljubili, ali kakor te še zdaj ljubijo. Z njih ljubeznijo sklenem svojo nepopolnoma ljubezin; pomnoži jo v meni, o dobrotljivi **Gospod**! če dalje bolj in bolj. Ker te tedej resnično in iz serca ljubiti želim in si zavoljo tega veliko prizadevam, mi je iz serca žal, de sim tebe, svojo neskončno dobroto, katero čez vse ljubim, tebe svojiga Stvarnika, **Odreše-**

nika in Posvečevavca razserdil. Žal mi je, de sim grešil, de sim tebe, svojiga vsigamogočniga Gospoda, svojiga nar boljšiga Očeta razžalil. Terdno sklenem vse grehe in vse grešne prilžnosti zapustiti, storjene grehe čedalje bolj obžalovati, in nikdar več zoper tvojo sveto voljo ne ravnati. Vzemi me spet za svojiga otroka, in dodeli mi gnado ta svoj sklep dopolniti. Tega te prosim po neskončnim zasluženji tvojiga božjiga Sina, našiga Gospoda in Zveličarja Jezusa Kristusa. Amen.

Večerna molitev.

Moj nebeški Oče! zedinjen z tebi dopadljivo in sladko molitvijo svojiga Gospoda in Zveličarja Jezusa Kristusa se ti zahvalim, za vse tvoje dobrote, posebno za tiste, ki sim jih današnji dan iz tvojih dobrotljivih rok prejel.

Dan je sicer za vselej nepridobitljivo preteklo, nasledki mojiga današnjiga djanja pa ostanejo. Poln kesanja in ponižno spoznam svoje zadolženje pred teboj, ki si vsegavedni sodnik, in rečem s potertim sercam: „Oče! grešil sim zoper nebo in zoper tebe! Usmili se me, o Gospod! in odpusti mi moje grehe! Glej! kakor revna in omahljiva stvar sim stóril: stóri pa ti kakor ljubeznjivi Bog, komur se usmiliti in prizanesti je vselej lastno bilo. Darujem ti v zadostenje za vse svoje pregreške, za lenobo v

tvoji s. službi, za neljubeznjivost v obnašanju do bližnjiga — prebogato in obilno zasluženje svojiga usmiljeniga Odrešenika, njegovo gorečo ljubezen in neizmerno dobrotljivost do vseh ljudi. Le samo nanj se zanesem in zaupam in z njegovo pomočjo storim terden sklep, svojo grešno življenje poboljšati in se tvoje očetove dobrote vreden storiti.

Čuj nad menoj, ti Gospod mojiga življenja, ko bom jest, sebe nezaveden, spijoč počival. Stori, de bo počivanje mojiga telesa in duše brez zmotljivih sanj tebi dopadlo in de bodem pokrepčan se zopet veselo zbudil.

Odverni od mene in od mojih vso škodo in nesrečo in ne pripusti, de bi me smert na nagloma prehitela. Ko bi pa vender takó tvoja s. volja bila, o bodi milostiv moji grešni duši, sodi me z očetovim usmiljenjem, in odpri mi po Jezusovim zasluženju vrata v zveličanske prebivaljša svojih izvoljenih.

V tem zaupanju zročim v tvoje roke svojo dušo in svoje življenje končam, kakor tudi ta dan z ponovljanjem vere, upanja in ljubezni.

Čast in slava ti bodi nebeški Oče in tvojim edinorojenimu Sinu z s. Duham na vse večne čase. Amen.

OBSA G.

Nadaljevanje prvega oddelka.

Tretje bukve,

v katerih so overženi ugovori tistih, ki pobožno živeti nočejo.

I. Poglavlje.

Stran.

Zoper izgovore tistih, kateri za prihodnost poboljšanje svojega življenja odlašajo, in pobožno živeti ne marajo . . . 3

II. Poglavlje.

- §. 1. Zoper tiste, ki obžalovanje svojih grehov do smertne ure zakasnujejo 20
- §. 2. Besede nekterih cerkvenih očetov od pokore, do konca življenja odlašane 21
- §. 3. Kaj imenitni cerkveni pisatelji od tega pravijo? . . . 27
- §. 4. Nekoliko dokazov iz sv. pisma za poterjenje zgornjih besed 33
- §. 5. Nekoliko ugovorov overženih 36
- §. 6. Konec poglavja 40

III. Poglavlje.

- §. 1. Zoper tiste, kateri so zavoljo upanja na Božje usmiljenje terdovratni grešniki 43
- §. 2. Od del Božje kazniske pravice, ktere so v sv. pismu omenjene 46
- §. 3. Na tem svetu vidne dela Božje kaznujoče pravice . . . 50
- §. 4. Konec poglavja 59

IV. Poglavlje.

- §. 1. Zoper tiste, ki se izgovarjajo, rekoč: Steza pobožnosti je grudava in težavna 62
- §. 2. Kako nam milost Jezusa Kristusa stezo pobožnosti olajšuje 63
- §. 3. Nekoliko ugovorov overženih 68
- §. 4. Kako tudi ljubezen pot v nebesa lahko in prijetno dela . 72
- §. 5. Od drugih reči, ktere pot do zveličanja lahko in prijetno delajo 75
- §. 6. Prilike, ktere resnico poprešnjiga dokazujejo 78

V. Poglavje.

§. 1. Zoper tiste, kateri iz ljubezni do tega sveta po potu pobožnosti hoditi nočejo	86
§. 2. Od kratkosti pozemeljske sreče	87
§. 3. Od druge tovaršice pozemeljske sreče, od prevelike revšine	89
§. 4. Od zaderg in nevarnost tega sveta	92
§. 5. Od slepote tega sveta in od tamote, s katero je zagernjen	94
§. 6. Od silo veliko grehov na svetu	95
§. 7. Kako goljufiva je sreča tega sveta	98
§. 8. Konec	101

VI. Poglavje.

§. 1. Pravi mir se le v Bogu zadobi	102
§. 2. Prilike, ktere povedano poterdijo	105
§. 3. Končanje vsiga perviga oddelka	111

Drugi oddelek.

Vvod	121
----------------	-----

Perve bukve.*Od pregreh in pripomočkov zoper nje.*

I. Poglavje.

Od terdniga sklepa, kteriga naj kristjan stori, vprihodnjje skerbno se varovati smertniga greha	127
---	-----

II. Poglavje.

§. 1. Od pripomočkov zoper napuh	134
§. 2. Od nekoliko družih posebnih pripomočkov zoper napuh	141

III. Poglavje.

§. 1. Od pripomočkov zoper skopost	144
§. 2. Nobeden si ne smé ptujiga blaga brez volje in vednosti lastnikove priderževati	151

IV. Poglavje.

§. 1. Pripomočki zoper nečistost	153
§. 2. Od nekterih družih posebnih pripomočkov zoper nečistost	158

V. Poglavje.

Pripomočki zoper nevošljivost	161
---	-----

VI. Poglavje.

Od zabranil zoper požrešnost in nezmernost	167
--	-----

VII. Poglavje.

Zabranila zoper jezo in sovraštvo, — njun izvirek 171

VIII. Poglavje.

Pripomočki zoper lenobo 177

IX. Poglavje.

§. 1. Od družih grehov, katerih ogibati se bodi pravimu kristjanu mar 183

§. 2. Od neljubiga grajanja, natolcovanja in zmerjanja svojiga bližnjiga 185

§. 3. Od prederzniga razsojevanja in od Božjih zapoved 190

X. Poglavje.

Od odpustljivih grehov 192

XI. Poglavje.

Od družih krajših pripomočkov zoper vsaktere grehe, sosebno zoper naglavne 194

Druge bukve.

Od spolnovanja čednost.

XII. Poglavje.

Od trojih čednost, ktere vesoljno keršansko pobožnost obsegajo 206

XIII. Poglavje.

Od dolžnosti človekove proti samimu sebi 207

§. 1. Od spreobrnjenja človekoviga gledé trupla 208

§. 2. Čednost zderžljivosti 211

§. 3. Od čuvanja občutkov 218

§. 4. Od čuvanja jezika 219

§. 5. Od zatiranja strast 221

§. 6. Od spreobrnjenja človekoviga gledé volje 224

§. 7. Od spreobrnjenja človekoviga gledé domišljije 226

§. 8. Od spreobrnjenja človekoviga gledé uma 228

§. 9. Od razumnosti v časnih zadevah 232

§. 10. Od nekterih pripomočkov, razumnost si pridobiti 235

XIV. Poglavje.

§. 1. Od dolžnosti človeka proti bližnjimu 236

§. 2. Od dolžnost bratovske ljubezni 238

XV. Poglavje.

§. 1. Od dolžnosti človekove proti Bogu 243

§. 2. Od štirih stôpinj pokoršine	252
§. 3. Od poterpežljivosti v zopernostih	258

XVI. Poglavlje.

Od dolžnost, ktere ima vsaki vsled svojiga stanú spolnovati	265
---	-----

XVII. Poglavlje.

Pervi opomin od visoke vrednosti čednost, de vелеve za po- božno življenje bolj natanko razumemo	269
---	-----

XVIII. Poglavlje.

§. 1. Štiri prav koristne pravila vedenja, ki iz poprešnjiga nauka izvirajo	276
§. 2. Drugo pravilo vedēnja	278
§. 3. Tretje pravilo	280
§. 4. Četerto pravilo	281

XIX. Poglavlje.

Drugi opomin gledé mnogoverstnih živētij na svetu	290
---	-----

XX. Poglavlje.

Tretji opomin zavolj skerbljivosti in čuječnosti, v kateri mora slednji po čednosti hrepeneči živeti	298
---	-----

XXI. Poglavlje.

§. 1. Četerti opomin zavolj kreposti duha, potrebne za dose- go čednost	301
§. 2. Kako to krepost si pridobiti	304

Perstavek.

Jutrenja molitev	313
Sveta maša	314
Litanije vsih svetnikov	332
Lavretanske Litanije	338
Sveti križev pot	341
Tri božje čednosti	345
Večerna molitev	347

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS SLO

00000320708

